

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 13 Οκτωβρίου 2024 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 842

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΚΟΜΜΑΤΑ

«Φειδιοποίηση» της πολιτικής σκηνής

Ο **Φειδίας Παναγιώτου** έχει καταφέρει να αποτελέσει το πρόσωπο των ημερών δημιουργώντας ισχυρούς οπαδούς, αλλά και επικριτές του. Το ερώτημα είναι πόσο επιζήμια είναι η εμφανής πολιτική άγνοια που τον διακατέχει και πώς αυτή η απολιτίκ πρακτική θα επηρεάσει το υφιστάμενο πολιτικό σύστημα. **Σελ. 7**

■ Ο δύσβατος δρόμος του ΔΗΣΥ προς τις προεδρικές εκλογές, **Σελ. 7**

ΑΓΝΟΥΜΕΝΟΙ

Τρεις για τη θέση του Εισηγητή

Ποιοι διεκδικούν τη θέση Εισηγητή για τους Αγνοούμενους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η «Κ» εξασφάλισε το τελικό προσχέδιο της προηγούμενης εισηγήτριας Isabel Santos, που δεν έφτασε ποτέ στην Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. **Σελ. 3**

TENT ΚΟΠΕΛ

Ρατσισμός και εκλογές ΗΠΑ

Ενα από τα ιερά τέρατα της αμερικανικής δημοσιογραφίας επιχειρεί να ερμηνεύσει τις εκλογικές τάσεις και προβλέπει ποιος θα νικήσει στη μάχη για τον Λευκό Οίκο. **Σελ. 22**

Beth Davis: Το μυστικό ανάπτυξης της Tesla

Περίπου χίλια αντίγραφα του Optimus, του ανθρωποειδούς ρομπότ, που παρουσίασε ο Ελον Μασκ, θα μπορούσαν να λειτουργήσουν στα εργοστάσια της Tesla έως το 2025. Η πρώην διευθύντρια του τμήματος ανάπτυξης της Tesla, Beth Davis, η οποία βρέθηκε στο Digital Agenda, αναλύει στην «Κ» τις στρατηγικές προσέλκυσης ταλέντων που χρησιμοποιεί η εταιρεία. **Οικονομική, σελ. 6**

ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

Η «Μεγάλη Ιδέα» του Νετανιάχου

Το σχέδιο για τη «Νέα Μέση Ανατολή» υπάρχει στο συρτάρι του Ισραηλινού πρωθυπουργού πριν από την 7η Οκτωβρίου. Τώρα, ο χάρτης αλλάζει, αλλά όχι βάσει σχεδίου. Το Ισραήλ έχει μπει σε ένα πόλεμο φθοράς, χωρίς ορατό τέλος, σε πολλά μέτωπα. **Σελ. 20, 21**

ΤΟ 2025

Εργα ανάπτυξης 1 δισ. ευρώ

Συνολικά 26 έργα υποδομής, 982 εκατ. ευρώ, περιλαμβάνει ο προϋπολογισμός για το 2025. Αρκετά βρίσκονται σε εξέλιξη και άλλα θα ξεκινήσουν του χρόνου. Θα κοστίσουν από 5,2 εκατ. ευρώ, έως 144 εκατ. ευρώ. **Οικονομική, σελ. 5**

BoC MOBILE APP

Τα πάντα όλα,
ΕΔΩ

Σε κάθε επόμενη κίνηση

Τράπεζα Κύπρου

125

ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ

Ζητείται «νέα κοινή προσέγγιση» στην Ε.Ε.

Οι φόβοι για ένα προσφυγικό κύμα από τον Λίβανο εξαιτίας του πολέμου στη Μέση Ανατολή και οι ροές από την Πράσινη Γραμμή. Πλάνο για «νέα κοινή προσέγγιση» στην πο-

λιτική των επιστροφών μεταναστών που φτάνουν παράτυπα στην Ε.Ε. αναμένεται να ζητήσουν οι ηγέτες των κρατών-μελών στο επόμενο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. **Σελ. 9, 10**

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους

Οι καλλιτεχνικοί διευθυντές του 14ου Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους, Αλεξία Ρόιτερ και Ιωακείμ Μυλωνάς, μιλούν για την κουλτούρα που έχει αναπτυχθεί γύρω από αυτό το είδος κινηματογράφου. Στην «Κ» και η Ντενίζ Νικολάκου, η οποία εξηγεί τι είναι η Κινηματογραφοθεραπεία. **Τέχνες, σελ. 5**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Ταυτότητα και δημόσιος χώρος

Η Ρένα Παπασπύρου και η Μαρία Λοϊζίδου εγκαίνιασαν τις εκθέσεις τους στο Ελληνικό Κέντρο του Λονδίνου. Είναι η πρώτη φορά που η ομότιμη καθηγήτρια της ΑΣΚΤ, Ρένα Παπασπύρου, εκθέτει στο Λονδίνο και βρίσκεται σε έναν εικαστικό διάλογο με τη Μαρία Λοϊζίδου. **Τέχνες, σελ. 4**

ΑΤΥΠΗ ΤΡΙΜΕΡΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Ο οδικός χάρτης και η σημασία του δείπνου

Πώς θα κινηθεί ο Αντόνιο Γκουτέρες

Σημαντική εξέλιξη στο Κυπριακό, μετά από μια οκταετία στασιμότητας, αποτελεί το άτυπο δείπνο των Χριστοδουλίδη - Τατάρ με τον Αντόνιο Γκουτέρες, την Τρίτη, στη Νέα Υόρκη. Θα διερευνηθεί αν υπάρχει περιθώριο γεφύρωσης του

αδιεξόδου προκειμένου να υπάρξουν προϋποθέσεις για επανέναρξη των συνομιλιών. Καθοριστικής σημασίας η μεθοδολογία που θα ακολουθήσει ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ και η διαχείριση μιας επιτυχίας ή αποτυχίας. **Σελ. 4**

ΕΞΟΠΛΙΣΤΙΚΑ

Γαλλικές... οπλικές προσφορές

Η Γαλλία χρησιμοποιώντας την αμυντική διπλωματία διεκδικεί μερίδιο από την πίτα των εξοπλιστικών προγραμμάτων της Κυπριακής

Δημοκρατίας. Αίτημα να πάρει πίσω τα συστήματα Mistral προκειμένου να τα παραχωρήσει στην Ουκρανία. **Σελ. 6**

Γ. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Ο «Κρόνος» θα δώσει το first gas

«Το πρώτο φυσικό αέριο πιθανόν να είναι από το κοιτάσμα «Κρόνος» στο βυθοτεμάχιο 6», δηλώνει στην «Κ» ο υπ. Ενέργειας Γιώργος Παπαναστασίου, τοποθετώντας αυτή την εξέλιξη εντός 2027. **Σελ. 5**

ΓΡΑΦΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ Κ. ΤΣΟΥΚΑΣ
Χάρη στους «ανάρμους» προοδεύουν οι κοινωνίες. **Σελ. 16**
ΜΑΡΙΝΟΣ Φ. ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ
Ο Σπύρος όπως τον διάβασα. **Σελ. 16**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Το κύρος της χώρας

Η Σύνοδος των MED 9 που πραγματοποιήθηκε στην Πάφο έχει μεγάλη σημασία για την Κυπριακή Δημοκρατία, διότι δείχνει ότι η χώρα μπορεί να διαδραματίσει κομβικό ρόλο σε όσα τεκταινούνται στη Μέση Ανατολή. Μακριά από μικρομεγαλισμούς και μεγαλεπήβολα σχέδια η Κύπρος με τις κατάλληλες διπλωματικές ενέργειες και καλλιέργωντας έντιμους πολιτικούς δεσμούς με άλλες ευρωπαϊκές και μη χώρες, όπως η Ιορδανία, έχει τη δυνατότητα να επωφεληθεί πολλαπλώς.

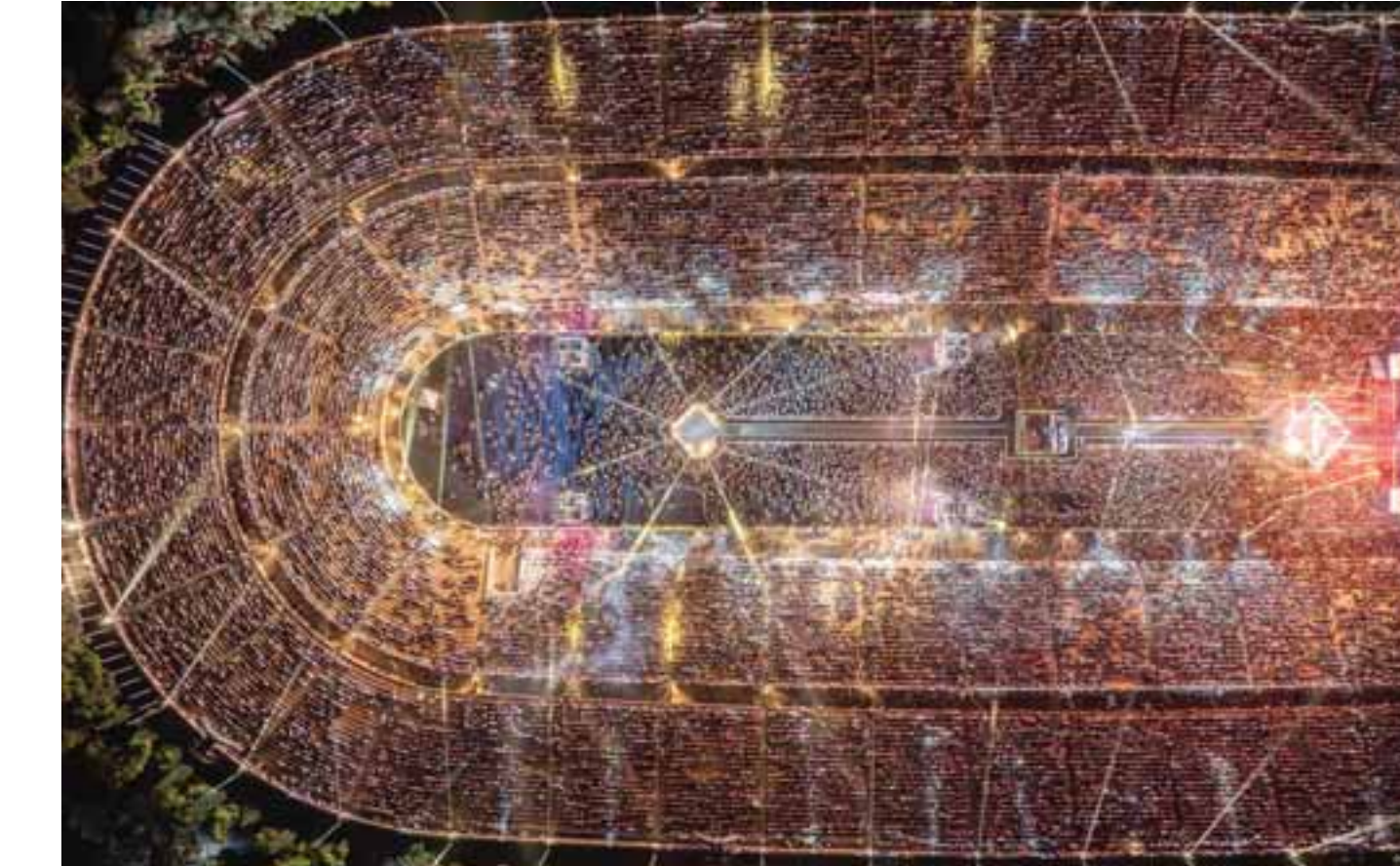
ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ανήκομεν εις την Βίσσην

Η **Ιουλία** δεν μπόρεσε ν' αντισταθεί στην πρόταση της ξαδέλφης της Ευφημίας Παλαιολόγου Τσαμπά για ένα σύντομο ταξίδι στην Αθήνα. Όχι μόνο για την υπερπαραγωγή που θα παρακολουθούσαν από τις θέσεις VIP του Καλλιμάρμαρου, αλλά και για το ρευνίσιον με τις συμμαθήτριές της από τα παλαιοιολικά χρόνια του Αρσάκειου. Οι κυρίες κατηφόρισαν την Ηρώδου Αττικού κι όταν επιτέλους έφτασαν στη λεωφόρο Βασιλέως Κωνσταντίνου αντίκρισαν το μέγα πλήθος.

Σύμφωνα με αυτόπτες μάρτυρες το γκρουπ των υπέργηρων Αρσακιδών κατάφερε να εντυπωσιάσει τους χιλιάδες φανς. Οι κυρίες κρατώντας rainbow umbrellas (αξιοποίησαν το ψιλόβροχο για το πολιτικό statement) έγιναν δεκτές με επευφημίες από το νεανικό κοινό. Έτσι λοιπόν άνοιξε ένας διάδρομος προς την είσοδο του γηπέδου και η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον ηγήθηκε της διόλου σεμνής πομπής φορώντας Vivian Westwood μάξι φούστα κι ένα λευκό T-shirt με το εύηλωτο σλόγκαν: «Ανήκομεν εις την Βίσσην».

Τα γεγονότα μετέφερε στη στήλη η ίδια η χήρα, με τη σημείωση ότι τα πνευματικά δικαιώματα της παράφρασης της ρήσης του Κωνσταντίνου Καραμανλή («Ανήκομεν εις την Δύσην») ανήκουν στον Γιάννη Πρετεντέρη (Βήμα, 2008). «Αντιλαμβάνεσθε το ευαίσθητο του πράγματος, αγαπητέ». «Απολύτως, κυρία Ουίλσον. Πείτε μου όμως κάτι παραπάνω...». «Για την iconic συναυλία έχουν λεχθεί όλα. Δεν θα σταθώ λοιπόν ούτε στο ρεκόρ των 65.000 θεατών, ούτε στο μέγεθος της παραγωγής, η οποία θύμιζε αντίστοιχα θεάματα του εξωτερικού. Για μένα το πιο σημαντικό ήταν άλλο. Το νίβε που κατάφερε να δημιουργήσει αυτή η μοναδική γυναίκα, εντυπωσιάζοντας τους πάντες στο στάδιο. Έχουμε ταλαιπωρηθεί με τους γελοίους διαχωρισμούς, Άες και το να

«**Το κορίτσι** από τη Σκάλα επικύρωσε τον τίτλο της Ελληνίδας σούπερ σταρ» - Της ανταποκρίτριάς μας Ιουλίας Παλαιολόγου Ουίλσον

ακούς το ένα είδος μουσικής αποκλείει το άλλο. Στις κερκίδες άλλωστε είδα από τον Δημήτρη Παπαϊωάννου μέχρι τον Γιώργο Καπουτζίδη. Πρόκειται λοιπόν για κομπλεξισμούς κι εδώ βάζω μια τελεία, καθώς τα μαθήματα ποιότητας είναι πλέον παρωχημένα».

Διά του λόγου το αληθές, μου περιέγραψε το εικαστικό τουρ που έκανε τις επόμενες δύο ημέρες, προτρέποντάς με να επισκεφθώ την έκθεση «The space of togetherness» του ΝΕΟΝ, στη Δραματική Σχολή του Εθνικού Θεάτρου, όπου συμμετέχει με τρία σπουδαία έργα και η δική μας Μαρία Λοϊζίδου. «Αν

πάτε στην Αθήνα μη χάσετε επίσης τη Cindy Sherman στο Κυκλαδικό και τον Henri Cartier-Bresson στο Μουσείο Γουλανδρή». «Επιστρέψατε γεμάτη, κυρία Ουίλσον...». «Και προσγειώθηκα ανώμαλα!».

Η επιστροφή της Ιουλίας στα πάτρια εδάφη συνέπεσε με το ξέσπασμα (sic) του Κρις Τριανταφυλλίδη για το γεγονός ότι ο Φειδίας ανάρτησε φωτογραφία όπου φοράει μπουρνούζι και καπνίζει ναργιλέ στην Κερύνεια. Ο γνωστός για την εξωστρέφεια του δικηγόρος, τον στόλισε με διάφορα επίθετα (κα-ραγκιόζη - παλιόπαιδο) καταλήγοντας στην εθνικοπατριωτική κορώνα:

«Ντροπή σου ρε». Ακολούθησε σοσιαλμιντιακός εμφύλιος! Με τους γνωστούς ελληνόψυχους να σκίζουν τα μιάτια τους υπερασπιζόμενοι τον Κρις και όψιμους υποστηρικτές του Φειδία να ολοφύρονται για τα μαθήματα Ιστορίας που παραδίδει ο νεαρός με τα βιντεάκια του. Με δύο λέξεις: Σοβαρότης Μηδέν.

Τι του λείπει του ψωριάρη; Φούντα με μαργαριτάρι. Εν προκειμένω, η φιλοξενία του Φειδία στο πρωινόδικο του Λιάγκα. Το ωραίο της ιστορίας είναι ότι δεν γελοιοποιήθηκε ο νεαρός (όπως ενδεχομένως θα περιμέναμε) αλλά το δημοσιογραφικό πά-νελ με τον Βαγγέλη Περρή να σέρ-

νει πρώτος τον χορό («Είναι δυνατόν να κάνετε το αίμα likes;»). Ένα ρεσιτάλ λαϊκισμού και αμορφωσίας, με κορυφαία στιγμή όταν ο μικρός τους ρωτούσε επίμονα «Τι έγινε το 1963;» και οι αστοιχείωτοι δεν είχαν να πουν τίποτε. «Να δείτε που αν συνεχίσουν έτσι θα συμπαθήσουμε στο τέλος τον Φειδία» είπε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού για να λάβει την αποστομωτική απάντηση της Καλαμαρούς: «Το γελοιωδέστερο δεν καθιστά το γελοιό λιγότερο γελοιό, μάνα μου».

Μια μικρή πινελιά στο κακόγουστο σόου έδωσε και ο celebrity (που μας αξίζει) Μαυρίκιος Μαυρικίου, ο

οποίος πλαστούρισε πρόθυμα στα απόνερα της εκπομπής του Λιάγκα λέγοντας ότι: «Εγώ ως Κύπριος σας ευχαριστώ για τον τρόπο που απαντήσατε και διαχειριστήκατε αυτά τα λόγια». Εμείς πάλι, ως Κύπριοι, κάνουμε υπομονή αλλά δεν ξέρω για πόσο. Να τα ακούει αυτά η Αννίτα Δημητρίου για να ξέρει τι να απαντήσει όταν ο Δίπλωρος προτείνει τον Μαυρίκιο υποψήφιο βουλευτή το 2026.

Η ανώμαλη προσγείωση της Ιουλίας στην σκληρή κυπριακή πραγματικότητα σηματοδεύτηκε επίσης από δύο γεγονότα ήσσονος πολιτικής σημασίας. Στο πρώτο ο Χρύσανθος Σαββίδης του ΔΗΚΟ, σε μια ακόμα έξαρση ψεκασμένης πολιτικής, ζήτησε να μεταφερθεί κεραία 5G μακριά από δημοτικό σχολείο γιατί θα είναι επιβλαβής για τους μαθητές και τους κατοίκους της περιοχής. Στο δεύτερο, ο (σύντομα κομματάρχης) Χριστόφορος Τορνάρης ξανατύπησε: «Δηλώνω επίσημα ότι το κράτος Κύπρος και ό,τι αυτό συνεπάγεται αυτή τη στιγμή βρίσκεται πάνω στους ΤΑΚΚΟΥΣ». Δεν ξέρω αν φταίει το νερό, αλλά κάτι ανησυχκτικό συμβαίνει τελευταία στη νήσο των Αγίων.

«Στην Ελλάδα βεβαίως συμβαίνουν χειρότερα, αν σκεφτούμε ότι ο υποψήφιος πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ Απόστολος Γκλέτσος πρότεινε να φέρον ιερόδουλες από τα μέρη των μεταναστών ώστε να εκτονώνονται, γιατί οι δικές μας δεν τους δέχονται επειδή μυρίζουν. Γι' αυτό η τεταστρονόνη τους γίνεται όλο, λέει. Τι ακούμε, μάνα μου!» ξέσπασε η απελπισμένη Καλαμαρούς. «Μόνο η αγάπη μας σώζει» απάντησε η Ιουλία, και το καρέ αυθόρμητα σιγοτραγούδησε εκείνο το παλιό τραγούδι της Άννας: «... μα πίσω απ' τα Λάθη, τ' ανθρώπινα πάθη, πάνω απ' όλα υπάρχει μόνο η αγάπη».

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»

13.10.1934

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ ΜΕΤΑΞΕ: «Είναι άξιον πολλής προσοχής ότι ο πολιτικός ανήρ όστις υπήρξεν ο κυριώτερος παράγων της βαθυτάτης διαιρέσεως του πολιτικού κόσμου της χώρας φέρει υπό την κρίσιν της κοινής γνώμης το ζήτημα τούτο, και ζητεί να εξηγήση τας αιτίας και να ανεύρη τας ευθύνas. Εις πάσαν περιπτώσιν οι δυνάμενοι να του απαντήσουν, δεν θα επετρέπτο να σιωπήσωσι. Προ παντός όμως τώρα, οπότε, κατά την ιδίαν αυτού ομολογίαν, «ο τόπος ευρίσκεται και πάλιν εις τας παραμονάς εκρήξεως η οποία δεν αποκλείεται να υποδυθῇ την μορφήν αγριωπάτου εμφυλίου πολέμου». Και διά τούτο σπεύδωμεν ημεῖς να του απαντήσωμεν».

ΠΡΟΒΟΛΗ: Η ταινία, η οποία ελήφθη εν Μασσαλία και παριστά την σκηνήν της δολοφονίας του Βασιλέως Αλεξάνδρου και του Μπαρτού, προσεβλήθη χθες εις ένα των κινηματογράφων των Παρισίων, παρά την απαγόρευσιν της αστυνομίας και οι ιδόντες αυτήν βεβαιούν πόσον ανεπαρκή ήσαν τα μέτρα, άτινα είχαν ληφθῇ διά την ασφάλειαν του Βασιλέως Αλεξάνδρου.

ΠΡΟΤΑΣΙΣ: Η υποβληθείσα εις την Ιεραρχίαν πρότασις όπως το Κράτος μεριμνήσῃ διά την υποχρεωτικήν διδασκαλίαν και εις κρατικά εκπαιδευτήρια μίας των ξένων γλωσσών προς αποτροπήν φοιτήσεως Ελληνοπαίδων εις τα καθολικά σχολεία, είνε αξία πολλής προσοχής.

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Έξω πάμε καλά

Τελικά ποιος διοικεί αυτή τη χώρα; Μα οι δημόσιοι υπάλληλοι!

όλη τη ζάχαρη από πάνω. Εσείς τους επιλέξατε, όλοι θα τους πληρώσουμε. Πάμε παρακάτω.

Κοντά στη γενέτειρά του Γεροσκήπου, στο σχεδόν ανεξάρτητο κρατίδιο της Πάφου, ξενάγησε την Πέμπτη ο νεαρός μας Νίκος την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν. Οι δυο τους, με μικρή συνοδεία, περπάτησαν στον παραλιακό, φορώντας αθλητικά ρούχα και παπούτσια, ενώ ο εθνικός μας συνταξιούχος επέδειξε στιλ που θα ζήλευσαν αθλητές του βάδην. Στη συνέχεια ο Πρόεδρος, για να δείξει πό-

σο άδικα ο Απόστολος Παύλος είπε το γνωστό «ανήρ Πάφιος ουκ έστιν αγαθός» και πόσο φιλόξενοι είναι στην πραγματικότητα οι Παφίτες, δέχθηκε να της δώσει ένα ψαλίδι και να μοιραστεί μαζί της τη δόξα από το κόψιμο της κορδέλας -είναι πια ο βετεράνος της κορδέλας- στα εγκαίνια της νέας Μονάδας Αιμοκάθαρσης Πάφου. Άσχετο, βέβαια, αλλά η μονάδα λειτουργεί εδώ και ένα χρόνο. Φήμες πως εγκαίνιασαν σαν έφευγαν τον νέο φούρνο Παπαντωνίου στη Μεσόγη, κρίνονται ως αναληθείς και υπερβολικές.

Από αυτή τη στήλη θα πρέπει να συμφωνήσουμε δύο πράγματα: Το ένα έχει σχέση με την ιστορική ατάκα του γέρου Καραμανλή «έξω πάμε καλά». Ο μικρός αξύριστος Νίκος είναι αλήθεια πως έχει αναβαθμίσει σημαντικά την εικόνα της χώρας μας στο εξωτερικό. Είτε συμφωνεί κάποιος με το βαμμένο μαύρο του μαλλί, ή με τα ιταλικού τύπου στενά ντεμοντέ κοστούμια, η εικόνα που εκπέμπουμε με τον αξύριστο είναι σαφώς αναβαθμισμένη από τις εποχές του healthy -χικ- προέδρου ή για να κινδυνολογήσω λιγάκι, είναι πολύ καλύτερη από το αν είχαμε την αλεπού με τα καρό σακάκια-παντελόνια-κάλτσες για πρόεδρο ή τον Δον Ζουάν από τον Αγρό. Ο αξύριστος και η Φιλίππα η Πρώτη ξέρουν να παίζουν το διπλωματικό παιχνίδι.

Λίγο γκολφ, λίγο ψάρι και η Ούρσουλά μου. Τα δύσκολα είναι όταν η Ούρσουλα που είναι δυνατό ποτήρι, του αρχίσει τις αγαπημένες της ζιβανίες και ο δικός μας μόλις θα τη μυρσιστεί θα γίνει γκολ. Φιλίππα, έχε έγνοια. Το δεύτερο που πρέπει να συμφωνήσουμε όλοι, είναι πως επειδή μας διοικούν δημόσιοι υπάλληλοι, ο μικρός αξύριστος, η Φιλίππα η εργαζόμενη, ο Κεραυνός, ο Παντελή και η Πική, θα πρέπει να χωνέψουμε πως τα ωφελήματα, αυξήσεις, συντάξεις, επιδόματα θα τα πληρώνουμε και θα λέμε και ευχαριστώ. Δεν βάζουν το χέρι (φραίνεται) στο βαζάκι με το μέλι, αλλά το λίζο που δικαιούνται το θέλουν με

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτιόπουλου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Τρεις ευρωβουλευτές διεκδικούν τη θέση του Εισηγητή της Επιτροπής Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (LIBE) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τους Αγνοούμενους στην Κύπρο, θέμα το οποίο όπως πληροφορείται η «Κ» έχει τοποθετηθεί στην ατζέντα της αυριανής συνεδρίας των Συντονιστών της εν λόγω Κοινοβουλευτικής Επιτροπής. Σύμφωνα με εσωτερικό έγγραφο, τη θέση διεκδικούν ο Francois Xavier Bellamy του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος (ΕΛΚ), ο Francisco Assis των Σοσιαλιστών-Δημοκρατών και ο Fernando Barrena Arza από την Ευρωπαϊκή Αριστερά.

Όπως πάντως πληροφορούμαστε, το σκηνικό είναι εξαιρετικά σύνθετο, καθώς στην εξίσωση για τη θέση του Εισηγητή για τους Αγνοούμενους της Κύπρου «έχει παρεισφρήσει και η διαδικασία επιλογής Εισηγητή για τις εμπορικές σχέσεις Ε.Ε.-Ηνωμένου Βασιλείου και ως επίσης και Εισηγητή για την ενσωμάτωση της ισότητας των φύλων (gender mainstreaming) και όπως όλα δείχνουν επιδιώκεται μια λύση-πακέτο για τις τρεις θέσεις. Με άλλα λόγια, οι Πολιτικές Ομάδες της Ευρωβουλής εξαρτούν τη στήριξη που θα παράσχουν προς τον υποψήφιο Εισηγητή για τους Αγνο-

Η «Κ» εξασφάλισε το τελικό προσχέδιο της Isabel Santos, το οποίο ζητάει, μεταξύ άλλων, από τον τουρκικό στρατό «απεριόριστη πρόσβαση σε στρατιωτικά αρχεία».

ουμένους από τη στήριξη που θα εξασφαλίσουν για μία εκ των άλλων δύο θέσεων Εισηγητή.

Προβάδισμα για τη θέση του Εισηγητή για τους Αγνοούμενους φέρεται να έχει ο Γάλλος υποψήφιος του ΕΛΚ Francois Xavier Bellamy, νοούμενου ότι θα εξασφαλίσει την απαραίτητη στήριξη, κάτι που προϋποθέτει τη σύμφωνη γνώμη και των Φιλελευθέρων (Renew) που φέρονται να εποφθαλμιούν στην εξασφάλιση μιας εκ των τριών θέσεων Εισηγητή, που ουσιαστικά μπορεί να μη συνδέονται, αλλά πολιτικά «έχουν σημασία για το ζήτημα της πρωτοκαθεδρίας των Πολιτικών Ομάδων της Ευρωβουλής». Σημαντικές πιθανότητες να εξασφαλίσει τη θέση του Εισηγητή για τους Αγνοούμενους της Κύπρου έχει και ο υποψήφιος των Σοσιαλιστών-Δημοκρατών, Πορτογάλος Francisco Assis, νοούμενου ότι το παζλ των άλλων δύο θέσεων θα ευνοήσει μια τέτοια συγκυρία, προοπτική που εκτιμάται ότι θα μπορούσε να εξασφαλίσει τη στήριξη και της Ευρωπαϊκής Αριστεράς, που σε μια τέτοια περίπτωση αναμένεται ότι θα αποσύρει τη δική της υποψηφιότητα, του Ισπανού Fernando Barrena Arza.

Ο νέος Εισηγητής της Επιτροπής LIBE της Ευρωβουλής αναμένεται

να πραγματοποιήσει αποστολές στην Κύπρο και να υποβάλει προσχέδιο έκθεσης προκειμένου να εγκριθεί σε πρώτο χρόνο από την εν λόγω Κοινοβουλευτική Επιτροπή και εν συνεχεία από την ολομέλεια του Σώματος.

Υποβληθέντος προς αυτή την κατεύθυνση εκτιμάται ότι θα είναι το τελικό προσχέδιο, το οποίο ετοίμασε η προηγούμενη Εισηγήτρια, Isabel Santos (Σοσιαλιστές-Δημοκράτες) που ομολογουμένως έκανε αρκετή δουλειά, αλλά δεν πρόλαβε να το υποβάλει προς έγκριση στην προηγούμενη νομοθετική περίοδο. Η «Κ» εξασφάλισε το τελικό προσχέδιο της Isabel Santos, το οποίο ζητάει μεταξύ άλλων, από τον τουρκικό στρατό «απεριόριστη πρόσβαση σε στρατιωτικά αρχεία». Προς αυτή την κατεύθυνση εισηγείται μάλιστα την εγκαθίδρυση ενός καναλιού επικοινωνίας μεταξύ του τουρκικού στρατού και του Τουρκοκύπριου, μέλους της Διερευνητικής Επιτροπής για τους Αγνοούμενους (ΔΕΑ), ώστε να υπάρξει δυνατότητα υποβολής ερωτήσεων για πρόσθετες πληροφορίες, ενώ ζητάει και τη δημιουργία ενός νέου πρωτοκόλλου για επίσκεψη των ανασκαφών σε στρατιωτικές περιοχές (εκτός στρατοπέδων), στα κατεχόμενα.

της, Χασάν Νασράλα.

Είναι βέβαιο ότι οι επιθέσεις αυτές εμπέδωσαν ένα αίσθημα ασφάλειας στους κατοίκους του Ισραήλ, που ένωσαν ευάλωτοι και ανασφαλείς μετά την επίθεση της 7ης Οκτωβρίου 2023. Η κυβέρνηση Νετανιάχου, που δεν επιδίωξε ούτε μία στιγμή να πετύχει κάποια εκκενοποίηση στη Γάζα παρά τις εκκλήσεις της διεθνούς κοινότητας, θα συνεχίσει απόλυτη τις πολεμικές επιχειρήσεις της, εκμεταλλευόμενη το κενό εξουσίας στις ΗΠΑ λόγω των αμερικανικών εκλογών.

Μπορεί το Ισραήλ να πανηγυρίζει για τις επιτυχίες του στο πεδίο των μαχών. Και ο Μπέντζαμιν Νετανιάχου να ενίσχυσε τη δημοτικότητα του και να εξασφάλισε προσωρινή αμνηστία έναντι των δικωτικών αρχών της χώρας που ζήτησαν να δικαστεί για διαφθορά. Ωστόσο, είναι φανερό για κάθε νηφάλιο άνθρωπο στον πλανήτη ότι

Οι συστάσεις της Santos

Το τελικό προσχέδιο της Isabel Santos, επισημαίνει ότι περισσότεροι από 2.000 άνθρωποι είναι αγνοούμενοι στην Κύπρο, 60 χρόνια μετά τα γεγονότα του 1963/64 καθώς και του 1974, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει (1.510 Ελληνοκύπριοι και 492 Τουρκοκύπριοι). Παραπέμπει στα στοιχεία της ΔΕΑ, σύμφωνα με τα οποία εξακολουθούν να αγνοούνται 754 Ελληνοκύπριοι και 197 Τουρκοκύπριοι (επικαιροποιημένα στοιχεία ΔΕΑ, 30 Σεπτεμβρίου 2024), ενώ καταλήγει στις εξής συστάσεις/εισηγήσεις (recommendations):

- Προτρέπει όλους τους εμπλεκόμενους να προβούν σε περαιτέρω αποφασιστικές ενέργειες και να επιδείξουν ακλόνητη δέσμευση, ώστε να προχωρήσει επείγοντως το ζήτημα των Αγνοούμενων στην Κύπρο. Από την άποψη αυτή, σημειώνει ότι αυτό αποτελεί ένα κατεξοχήν ανθρωπιστικό ζήτημα, ανθρωπίνων δικαιωμάτων που «πρέπει να διατηρηθεί εκτός των όποιων πολιτικών εκτιμήσεων». Καλεί όλα τα μέρη να υιοθετήσουν και να ακολουθήσουν κατευθυντήριες γραμμές, μέτρα και διαδικασίες που αποσκοπούν στην ελαχιστοποίηση της γραφειοκρατικοποίησης (bureaucratization) και των αδι-

καιολόγητων καθυστερήσεων.

- Χαιρετίζει την κοινή επίσκεψη των ηγετών των δύο κοινοτήτων στη ΔΕΑ, καθώς και την έκκληση για ανταλλαγή πληροφοριών.

- Καλεί τις τουρκικές αρχές να συνεχίσουν τη συνεργασία με τη ΔΕΑ, «παρέχοντας απεριορίστη πρόσβαση σε όλα τα σχετικά αρχεία, συμπεριλαμβανομένων των στρατιωτικών αρχείων – και στις στρατιωτικές περιοχές και στις προσκείμενες προς αυτές περιοχές». Από αυτή την άποψη, και προκειμένου να βελτιστοποιηθούν οι τρέχουσες συνθήκες εργασίας, «προτείνει στις αρχές να δημιουργήσουν ενισχυμένα κανάλια (streamlined channels) μέσω των οποίων το γραφείο του Τουρκοκύπριου, μέλους της ΔΕΑ, να είναι σε θέση να παραλάβει συγκεκριμένες ερωτήσεις στον τουρκικό στρατό, ζητώντας επιβεβαίωση ή πρόσθετες πληροφορίες, που θα ήταν χρήσιμες για τις ομάδες έρευνας της ΔΕΑ. Επιπλέον, προτείνει στις αρχές να δημιουργήσουν ένα νέο πρωτόκολλο για τις στρατιωτικές περιοχές που βρίσκονται εκτός των στρατιωτικών στρατοπέδων, στις οποίες να διευκολύνεται η πρόσβαση και να καθορίσουν μια μικρότερη περίοδο προειδοποίησης για την έναρξη των ανακαφών σε τέτοιες περιοχές». Εξάλ-

λου, προβαίνει σε έκκληση για ανάληψη ταχείας δράσης σχετικά με το άνοιγμα του χώρου υγειονομικής ταφής στο Δίκωμο και ζητάει την άμεση έγκριση όλων των εκκρεμούντων αιτήσεων εκσκαφής σχετικά με πιθανούς τόπους ταφής. Καλεί τέλος τις τουρκικές αρχές για γρήγορη, αποτελεσματική και πλήρη εφαρμογή των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, για το ζήτημα των Αγνοούμενων στην Κύπρο.

- Καλεί τις κυπριακές αρχές να συνεχίσουν τη συνεργασία με τη ΔΕΑ, παρέχοντας απεριορίστη πρόσβαση σε όλα τα σχετικά αρχεία και σε όλες τις περιοχές.

- Ενθαρρύνει τις ελληνικές αρχές να ερευνήσουν και να αναλύσουν όλα τα αρχεία που μπορεί να έχουν σχέση με το ζήτημα των Αγνοούμενων στην Κύπρο και εάν υπάρχουν αναφορές να τις γνωστοποιήσουν, σύμφωνα και με την πρόσφατη παράδοση, από τις ελληνικές αρχές, των αρχείων της ελληνικής Βουλής προς την Κυπριακή Δημοκρατία, για τα γεγονότα του 1974.

- Καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συνεχίσει να διαθέτει επαρκείς πόρους και, κατά περίπτωση, να παράσχει πρόσθετα κονδύλια

προς τη ΔΕΑ για νέες τεχνολογίες και νέες μεθόδους έρευνας, προκειμένου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα και να επιταχυνθεί η εργασία εκπλήρωσης της σημαντικής αποστολής της.

Σημειώνεται ότι η τέως Εισηγήτρια της LIBE για τους Αγνοούμενους, Isabel Santos, είχε αναλάβει καθήκοντα τον Μάιο 2023 και πραγματοποιήσει δύο αποστολές στην Κύπρο. Λόγω του σύντομου χρονικού περιθωρίου που είχε μπροστά της, δεν κατέστη δυνατή η υποβολή του τελικού της προσχεδίου πριν από τις ευρωεκλογές του Ιουνίου 2024, στις οποίες δεν επανεκλέχθηκε.

Στο τελικό της προσχέδιο, η Isabel Santos αναφέρεται και σε προηγούμενα ψηφίσματα της Ευρωβουλής για τους Αγνοούμενους, περιλαμβανομένου και ψηφίσματος καταδίκης της Τουρκίας για «τη μετατόπιση που έλαβε χώρα στο χωριό Ορνίθι και άλλες παρόμοιες ενέργειες που συνιστούν απόλυτη έλλειψη σεβασμού έναντι των αγνοούμενων και κατάφωρη παραβίαση των δικαιωμάτων των οικογενειών τους να μάθουν επιτέλους τις πραγματικές συνθήκες θανάτου των αγαπημένων τους προσώπων».

Η απόσυρση Φουρλά

Όπως είχε αποκαλύψει η «Κ», αρχικός υποψήφιος της Ομάδας του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος (ΕΛΚ), για τη θέση του Εισηγητή για τους Αγνοούμενους, ήταν ο ευρωβουλευτής του ΔΗΣΥ Λουκάς Φουρλάς. Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, ο κ. Φουρλάς είχε εκδηλώσει ενδιαφέρον για τη θέση του Εισηγητή για τους Αγνοούμενους της Κύπρου, Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους και ήταν ο υποψήφιος του ΕΛΚ, μέχρι και την Τετάρτη 11 Σεπτεμβρίου, αλλά στη συνέχεια φέρεται να οδηγήθηκε σε απόσυρση της υποψηφιότητάς του. Πριν από την απόσυρση της υποψηφιότητας Φουρλά είχαν εκδηλωθεί δικαίως εντονότερες αντιδράσεις που οδήγησαν και σε παρεμβάσεις προς την ηγεσία του Δημοκρατικού Συναγερμού. Άλλωστε, μια ενδεχόμενη ανάλυση της θέσης του Εισηγητή από Κύπριο ευρωβουλευτή, για τις όποιες προσωπικές φιλοδοξίες, θα παρείχε επιχειρήματα στην τουρκική πλευρά, αφενός να μη συνεργαστεί με πρόσωπα την προκατάληψη και αφετέρου να αμφισβητήσει τις αυτονόητες υποδείξεις για συνεργασία και του κατοχικού στρατού ώστε να ανοιχθούν στρατιωτικά αρχεία, για διακρίβωση της τύχης αγνοούμενων. Επιπλέον, η ανάληψη της θέσης του Εισηγητή από Κύπριο ευρωβουλευτή θα δημιουργούσε την εικόνα υποβιβασμού του ζητήματος των αγνοούμενων σε ενδοκυπριακό πρόβλημα, με παράλληλη απώλεια και του ειδικού βάρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σε μια χρονική περίοδο που η Λευκωσία επιδιώκει ενεργότερη εμπλοκή της Ε.Ε. σε όλες τις πτυχές του κυπριακού προβλήματος. Συνεπεία των δικαιολογημένων αντιδράσεων που εκδηλώθηκαν, ο Λουκάς Φουρλάς απέσυρε την υποψηφιότητά του και το ΕΛΚ προτείνει πλέον για Εισηγητή τον Γάλλο Francois Xavier Bellamy.

ΑΡΘΡΟ / Του ΝΟΤΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Ορατότης μηδέν στη Μέση Ανατολή

Πέρασε ένας χρόνος από τη βάρβαρη, κτηνώδη τρομοκρατική επίθεση της Χαμάς στα κιμπούτς του Ισραήλ, που οδήγησε στον θάνατο πάνω από χίλιους αμάχους και στην απαγωγή και ομηρία εκατοντάδων.

Η απάντηση του Ισραήλ ήταν ιδιαίτερα σκληρή. Μαζική χερσαία εισβολή στη Γάζα με πάνω από 40.000 νεκρούς Παλαιστίνιους –οι περισσότεροι των οποίων γυναίκες και παιδιά–, ισοπέδωση όλων των υποδομών, καταστροφή των υπογειών τούνελ της Χαμάς και εξόντωση των τρομοκρατών της και του αρχηγού τους, Αμάλ Χανίγια. Από τις συγκρούσεις τα ορφανά παιδιά ξεπερνούν ήδη τις 17.000! Το Ισραήλ επιτέθηκε και κατά του Λιβάνου, καταστρέφοντας το τρομοκρατικό δίκτυο της Χεζμπολάχ, μέρος των μελών της φιλοϊρανικής τρομοκρατικής οργάνωσης, συμπεριλαμβανομένου και του αρχηγού

της, Χασάν Νασράλα.

Είναι βέβαιο ότι οι επιθέσεις αυτές εμπέδωσαν ένα αίσθημα ασφάλειας στους κατοίκους του Ισραήλ, που ένωσαν ευάλωτοι και ανασφαλείς μετά την επίθεση της 7ης Οκτωβρίου 2023. Η κυβέρνηση Νετανιάχου, που δεν επιδίωξε ούτε μία στιγμή να πετύχει κάποια εκκενοποίηση στη Γάζα παρά τις εκκλήσεις της διεθνούς κοινότητας, θα συνεχίσει απόλυτη τις πολεμικές επιχειρήσεις της, εκμεταλλευόμενη το κενό εξουσίας στις ΗΠΑ λόγω των αμερικανικών εκλογών.

Μπορεί το Ισραήλ να πανηγυρίζει για τις επιτυχίες του στο πεδίο των μαχών. Και ο Μπέντζαμιν Νετανιάχου να ενίσχυσε τη δημοτικότητα του και να εξασφάλισε προσωρινή αμνηστία έναντι των δικωτικών αρχών της χώρας που ζήτησαν να δικαστεί για διαφθορά. Ωστόσο, είναι φανερό για κάθε νηφάλιο άνθρωπο στον πλανήτη ότι

η ακραία κυβέρνηση Νετανιάχου δεν εξυπηρετεί τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα του ισραηλινού λαού διότι δεν αντιμετωπίζει το πρόβλημα του παλαιστινιακού κράτους.

Αντίθετα απ' ό,τι πιστεύουν κάποιοι εξτρεμιστές του Ισραήλ, όσο περισσότεροι άμαχοι Παλαιστίνιοι (ή Λιβανέζοι) σκοτώνονται από τις στρατιωτικές επιχειρήσεις του Ισραήλ, τόσο μεγαλώνει το μίσος κατά του εβραϊκού κράτους. Και δημιουργούνται ολοένα και περισσότεροι τρομοκράτες, με μοναδικό στόχο ζωής τον αφανισμό του Ισραήλ από τα αραβικά εδάφη.

Η πεποίθηση των σκληρών εθνικιστών του Ισραήλ ότι με τις στρατιωτικές επιχειρήσεις στη Γάζα θα εξαφανισθεί η Χαμάς και μαζί και η προσδοκία για τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους στην περιοχή είναι παντελώς εσφαλμένη. Θυμίζω, όπως έγραψαν οι «Νιου Γιορκ Τάιμς», ότι

το 1948, έτος ίδρυσης της κράτους του Ισραήλ, υπήρχαν περίπου 700.000 Παλαιστίνιοι στα παλαιστινιακά εδάφη. Σήμερα, σχεδόν οκτώ δεκαετίες μετά, προσεγγίζουν τα 7.000.000.

Μάλιστα, με τις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις του ισραηλινού στρατού στη Γάζα και την ανθρωπιστική καταστροφή που έχει ξεριζώσει από τα σπίτια τους σχεδόν 1,5 εκατομμύριο Παλαιστίνιους οι οποίοι δεν έχουν πλέον υγειονομική περίθαλψη και βρίσκουν με δυσκολία τροφή, είναι βέβαιο ότι η διεθνής κοινή γνώμη θα στραφεί εναντίον του Ισραήλ.

Από την άλλη πλευρά, αν ο στόχος της Χαμάς με την τρομοκρατική επίθεση της 7ης Οκτωβρίου ήταν να μην επιτρέψει τις συμφωνίες μεταξύ του Ισραήλ και της Σαουδικής Αραβίας, που θα οδηγούσαν στην κανονικοποίηση των σχέσεων του Ισραήλ με τον αραβικό κόσμο

και θα μπορούσαν να βοηθήσουν στην επανεκκίνηση των ειρηνευτικών διαπραγματεύσεων μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστίνιων, τότε είναι σαφές ότι το πέτυχε. Αν και με τεράστιο φόρο αίματος.

Δυστυχώς, όλα αυτά τα χρόνια οι ακραίοι και των δύο πλευρών διαμορφώνουν την ατζέντα στη Μέση Ανατολή.

Οι ακραίοι Παλαιστίνιοι ήταν αυτοί που βύθισαν στο αίμα το Ισραήλ με τυφλές βομβιστικές επιθέσεις μετά τις ειρηνευτικές συμφωνίες του Οσλο μεταξύ Αραφάτ - Ράμπιν τη δεκαετία του '90. Ακραίοι Ισραηλινοί ήταν επίσης αυτοί που όπλισαν το χέρι του δολοφόνου του πρωθυπουργού Γιτζάκ Ράμπιν το 1995.

Ο Ισραηλινός διανοούμενος ιστορικός Γιουβάλ Νόα Χαράρι, που ζει στο Ισραήλ, έχει επανειλημμένως τονίσει ότι η μόνη διέξοδος στη συνεχιζόμενη σύγκρουση είναι η

αναζήτηση της ειρήνης με δύο ανεξάρτητα κράτη. «Η σύγκρουση αυτή δεν γίνεται για εδάφη ή οικονομικούς πόρους. Υπάρχει αρκετή γη και αρκετοί οικονομικοί πόροι μεταξύ της θάλασσας της Μεσογείου και του ποταμού Ιορδάνη για την επιβίωση και των δύο λαών. Κι όμως, η σύγκρουση συνεχίζεται γιατί ο κάθε λαός έχει ένα διαφορετικό ιστορικό αφήγημα στο μυαλό του. Πρέπει, λοιπόν, να αναζητηθεί μία κοινή ιστορία που να ενώνει τους δύο λαούς και να τους στρώσει στην ειρήνη. Μια λύση δύο ανεξάρτητων κρατών που θα ζουν ειρηνικά το ένα δίπλα στο άλλο».

Προς το παρόν, κανείς δεν μιλάει για ειρήνη στη Γάζα και ώσπου να εκλεγεί ο νέος πρόεδρος των ΗΠΑ, είναι φανερό ότι ο Μπέντζαμιν Νετανιάχου θα επιχειρήσει να τελειώσει κάθε εκκρεμότητα που θεωρεί πως έχει το Ισραήλ στην ευρύτερη περιοχή.

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Χωρίς υπερβολή η προσεχής Τρίτη, με φόντο το άτυπο γεύμα των δύο ηγετών με τον επικεφαλής του ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρες, αποτελεί τη σημαντικότερη εξέλιξη στο Κυπριακό μετά από σχεδόν μια οκταετία απουσίας οποιασδήποτε κινητικότητας. Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης θα συναντηθεί με τον Τουρκοκύπριο ηγέτη Ερσίν Τατάρ και ενώπιον τού γενικού γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών θα επιδοθούν στο πρώτο crash test, μετά από πολλούς μήνες και την, κοινωνικού χαρακτήρα, κοινή τους συνάντηση στη ΔΕΑ. Ζητούμενο παραμένει το να διερευνηθεί αν υπάρχει περιθώριο οι δύο πλευρές, με εκ διαμέτρου αντίθετες αφετηριακές θέσεις πλέον διαπραγματευτικά, να συναντηθούν σε έναν ορίζοντα γεφύρωσης του αδιεξόδου προκειμένου να υπάρξουν προϋποθέσεις για επιστροφή στο τραπέζι των συνομιλιών. Ως εκ τούτου, η άτυπη Τριμερής, ως γεγονός αλλά και ως προς τα δυνητικά αποτελέσματα αυτής, διαμορφώνει συγκεκριμένα δεδομένα.

Πώς προσερχόμαστε εμείς

Η ελληνοκυπριακή πλευρά και δη ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, Νίκος Χριστοδουλίδης, προσέρχεται στο άτυπο γεύμα με συγκεκριμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά:

- Την επίγνωση πως η πραγματοποίηση της Τριμερούς αποτελεί, μεταξύ άλλων, και αποτέλεσμα της διπλωματικής προσπάθειας πολλών μηνών της Λευκωσίας προκειμένου αυτή να πραγματοποιηθεί, με τη ρητορική σε αυτό το επίπεδο να στοιχειοθετεί μια «έξωθεν καλή μαρτυρία» ως προς την επαναλαμβανόμενη στάση της ελληνοκυ-

Το βράδυ της Τρίτης στη Νέα Υόρκη έχουν σημασία η μεθοδολογία που θα ακολουθήσει ο γ.γ. του ΟΗΕ και η διαχείριση μιας επιτυχίας ή αποτυχίας.

πριακής πλευράς πως είναι έτοιμη να παρακαθήσει σε συνομιλίες από εκεί απ' όπου σταμάτησαν το 2017.

- Σχετικά ενισχυμένος, πολιτικά, δεδομένου πως για την πραγματοποίηση αυτής της συνάντησης τόσο στο επίπεδο του Εθνικού Συμβουλίου όσο και εσωτερικά ο ΠτΔ στηρίζεται από τα δύο μεγάλα κόμματα (ΔΗΣΥ, ΑΚΕΛ) τα οποία με συγκεκριμένο αποτύπωμα το εξέφρασαν (ανακοίνωση και πρόταση «4 σημείων» για ξεκλείδωμα της διαδικασίας, αντίστοιχα).

- Με λογική μεν μη υποχώρησης ως προς την αξίωση της τουρκοκυπριακής πλευράς για συζήτηση περί κυριαρχικής ιδιότητας ή «3Α» (απευθείας πτήσεις, απευθείας εμπόριο, αναγνώριση απευθείας σχέσεων) και προσήλωση στο πλαίσιο της ΔΔΟ αλλά και με προετοιμασία, δε, προκειμένου να καταστεί η Τριμερής «ενδιάμεσο» βήμα για το επόμενο βήμα στο Κυπριακό.

Επί του τελευταίου μάλιστα η παρουσία του ΠτΔ στο Λονδίνο την παραμονή της μετάβασής του στη Νέα Υόρκη για την Τριμερή συνδέεται με τη δυνητική διοργάνωση, σε μεταγενέστερο στάδιο, μιας διεθνούς διάσκεψης –τύπου Πενταμερούς– για το Κυπριακό, πτυχή στην οποία αναφέρθηκε και με δηλώσεις του την περασμένη εβδομάδα ο κ. Χριστοδουλίδης και η οποία φυσικά συνδέεται και με

τις μεθοδεύσεις της τουρκοκυπριακής πλευράς για μια διάσκεψη Τύπου «4+1» χωρίς τη συμμετοχή, αρχικά, του Ηνωμένου Βασιλείου.

Πώς προσέρχεται ο Τατάρ

Στον αντίποδα το πως ο Τουρκοκύπριος ηγέτης, Ερσίν Τατάρ, θα προσέλθει στη Νέα Υόρκη για το άτυπο δείπνο παρουσιάζει, και αυτό, εξαιρετικό ενδιαφέρον δεδομένων και της σπουδής του, προ εβδομάδων, να απορρίψει ακόμη και «προκαταβολικά» την Τριμερή,

την οποία τελικά αποδέχτηκε. Στην τουρκοκυπριακή στάση ως προς την Τριμερή συνυπάρχουν τόσο η εμμονή στο ζήτημα της αναγνώρισης (κυριαρχική ιδιότητα ως προϋπόθεση για επανέναρξη διαλόγου) και στη σταδιακή μετάβαση του διαλόγου σε μια συζήτηση για λύση δύο κρατών αλλά και η ρεαλιστική, τακτικού τύπου, προσαρμογή σε ένα διάλογο που ακόμη κι αν γίνει για χάριν διαλόγου –προκειμένου το Κυπριακό να μην καταλήξει σε ένα βίαιο αδιέξοδο με κήρυξη αυ-

τού– θα μπορούσε να αποτελέσει την αφετηρία για διπλωματικά κέρδη στη «διαπραγμάτευση εντός της διαπραγμάτευσης» που ξεκινά με στόχο την επάνοδο στο τραπέζι του διαλόγου. Η παρουσία Τατάρ στη Νέα Υόρκη αποκτά και αυτή επιμέρους ποιοτικά χαρακτηριστικά: α. Γίνεται εν μέσω πολιτικών διεργασιών μετασχηματισμού στην τουρκοκυπριακή κοινότητα που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε πρόωρες «βουλευτικές εκλογές», ακόμη και σε πρόωρες «εκλογές»

που θα έθεταν την εξουσία Τατάρ υπό αμφισβήτηση και β. Δείχνει να αποτελεί αντικείμενο πλήρους ευθυγράμμισης μεταξύ της τουρκοκυπριακής ηγεσίας και της Άγκυρας, που τελικά έδωσε το πράσινο φως για την πραγματοποίηση της Τριμερούς.

Η μεγάλη εικόνα

Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ» από έμπειρους παρατηρητές του Κυπριακού, το άτυπο δείπνο δεν θα είναι περίπατος για την απόπειρα νικηφόρου blame game της κάθε πλευράς και παράλληλα δεν εγγυάται την άμεση επανέναρξη του διαλόγου στο Κυπριακό, μετά τη μεγαλύτερη απουσία, ιστορικά των τελευταίων χρόνων, κάθε διαλόγου σε αυτό. Το βράδυ της Τρίτης στη Νέα Υόρκη σημασία αποκτούν δύο ενδιαφέροντα ζητήματα: Η μεθοδολογία που θα ακολουθήσει ο γενικός γραμματέας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, Αντόνιο Γκουτέρες, προκειμένου οι δύο πλευρές να έλθουν εγγύτερα του στόχου της επανέναρξης των συνομιλιών και η διαχείριση, σε όλα τα επίπεδα, μιας επιτυχίας ή αποτυχίας ως προς τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα του ίδιου του δείπνου.

Ως προς την πρώτη διάσταση ο κ. Γκουτέρες έχει δύο δεδομένα στα χέρια του. Το Πλαίσιο Γκουτέρες που συνοψίζει κεκτημένα του διαλόγου στο Κυπριακό ως προς σημαντικές πτυχές του μέχρι τον Ιούλιο του 2017 και το τέλος της διαδικασίας στο Κραν Μοντανά και την έκθεση της προσωπικής του απεσταλμένης, Μαρία Άνχελα Ογκίν, μετά από έξι μήνες σχεδόν παρουσίας της/ενασχόλησής της με

Το άτυπο δείπνο δεν θα είναι περίπατος για την απόπειρα νικηφόρου blame game της κάθε πλευράς και παράλληλα δεν εγγυάται την άμεση επανέναρξη του διαλόγου στο Κυπριακό.

το Κυπριακό στην Κύπρο. Επί τούτου ο κ. Γκουτέρες αναμένεται, εκτός απροόπτου, να προσεγγίσει τις δύο πλευρές σε μια «στιγμή αλήθειας» προκειμένου να συμβιβάσει τις κόκκινες γραμμές της κάθε πλευράς και παράλληλα να επαναφέρει, αν αυτό καθίσταται πλέον εφικτό, τις δύο πλευρές εντός του πλαισίου των όρων εντολής του. Αναφορικά με τη δεύτερη διάσταση ο κ. Γκουτέρες θα πρέπει ή να αξιοποιήσει ένα «θετικό» δείπνο ορίζοντας ουσιαστικά το tempo και τα επόμενα βήματα (π.χ. επάνοδο της κας Ογκίν για συζητήσεις στην Κύπρο, διοργάνωση μιας διάσκεψης για το Κυπριακό, κ.ο.κ.) ή να διαχειριστεί ένα «αποτυχημένο» δείπνο ως προς τη διάσταση της συνέχισης της διαδικασίας.

Η πεποίθηση μεταξύ διπλωματικών κύκλων πάντως είναι πως η Τριμερής στη Νέα Υόρκη –ανεξαρτήτως αποτελέσματος– δεν θα έχει καταληκτικό αποτέλεσμα, αλλά αποτελεί «ενδιάμεσο» βήμα προκειμένου να σχεδιαστούν τα επόμενα βήματα, με την επίγνωση πάντα πως η επάνοδος στο τραπέζι των συνομιλιών του Κυπριακού υπό τη μορφή μιας κορύφωσης της διαδικασίας ή ένα αδιέξοδο, εμφαντικό και σε επίπεδο κήρυξης, αποτελεί μια εξέλιξη που θα διαμορφωθεί οριστικά εντός της επόμενης χρονιάς.

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης και ο Τ/κ ηγέτης Ερσίν Τατάρ θα βρεθούν, μετά από καιρό, ενώπιον του γ.γ. του ΟΗΕ με φόντο το αδιέξοδο των συνομιλιών.

Η μεγάλη... Τρίτη του Κυπριακού

Πώς προσέρχονται και τι επιδιώκουν ο πρόεδρος της Δημοκρατίας και ο Ερσίν Τατάρ στην άτυπη Τριμερή της Νέας Υόρκης

SAILUN

SMART
FORWARD.

KAPODISTRIAS
AUTOMOTIVE PARTS

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΔΙΑΝΟΜΕΑΣ

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ

Καντάρας 54, Κάιμακλί, 1037 Λευκωσία - Κύπρος
sales@chrkapodistrias.com, Τ. 22348600

Συνέντευξη στον
ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ

«Το πρώτο κυπριακό φυσικό αέριο πιθανόν να είναι από το κοιτάσμα “Κρόνος” στο βυθοτεμάχιο 6», δηλώνει σε συνέντευξη στην «Κ» ο υπουργός Ενέργειας Γιώργος Παπαναστασίου, τοποθετώντας αυτή την εξέλιξη εντός 2027. Αναφέρει ότι αρχές του 2025 η ExxonMobil θα πραγματοποιήσει μια ερευνητική γεώτρηση στον στόχο «Ηλέκτρα» στο βυθοτεμάχιο 5 και μια γεώτρηση στην περιοχή του κοιτάσματος «Γλαύκος» στο βυθοτεμάχιο 10 για επιβεβαίωση ποσοτήτων. Σχετικά με την ηλεκτρική διασύνδεση Κύπρου - Ελλάδας, ο κ. Παπαναστασίου επισημαίνει ότι ο Πρόεδρος δεσμεύτηκε για συμμετοχή της Κύπρου στο μετοχικό κεφάλαιο του έργου, υπό την προϋπόθεση ότι θα υπάρχει «καθαρή» έρευνα δέουσας επιμέλειας που θα γίνει το αμέσως επόμενο διάστημα. Τέλη 2025, λέει, θα είναι δυνατή μια μείωση στους λογαριασμούς του ρεύματος, εάν επαναρχίσουν οι εργασίες για το χερσαίο τερματικό κι αν έχουμε το πλοίο.

–Δοκιμάστηκαν οι σχέσεις Κύπρου - Ελλάδας για το έργο της ηλεκτρικής διασύνδεσης;

–Υπάρχει δυνατή σχέση μεταξύ των δύο χωρών που δεν μπορεί να κλονιστεί για ένα έργο, όσο σημαντικό κι αν είναι αυτό. Ο φορέας υλοποίησης ανέλαβε το έργο ενώ είχε ξεκινήσει, με συμβόλαιο και οικονομικές υποχρεώσεις που απέρρεαν από αυτό. Επομένως, ο φορέας υλοποίησης έπρεπε να το τρέξει με την ταχύτητα που έτρεχαν οι υποχρεώσεις, όμως η λήψη αποφάσεων από ένα κράτος, αντιλαμβάνεστε, ακολουθεί άλλες διαδικασίες. Και αυτό δημιουργήσει κάποιες συζητήσεις, αλλά όχι μεταξύ των δύο κυβερνήσεων και το αφήνω μέχρι εδώ.

–Πόσα θα κοστίσει τελικά;

–Η αρχική εκτίμηση ήταν για €1,5 δισ. Λόγω της αύξησης του κόστους των υλικών του καλωδίου που προέκυψαν, κατά κύριο λόγο, από τον πόλεμο στην Ουκρανία, αυξήθηκε σε €1,9 δισ., κάτι που οι δύο ρυθμιστές αποδέχτηκαν.

–«Κλειδώνει» σε αυτό το ποσό;

–Όχι. Τα συμβόλαια θα καθορίσουν το τελικό κόστος του έργου. Το ένα συμβόλαιο, που είναι στα €1,4 δισ. και είναι το μεγαλύτερο, έχει μια ένδειξη συν-πλνν 5% και η εταιρεία πιστεύει ότι θα μπορέσει να το υλοποιήσει σε αυτό το πλαίσιο. Αν υπάρξει ανάγκη πέραν του συν 5%, ο φορέας υλοποίησης θα πρέπει να αναφερθεί στους ρυθμιστές για να δικαιολογήσει και να διεκδικήσει την αύξηση του κόστους.

–Έχει ληφθεί τελική απόφαση συμμετοχής του κράτους στο έργο;

–Η τελική επενδυτική απόφαση δεν έχει ληφθεί. Θα πρέπει να γίνει έρευνα δέουσας επιμέλειας που θα καλύψει όλες τις πτυχές του έργου και την αξιολόγηση της μελέτης κόστους-οφέλους. Αναμένεται ότι η προσφορά για διεξαγωγή της δέουσας επιμέλειας από οικο αξιολόγησης θα κατακυρωθεί τις επόμενες μέρες και μέχρι τέλος Νοεμβρίου να έχουμε, έστω προκαταρκτικά, αποτελέσματα.

–Πώς ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης ανέλαβε πολιτική δέσμευση για συμμετοχή της Κύπρου στο μετοχικό κεφάλαιο του έργου πριν έχουμε τα αποτελέσματα της δέουσας επιμέλειας;

–Ο Πρόεδρος δεσμεύθηκε υπό την προϋπόθεση ότι θα υπάρχει «καθαρή» έρευνα δέουσας επιμέ-

λειας, ακριβώς διότι η κυβέρνηση αναγνωρίζει τη σημαντικότητα υλοποίησης της ηλεκτρικής διασύνδεσης για άρση της ενεργειακής απομόνωσης της χώρας μας.

–Πότε αναμένεται να ολοκληρωθεί το έργο;

–Σύμφωνα με τους σχεδιασμούς του φορέα υλοποίησης, ολοκληρώνεται τέλος του 2029. Η Κυπριακή Δημοκρατία ανέλαβε να πληρώνει €25 εκατομμύρια τον χρόνο, με οροφή στο τέλος των 5 χρόνων κατασκευής τα €125 εκατομμύρια. Ο Κύπριος καταναλωτής θα αρχίσει να πληρώνει για τη διασύνδεση όταν θα δει το όφελος από τη λειτουργία της.

–Αν το έργο δεν ολοκληρωθεί στην ώρα του, για κάθε χρόνο καθυστέρησης το κράτος θα δίνει επιπλέον €25 εκατομμύρια;

–Όχι. Η οροφή είναι €125 εκατομμύρια στα πέντε χρόνια κατασκευής.

–Υπάρχει ομοφωνία στην κυβέρνηση ή παραμένουν οι ανησυχίες του υπουργού Οικονομικών;

–Πάντοτε υπήρχε ομοφωνία στην κυβέρνηση. Το έργο είναι ενεργειακό, όμως αγγίζει τα οικονομικά της χώρας, άρα είναι λογικό ο υπουργός Ενέργειας να το βλέπει ως αναγκαίο για άρση της ενεργειακής μας απομόνωσης και ο υπουργός Οικονομικών να παρουσιάζεται πιο διεισδυτικός σε σχέση με το κόστος της επένδυσης. Θεωρώ ότι αυτός ο διάλογος, όπως εξελίχθηκε

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ, υπουργός Ενέργειας

Πρώτο κυπριακό φυσικό αέριο πιθανόν από τον «Κρόνο»

Το 2027 είναι εφικτό να πάει στην Αίγυπτο για υγροποίηση και από εκεί να εξαχθεί στις διεθνείς αγορές

Ο Πρόεδρος δεσμεύτηκε για συμμετοχή της Κύπρου στο μετοχικό κεφάλαιο του GSI, υπό την προϋπόθεση ότι θα υπάρχει «καθαρή» έρευνα δέουσας επιμέλειας, δηλώνει στην «Κ» ο υπουργός Ενέργειας Γιώργος Παπαναστασίου.

“

Πιστεύω τα γεωπολιτικά ρίσκα είναι διαχειρίσιμα και ότι το έργο θα υλοποιηθεί όπως προγραμματίστηκε.

Γίνονται διαβουλεύσεις για να μεταφερθεί το πλοίο «Προμηθέας» στην Κύπρο και να μην καταστεί μέρος της επιδιαιτησίας.

και με τις τοποθετήσεις του προέδρου της Δημοκρατίας, έφερε το σωστό αποτέλεσμα.

–Ποιος αναλαμβάνει τελικά το γεωπολιτικό ρίσκο;

–Η διαχείριση γεωπολιτικού ρίσκου σε ένα έργο γίνεται με διπλωματικά, επιχειρησιακά και οικονομικά μέσα. Δεν σημαίνει ότι θα χρησιμοποιηθούν και τα τρία. Πιστεύω τα γεωπολιτικά ρίσκα του έργου είναι διαχειρίσιμα και ότι το έργο θα υλοποιηθεί όπως προγραμματίστηκε. Να μην ξεχνάμε ότι το έργο είναι ευρωπαϊκό.

–Επιχειρησιακά αναλαμβάνει η Ελλάδα;

–Επιχειρησιακά αναλαμβάνουν οι χώρες που έχουν τις δυνατότητες, αν χρειαστεί. Όμως είναι πολύ σημαντική και η οικονομική παράμετρος, διότι τα κράτη που έχουν οικονομικό ή/και γεωπολιτικό ενδιαφέρον μέσω επενδυτικών ταμείων μπορεί να έχουν και επιχειρησιακή παρουσία και να διασφαλίσουν την υλοποίηση του έργου.

–Ποια είναι τα συμφέροντα που δεν θέλουν αυτό το έργο;

–Δεν θα τα έλεγα συμφέροντα αλλά ενδιαφέροντα. Επίσης δεν παρατηρώ κάτι που να δείχνει ότι πολεμούν το έργο. Έχουν ανησυχία διότι πιστεύω δεν γνωρίζουν καλά τα οφέλη που θα προκύψουν από αυτό. Κάποιοι που έχουν επενδύσει σε ΑΠΕ βλέπουν τη διασύνδεση ως απειλή, διότι θα ανοίξει μια πηγή εισροής ηλεκτρικής ενέργειας που

θεωρούν ότι ενδεχομένως να επιβαρύνει τα δικά τους οικονομικά. Οι εναλλακτικές που εισηγούνται να γεμίσουμε την Κύπρο με ΑΠΕ και μπαταρίες για αποθήκευση, δεν εξυπηρετούν πλήρως τον σκοπό διότι πρόκειται για ένα εσωστρεφές μοντέλο που μας κρατά ενεργειακά απομονωμένους. Η χρήση της διασύνδεσης μπορεί να ρυθμιστεί ώστε να προστατευθούν οι επενδύσεις σε ΑΠΕ. Θέλω να πιστεύω ότι πλείστοι που εκδηλώναν ανησυχία έχουν αντιληφθεί ότι το έργο είναι προς όφελος της χώρας αλλά και των ιδίων.

–Συμφωνείτε με την πρόταση για φορολόγηση των λεγόμενων υπερκερδών εταιρειών ενέργειας;

–Είναι θέμα που αφορά κυρίως το υπουργείο Οικονομικών. Όντως, οι εταιρείες ΑΠΕ παράγουν με χαμηλό κόστος και πουλούν σε ψηλή τιμή. Παράγουν 5-7 σεντ την κιλοβατώρα και πουλούν με έκπτωση από την τιμή της συμβατικής ηλεκτροπαραγωγής που αυτή τη στιγμή είναι περίπου στα 28 σεντ την κιλοβατώρα. Πρέπει όμως να ληφθεί υπόψη ότι υπάρχουν περίοδοι που απορρίπτεται ενέργεια από ΑΠΕ και άρα οι συγκεκριμένοι παραγωγοί ενέργειας έχουν απώλειες, οι οποίες μεταφράζονται σε οικονομική επιβάρυνση.

–Έχουν υπολογιστεί περίπου πόσα είναι αυτά τα κέρδη;

–Με συνεργασία των υπουργείων Ενέργειας και Οικονομικών μπο-

ρεί εύκολα να υπολογιστούν αυτά τα απρόσμενα κέρδη, όμως δεν μπορώ να γίνω πιο συγκεκριμένος αυτή τη στιγμή.

–Σχετικά με το τερματικό φυσικού αερίου στο Βασιλικό, υπάρχουν ενδείξεις για διαφθορά;

–Οι ενδείξεις δεν είναι αποδείξεις.

Έχουμε επανειλημμένα διερωτηθεί για κάποιες αποφάσεις που θεωρούμε προβληματικές. Πολλές φορές διερωτηθήκαμε αν αυτό το επιχειρηματικό μοντέλο ήταν το πιο ορθό για τη χώρα μας. Μπορούσαμε απλώς να πούμε ότι εμείς θα πληρώσουμε για να έχουμε φυσικό αέριο στο σημείο σύνδεσης της ΑΗΚ ή άλλου συμβατικού ηλεκτροπαραγωγού και την τεχνική λύση να την αποφασίσουν οργανισμοί που έχουν την εξειδίκευση και θα αναλάμβαναν να εκτελέσουν το έργο.

–Γνωρίζουμε πού βρίσκεται η έρευνα της ευρωπαϊκής εισαγωγίας;

–Όχι, δεν έχουμε λεπτομέρειες.

–Θα υπάρξει διορισμός ανεξάρτητης ερευνητικής επιτροπής για το θέμα;

–Δεν έχω πληροφόρηση γι' αυτό το θέμα.

–Τι προκύπτει σχετικά με τη διαδικασία στο διατμητικό δικαστήριο στο Λονδίνο;

–Η διαδικασία είναι σε εξέλιξη και δεν αναμένεται να ολοκληρωθεί πριν από τα μέσα του 2026.

–Με τον «Προμηθέα» τι γίνεται;

–Παράλληλα με τη διαδικασία στο διατμητικό δικαστήριο, γίνονται διαβουλεύσεις από την ΕΤΥΦΑ με τον εργολάβο για να μεταφερθεί το πλοίο στην Κύπρο και να μην καταστεί μέρος της επιδιαιτησίας. Το πλοίο είναι ολοκληρωμένο κατά 95% και έχει πληρωθεί με το ίδιο ποσοστό.

–Τι μπορούμε να κάνουμε πλέον για αυτό το έργο στο σύνολό του;

–Η ΕΤΥΦΑ έχει ζητήσει προσφορές για project manager που θα τη βοηθήσει να βγει σε προσφορές fast track για να ολοκληρωθούν η προβλήματα και το χερσαίο μέρος. Αν μέχρι τότε έχουμε τον «Προμηθέα» καλώς, αν όχι τότε πρέπει να ζητηθούν προσφορές για άλλη πλωτή μονάδα αεριοποίησης. Μπορεί όμως να ξεκινήσουν οι διαδικασίες προσφορών για την προβλήματα και το χερσαίο μέρος, ενώ θα εξελίσσονται οι διαβουλεύσεις για παράδοση του πλοίου.

–Αρα δεν μπορεί να θεθεί χρονοδιάγραμμα, ούτε να υπολογιστεί το κόστος ολοκλήρωσης ακόμη.

–Ακριβώς, διότι δεν γνωρίζουμε αν το ημιτέλες έργο μπορεί να ολοκληρωθεί ή αν έχουν προκύψει τεχνικά προβλήματα, δεν έχουμε τις προσφορές για να γνωρίζουμε τον χρόνο ολοκλήρωσης ούτε αν θα χρειαστεί να ενοικιαστεί άλλο πλοίο.

–Θα επιστρέψουμε χρήματα σε Κομισιόν, Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανάπτυξης;

–Η διαβούλευση βρίσκεται σε εξέλιξη και οι ενδείξεις είναι θετικές ότι αν συνεχιστεί το έργο, όστω κι αν δεν είναι αυτό που προκλήθηκε και κατακυρωθηκε στην κινεζική κοινοπραξία, επειδή αφορά την Κυπριακή Δημοκρατία, τότε η χρηματοδότηση θα παραμείνει.

–Έχει ευθύνες αυτή η κυβέρνηση στο ότι τα πράγματα έφτασαν σε αυτό το σημείο;

–Η νυν κυβέρνηση παρέλαβε ένα σταματημένο έργο και έκανε διαβουλεύσεις για να ξεκινήσουν ξανά οι εργασίες. Δύο φορές το πέτυχε, δύο φορές οι εργασίες σταμάτησαν. Είναι αδιαμφισβήτητο ότι ο στόχος της κυβέρνησης είναι η ολοκλήρωση του έργου της έλευσης φυσικού αερίου.

Γεώτρηση στην «Ηλέκτρα» στο τεμάχιο 5 από ExxonMobil αρχές 2025

–Πότε θα έχουμε τελικά το πρώτο κυπριακό φυσικό αέριο;

–Το πρώτο φυσικό αέριο, το first gas όπως το ονομάζουμε, πιθανόν να είναι από το κοιτάσμα «Κρόνος» στο βυθοτεμάχιο 6. Η ENI αναμένεται να μας παραδώσει το σχέδιο ανάπτυξης και παραγωγής, μάλλον μέχρι το τέλος του χρόνου. Χρειάζεται ένας αγωγός περίπου 60 χιλιόμετρων από το «Κρόνος» για να συνδεθεί με υφιστάμενες υποδομές της ENI που καταλήγουν στην Αίγυπτο. Η απόσταση είναι σχετικά μικρή λόγω του κοιτάσματος «Ζορ» που βρίσκεται νότια του «Κρόνος». Πρόκειται για έναν υποβρύχιο αγωγό

που μπορεί να γίνει πολύ σύντομα. Θα έλεγα το 2027 είναι εφικτό να έχουμε το πρώτο κυπριακό φυσικό αέριο που θα πάει στην Αίγυπτο για υγροποίηση και από εκεί να εξαχθεί στις διεθνείς αγορές.

–Επόμενες γεωτρήσεις;

–Αρχές του 2025 θα γίνουν δύο γεωτρήσεις από την ExxonMobil. Μια ερευνητική γεώτρηση στον στόχο «Ηλέκτρα» στο βυθοτεμάχιο 5 και μια γεώτρηση στην περιοχή του «Γλαύκος» στο βυθοτεμάχιο 10 για επιβεβαίωση ποσοτήτων.

–Πού βρίσκονται οι διαβουλεύσεις με την Chevron για το κοιτάσμα «Αφροδίτη»;

–Η Chevron έφερε ένα προκα-

Ερχεται νέο σχέδιο «φωτοβολταϊκά για όλους», από το οποίο θα αφαιρεθεί η οροφή των 6 χιλιάδων κιλοβατώρα στην ετήσια κατανάλωση.

ταρκτικό σχέδιο ανάπτυξης που φαίνεται να είναι προς την επιδιωκόμενη κατεύθυνση. Το ζητούμενο είναι το σχέδιο να ολοκληρωθεί εντός τεσσάρων μηνών και να μην υπάρξουν εκπλήξεις στο τέλος του δρόμου.

–Πώς εξελίσσεται το σχέδιο «φωτοβολταϊκά για όλους»;

–Έγιναν 6 χιλιάδες αιτήσεις. Περίπου 350 αιτήσεις έχουν ολοκληρώσει την εγκατάσταση και 4.500 έχουν λάβει την προέγκριση και μπορούν να προχωρήσουν για υλοποίηση. Το σχέδιο έκλεισε και θα προκληθεί νέο, από το οποίο θα αφαιρεθεί η οροφή των 6 χιλιάδων κιλοβατώρα στην ετήσια κα-

τανάλωση, γιατί υπάρχουν πολλά μικρά και μεσαία σπίτια που καταναλώνουν 7 και 8 χιλιάδες κιλοβατώρα. Το μόνο κριτήριο θα είναι η ισχύς του συστήματος, που θα είναι μέχρι 4,2 κιλοβάτ. Το νέο σχέδιο θα ανοίξει εντός Οκτωβρίου, θα είναι για 3 χιλιάδες αιτήσεις και θα χρηματοδοτείται από το ταμείο ΑΠΕ & Ε.Ε.

–Διερωτάται ο κόσμος πότε θα δει πραγματική μείωση στους λογαριασμούς του ηλεκτρικού ρεύματος;

–Χρειάζεται να πετύχουμε την έλευση του φυσικού αερίου για χρήση στη συμβατική ηλεκτροπαραγωγή, εξού και εργαζόμαστε με

την ΕΤΥΦΑ για την όσο το δυνατόν πιο σύντομη ολοκλήρωση του τερματικού αεριοποίησης στο Βασιλικό. Από τη στιγμή που θα αρχίσουν ξανά οι εργασίες για τις χερσαίες υποδομές και έχουμε το πλοίο, θα μπορούσαμε να έχουμε λειτουργικό τερματικό εντός 10 μηνών. Άρα, είναι δυνατή μια μείωση στους λογαριασμούς περί τα τέλη του 2025. Από εκεί και πέρα, καλούμε τους πολίτες να αξιοποιήσουν τα σχέδια χορηγιών του Υπουργείου Ενέργειας για εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων και για εφαρμογή μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας. Η μείωση στους λογαριασμούς θα είναι άμεση.

Σύμφωνα με στοιχεία της «Κ», σε διάστημα μιας δεκαετίας (2013-2022), η Ε.Φ. έχει προμηθευτεί οπλικά συστήματα αξίας περίπου 310 εκατ. ευρώ από το Παρίσι. Δεξιά φωτογραφία από την Τακτική Άσκηση μικρής κλίμακας, με την επωνυμία «ΑΡΙΑΔΝΗ - 23» που συνδιοργανώθηκε από την Ε.Φ. και τις Ένοπλες Δυνάμεις της Γαλλίας.

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Την ισχυρή παρουσία που έχει στο οπλοστάσιο της Εθνικής Φρουράς επιχειρεί να διατηρήσει η Γαλλία σε μια περίοδο που ο στρατός της Κυπριακής Δημοκρατίας ανανεώνει οπλικά του συστήματα. Οι Γάλλοι, που ήταν μια από τις λιγοστές χώρες που δεν γύρισαν την πλάτη στην Ε.Φ. τα χρόνια του αμερικανικού εμπάργκο όπλων, διεκδικούν με αποφασιστικό τρόπο μερίδιο από την πίτα των εξοπλιστικών προγραμμάτων τα οποία βρίσκονται στο στάδιο της μελέτης.

Όπως πληροφορείται η «Κ», οι Γάλλοι έχουν περάσει στην αντεπίθεση για μια σειρά συστημάτων έχοντας ως αιχμή του δόρατος την αμυντική διπλωματία, πρακτική που εφαρμόζει το Παρίσι και σε άλλες χώρες προκειμένου να στηρίξει και να ενισχύσει τη στρατιωτική της βιομηχανία. Μετά το συμβόλαιο για τα επιθετικά ελικόπτερα που εντάχθηκαν στο δυναμικό της Ε.Φ., οι Γάλλοι φαίνεται να έχουν μπει σφήνα και στις διαδικασίες της Δημοκρατίας για ανανέωση του ρωσικού στόλου αρμάτων Τ80-Υ, έχοντας ως σοβαρό ανταγωνιστή τα γερμανικά Leopard τα οποία έχουν ισχυρούς υποστηρικτές στο Γενικό Επιτελείο Εθνικής Φρουράς (ΓΕΕΦ). Στην προσπάθειά τους οι Γάλλοι

Παράλληλα με την πεπαλαιωμένη παρτίδα των Mistral οι Γάλλοι φαίνεται να μπαίνουν δυναμικά και στην ανανέωση του στόλου αρμάτων μάχης της Ε.Φ.

χρησιμοποιούν ως δέλεαρ την ενίσχυση του οπλοστασίου της Ε.Φ. και σε άλλα συστήματα, γαλλικής προέλευσης και κατασκευής, για να αποκτήσουν αβαντάζ στην προκειμένη περίπτωση έναντι των Γερμανών. Στο πνεύμα αυτό, σύμφωνα με καλά πληροφορημένες πηγές της «Κ», εντάσσεται και η κίνηση της γαλλικής κυβέρνησης να υποβάλει επίσημο αίτημα στη Λευκωσία για την πρώτη παρτίδα του αντιαεροπορικού συστήματος Mistral, το οποίο έχει ολοκληρώσει τον επιχειρησιακό του κύκλο και έχει αντικατασταθεί με τον νεότερο τύπο.

Το αίτημα

Σύμφωνα με τις πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της η «Κ», το Παρίσι έχει ενδιαφερθεί να πάρει

πίσω τα συστήματα των Mistral που έχουν αποσυρθεί προκειμένου να τα παραχωρήσει στις ουκρανικές ένοπλες δυνάμεις. Το ενδιαφέρον, λένε οι ίδιες πληροφορίες, έχει διατυπωθεί με τον πλέον επίσημο τρόπο τουλάχιστον πριν από το προηγούμενο καλοκαίρι. Οι Γάλλοι, εάν και εφόσον υπάρξει συμφωνία, βάζουν στο τραπέζι το οικονομικό όφελος για την Κύπρο υπό μορφή έκπτωσης στην αγορά νέων Mistral από την Ε.Φ. ή άλλων οπλικών συστημάτων από τη Γαλλία. Επί της γαλλικής πρότασης δεν έχει ληφθεί τελική απόφαση, λένε οι πληροφορίες της «Κ», ωστόσο αυτή δεν αντιμετωπίζεται αρνητικά. Η συγκεκριμένη παρτίδα που ενδιαφέρει τους Γάλλους είναι αυτή που αγοράστηκε πριν από 40 χρόνια και

σήμερα χρησιμοποιείται μόνο για σκοπούς ασκήσεων. Σύμφωνα με τις πληροφορίες της «Κ», στο οπλοστάσιο της Ε.Φ. έχουν απομείνει περίπου 150 με 170 Mistral. Στρατιωτικές πηγές που μίλησαν στην «Κ» είπαν πως η πρόταση των Γάλλων αποτελεί μια χρυσή ευκαιρία να υπάρξει οικονομικό αποτύπωμα στην αγορά νέων συστημάτων με τη λογική ότι οι Mistral που ενδιαφέρουν τη γαλλική πλευρά έχουν κλείσει τον επιχειρησιακό τους κύκλο και τυχόν παραχώρησή τους δεν θα προκαλέσει κενό στους αμυντικούς σχεδιασμούς και επιπλέον δεν έχει καμία σχέση με την κρούση που είχε γίνει παλιότερα από τους Αμερικανούς για ρωσικά όπλα της Ε.Φ. Ωστόσο, οι ίδιες πηγές επισήμαναν πως η κυπριακή πλευ-

ρά δεν πρέπει να βιαστεί σε μια προσπάθεια να εξασφαλίσει καλύτερους αντιισταθμιστικούς όρους.

Γαλλικό άρμα μάχης

Παράλληλα με την πεπαλαιωμένη παρτίδα των Mistral, οι Γάλλοι φαίνεται να μπαίνουν δυναμικά και στην ανανέωση του στόλου αρμάτων μάχης της Ε.Φ. Εδώ οι πληροφορίες της «Κ» επιμένουν πως οι Γάλλοι είναι πειστικοί μπροστά στο ορατό ενδεχόμενο η παραγγελία αρμάτων μάχης, προϋπολογισμού κοντά στα €250 εκατ., να καταλήξει στη στρατιωτική βιομηχανία της Γερμανίας. Όσο στο παιχνίδι της παραγγελίας ήταν και το ισραηλινό Merkava οι Γάλλοι πίεζαν παρασκηνιακά με μότο ότι δεν μπορεί να δίνονται ευρωπαϊκά χρήματα εκτός

Ε.Ε. Τώρα που το ισραηλινό άρμα μάχης φαίνεται να μην αποτελεί επιλογή για το ΓΕΕΦ, οι Γάλλοι χρησιμοποιούν τη στάση της γαλλικής στρατιωτικής βιομηχανίας την περίοδο του αμερικανικού εμπάργκο με την παραχώρηση, τότε, σύγχρονων οπλικών συστημάτων σε μια περίοδο που οι επιχειρησιακές δυνατότητες της Ε.Φ. ήταν περιορισμένες. Οι Γάλλοι φαίνεται να προσφέρουν στην Ε.Φ. το άρμα μάχης Leclerc (MBT), ερπυστριοφόρο 55 τόνων που κατασκευάζεται από τη Nexter Systems, μια γαλλική κρατική εταιρεία όπλων (παλαιότερα γνωστή ως Giat Industries). Οι πληροφορίες που υπάρχουν δεν αποσαφηνίζουν αν το γαλλικό ενδιαφέρον προβλέπει καινούργια ή μεταχειρισμένα άρματα μάχης. Κάποιες πληροφορίες που

δεν επιβεβαιώνονται αναφέρουν αγορά γαλλικών αρμάτων μάχης από την παρτίδα που έχει πουληθεί στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα.

Από τη Γαλλία

Το οπλοστάσιο της Ε.Φ., κυρίως μετά το 1990, είχε το αποτύπωμα της γαλλικής στρατιωτικής βιομηχανίας. Σύμφωνα με στοιχεία της «Κ», σε διάστημα μιας δεκαετίας (2013-2022), η Ε.Φ. έχει προμηθευτεί οπλικά συστήματα αξίας περίπου 310 εκατ. ευρώ από το Παρίσι (τα 227,6 εκατ. το 2019). Μέχρι και τα μέσα της προηγούμενης δεκαετίας το αντιαεροπορικό σύστημα Mistral και το αντιπλοϊκό σύστημα παράκτιας άμυνας Exocet ήταν από τα κορυφαία γαλλικά συστήματα της Ε.Φ. Από το 2019 σταδιακά η Ε.Φ. προχώρησε σε αντικατάσταση των συγκεκριμένων οπλικών συστημάτων με νεότερες εκδόσεις. Το 2020 ολοκληρώθηκε η προμήθεια των Mistral III ενώ τον ίδιο δρόμο ακολούθησαν και οι Exocet, ο επιχειρησιακός κύκλος των οποίων μετά από αναβαθμίσεις ολοκληρώθηκε το 2023. Σύμφωνα με δημοσίευμα της γαλλικής «La Tribune», Κύπρος και Γαλλία υπέγραψαν σύμβαση για την αγορά των αντιαεροπορικών συστημάτων Mistral (και βλημάτων παράκτιας άμυνας Exocet). Για τα Mistral το κόστος της προμήθειας είναι της τάξεως των €150 εκατομμυρίων. Όπως είχε γράψει και η «Κ», η Ε.Φ. προμηθεύτηκε το αντιαεροπορικό πυραυλικό σύστημα, πέμπτης γενιάς, Akeron MP, που σχεδιάζει και κατασκευάζει η ευρωπαϊκή κοινοπραξία MBDA με συμμετοχή της γαλλικής Airbus. Πρόκειται για 12 τακτικών (ελαφρά θωρακισμένων) οχημάτων Sherpa, της γαλλικής Atqius, τα οποία θα φέρουν διαμόρφωση καταστροφέα αρμάτων (tank destroyer), εξοπλισμένα με τον αντιαεροματικό πυραύλο.

Η γαλλική παρουσία στο οπλοστάσιο της Ε.Φ.:

- Οι εκτοξευτές RAC 112 APILAS και MILAN III 115mm.
- Συστήματα ρουκετών HOT-2 150mm ενσωματωμένα σε TOMPI VAB VCAC.
- Άρματα μάχης AMX-30B2. -VAB (τέσσερις τύποι).
- Θεωρακισμένα Οχήματα Ρυμούλκησης AMX-30D.
- Το αυτοκινούμενο πυροβόλο όπλο Mk F3 των 155 mm.
- Το ρυμουλκούμενο TRF1 155mm.
- Το MO-120-RT120mm.
- Το επιθετικό ελικόπτερο Airbus H145, το Gazelle SA-342L.
- Το περιπολικό σκάφος Esterel (Σαλαμής) 35 μέτρων.

ΠC MEDOCHEMIE

Ξέχνα τον πόνο γρήγορα

με το **ULTIMAX ALTER**

ΑΝΑΛΓΗΤΙΚΟ - ΑΝΤΙΦΛΕΓΜΟΝΩΔΕΣ

Ο Κύπριος ευρωβουλευτής κατάφερε με τις κινήσεις του να πλώσει το κλίμα και να αποτελέσει για ακόμη μία φορά το κεντρικό πρόσωπο συζήτησης στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Η αποκάλυψη ότι ο Κύπριος ευρωβουλευτής Φειδίας Παναγιώτου επισκέφθηκε την Κερύνεια διαμένοντας σε ξενοδοχείο-καζίνο, ήταν αρκετό για να οδηγήσει την κυπριακή κοινωνία στην αυτόματη κατάταξη δύο νέων στρατοπέδων. Εκείνων –ψηφοφόρων του και μη– που σοκαρισμένοι από τη φωτογραφία του και το βίντεο συμφιλίωσης που δημοσιοποίησε τον περασμένο Αύγουστο με γνωστό Τ/κ influencer, τον κατήγγειλαν για προδοσία και τον χαρακτήρισαν ως ένα «παλιόπαιδο» που προωθεί το τουρκικό αφήγημα, αλλά και των άλλων που ανέλαβαν χρέη υπερασπιστή του Κύπριου ευρωβουλευτή, είτε για το νεαρό της ηλικίας του είτε για το δικαίωμα μετάβασης στα κατεχόμενα. Και τον επικρότησαν παράλληλα για τη νέα αποκάλυψη και επωδό του των τελευταίων ημερών, ότι «δεν μαθαίνουμε ολόκληρη την ιστορία». Τι προκύπτει τελικά από αυτή την ιστορία; Προφανώς η διαχρονική ανάγκη πόλωσης, η ευκολία με την οποία είτε αναθεματίζουμε είτε ηρωποιούμε δημόσια πρόσωπα από την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας μέχρι σήμερα. Τι θα έπρεπε να μας

Το Κυπριακό συζητείται πλέον μέσω απόλυτης άγνοιας, ασάφειας και κατ’ επέκταση παρερμηνείας του σε life style εκπομπές.

προβληματίζει περαιτέρω; Παρακολουθώντας και τη συζήτηση όπως εκτυλίχθηκε στην πρωινή εκπομπή του ANT1 Ελλάδος, εγείρεται το ερώτημα για το ποιες τελικά είναι προσδοκίες μας από το πολιτικό προσωπικό. Αν τελικά το Κυπριακό θα κανονικοποιηθεί να συζητείται μέσω απόλυτης άγνοιας, ασάφειας και κατ’ επέκταση παρερμηνείας του σε life style εκπομπές ή αν το πολιτικό σύστημα μισοστά σε όλα όσα εκτυλίσσονται είναι διατεθειμένο να αλλάξει πλεύση μέσω τολμηρών αλλαγών ούτως ώστε να επανακτήσει την εμπιστοσύνη των πολιτών.

Από θιασώτη του ΕΛΑΜ, επαναπροσεγγιστής

Ο Φειδίας Παναγιώτου σίγουρα δεν είναι ένας προδότης του έθνους, ούτε βεβαίως ο επαναστάτης που με το πολιτικό του θάρρος θα αποδομήσει μύθους του παρελθόντος, αποκαλύπτοντας τη σκιάδη πλευρά της ιστορίας του τόπου. Προέρχεται από μία οικογένεια δεξιών καταβολών, βαθιά θρησκοευόμενη (ο πατέρας του είναι ιερέας) και έχει υπηρετήσει στην πολύ απαιτητική Μονάδα Υποβρύχιων Καταστροφών (ΟΥΚ). Έγινε γνωστός μέσω των προκλήσεων που έκανε στο youtube, που κάποιες εκ των οποίων –στην προσπάθειά του να κερδίσει followers– αποκάλυπταν από τότε τη σοβαρή έλλειψη ενσυναίσθησης που τον διακατέχει. Το πιο σημαντικό όμως είναι ότι εξελήν με το προεκλογικό αφήγημα και κατ’ επέκταση παραδόξως με το προσόν,

πως δεν γνωρίζει τίποτα για πολιτική. Και με την πολύ έξυπνα τοποθετημένη ουρά του «είδαμε πού μας έφεραν και αυτοί που γνώριζαν για πολιτικά». Κανείς συνεπώς από τους 71.330 ψηφοφόρους του δεν τον εξέλεξε για τις πολιτικές του θέσεις. Όμως η εκλογή του ήταν περισσότερο αποτέλεσμα είτε μιας μορφής αντίδρασης και τιμωρίας στο υπάρχον πολιτικό σύστημα είτε ενός κλευσμού της ψήφου, ενός πειράματος σε μία –χωρίς υψηλό διακύβευμα και ρίσκο– εκλογική μάχη. Με αυτό ως δεδομένο δεν μπορεί να πει κάποιος εκ των ψηφοφόρων του ότι ξεγελάστηκε και ότι ο Φειδίας Παναγιώτου άλλα υποσχέθηκε και άλλα κάνει. Ένα πρόσωπο χωρίς πολιτικές θέσεις, που ζητάει μέσω poll στα κοινωνικά μέσα δικτύωσης από τον κόσμο να του πει τι να ψηφίσει εντός του ευρωκοινοβουλίου, αναπόφευκτα δεν

μπορεί να κρατήσει όλο το κοινό του ευχαριστημένο για μεγάλο χρονικό διάστημα. Και σίγουρα ένα νεπώς θα πρέπει να του δοθεί πίστωση χρόνου. Υπάρχουν κι εκείνοι που θεωρούν ότι έχει την απαιτούμενη ευφυΐα, εκπροσωπεί τη νέα γενιά, δεν είναι διεφθαρμένος και πως τις πολιτικές θέσεις τις μαθαίνει με προσπάθεια, διαλέγοντας πλέον τη «σωστή πλευρά της ιστορίας». Υπάρχει ωστόσο και η τάση που θεωρεί πως ο τρόπος προώθησης όλων αυτών στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι ο τρόπος του να παραμένει στην επικαιρότητα. Να αυξήσει followers, να κάνει viral video και κατ’ επέκταση να αυξήσει την επιρροή του τόσο οικονομικά όσο και πολιτικά.

Οι προθέσεις

Το ερώτημα είναι για ποιο λόγο το κάνει όλο αυτό. Υπάρχει η τάση

που θεωρεί πως ο Φειδίας Παναγιώτου είναι ένας νέος, καλών προθέσεων που τώρα μαθαίνει και συνεπώς θα πρέπει να του δοθεί πίστωση χρόνου. Υπάρχουν κι εκείνοι που θεωρούν ότι έχει την απαιτούμενη ευφυΐα, εκπροσωπεί τη νέα γενιά, δεν είναι διεφθαρμένος και πως τις πολιτικές θέσεις τις μαθαίνει με προσπάθεια, διαλέγοντας πλέον τη «σωστή πλευρά της ιστορίας». Υπάρχει ωστόσο και η τάση που θεωρεί πως ο τρόπος προώθησης όλων αυτών στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι ο τρόπος του να παραμένει στην επικαιρότητα. Να αυξήσει followers, να κάνει viral video και κατ’ επέκταση να αυξήσει την επιρροή του τόσο οικονομικά όσο και πολιτικά.

Πολιτική στα πρωινάδικα

Το κατά πόσο ο Φειδίας Παναγιώτου επωφελείται από όλη αυτή

τη συζήτηση γύρω από το πρόσωπό του και τις κινήσεις του είναι ένα θέμα. Το κυριότερο, όμως, που θα έπρεπε να απασχολήσει είναι κατά πόσο η παρουσία ενός Φειδία Παναγιώτου ή πολλών μιμητών του στην πολιτική σκηνή μπορεί να ωφελήσει κατά κάποιον τρόπο και τον τόπο και το πολιτικό σύστημα. Τα όσα εκτυλίχθηκαν στην πρωινή εκπομπή του ANT1 Ελλάδος εγείρουν ασφαλώς ερωτήματα. Οι τέσσερις δημοσιογράφοι, οι οποίοι κατήγγειλαν τον Κύπριο ευρωβουλευτή ότι δεν ξέρει τι κάνει και πως δεν σέβεται την ιστορία της Κύπρου, κατέδειξαν αφενός πως δεν γνωρίζουν την κυπριακή πραγματικότητα και αφετέρου όμως πως ο Φειδίας Παναγιώτου δεν είναι σίγουρα το πρόσωπο που μπορεί να τους την εξηγήσει λόγω της άγνοιας και της πολιτικής ανεπάρκειας. Ένα τόσο σοβαρό θέμα όπως το

Κυπριακό, η ανάγκη για συμφιλίωση, δεν συζητείται μεταξύ lifestyle θεμάτων, εκτός κι αν αυτό θα αποτελέσει τη νέα κανονικότητα. Όμως, πέραν του ότι επέλεξε να εμφανιστεί εκεί για να δώσει πολιτικές απαντήσεις επί του ζητήματος ως εκλεγμένος αξιωματούχος, δεν έδωσε καμία σαφή απάντηση για το τι συμβαίνει στην Κύπρο, επαναλαμβάνοντας απλώς τη θέση του «μαθαίνουμε τη μισή ιστορία». Επέλεξε να περιοριστεί και να προβάλει εαυτόν ως το θύμα που δέχτηκε «επίθεση από Έλληνες δημοσιογράφους», ανοίγοντας έτσι και έναν κύκλο αντιπαράθεσης στην Κύπρο με κάποιους να τον στηρίζουν αναφανδόν, άλλους να τον καταγγέλλουν για προδοσία και σίγουρα να τον μετατρέπουν στο κύριο πρόσωπο συζήτησης εντός των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

Τιμώντας το σύστημα

Ο Κύπριος ευρωβουλευτής, ωστόσο, δεν είναι ο πρώτος που εγκαινίασε το απολιτικό σκηνικό στην Κύπρο. Το είδαμε να συμβαίνει πρώτα σε ένα σίγουρα μικρότερο βαθμό από τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Πριν να εκλεγεί στην Προεδρία της Δημοκρατίας οι θέσεις του δεν ήταν ιδιαίτερα ξεκάθαρες, ενώ μετέπειτα

Κοιμιατικά στελέχη της συγκυβέρνησης παραδέχονται πως τα κόμματα καταρρέουν και πλέον ακολουθούν τη δική τους προσωπική ατζέντα.

φαινόταν να ακολουθούσε έναν δρόμο έμφασης στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Το ίδιο και η πρόεδρος της Βουλής, του ΔΗΣΥ και φερόμενης ως ενδιαφερόμενη για την Προεδρία του 2028 Αννίτα Δημητρίου, η οποία και εκείνη επέλεξε πιο lifestyle συζητήσεις, κοινωνικές δράσεις και φωτογραφίες. Το ερώτημα είναι αν αυτή η νέα τάση έχει βάθος χρόνου ή αν η κοινή γνώμη κινείται πλέον σε ένα περιβάλλον κινούμενης άμμου, αναδεικνύοντας και εκλέγοντας άτομα που σε σύντομο χρονικό διάστημα θα είναι και αναλώσιμα. Όσο πλέον συζητείται εξαιτίας των ευρημάτων δημοσκοπήσεων αν ο Νίκος Χριστοδουλίδης είναι πρόεδρος μιας πενταετίας, τόσο δημιουργούνται ερωτήματα για το αν ο Φειδίας Παναγιώτου θα επανεκλεγόταν, αν γίνονταν σήμερα οι ευρωεκλογές.

Μία ξεκάθαρη απάντηση σίγουρα δεν μπορεί να δοθεί. Αυτό που επιβεβαιώνεται όμως από έρευνες είναι πως η κυπριακή κοινωνία, με το κυπριακό άλυστο, με την ακρίβεια να ενισχύεται και ιδιαίτερα μετά τα μεγάλα σκάνδαλα που είδαν το φως της δημοσιότητας την τελευταία δεκαετία, θέλει να τιμωρήσει το σύστημα.

Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι τα ποσοστά των παραδοσιακών κομμάτων πέφτουν συνεχώς, πολιτικοί αξιωματούχοι οδηγούνται στην ανυποληψία, οι πολιτικές συζητήσεις σχεδόν καταργούνται και νέα σχήματα ή περσόνες όπως ο Χριστόφορος Τορνάρης εμφανίζονται στο προσκήνιο.

Προσεχώς μιμητισμός

Το ερώτημα, λοιπόν, είναι αν θα τύχει χειρισμού αυτή η κατάσταση ή αν το πολιτικό σύστημα θα συμπερασθεί σε μία μάχη των likes των views χωρίς πολιτικές θέσεις, επάρκεια επιχειρημάτων και μπόλικο λαϊκισμό. Τα παραδοσιακά κόμματα, τα οποία είχαν όλα απώλειες από την εκλογική του Φειδία Παναγιώτου, είπαν πως έλαβαν τα μηνύματα της εκλογικής ήττας, ωστόσο τα πλείστα δεν έχουν κάνει οποιαδήποτε

δράση που να αποδεικνύουν ότι κάτι αλλάζει. Τα κόμματα της συγκυβέρνησης υπέστησαν μια μεγάλη ήττα, ωστόσο δεν είδαμε παρατήσεις, αμφοβήτηση ηγεσιών, ούτε εκ βάθρων αλλαγές που να μπορούν να αποκαταστήσουν την εμπιστοσύνη των πολιτών στα παραδοσιακά κόμματα. Αντιθέτως, φαίνεται να έχει εμπεδωθεί σε κοιμιατικά στελέχη των εν λόγω κομμάτων, πως η εποχή της ισχυρής επιρροής των

κοιμιάτων έχει τελειώσει και πως ο καθένας θα πρέπει να σώσει τον εαυτό του. Κτιζοντας τη δική τους προσωπική ατζέντα για εκλογή και προωθώντας τον εαυτό τους –όσο πιο πολιτικά ανώδυνα γίνεται– στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Μέσα σε αυτό το κλίμα, ο Φειδίας μπορεί σήμερα να αποτελεί απλώς το πρόσωπο των ημερών, εύκολα όμως μπορεί να εξελιχθεί και στον παράγοντα που θα καθορίσει και το πολιτικό μέλλον.

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Μπορεί οι προεδρικές εκλογές του 2028 να απέχουν πολύ, ωστόσο, στον ΔΗΣΥ άρχισε να συζητείται η αναγκαιότητα για διεκδίκηση της εξουσίας. Μάλιστα, παρά το γεγονός ότι σκέψεις για διεκδίκηση της προεδρίας της χώρας κάνουν και άλλα στελέχη του ΔΗΣΥ, κυρίως παλαιότερα, τον πρώτο λόγο για υποψηφιότητα όπως διαμνύεται τον έχει η πρόεδρος του κόμματος Αννίτα Δημητρίου.

Η ίδια απαντώντας κατ' επανάληψη επί του θέματος μπορεί να ανέφερε ότι δεν «κοιμάται και ξυπνά» σκεπτόμενη το 2028, σημειώνοντας ότι προτεραιότητα έχουν τα τρέχοντα προβλήματα της Κύπρου και όχι οι προσωπικές φιλοδοξίες, ωστόσο δεν αποκλείει το ενδεχόμενο μιας μελλοντικής υποψηφιότητας. Μάλιστα, το θέμα φέρεται να συζητήθηκε στην ηγετική πυραμίδα του κόμματος.

Βέβαια, για να κατέβει ο ΔΗΣΥ στον στίβο των προεδρικών εκλογών, διεκδικώντας επάξια την πρωτιά, θα πρέπει την επόμενη τριετία να παρουσιάσει ουσιαστικό έργο κερδίζοντας την εμπιστοσύνη των

Μπορεί ο στόχος να είναι μία αντιπολίτευση σε ρυθμούς σκληρού ροκ, ωστόσο αυτό δεν φέρεται προς το παρόν να είναι εφικτό.

ψηφοφόρων του και επουλώνοντας την ίδια ώρα τις εσωκομματικές πληγές που δημιουργήθηκαν τα τελευταία χρόνια.

Σε αυτό το πλαίσιο θα πρέπει, όπως σημειώνεται, ως η μεγαλύτερη πολιτική παράταξη του τόπου να έχει πρωταγωνιστικό ρόλο και να καθορίζει την ατζέντα των εξελίξεων και όχι να τρέχει πίσω από αυτές, ειδικά όσον αφορά στην πολιτική που διαμορφώνει η κυβέρνηση. Το κόμμα προσπαθεί να βρει τους ρυθμούς του και να επανέλθει ως κεντρική δύναμη στην πολιτική σκηνή του τόπου. Μάλιστα, δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις το τελευταίο χρονικό διάστημα που επιλέγει την οδό της έντονης αντιπολίτευσης, ακόμη και αν έρχεται σε σύγκρουση με μερίδα ψηφοφόρων του ΔΗΣΥ.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα η πλήρης διαφωνία του κόμματος με την οικονομική πολιτική που ακολουθεί η κυβέρνηση στο θέμα των αυξήσεων στον δημόσιο τομέα. Μία τοποθέτηση που έφερε το κόμμα απέναντι από τη ΣΕΚ. Βέβαια, αυτή η αντιπαράθεση δεν φαίνεται να βρίσκει σύμφωνους όλους τους Συναγερμικούς αξιωματούχους που εκφράζουν έντονη δυσανεξία, μιας και, όπως σημειώνουν, στην προσπάθεια για σκληρή αντιπολί-

τευση δημιουργούνται διενέξεις με μερίδα πολιτών που διαχρονικά στηρίζει τις πολιτικές της Δεξιάς. Άλλωστε, όπως αναφέρουν στελέχη της Πινδάρου, μπορεί ο στόχος να είναι μία αντιπολίτευση σε ρυθμούς σκληρού ροκ, ωστόσο αυτό δεν φέρεται προς το παρόν να είναι εφικτό, μιας και σε πολλές των περιπτώσεων απουσιάζουν οι ουσιαστικές προτάσεις και τα επιχειρήματα από πλευράς ΔΗΣΥ, όπως και τα στελέχη που θα γεμίσουν τις

καρέκλες για να τα υποστηρίξουν. Την ίδια ώρα, σημειώνεται ότι οι ισορροπίες είναι λεπτές και σε καμία περίπτωση δεν πρέπει ο ΔΗΣΥ να πέσει στην παγίδα του λαϊκισμού αλλά ούτε και να ταυτιστεί με τις θέσεις του ΑΚΕΛ, διατηρώντας ταυτόχρονα σκληρή στάση απέναντι στην κυβέρνηση σε σχέση με τις δημοσιονομικές πολιτικές που ακολουθεί και τα ζητήματα διαφάνειας.

Στο παζλ της στάσης του ΔΗΣΥ

αυτή την ώρα προστίθενται και οι πολύ κακές σχέσεις που υπάρχουν πλέον με το Προεδρικό και ειδικά με τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Άλλωστε, οι πρόσφατες ενέργειες σε σχέση με τον διορισμό νέου γενικού ελεγκτή κατέδειξαν ότι δεν υπάρχει καμία επικοινωνία μεταξύ του πρώτου πολιτη της χώρας με την πρόεδρο της Βουλής.

Μάλιστα, όπως χαρακτηριστικά λέγεται, οι πολύ κακές σχέσεις επεκτείνονται και στα υψηλόβαθμα

στελέχη του ΔΗΣΥ που μέχρι προ-σφάτως είχαν συχνές επαφές με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, ενώ τώρα ο τελευταίος μετά bias τους χαιρετάει σε τυχαίες δημόσιες συναντήσεις, ενώ η οποία επικοινωνία του κόμματος με το Προεδρικό περιορίζεται στους συνεργάτες του Προέδρου. Άλλωστε, ο τρόπος με τον οποίο τοποθετούνται πλέον και στελέχη, που βρίσκονται κοντά και στον τώως πρόεδρο Νίκο Αναστασιάδη, για τον Νίκο Χριστοδου-

λίδη καταδεικνύει ότι ούτε και οι σχέσεις των δύο πρώην συνεργατών διανύουν την καλύτερή τους περίοδο σε αντίθεση με τις σχέσεις του τώως προέδρου της Δημοκρατίας με τον Αβέρωφ Νεοφύτου που φέρεται να βελτιώνονται.

Ο ρόλος των βουλευτικών

Πάντως, αυτό που τονίζεται αυτή την ώρα είναι πως το μεγάλο όραμα του δυνατό και ενωμένου Δημοκρατικού Συναγερμού για να γίνει πράξη θα πρέπει επί της ουσίας να δώσουν θέση και ρόλο στα στελέχη όπως και να επανακτήσουν τις ισορροπίες μεταξύ των τάσεων που υπάρχουν εντός του κόμματος. Δεν είναι λίγιοι άλλωστε, μεταξύ των οποίων και βουλευτές, που αυτήν τη στιγμή εκφράζουν απογοήτευση για τη μη στήριξη και προβολή τους από το κόμμα, μιας και όπως αφήνουν να εννοηθεί στην πρώτη γραμμή βρίσκονται πάντα οι «εκλεκτοί» της ηγεσίας.

Σε κάθε περίπτωση, το βασικό μέλημα του ΔΗΣΥ είναι η διατήρηση της πολιτικής του δύναμης και η ανακοπή της πτωτικής πορείας, ενώ παράλληλα προσπαθεί να ενισχύσει την επικοινωνία με τη βάση του, για να επιτύχει καλύτερα εκλογικά αποτελέσματα στις βουλευτικές του 2026.

Αυτό άλλωστε θα είναι και το ορόσημο σε σχέση με τα επόμενα βήματα του κόμματος, μιας και σε περίπτωση κακού αποτελέσματος δεν θα μπορεί εύκολα να θέσει τις βάσεις για διεκδίκηση της προεδρίας. Γι' αυτό και στόχος αυτή την ώρα είναι να γίνουν εκείνες οι επιλογές που θα ενδυναμώσουν τα ψηφοδέλτια του κόμματος, με το ενδιαφέρον να εστιάζεται κυρίως στις επαρχίες όπου θα κενωθούν θέσεις –Λευκωσία, Λεμεσό και Αμμόχωστο– λόγω και της ισχύος της καταστατικής αλλαγής που ψηφίστηκε τον Ιούλιο του 2018 και μπαίνει σε ισχύ στις βουλευτικές του 2026 για όριο τριών θητειών στα κοινοβουλευτικά έδρανα, με στόχο την ανανέωση και προώθηση νέων στελεχών.

Αυτή την ώρα θεωρείται σχεδόν βέβαιο ότι το κόμμα θα κινηθεί βάσει της συγκεκριμένης απόφασης, αν και προηγήθηκαν ψήφισμα για κατάθεση συγκεκριμένης πρόνοιας στο Καταστατικό Συνέδριο του κόμματος για δικαίωμα εξαιρέσεως από τον περιορισμό των θητειών –κάτι αντίστοιχο που υπάρχει αυτή την ώρα στο ΑΚΕΛ– μόνο που στην περίπτωση του ΔΗΣΥ θα προτεινόταν να εξαιρεθούν τα μέλη της ανώτατης ηγεσίας.

Ωστόσο, κάτι τέτοιο δεν φαίνεται πλέον να υλοποιείται καθώς διακρίνεται να μην υπάρχει η πρόθεση από πλευράς προέδρου να καταθέσει μία τέτοια πρόταση, αλλά ούτε και οποιουδήποτε άλλου στελέχους. Μάλιστα οι βουλευτές που μένουν εκτός εμφανίζονται να σχεδιάζουν την επόμενη μέρα και τον ρόλο που ο καθένας θα διαδραματίσει εντός του κόμματος.

Ο ΔΗΣΥ ως η μεγαλύτερη πολιτική παράταξη του τόπου πρέπει να έχει πρωταγωνιστικό ρόλο και να καθορίζει την ατζέντα των εξελίξεων και όχι να τρέχει πίσω από αυτές.

Ο δύσβατος δρόμος του ΔΗΣΥ προς τις Προεδρικές

Οι κακές σχέσεις Αννίτας Δημητρίου με τον Νίκο Χριστοδουλίδη και ο στόχος των βουλευτικών

ΑΡΘΡΟ / Του **ΟΝΟΥΦΡΙΟΥ ΚΟΥΛΛΑ**

Η εναλλακτική πολιτική πρόταση του ΔΗΣΥ για οικονομία

Η κυβέρνηση κατήργησε τα έκτακτα μέτρα για την οικονομία σε καύσιμα, ρεύμα, ΦΠΑ στα τρόφιμα και σε κάποια άλλα προϊόντα. Αν και σε δέκα μέρες, αναφορικά με τον ΦΠΑ... μετάνιωσαν και επανέφερε τον μηδενικό συντελεστή σε κάποια από αυτά. Ο Δημοκρατικός Συναγερμός πριν από περίπου έξι μήνες κωδικοποίησε τη δική του εναλλακτική πολιτική πρόταση και την παρουσίασε σε ειδική δημοσιογραφική διάσκεψη. Το σκεπτικό μας εδραζόταν βασικά στο ότι τα έκτακτα γενικά μέτρα στήριξης θα έπρεπε να μετατραπούν σε πιο στοχευμένα και μόνιμα μέτρα. Έτσι ώστε να στηρίζουν περισσότερο αυτούς που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη. Με μέτρα δημοσιονομικά ισοδύναμου εκτοπίσματος.

Κατ' αρχάς στη δική μας βαθύτερη οικονομική ανάλυση προσδιορίσαμε πως, πέραν από κάποιες ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού (π.χ. χαμηλοσυνταξιούχοι-ανάπηροι), χρειάζονται ιδιαίτερες πολιτικές που να αφορούν: (α) τη μεσαία τάξη γενικότερα, που πληρώνει τους περισσότερους φόρους (β) τις

οικογένειες με παιδιά και φοιτητές, αναλόγως της σύνθεσης της οικογένειας, που πληρώνουν τα περισσότερα για ρεύμα, τρόφιμα, καύσιμα και ενοίκια, και (γ) τις μικρές κυρίως επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανόμενων των αυτοεργοδοτούμενων.

Αυτό που δεν διάβασε σωστά η κυβέρνηση είναι τις παρούσες οικονομικές συνθήκες και τον πρωτόγνωρο συνδυασμό παραγόντων που τις συναποτελούν. Το υψηλό κόστος ζωής (κυρίως στα αγαθά και υπηρεσίες πρώτης ανάγκης), τα υψηλά επιτόκια (που πλήττουν περισσότερο τη μεσαία τάξη και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις) και το υψηλό κόστος στέγασης και ενοικίων.

Τα προηγούμενα χρόνια είχαμε άλλες προκλήσεις να διαχειριστούμε. Σήμερα τα πράγματα είναι διαφορετικά. Συνεπώς χρειάζεται ένα εντελώς νέο μίγμα πολιτικής. Αντί αυτού, η κυβέρνηση επαναφέρει παλιές, οριζόντιες και αστόχευτες πρακτικές με τις οποίες ο ΔΗΣΥ διαφωνεί. Σε αυτές συμπεριλαμβάνεται η στήριξη στο ΑΚΕΛ (αποπαγοποίηση χιλιάδων νέων θέσεων εργασίας, μη στοχευμένη ΑΤΑ, ορι-

Τα προηγούμενα χρόνια είχαμε άλλες προκλήσεις να διαχειριστούμε. Σήμερα τα πράγματα είναι διαφορετικά. Συνεπώς χρειάζεται ένα εντελώς νέο μίγμα πολιτικής.

ζόντιες αυξήσεις, που ευνοούν περισσότερο τους υψηλόμισθους). Σημειώνω με έμφαση ότι ο ΔΗΣΥ στηρίζει στο μείγμα πολιτικής του τα φορολογικά κίνητρα και ελαφρύνσεις. Δεν μπορεί κάποιος απλώς να πληρώνουν φόρους για να έχει το κράτος χρήματα να κάνει αστόχευτες πολιτικές. Η κατάργηση του φόρου ακινήτων περιουσίας, η μείωση της φορολογίας στους τόκους από καταθέσεις και η κατάργηση του τέλους των €350 στις εταιρείες,

ωφέλησαν την οικονομία και την επιχειρηματικότητα και επ' ουδενί δεν μείωσαν τελικά τα έσοδα του κράτους. Είναι εδώ που διαφωνούμε ριζικά με το ΑΚΕΛ που εναντιώνεται σε οποιαδήποτε τέτοια πρόταση.

Στο δικό μας μίγμα πολιτικής που παρουσιάσαμε πριν από έξι μήνες εστιάζουμε:

(α) στο οικογενειακό αφορολόγητο εισόδημα, για να στηρίξουμε στοχευμένα τα μεσαία νοικοκυριά που ο ένας εκ των δύο συζύγων

είναι χαμηλόμισθος,

(β) στην ενίσχυση των οικογενειών με αύξηση του επιδόματος τέκνου και της φοιτητικής χορηγίας. Με παράλληλη επέκταση των εισοδηματικών κριτηρίων, έτσι ώστε να καλύψουμε περισσότερες οικογένειες της μεσαίας τάξης,

(γ) περισσότερα κίνητρα στοχευμένα σε οικογένειες και μικρές επιχειρήσεις για εγκατάσταση φωτοβολταϊκών και επενδύσεις εξοικονομησης ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων και των παιδιών διαμερισμάτων που δεν μπορούν ναβάλουν φωτοβολταϊκά,

(δ) προσθήκη κρατικών πόρων στους ευρωπαϊκούς πόρους που έχουμε ήδη εξασφαλίσει για περισσότερες από τις ήδη προγραμματισμένες επενδύσεις αποθήκευσης ενέργειας, έτσι ώστε να μη χάνεται η πράσινη ενέργεια και να μειώσουμε συνολικά τους λογαριασμούς ρεύματος, και (στ) στοχευμένα κίνητρα σε επιχειρήσεις και εργαζόμενους που διακινούνται καθημερινά για απόσυρση παιδιών, ρυπογόνων και κοστοβόρων οχημάτων.

Βεβαίως, ιδιαίτερη έμφαση σήμερα θα πρέπει οπωσδήποτε να

δοθεί στη στεγαστική πολιτική. Το πρόβλημα αυτό λαμβάνει δραματικές διαστάσεις και δεν μπορεί να συνεχισουμε να το υποτιμούμε. Χρειάζονται επιπρόσθετες, στοχευμένες πολιτικές για στήριξη όλων όσοι σήμερα δεν μπορούν να αποκτήσουν στέγη ούτε και να ενοικιάσουν.

Είναι με αυτούς τους τρόπους που μπορούμε να έχουμε σοβαρά αποτελέσματα. Αντί μη στοχευμένων μέτρων και οριζόντιων αυξήσεων που δεν έχουν τελικά αποτέλεσμα, μπορούμε να ενισχύσουμε πράγματι νοικοκυριά και επιχειρήσεις και συνεπώς να θωρακίσουμε ακόμη καλύτερα για τη συνέχεια την οικονομία μας στο σύνολό της. Χρειάζεται ένα μείγμα φορολογικών κινήτρων, στοχευμένων κοινωνικών πολιτικών για τα χαμηλά και μεσαία εισοδήματα και περισσότερα κίνητρα για επενδύσεις μόνιμου και μακροπρόθεσμου αποτελέσματος. Η πολιτική του ΔΗΣΥ είναι η μόνη εναλλακτική, συνεκτική δέσμη προτάσεων.

Ο Κ. Ονούφριος Κουλλάς είναι εκπρόσωπος Τύπου και βουλευτή ΔΗΣΥ.

Νότος και βορράς με αποκλίνουσες προτεραιότητες

Προς επίσπευση επιστροφών και νέες ιδέες
προσανατολίζονται οι ηγέτες της Ε.Ε., ωστόσο αγκάθι
παραμένει η εφαρμογή του Συμφώνου για τη Μετανάστευση

Τον ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Πλάνο για «νέα κοινή προσέγγιση» στην πολιτική των επιστροφών μεταναστών που φτάνουν παράτυπα στην Ε.Ε. αναμένεται να ζητήσουν οι ηγέτες των κρατών-μελών στο επόμενο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο την Πέμπτη 17 Οκτωβρίου, σύμφωνα με το τελευταίο προσχέδιο συμπερασμάτων. Η συζήτηση για αναθεώρηση της οδνηγίας φέρνει στο προσκήνιο ιδέες όπως για κέντρα επεξεργασίας προσφύγων και μεταναστών εκτός των συνόρων της Ε.Ε., αν και αυτό είναι μια συζήτηση στα αρχικά της ακόμα στάδια. Την ίδια στιγμή, οι διαφωνίες παραμένουν μεταξύ των χωρών όπου φτάνουν οι ροές και των χωρών όπου μετανάστες και πρόσφυγες θα ήθελαν να φτάσουν, ενόψει της συζήτησης που θα γίνει την Πέμπτη για εφαρμογή του Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο και των όσων έχουν με πολύ κόπο συμφωνηθεί (και δεν περιελάμβαναν την Οδνηγία Επιστροφών).

Όπως ανέφεραν διπλωματικές πηγές στην «Κ», χώρες όπως η Γερμανία και οι Κάτω Χώρες επείγονται για γρηγορότερη εφαρμογή προνοιών του Συμφώνου που αφορούν στην ασφάλεια των εξωτερικών συ-

Όπως ανέφεραν διπλωματικές πηγές στην «Κ», χώρες όπως η Γερμανία και οι Κάτω Χώρες επείγονται για γρηγορότερη εφαρμογή προνοιών του Συμφώνου που αφορούν στην ασφάλεια των εξωτερικών συνόρων.

νόρων, ενώ οι χώρες πρώτης άφιξης αντιπνούν πως θα είναι καλύτερο σε αυτή τη σύνοδο να γίνει πρώτα μια ειλικρινής ανταλλαγή απόψεων χωρίς την πίεση των άμεσων αποφάσεων.

Το πιο πρόσφατο προσχέδιο συμπερασμάτων αγγίζει και τα δύο αυτά ζητήματα, των επιστροφών και του Συμφώνου. Αφενός θέτει ως στόχο την επίσπευση των εργασιών για εφαρμογή του νέου νομικού πλαισίου. Αφετέρου, βάσει του κειμένου, οι 27 θα ζητήσουν «αποφασιστική δράση σε όλα τα επίπεδα για αύξηση και επιτάχυνση των επιστροφών» από την Ε.Ε. και θα καλέσουν την Κομισιόν και το Συμβούλιο της Ε.Ε. «να προωθήσουν ταχέως μια νέα κοινή προσέγγιση για τις επιστρο-

φές». Η διευκόλυνση και η επίσπευση των επιστροφών είναι ακριβώς αυτό που ζήτησαν 14 κράτη-μέλη, και τρία κράτη που συμμετέχουν στη Σένγκεν, σε non-paper το οποίο κυκλοφόρησε την περασμένη εβδομάδα. Αν και η Κύπρος δεν είναι μεταξύ των κρατών που συνυπογράφουν το non-paper, η «Κ» αντιλαμβάνεται πως η χώρα μας το στηρίζει χωρίς επιμέρους διαφωνίες.

Η διαχείριση της μετανάστευσης απασχόλησε και τις συζητήσεις της συνόδου των Μεσογειακών κρατών-μελών της Ε.Ε. (MED9) στην Πάφο, με τους συμμετέχοντες να συζητούν και τη διαχείριση της μετανάστευσης. Το θέμα απασχόλησε και κοινή συνάντηση του προέδρου Χριστοδουλίδη με την πρόεδρο Φον ντερ Λάιεν, την πρωθυπουργό Μελόνι και τον Ιορδανό βασιλιά Αμπντάλα, η οποία άγγιξε και τρόπους στήριξης εθελοντικών επιστροφών Σύρων, σύμφωνα με δήλωσή του κυβερνητικού εκπροσώπου. Προσπάθεια που γίνεται δυσκολότερη για την Κύπρο και τις χώρες που είχαν ζητήσει να χαρακτηριστεί μέρος της Συρίας ασφαλές για επιστροφές, μετά την πρόσφατη απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε. πως μια τρίτη χώρα μπορεί να χαρακτηριστεί ασφαλής μόνο στο σύνολό της.

Η διαχείριση της μετανάστευσης απασχόλησε και τις συζητήσεις της συνόδου των Μεσογειακών κρατών-μελών της Ε.Ε. (MED9) στην Πάφο.

Τι ζητούν οι 17

Στο non-paper που έχει δει η «Κ» και κυκλοφόρησε από την Αυστρία και τις Κάτω Χώρες με στήριξη και άλλων κρατών-μελών (Κροατία, Τσεχία, Γερμανία, Δανία, Ελλάδα, Φινλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Σλοβακία και Σουηδία) και των συνδεδεμένων με το Σένγκεν (Νορβηγία, Ελβετία και Λιχτενστάιν) ζητούν «αλλαγή παραδείγματος».

Η αναθεώρηση αφορά την Οδνηγία για τις Επιστροφές η οποία καθορίζει τις μίνιμουμ διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούν τα κράτη-μέλη, και συζητείται από τον Μάρτιο του 2024, και δεν αποτελούν αίτημα για τροποποίηση του Συμφώνου, το οποίο πρέπει να εφαρμοστεί από τα κράτη-μέλη το αργότερο μέχρι τον Ιούνιο του 2026.

Η αναθεώρηση της Οδνηγίας Επιστροφών εκκρεμεί από το 2019 καθώς η συζήτηση δεν προχώρησε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ώστε να καταστεί δυνατή η έναρξη διαβουλεύσεων με τα κράτη-μέλη και το Συμβούλιο της ΕΕ, και ως εκ τούτου το θέμα δεν περιλήφθηκε στο Σύμφωνο. Αυτό που τονίζεται στο non-paper είναι η ανάγκη για μια καθορισμένη νομική βάση για τις

υποχρεώσεις των προσώπων που ζητούν άσυλο και λαμβάνουν αρνητική απάντηση, ώστε να υπάρχουν επιπτώσεις αν δεν συμμορφωθούν. Ακόμα, το νέο νομικό πλαίσιο θα πρέπει σύμφωνα με τις χώρες αυτές να απλοποιεί τις διαδικασίες, ενώ ζητείται από την Κομισιόν να συμπεριλάβει σε αυτό ιδέες που συζητήθηκαν το πρώτο μισό του 2024, όπως η θέσπιση ενός καταλόγου με αποδεκτούς λόγους κρατήσεων.

Οι 17 χώρες ζητούν επιπρόσθετα το νέο πλαίσιο να δίνει εξουσιοδότηση στα κράτη να προχωρούν σε επιστροφές καθιστώντας αχρείαστη την εκτενή ερμηνεία της νομοθεσίας από το Δικαστήριο της Ε.Ε.

Οι «νέες ιδέες»

Όπως πληροφορείται η «Κ», οι σκέψεις που γίνονται για επίσπευση των επιστροφών περνούν όχι μόνο από την αναθεώρηση της οδνηγίας, αλλά και από την ενίσχυση των εταιρικών σχέσεων με τρίτες χώρες διέλευσης και προέλευσης μεταναστών, εντάσσοντας τα θέματα μετανάστευσης και επιστροφών σε ένα συνολικό πλαίσιο σχέσεων.

Ως παράδειγμα μιας τέτοιας συνολικής συμφωνίας θεωρείται και

η συμφωνία για τη Στρατηγική Εταιρική Σχέση Ε.Ε. - Αιγύπτου, η οποία αγγίζει μεταξύ άλλων και ζητήματα αναπτυξιακής βοήθειας, αλλά ενδεχομένως και η συμφωνία Ε.Ε. - Τυνησίας, η διμερής συμφωνία Ιταλίας - Αλβανίας, ή πρόνοιες της υπάρχουσας συμφωνίας Ε.Ε. - Τουρκίας. Η αναπτυξιακή βοήθεια και η συνομιλιότητα συμφωνιών για νόμιμη μετανάστευση είναι μεταξύ άλλων μερικά από τα εργαλεία που γίνονται σκέψεις να αξιοποιηθούν είτε στο πλαίσιο των εταιρικών σχέσεων είτε ευρύτερα.

Διευθετήσεις όπως αυτές μεταξύ της Αλβανίας και της Ιταλίας φέρνουν στο προσκήνιο και το ενδεχόμενο κέντρων υποδοχής μεταναστών εκτός των συνόρων της Ε.Ε., μέσω της δημιουργίας των λεγόμενων return hubs (κέντρων επιστροφών) ή ζωνών ασφαλούς διέλευσης. Ωστόσο, αυτές οι ιδέες θα πρέπει να εξεταστεί κατά πόσο μπορούν να εφαρμοστούν με τρόπο που να συνάδει με το κοινοτικό κεκτημένο και τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως ορίζονται από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης.

VOGUE

GREECE

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΗΣ

Mariah

Antetokounmpo

PHOTOGRAPHED BY ANTONIO DICORATO

20 / 10

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

VOGUE

new utility

Πρόσφυγες
στον Λίβανο

2 εκατ.

Σύροι

200.000

Παλαιστίνιοι

1 δισ.

ευρώ δίνει η Ε.Ε. στον Λίβανο έως
το 2027 στο πλαίσιο της συμφωνί-
ας για το προσφυγικό

Μπτέρα με το μωρό της έξω από το αεροδρόμιο της Λάρνακας, το προηγούμενο Σάββατο. Εφθασαν εκεί με έκτακτη πτήση με την οποία απεγκλωβίστηκαν από τον Λίβανο 229 Αυστραλοί πολίτες. Η Κύ-
προς έχει γίνει εδώ και χρόνια κόμβος για τη μετακίνηση ανθρώπων από την εμπόλεμη ζώνη της Μέσης Ανατολής. Η ανάφλεξη στον Λίβανο ενισχύει την ανησυχία για νέο προσφυγικό κύμα.

Οι ροές από
την Πράσινη
Γραμμή

Μια άλλη είσοδος μεταναστευ-
τικών ροών στην Κύπρο είναι
από τα Κατεχόμενα, μέσα από
την Πράσινη Γραμμή. Οι κυπρια-
κές αρχές έχουν και στο παρελ-
θόν καταγγείλει «πανεπιστήμια»
στη βόρεια πλευρά του νησιού,
αναφερόμενοι σε περιπτώσεις
υπηκόων τρίτων χωρών, οι οποί-
οι έφτασαν στις κατεχόμενες πε-
ριοχές με «φοιτητικές βίζες» και
σχεδόν ταυτόχρονα μετέβησαν
στις ελεύθερες περιοχές, όπου
αιτήθηκαν άσυλο από την Κυπρι-
ακή Δημοκρατία.

Τους τελευταίους μήνες, η κό-
ντρα μεταξύ της ειρηνευτι-
κής δύναμης του ΟΗΕ και της
Κύπρου έχει ενταθεί, καθώς
οι κυπριακές αρχές κρατούν
εγκλωβισμένους στη νεκρή ζώ-
νη μετανάστες που θέλουν να
αιτηθούν άσυλο στην Κύπρο. Η
UNFICYP και το UNHCR έχουν
καλέσει επανειλημμένως τις κυ-
πριακές αρχές να παράσχουν
απρόσκοπτη πρόσβαση στις δια-
δικασίες ασύλου και να αντιμε-
τωπίσουν τον συνωστισμό εντός
της νεκρής ζώνης. Μεταξύ των
εγκλωβισμένων βρίσκονται γυ-
ναίκες και παιδιά, τα οποία είχαν
να αντιμετωπίσουν συνθήκες
ακράτου καύσωνα και πολύ πρό-
σφατα πλημμύρες.

«Γίνεται κατάχρηση του όρου
pushback», αναφέρει ο υφυ-
πουργός Μετανάστευσης Νικό-
λας Ιωαννίδης. «Αυτό γίνεται
όταν έχουμε σύνορο και ένα
κράτος εκδιώκει τους ανθρώ-
πους αυτούς σε ένα άλλο κράτος
ή στη θάλασσα, όπου θα κινδυ-
νεύσει η ζωή τους. Κάτι τέτοιο
εδώ δεν έγινε. Αυτό που κάνου-
με είναι να επιπληρούμε την Πρά-
σινη Γραμμή για να μη διέρχο-
νται στις ελεύθερες περιοχές».

«Γνωρίζουμε πολύ καλά τις
ανησυχίες της UNHCR και της
UNFICYP, είμαστε σε διάλογο
μαζί τους και αυτό που λέμε εί-
ναι ότι προφανώς η Κυπριακή
Δημοκρατία έχει υποχρεώσεις,
αλλά δεν μπορούμε να παρα-
βάλουμε τις υποχρεώσεις ενός
τρίτου κράτους που τουλάχιστον
ανέχεται αυτή την κατάσταση»,
αναφέρει και προσθέτει:

«Όλοι αυτοί δεν έφτασαν εκεί ως
διά μαγείας, πέρασαν από την
Τουρκία στα Κατεχόμενα και με-
τά στην Πράσινη Γραμμή. Όμως
είναι θέση αρχής για εμάς, δεν
θέλουμε η Πράσινη Γραμμή να
καταστεί δίοδος μεταναστών. Εί-
μαστε στη τελευταίες εβδομάδες
σε δομημένο διάλογο με UNHCR
και UNFICYP, έχουμε επιδείξει
καλή θέληση για την επίλυση του
προβλήματος και πιστεύω ότι τις
επόμενες εβδομάδες θα λύσου-
με το πρόβλημα».

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ
ΣΤΗ Μ. ΑΝΑΤΟΛΗ

Της ΝΕΚΤΑΡΙΑΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗ

Το θαλάσσιο ταξίδι από τα παρά-
λια του Λιβάνου στις κυπριακές
ακτές –το κοντινότερο κράτος-
μέλος της Ε.Ε.– διαρκεί μόλις 10
ώρες με τα μηχανοκίνητα σκάφη
που χρησιμοποιούν οι διακινητές.
Η απόσταση από τη Λάρνακα εί-
ναι περίπου 112 ναυτικά μίλια.
Ο Λίβανος είναι η χώρα με την
υψηλότερη κατά κεφαλήν συγκε-
ντρωση προσφύγων στον κόσμο,
φιλοξενώντας περίπου 2 εκατ. Σύ-
ρους και 200.000 Παλαιστίνιους.

Αυτή τη στιγμή, τα προσφυγι-
κά καμπ της Κύπρου, στον Πουρ-
νάρα και στην Κοφίνου, είναι σχε-
δόν άδεια. Όμως, μόλις πριν από
πέντε μήνες ο πρόεδρος της Κύ-
πρου Νίκος Χριστοδουλίδης είχε
κηρύξει κατάσταση κρίσης, δη-
λώνοντας ότι «οι ροές είναι μη
διαχειρίσιμες».

Η Κύπρος ακολουθεί μια δέσμη
αυστηρών και, σε πολλές περι-
πτώσεις, νομικά αμφισβητούμε-
νων μέτρων, που έχουν μειώσει
ριζικά τις ροές. Την έχουν, όμως,
φέρει σε αντιπαράθεση με ανθρω-
πιστικές οργανώσεις, την Υπατη
Αρμοστεία και την ειρηνευτική
δύναμη των Ηνωμένων Εθνών
στο νησί (UNFICYP).

Το προσφυγικό παραμένει
ένα από τα πιο καυτά ζητήματα
στην πολιτική ατζέντα της Κύ-
πρου, με το ακροδεξιό ΕΛΑΜ να
σκαρφαλώνει συνεχώς ψηλότε-
ρα στις δημοσκοπήσεις και πολ-
λούς αναλυτές να σημειώνουν
ότι αν δεν ήταν η απότομη άνο-
δος του TikTok Φειδία, θα είχε
ανέβει ακόμη ψηλότερα στις ευ-
ρωεκλογές.

Μόλις την περασμένη εβδο-
μάδα η Κύπρος καταδικάστηκε
από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο
για παράνομη επαναπροώθηση
από το Λιμενικό. Παράλληλα, τα
επεισόδια ρατσιστικής βίας αυ-

«Ο δρόμος δεν είναι
πια ανοιχτός»

Οι φόβοι για ένα προσφυγικό κύμα από τον Λίβανο
σκιάζουν τον πολιτικό ορίζοντα της Κύπρου. Η συμφωνία
με την Ε.Ε., οι τρόποι αποτροπής και οι παρενέργειες

ξάνονται διαρκώς, με τελευταία
θύματα διανομείς φαγητού που
ξυλοκοπήθηκαν άγρια, ένα χρό-
νο μετά τα ρατσιστικά πογκρόμ
σε Χλώρακα και Λεμεσό.

«Η Κύπρος πάντα είχε μετα-
νάστες, έχουμε μάθει να ζούμε
μαζί τους. Το πρόβλημα δημιουρ-
γήθηκε όταν οι αριθμοί άρχισαν
να γίνονται τεράστιοι, προκαλώ-
ντας αρνητικές προσλαμβάνουσες
στην κυπριακή κοινωνία»,
τονίζει ο υφυπουργός Μετανά-
στευσης και Διεθνούς Προστα-
σίας Νικόλας Ιωαννίδης.

Το «μήνυμα»

Ο Λίβανος και η Κύπρος έχουν
υπογράψει διμερή συμφωνία ήδη
από το 2020, σύμφωνα με την
οποία οι μετανάστες που προ-
σπαθούν να φτάσουν στο νησί
θα «ανακαιτιζόνται» και θα στέλ-
νονται πίσω. Ωστόσο, λόγω της
στρατιωτικής κλιμάκωσης στα
λιβανοϊσραηλινά σύνορα μετά
την επίθεση της Χαμάς, οι Αρ-
χές της Βηρυτού είχαν εστιάσει
λιγότερο στην ανάσχεση της με-
τανάστευσης.

Το αποτέλεσμα ήταν την περα-
σμένη άνοιξη, όταν βελτιώθηκε ο
καιρός, να καταφθάνουν στα κυ-
πριακά παράλια βάρκες με εκατο-
ντάδες αιτούντες άσυλο, κυρίως
Σύρους άνδρες.

Η Κύπρος ανακοίνωσε την
αναστολή εξέτασης αιτήσεων

ασύλου για άτομα συριακής κα-
ταγωγής και μάλιστα χωρίς να
έχει δοθεί χρονικό πλαίσιο ισχύ-
ος του έκτακτου μέτρου.

Για τον υφυπουργό Μετανά-
στευσης, η μείωση των ροών που
παρατηρείται είναι αποτέλεσμα
ενός συνδυασμού μέτρων: «Πε-
ριπολιές, συνεργασία με τον Λί-
βανο και γενικά το μήνυμα που
στέλνει η Κυπριακή Δημοκρατία
στους διακινητές ότι πλέον δεν
είναι ανοιχτός ο δρόμος προς την
Κύπρο. Ολα έχουν δημιουργήσει
μία αποτροπή».

Ο Κύπριος πρόεδρος είχε επι-
σκεφθεί τον Μάιο τη Βηρυτό, μαζί
με την πρόεδρο της Ευρωπαϊκής
Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ
Λάιεν, οπότε και ανακοινώθη-
κε οικονομικό πακέτο ενός δισ.
ευρώ για τον Λίβανο, διαθέσιμο
από φέτος έως το 2027, ενώ ζη-

τήθηκε συνεργασία με τις Αρχές
του Λιβάνου για την πρόληψη
της παράνομης μετανάστευσης.
Οι διεθνείς οργανώσεις ωστόσο
κατηγορούν ανοιχτά τις κυπρι-
ακές αρχές για παράνομες επα-
ναπροωθήσεις, κατηγορία που
αρνείται η κυβέρνηση.

«Στην πράξη, είναι δύσκολο να
πούμε τι ακριβώς συνέβαλε στη
μείωση των ροών», αναφέρει ο
πολιτικός αναλυτής Χριστόφορος
Χριστοφόρου. Σίγουρα όπως ση-
μειώνει, έπαιξε ρόλο η αναστολή
εξέτασης των αιτήσεων ασύλου
σε Σύρους, που ήταν πάνω από
26.000, αλλά και η έναρξη πρακτι-
κών μέτρων με περιπολιές Λιμε-
νικού που, σύμφωνα με διεθνείς
οργανώσεις, ήταν και έξω από τα
χωρικά ύδατα της Κύπρου.

Το Παρατηρητήριο Ανθρώ-
πινων Δικαιωμάτων (Human
Rights Watch, HRW), σε έκθε-
σή του που δημοσιεύθηκε τον
Σεπτέμβριο, κατηγορεί τον Λί-
βανο και την Κύπρο ότι «εργά-
ζονται σε συνεννόηση» για να
εμποδίσουν Σύρους πρόσφυγες
να φτάσουν στην Ευρώπη και
τους ξανααπέλκυνε διά της βίας
στη Συρία. «Απορρίπτει τις κατη-
γορίες», λέει ο υφυπουργός Με-
τανάστευσης, «η συνεργασία με
τον Λίβανο δεν προβλέπει το να
εκδιώκονται οι άνθρωποι προς τη
Συρία, είναι για τον έλεγχο των
ακτών του».

«Και εν πάση περιπτώσει,
έχουμε δει δεκάδες χιλιάδες Σύ-
ρους να φεύγουν από τον Λίβα-
νο και να πηγαίνουν οικειοθελώς
στη Συρία. Υπάρχουν αρκετές πε-
ριοχές στη Συρία όπου δεν διεξά-
γονται εκθροπραξίες. Ωστόσο,
εμείς δεν πρόκειται να στείλου-
με οποιονδήποτε στη Συρία προ-
τού να γίνει συνεννόηση με το
UNHCR, την Ε.Ε. και συμφωνή-
σουμε όλοι ότι μπορούν να επι-
στρέψουν».

Την Τρίτη, το Ευρωπαϊκό Δι-
καστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμά-
των καταδίκασε την Κύπρο για
παραβίαση του διεθνούς δικαί-
ου και απεφάνθη ότι το κυπρι-
ακό Λιμενικό επαναπροώθησε
στον Λίβανο δύο Σύρους πολίτες
(pushback), ενώ είχαν ταξιδέψει
ζητώντας άσυλο και είχαν εισέλ-
θει στα κυπριακά χωρικά ύδατα.

«Η αναμενόμενη καταδίκη
της χώρας μας για «pushbacks»
αναμφίβολα επηρεάζει αρνητικά
την εικόνα της», επισημαίνει η δρ
Αφροδίτη Παπαχριστοδούλου,
ακαδημαϊκός στο Πανεπιστήμιο
του Galway και δικηγόρος, ση-
μειώνοντας πως το δικαστήριο
υπογράμμισε ότι τα κράτη δεν
μπορούν να αποφύγουν την ευ-
θύνη τους βασιζόμενα σε υποχρε-
ώσεις που προκύπτουν από διμε-
ρεις συμφωνίες με άλλες χώρες.

Η Κυπριακή Δημοκρατία είναι
μεταξύ των χωρών που ζητούν
μετ' επιτάσεως την επαναξιόλο-
γηση του καθεστώτος της Συρί-
ας και του καθορισμού ασφαλών
περιοχών από την Ε.Ε., έτσι ώστε
να επιτρέπεται η απόρριψη αι-
τήσεων ασύλου, και δυνητικά ο
επαναπατρισμός αιτητών.

Την περασμένη εβδομάδα,
πάντως, το δικαστήριο της Ε.Ε.
απέρριψε –με απόφαση δεσμευ-
τική για όλα τα κράτη-μέλη– κάθε
σκέψη για κατακερματισμό μιας
τρίτης χώρας σε «ασφαλείς» και
«μη ασφαλείς» περιοχές, βάζοντας
νομικό εμπόδιο, σε πανευρωπαϊ-
κό επίπεδο, στην προσπάθεια
για επιστροφή αιτούντων άσυλο
στη Συρία.

Μεθοδεύουν «κόμβους επιστροφής» εκτός Ε.Ε.

Της ανταποκρίτριάς μας
στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΒΟΥΔΟΥΡΗ

Σχεδόν 24 μήνες απομένουν έως
την τελική εφαρμογή της συμ-
φωνίας οροσμήνου της απερχόμε-
νης Κομισιόν του νέου Συμφώ-
νου Μετανάστευσης και Ασύλου,
ενώ στην Ευρωπαϊκή Ένωση ση-
μειώνεται φέτος μείωση κατά
40% των μεταναστευτικών ρο-
ών. Και όμως, εδώ και μήνες τα
κράτη-μέλη πασχίζουν να τετρα-
γωνίσουν εκ νέου τον κύκλο της
αντιμετώπισης της παράτυπης
μετανάστευσης: Είτε προσφεύ-

γουν σε ακραία μέτρα, όπως η
Γερμανία με επαναφορά εσωτε-
ρικών ελέγχων στη ζώνη Σέν-
γκεν –την οποία ακολούθησαν
Δανία και Σουηδία– είτε εσχά-
τες αναλαμβάνουν πρωτοβου-
λίες, όπως αυτή της Αυστρίας
που έχει τη σφραγίδα δεκαπέντε
κρατών-μελών –ανάμεσά τους
και η Ελλάδα– για προώθηση
«καινοτόμων λύσεων», ιδιαίτε-
ρα σε ό,τι αφορά τις επιστροφές
παράτυπων μεταναστών.

Υπάρχει πλέον μια ιδιότυπη
«συμμαχία» κρατών-μελών που
συμμερίζονται τις ίδιες απόψεις,
μας εξηγούν Ευρωπαίοι διπλω-

μάτες, ενόψει και του επικείμε-
νου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,
στις Βρυξέλλες. Από τον Μάιο
μάλιστα, η ιδιότυπη «συμμαχία»
προωθεί ιδέες που αφορούν τη
δημιουργία, για παράδειγμα,
«κόμβων επιστροφών» (return
hubs) σε τρίτες χώρες στο πρό-
τυπο αντίστοιχων κέντρων –
που λειτουργούν σε Ρουάντα
και Νίγηρα υπό τη σκέπη του
ΟΗΕ (UNHCR)– ώστε να μετα-
φέρονται εκεί όσοι δεν έχουν
δικαίωμα παραμονής στην Ευ-
ρώπη μετά την απόρριψη της
αίτησης ασύλου τους ή συζη-
τούν το «πρότυπο» της δώλ-

ως Τουρκίας - Ε.Ε. του 2016 ή
το «μοντέλο» της συμφωνίας Αλ-
βανίας - Ιταλίας. Επί της ουσίας,
ενόψει της αναθεώρησης του κα-
νονισμού των επιστροφών από
τη νέα Κομισιόν, η «συμμαχία»
επιδιώκει «εξωτερική ανάθεση»
των διαδικασιών σε τρίτες χώ-
ρες, ώστε να επιταχύνονται οι
απελάσεις, όρος που αποφεύ-
γεται στις Βρυξέλλες.

Το πρόβλημα των επιστρο-
φών είναι πάντως υπαρκτό, μια
και, σύμφωνα με τη Eurostat, το
2023 ζητήθηκε από 484.160 μη
Ευρωπαίους πολίτες να εγκατα-
λείψουν την Ε.Ε. και μόνο 91.465

(18,9%) επέστρεψαν στις χώρες
προέλευσης. Βασικός λόγος που
κυκλοφορούν οι «καινοτόμοι»
νομείς λύσεις, ωστόσο, δεν εί-
ναι άλλος από τη συνεχιζόμενη
άνοδο της Ακροδεξιάς: μετά την
Ιταλία, την Ουγγαρία, τη Σλοβα-
κία, την Ολλανδία, πια και στην
Αυστρία, ακραίες δυνάμεις κυ-
βερνούν 100 εκατ. πολίτες στην
Ε.Ε. Το ερώτημα πλέον είναι εάν
η νέα Κομισιόν θα κρίνει –όπως
το 2018– την ιδέα των «εξωτε-
ρικών κέντρων επιστροφών» σε
τρίτες χώρες ως αδύνατη νομικά
ή αν θα «παρασυρθεί» από τη
νέα πολιτική πραγματικότητα.

Οι ηγέτες του MED9 θέλησαν να ορθώσουν από την Πάφο μία πρώτη ευρωπαϊκή φωνή, η οποία προσέλαβε βαρύτητα διά της παρουσίας των Φον ντερ Λάιεν και βασιλιά Αμπντάλα.

Τον ΠΑΥΛΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Σε μία χρονική συγκυρία, με την επιδείνωση της πολεμικής κρίσης στη Μέση Ανατολή να ανησυχεί το παγκόσμιο, η 11η Σύνοδος Κορυφής των ηγετών του ευρωπαϊκού νότου στην Κύπρο έδωσε το βήμα στην Ε.Ε. να στείλει μηνύματα προς πολλούς αποδέκτες, ως απάντηση στην κριτική που δέχεται για αδράνεια απέναντι στην ανάγκη για κατάπαυση του πυρός, λόγω έλλειψης συνεννόησης των 27 για κοινή θέση. Εκμεταλλευόμενες τον συμβολισμό της γεωγραφικής εγγύτητας του νησιού στα γεγονότα, οι ηγέτες του MED9 θέλησαν την περασμένη Παρασκευή από την Πάφο να ορθώσουν μία πρώτη ευρωπαϊκή φωνή, η οποία προσέλαβε βαρύτητα τόσο διά της παρουσίας της προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, όσο και διά της συμμετοχής του βασιλιά της Ιορδανίας Αμπντάλα, με τον δεύτερο να ενισχύει γεωπολιτικά το εύρος μίας πρωτοβουλίας προς την εξομάλυνση της κρίσης. Εκτός από τις εξελίξεις στον Λίβανο, ένα δεύτερο ζήτημα, το οποίο τη δεδομένη χρονική στιγμή επίσης ενδιαφέρει σε μεγάλο βαθμό τη Λευκωσία, ώστε να το θέσει στα πλαίσια της Συνόδου μέσα από τετραμερή διάσκεψη μεταξύ προεδρίας Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ιταλίας, Κύπρου και Ιορδανίας, είναι η αναζήτηση περιοχών στη Συρία, για επανακαθορισμό τους ως ασφαλείς, ανοίγοντας τον δρόμο για επαναπροώθηση παράτυπων μεταναστών στη χώρα.

Πρώτο βήμα

Όσον αφορά τις εξελίξεις στον Λίβανο, η Κοινή Διακήρυξη, στην οποία κατέληξαν οι εννέα, μαζί με την ενισχυτική παρουσία της Ιορδανίας, αποτελεί, όπως τόνισε στην «Κ» αρμόδια κυβερνητική πηγή της Κύπρου, ένα πρώτο και σημαντικό βήμα πριν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, μία εβδομάδα μετά, όπου θα γίνει μία πιο διεξοδική συζήτηση με στόχο μία κοινή στάση και των 27. Με το βλέμμα στραμμένο στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έγιναν οι συζητήσεις σε πολυτελές θέρετρο-γκολφ της Τσάδας, όπου ανάμεσα στα θέματα της ατζέντας, κυριάρχησε η ανάγκη για αποκλιμάκωση στη Μέση Ανατολή. Αυτόν τον χαρακτήρα της Συνόδου θέλησαν να προβάλουν από το πρωί της Παρασκευής τόσο ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης όσο και η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τονίζοντας και οι δύο στις ομιλίες τους από το Γενικό Νοσοκομείο Πάφου, την ανάγκη για παύση των εχθροπραξιών, που βρίσκονται μόλις μερικές δεκάδες χιλιόμετρα μακριά, το συντομότερο δυνατό, για να δημιουργηθεί χώρος για μια διπλωματική λύση.

Κοινός στόχος

Όπως αναφέρεται και στη Διακήρυξη που υιοθέτησαν οι Εννέα, η κατάσταση στη Μέση Ανατολή προκαλεί έντονη ανησυχία, όπως και η διάχυση της κρίσης στον Λίβανο. Κοινός τους στόχος και επιδίωξη, παραμένει ο τερματισμός

Εστειλαν μηνύματα από τη γειτονιά του πολέμου

Μετά από μία Σύνοδο συμβολισμών στην Πάφο, οι MED9 προσβλέπουν σε συνεννόηση των 27 στις Βρυξέλλες

των όποιων εχθροπραξιών και η δημιουργία συνθηκών για επανεκκίνηση της πολιτικής διαδικασίας σε σχέση με το Μεσανατολικό, για λύση στη βάση των σχετικών ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, ως η μοναδική οδός προς την επίτευξη βιώσιμης και διαρκούς ειρήνης στην περιοχή. Στηρίζουν τις προσπάθειες που καταβάλλουν οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Γαλλία, μαζί με τον γενικό γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, για επίτευξη κατά-

Διπλωματική πηγή τόνισε την εκτενή συζήτηση, σε επίπεδο Τετραμερούς, για αναζήτηση ασφαλών περιοχών στη Συρία, ανοίγοντας τον δρόμο για επαναπροώθηση παράτυπων μεταναστών.

παυσης του πυρός, και θεωρούν αναγκαία την πλήρη και άμεση εφαρμογή του ψηφίσματος 2735 του Συμβουλίου Ασφαλείας. Την ίδια στιγμή, καθοριστικής σημασίας είναι η άμεση κατάπαυση του πυρός τόσο στη Γάζα όσο και στον Λίβανο, η απελευθέρωση όλων των ομήρων και η παροχή απρόσκοπτης ανθρωπιστικής βοήθειας. Θεωρούν επίσης επιτακτική την ανάγκη και όπως διασφαλιστεί η κυριαρχία τόσο του Ισραήλ όσο και του Λιβάνου και είναι έτοιμοι να στηρίξουν τόσο την Παλαιστινιακή Αρχή όσο και τον Λίβανο, σε επίπεδο

θεσμών και λαού. Στο πλαίσιο αυτό, συζητήσαν και με τον βασιλιά και μεταξύ τους, συγκεκριμένους τρόπους με τους οποίους μπορεί η ανθρωπιστική βοήθεια να φτάσει προς τη Γάζα.

Μηνύματα

Το ιδιαίτερα θετικό κλίμα μεταξύ των συμμετεχόντων, με θερμές αγκαλιές και χειραψίες, όπως του προέδρου Χριστοδουλίδη με τον βασιλιά της Ιορδανίας, κατά την άφιξη του δεύτερου, έδωσε την ευκαιρία στους συμμετέχοντες να στείλουν μηνύματα αποφασιστικότητας για αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων, όπως οι κίνδυνοι που εγκυμονεί η ανάφλεξη του πολέμου στην περιοχή. Ειδικά όσον αφορά την Κύπρο και την Ιορδανία, χώρες οι οποίες θεωρούν ότι διατηρούν πολύ καλές σχέσεις τόσο με τα αραβικά όσο και με τα δυτικά κράτη, διαμήνυσαν ότι σε αυτή τη χρονική συγκυρία αποτελούν, μαζί με άλλα κράτη της περιοχής, πυλώνες ασφαλείας και σταθερότητας.

Μετά την ολοκλήρωση της Συνόδου, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης ευχαρίστησε τους ηγέτες για την παρουσία τους, γιατί ιδιαίτερα για κάποιους από αυτούς το ταξίδι μέχρι την Κύπρο ήταν πολύωρο και πολύ μεγαλύτερο σε διάρκεια από την ολιγόωρη παραμονή τους στην Κύπρο. «Ωστόσο είναι σήμερα εδώ και δηλώνουν παρόντες ακριβώς γιατί όλοι μας αναγνωρίζουμε τη σημασία που έχει η συνεργασία και ο συντονισμός μεταξύ των χωρών μας, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής μας οικογένειας», τόνισε. Σημείωσε ότι κατά τη Σύνοδο ήταν ιδιαίτερα σημαντικό το ότι συμμε-

τείχε και ο βασιλιάς της Ιορδανίας. «Και είναι σημαντικό, επειδή η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην εξαιρετικής σημασίας περιοχή της Μέσης Ανατολής, με την οποία γειτνιάζει και από την οποία επηρεάζεται άμεσα».

Αμάλθεια

Στην πρώτη σύνοδο εργασίας, που είχε θέμα τη Μέση Ανατολή, ο βασιλιάς της Ιορδανίας παρουσίασε τις τελευταίες εξελίξεις στην περιοχή, όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί. «Η Ιορδανία είναι πυλώνας σταθερότητας και ασφάλειας στην περιοχή και διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στις εξελίξεις και στις προσπάθειες για την επικράτηση της ειρήνης. Ως εκ τούτου, η δική του οπτική, ως ηγέτης μιας πολύ σημαντικής χώρας της περιοχής, ήταν ιδιαίτερα πολύτιμη και βοηθητική», είπε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης. Αναφερόμενος στη συζήτηση που είχαν οι Εννιά μεταξύ τους και με τον βασιλιά για συγκεκριμένους τρόπους, με τους οποίους μπορεί η ανθρωπιστική βοήθεια να φτάσει προς τη Γάζα, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας υπενθύμισε ότι «η δική μας δίοδος, ο κυπριακός θαλάσσιος διάδρομος “Αμάλθεια”, τον οποίο υλοποιήσαμε με την ενεργό στήριξη των εταιρών μας αλλά και της προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, παραμένει μια αξιόπιστη επιλογή, ενισχυτική και στις άλλες οδούς, χερσαίες πρωτίστως αλλά και ναυτικές. Παράλληλα, η Κύπρος συνεχίζει να συνδράμει στην εκκένωση υπηκόων της Ε.Ε. και τρίτων χωρών από την περιοχή και θα συ-

νεχίσει να το κάνει, αποδεικνύοντας στην πράξη τον ρόλο μας ως πυλώνα σταθερότητας στην περιοχή».

Δεύτερο μέρος

Μετά την ολοκλήρωση της πρώτης Συνόδου και αφού αποχώρησαν ο βασιλιάς και ο πρίγκιπας διάδοχος της Ιορδανίας, σειρά είχε η δεύτερη και αμιγώς ευρωπαϊκού χαρακτήρα σύνοδος εργασίας, με θέμα τις μεσογειακές προτεραιότητες για τον επόμενο θεσμικό κύκλο της Ε.Ε.

Όπως αναφέρεται και στη Διακήρυξη που υιοθέτησαν οι Εννέα, η κατάσταση στη Μέση Ανατολή προκαλεί έντονη ανησυχία, όπως και η διάχυση της κρίσης στον Λίβανο.

υπό το πρίσμα και του Στρατηγικού Θεματολογίου 2024-2029, με σκοπό να παραμείνει η Μεσόγειος στο επίκεντρο των προτεραιοτήτων της Ένωσης. Ιδιαίτερα συζητήθηκαν το μεταναστευτικό, η κλιματική αλλαγή, κατά την οποία ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης αναφέρθηκε στην επανενεργοποίηση της κυπριακής πρωτοβουλίας για την Ανατολική Μεσόγειο, και η ανταγωνιστικότητα, που θα είναι και το κυρίαρχο θέμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης τους επόμενους μήνες, καθώς θα συζητηθεί τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Οκτωβρίου όσο

και σε επίπεδο άτυπου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Νοεμβρίου.

Κυπριακό

Παράλληλα, αν και δεν περιλαμβάνονταν στις κύριες θεματικές που απασχόλησαν ενδελεχώς τη Σύνοδο, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης ενημέρωσε τους συμμετέχοντες για το Κυπριακό, ενόψει της άτυπης τριμερούς της 15ης Οκτωβρίου. «Η φετινή χρονιά σηματοδοτεί την τραγική 50ή επέτειο της εισβολής και συνεχιζόμενης κατοχής ευρωπαϊκού εδάφους από την Τουρκία στην Κύπρο. Επιθυμώ να εκφράσω τις ευχαριστίες μου προς τους συναδέλφους, για την υιοθέτηση συγκεκριμένου λεκτικού στη Διακήρυξη της Πάφου που αντικατοπτρίζει ακριβώς αυτή την πραγματικότητα», ανέφερε ο πρόεδρος στην ομιλία του, μετά την ολοκλήρωση της Συνόδου. «Το λεκτικό επίσης αντανακλά τη θέση της διεθνούς κοινότητας για την ανάγκη επανένωσης της Κυπριακής Δημοκρατίας, μέσω μιας συνολικής επίλυσης του Κυπριακού, στη βάση της συγκεκριμένης προτεραιότητας, όπως καθορίζεται στα σχετικά ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών και σύμφωνα με το ευρωπαϊκό δίκαιο, τις αρχές και τις αξίες της ΕΕ. Συμφωνούμε όλοι ότι το Κυπριακό είναι ευρωπαϊκό πρόβλημα και υπογραμμίζουμε ότι η έμπρακτη συμβολή της Τουρκίας στην επανένταξη και επιτυχή διαξαγωγή των διαπραγματεύσεων αποτελεί βασικό συστατικό για την προώθηση των ευρωατορικών σχέσεων, όπως άλλωστε αποφασίσαμε και στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον περασμένο Απρίλιο», τόνισε.

Θέμα Συρίας

Εκτός από τις εξελίξεις στον Λίβανο, ένα δεύτερο ζήτημα, το οποίο τη δεδομένη χρονική στιγμή επίσης ενδιαφέρει σε μεγάλο βαθμό τη Λευκωσία, ώστε να το θέσει στο πλαίσιο της Συνόδου, είναι η αναζήτηση περιοχών στη Συρία για επανακαθορισμό τους ως ασφαλείς, ανοίγοντας τον δρόμο για επαναπροώθηση παράτυπων μεταναστών στη χώρα. Διπλωματική πηγή τόνισε στην «Κ» την ιδιαίτερη σημασία που είχε η εκτενή συζήτηση του θέματος, χωρίς να περιλαμβάνεται κάποιο άλλο, σε τετραμερή συνάντηση, με τη συμμετοχή της προεδρίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ιορδανίας, της Κύπρου και της Ιταλίας, χώρα, όπως τόνισε, η οποία ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για το μεταναστευτικό και τους επαναπατρισμούς. Στο επίκεντρο της συζήτησης ήταν οι αυξημένες μεταναστευτικές ροές που επιπρεάζουν σε μεγάλο βαθμό χώρες της περιοχής, όπως την Κύπρο, αλλά και άλλα κράτη-μέλη της Ε.Ε., ζήτημα ιδιαίτερα σημαντικό υπό το φως και των πρόσφατων εξελίξεων στον Λίβανο. Οι ηγέτες συζητήσαν τρόπους στήριξης των εθελοντικών επιστροφών Σύρων στη Συρία, μέσα από τη δημιουργία κατάλληλων συνθηκών στο πλαίσιο ενός ισχυρού σχεδίου Αρχικής Αποκατάστασης. Υπογράμμισαν την επιτακτική ανάγκη να διεξαχθεί μια δομημένη συζήτηση σε επίπεδο Ε.Ε. για καθορισμό κοινών πολιτικών και ενεργειών.

Το ιδιαίτερα θετικό κλίμα, όπως του προέδρου Χριστοδουλίδη με τον βασιλιά της Ιορδανίας, έδωσε την ευκαιρία στους συμμετέχοντες να στείλουν μηνύματα αποφασιστικότητας για αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων.

Οι θιγμένοι «εφευρέτες»

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

«**Το ΔΗΚΟ** θα είναι κυβέρνηση ή συγκυβέρνηση το 2023», είπε τον Φεβρουάριο του 2022 ο κ. Νικόλας Παπαδόπουλος ανυποψίαστος βέβαια πως ό,τι του επιφύλασσε το μέλλον δεν ήταν εκείνο που φανταζόταν. Και τι του επιφύλαξε το μέλλον; Να ψάχνει σήμερα κι αυτός όπως και τα λοιπά συγκυβερνώντα κόμματα ποιον ρόλο παίζουν τελικά στην κυβέρνηση, δεδομένου ότι τα σχέδιά της τα μαθαίνουν από τα ΜΜΕ και ο Πρόεδρος τούς αφήνει στην άγνοια ακόμη και για ουσιώδη ζητήματα. Καθόλου τυχαίο άλλωστε που τις προάλλες στελέχη των συγκυβερνώντων κομμάτων ανηφόρισαν τον Λόφο προκειμένου να βρεθούν τρόποι βελτίωσης των σχέσεών τους. Να θυμίσω επίσης πως ο κ. Παπαδόπουλος είχε δηλώσει και το άλλο φονεβρό, πως «αν δεν υπήρχε ο κ. Χριστοδουλίδης θα έπρεπε να τον είχε εφεύρει» και είναι απορίας άξιον πώς αισθάνεται σήμερα ο αρχηγός του ΔΗΚΟ γι’ αυτή του τη δήλωση, όταν εκείνος «που έπρεπε να τον είχε εφεύρει» μοιάζει να τον αγνοεί.

Αν δεν βρισκόμασταν σε μια τόσο κρίσιμη εποχή, ομολογώ πως όλη αυτή η ιστορία με τον ρόλο των συγκυβερνώντων κομμάτων –που όσο περνά ο καιρός γίνεται όλο και πιο ανυπαρκτός– θα ήταν μέχρι και διασκεδαστική. Διότι η αλήθεια είναι πως ένας ψυχραιμους παρατηρητής την κατάληξη αυτή την είχε προβλέψει. Ήταν ηλίου φαεινότερο πως τα εν λόγω κόμματα έσπευσαν να ανεβούν στο όχημα της δημοφιλίας του κ. Χριστοδουλίδη προκειμένου να σώσουν εαυτούς από την κατρακύλα των ποσοστών τους και από την πιθανότητα να χάσουν τον οποίο ρυθμιστικό ρόλο τους είχε απομείνει. Όπως ηλίου φαεινότερο ήταν και ότι ο κ. Χριστοδουλίδης δεν είχε σκοπό να συμβιβάσει την «πολυδιαφημιζόμενη» ανεξαρτησία του προκειμένου να δώσει περισσότερο ρόλο στους συγκυβερνώντες, πόσο μάλλον μετά που έκανε κάποιες υποχωρήσεις στη σύσταση του πρώτου Υπουργικού και πλήρωσε το τίμημα. Πώς είναι δυνατόν, λοιπόν, οι ηγέτες των συγκυβερνώντων να μην υποψιάστηκαν πως θα έρχόταν αυτή η στιγμή της περιθωριοποίησής τους; Είχαν μήπως την αλαζονική πεποίθηση ότι επειδή έσπευσαν να υποστηρίξουν τον κ. Χριστοδουλίδη προς ίδιον –επαναλαμβάνω– συμφέρον, εκείνος θα τους έδινε περισσότερο χώρο απ’ ό,τι αναλογούσε στα ήδη συρρικνωμένα ποσοστά τους, βάζοντας μάλιστα σε ρίσκο την εικόνα του ανεξάρτητου και αμόλυντου από τα κομματικά κατεστημένα; Πώς ακριβώς το είχαν στο μυαλό τους ώστε σήμερα να αισθάνονται θιγμένοι και να δυσφορούν; Επέλεξαν να υποστηρίξουν έναν υποψήφιο πρόεδρο με τον οποίο διαφωνούσαν στις θέσεις τους στο Κυπριακό (βλέπε ΔΗΚΟ-ΕΔΕΚ) στην πλέον κρίσιμη φάση του εθνικού μας θέματος, και εκτός αυτού ο εν λόγω υποψήφιος ήταν και σημαντικό στέλεχος της κυβέρνησης Αναστασιάδη για την οποία –ειδικά το ΔΗΚΟ– έβγαζε κόκκινο πανί. Βάσει ποιας λογικής (διότι σίγουρα δεν ήταν της κοινής) πίστεψαν ότι θα έπαιθαν τον σκεπτόμενο πολίτη ότι η επιλογή τους δεν ήταν ευκαιριακή και ανорθόδοξη, αλλά πηγαζε από την ανάγκη να «εφευρεθεί» ο κ. Χριστοδουλίδης; Μήπως είναι τον οπορτουνισμό τους που έρχονται τώρα να πληρώσουν; Ακόμη όμως κι αν δεχτούμε ότι οι προθέσεις τους ήταν αγνές, τώρα που διαπιστώνουν ότι ο Πρόεδρος δεν ήταν τελικά η τέλεια «εφεύρεση» γιατί δεν αποσύρουν τη στήριξη τους; Και δη όταν διαφωνούν σε τόσο κείρια θέματα όπως το Κυπριακό (βλέπε ΕΔΕΚ); Γιατί παραμένουν και μιλάνε για επαναξιολόγηση της συνεργασίας τους με στόχο τη βελτίωση, ενώ όλα δείχνουν πως κάτι τέτοιο δύσκολα θα συμβεί; Γιατί δεν διαχωρίζουν με αξιοπρέπεια τη θέση τους εφόσον νιώθουν ότι τυχάνουν απαξίωσης; Φοβούνται ότι μια τέτοια κίνηση θα τους κοστίζει στις επόμενες βουλευτικές; Κι αυτό τι μπορεί να σημαίνει πέραν του ότι εξακολουθούν να σκέφτονται το ίδιο καιροσκοπικά όπως όταν αποφάσιζαν να στήριζον τον κ. Χριστοδουλίδη; Άρα, μήπως τελικά αντί να «εφευρίσκουν» πρόσωπα στα οποία να επενδύουν την κομματική τους επιβίωση, θα ήταν πιο χρήσιμο να αρχίσουν να επεξεργάζονται την «εφεύρεση» ενός άλλου πολιτικού τρόπου σκέψης;

elenixenou11@gmail.com

ΕΡΩ/ANDREW JACOBSON

Το βόρειο σέλας (Aurora Borealis) όπως φαίνεται πάνω από τη Βαλτική Θάλασσα, στη Γκνίνια της βόρειας Πολωνίας. Το βόρειο σέλας ήταν ορατό σε πολλά μέρη του βόρειου ημισφαιρίου λόγω μιας σφοδρής γεωμαγνητικής καταιγίδας.

Ποιος πληρώνει τον λαϊκισμό;

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Η **βδομάδα** που πέρασε αποτέλεσε ένα ηχηρό χαστούκι στην πολιτική του Νίκου Νουρή, των θιασωτών και των εν δυνάμει συνεχιστών του. Μιας πολιτικής που προωθούσε τον ρατσισμό και έσπερνε το μίσος στην κοινωνία, για να κρύψει κάτω από το χαλί τη δική της ανεπάρκεια. Και ήρθε να επιβεβαιώσει πως τον λογαριασμό για τον ανέξοδο λαϊκισμό πολιτικών τον πληρώνει αργά ή γρήγορα ο τόπος. Η πατριδα δηλαδή, που κατά τα άλλα αυτή λένε πως υπερασπίζονται, με τις πολιτικές τους και κατ’επέκταση ο πολίτης του οποίου τα συμφέροντα και την ασφάλεια λένε πως προστατεύουν.

Δεν είναι μόνο ότι η Κυπριακή Δημοκρατία θα πληρώσει χιλιάδες ευρώ ως αποτέλεσμα της καταδίκης της από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για την υπόθεση επαναπροώθησης δύο Σύρων προσφύγων στον Λίβανο το 2020. Είναι πρωτίστως τι αυτό αντανακλά για το κράτος μας και τι δείχνει για τον ηθικό κώδικα που διέπει το πολιτικό προσωπικό. Ένα κράτος που ενώ φορτικά επικαλείται το διεθνές δικαστήριο, τα ανθρώπινα δικαιώματα όταν πρόκειται για το Κυπριακό, τα παραβιάζει με τον πιο βάνανσο τρόπο. Ένα κράτος που επιλέγει να σπρώξει ανθρώπους στην εξαθλίωση και στον κίνδυνο επιβίωσης.

Από τη βδομάδα που πέρασε, όμως, η ουσία δεν είναι ούτε το κόστος του 1,1 εκατομμυρίου που στήριξε το συρματοπλέγμα του Νίκου Νουρή κατά μήκος της πράσινης γραμμής. Και που τελικώς αφαιρέθηκε με απόφαση του υφιστάμενου Υπουργικού Συμβουλίου. Ούτε το ζήτημα της αποδοτικότητας αυτής της εφάνταστης πολιτικής, αφού πρώτα πρόλαβε να στιγματίσει την εικόνα της χώρας. Που εκτέθηκε σε δημόσια θέα σε είκοσι δευτερόλεπτα από τον συνάδελφο του ΑΛΦΑ Γιώργο Χρυσάνθου, όταν με έναν πόντο της οικοδομής κατάφερε να περάσει το περιβόητο συρματοπλέγμα. Είναι και οι πολιτικές προεκτάσεις. Ένα πολιτικό πρόσωπο που διαχειρίστηκε το μεταναστευτικό με ρητορική και ενέργειες που άγγιζαν τα πιο ακραία ένστικτα. Και όταν καλείτο η κυβέρνηση να απαντήσει, πώς με το συρματοπλέγμα λύνεται το θέμα, αυτοί υποστήριζαν πως «έχουμε μία κουλτούρα να προστατεύσουμε». Την οποία θα προστατεύαμε μέσα από συρματοπλέγματα, αγνοώντας προφανώς ότι με αυτό αναγνώριζαν εμμέσως τη διαίρεση της χώρας.

Ο Νίκος Νουρήs και οι μιμητές του ήξεραν το ακροατήριο στο οποίο απευθύνονταν. Γνώ-

ριζαν πως αυτές οι πολιτικές και κυρίως οι πρακτικές είναι δημοφιλείς σε ένα κομμάτι της κοινωνίας. Πάνω στις πλάτες του μεταναστευτικού, όπως και με το Κυπριακό, έκαναν διάφοροι καριέρα και αναρριχήθηκαν σε θέσεις κλειδιά, θεσμοθετώντας τον ρατσισμό. Την ίδια όμως στιγμή αυτή η πολιτική αναρρίκηση δεν ήταν ποτέ χωρίς κόστος. Η σημερινή καταδίκη θα πρέπει να προβληματίσει τους χειροκροτητές των πρακτικών Νουρή: πόσο αποτέλεσμα είχαν όλα αυτά στην αποτροπή των μεταναστευτικών ροών; Και τελικά πόση ζημιά έκαναν στην ίδια τη χώρα; Για το γεγονός ότι οι λαϊκιστές κατασκευάζουν με ευκολία εχθρούς για να δείξουν στον κόσμο πως κάτι κάνουν. Τις επιπτώσεις όμως τέτοιων λαϊκιστικών προσεγγίσεων και εθνικιστικών παραληρημάτων πάντα καλούνται να πληρώσουν άλλοι.

Το κράτος χρηματικά θα πληρώσει τις ανοησίες τους. Αλλά η ουσία είναι πως η άλογη επικινδυνότητα και ανικανότητα τέτοιων μορφών πολιτικής προκάλεσε ρωγμές στην ίδια την κοινωνία και ένα ακόμη βαρίδι για τη δημοκρατία μας. Το ότι έδωσαν στον ρατσισμό, στην ανομία, την πιο επίσημη μορφή.

Το ερώτημα είναι αν και με αυτή την καταδίκη μπορεί να αλλάξει κάτι. Η σημερινή κυβέρνηση ορθώς αφαιρέσε το συρματοπλέγμα, ο Κωνσταντίνος Ιωάννου ορθώς έψεξε τις πολιτικές του Νίκου Νουρή. Οι ίδιοι όμως τι προτίθενται να κάνουν για να επιβεβαιωθεί διεθνώς πως η χώρα μας σέβεται τις συμφωνίες που έχει υπογράψει και τις διεθνείς συμβάσεις που δίδουν το προσφυγικό; Δεν έχουμε λόγο να μην πιστέψουμε τον Κωνσταντίνο Ιωάννου, ο οποίος κατηγορηματικά λέει πως δεν γίνονται pushbacks, όμως όσα εκτυλίσσονται στη νεκρή ζώνη από το καλοκαίρι, όπου κρατούνται μετανάστες και παιδιά σε συνθήκες εξαθλίωσης, καύσωνα και έλλειψης στοιχειώδους υγιεινής, επιβεβαιώνουν ότι δεν λάβαμε τα μαθήματα. Και το γεγονός ότι σε πρόσφατη σύσκεψη στην παρουσία όλων των αρμόδιων υπουργών, όταν προειδοποιήθηκαν για τις προεκτάσεις της καταπάτησης διεθνών συμβάσεων. Όταν εξηγήθηκε επαρκώς η εικόνα που δίνει διεθνώς η χώρα από αυτή την ορμητική κατάσταση, κανένας υπουργός δεν συγκινήθηκε, δεν έκανε κάτι για να σταματήσει η εξαθλίωση αυτών των ανθρώπων, λέει πολλά. Και για το επίπεδο ανθρωπιάς, αλλά και για τον ηθικό κώδικα της παρούσας κυβέρνησης.

economidou@kathimerini.com.cy

Τρεις περιπτώσεις πολιτικών κυβικών

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Η **πολιτική** δεν είναι θεωρητική έννοια. Οι πράξεις, ενίοτε και οι παραλείψεις, των πολιτικών προσώπων τής προσδίδουν περιεχόμενο, γεγονός που καθορίζει εντέλει τα όποια κυβικά τους αναλογούν. Τρεις περιπτώσεις πολιτικών από την τρέχουσα επικαιρότητα μάς δίνουν την ευκαιρία να ζυγίσουμε το ειδικό πολιτικό βάρος των πράξεών τους. Γιατί, σε αντίθεση με άλλους τομείς του δημοσίου βίου, στην πολιτική (ευτυχώς ακόμα) δεν είσαι ό,τι δηλώσεις.

Περίπτωση πρώτη, ο Μάριος Χαρτισιώτης, υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεis, με αφορμή τη στάση του μετά την απόδραση–κόλαφο του «κοιμωτή». Ο οποίος όχι μόνο δεν παραιτήθηκε, αλλά αποφάσισε να παραδώσει και μαθήματα δλώνοντας το ανεκδιήγητο: «... για μένα πολιτική ευθύνη σημαίνει δύο πράγματα. Πρώτον, να συνεχίσω να εντοπίζω αστοχίες, λάθη, προβλήματα και να εγκύψω να τα επιλύω. Και δεύτερον, να δώσω όλες μου τις δυνάμεις για υλοποίηση του συμβολαίου που συνήψε ο κυπριακός λαός με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη...». Είπαμε as το πάρει το ποτάμι, πλην όμως, ο υπουργός επανήλθε φορτωτάς προ ημερών δλώνοντας ότι τυχόν παραιτήσή του θα ήταν «μία δειλή και εύκολη πράξη που ικανοποιεί τον λαϊκισμό». Είναι προκλητικός ο κύριος Χαρτισιώτης και θα μπορούσαμε να αναφέρουμε πολλά παραδείγματα από τη διεθνή εμπειρία για να υποδείξουμε το αυτονόητο: τι εστί πολιτική ευθύνη σε μια δημοκρατικά ευνομούμενη χώρα. Επειδή ο χώρος δεν μας παίρνει θα αρκεστώ στο παράδειγμα του Κύπρου Χρυσοστομίου, ο οποίος υπέβαλε την παραιτήσή του μετά την απόδραση Κίτα. Με μια «λεπτομέρεια», η οποία δλώνει την ποιότητα του ανδρός: ο Πρόεδρος αρχικά δεν έκανε δεκτή την παραιτήση, αλλά ο Χρυσοστομίουs την υπέβαλε εκ νέου την επόμενη ημέρα στη συνεδρίαση του Υπουργικού Συμβουλίου αναγκάζοντας τον Χριστόφια να την αποδεχτεί. Τούτων λεχθέντων, οι συγκρίσεις είναι μοιραίες και το συμπέρασμα για τα πολιτικά κυβικά του νυν υπουργού Δικαιοσύνης αποδίδεται με τη γνωστή ρήση: «Εμετρήθης, εξυγίσθης και ευρέθης ελλήπης».

Περίπτωση δεύτερη, ο Άριστος Δαμιανού, βουλευτής του ΑΚΕΛ και εισηγητής της πρότασης νόμου με σκοπό «την αύξηση των ποινών που προβλέπονται στον ποινικό κώδικα ειδικά για τη διάπραξη του αδικήματος της υποκίνησης βίας ή μίσους λόγω γενετήσιου προανατολισμού ή ταυτότητας φύλου». Ένα δύσκολο θέμα που προσκρούει σε προκαταλήψεις και φοβικά σύνδρομα δεκαετιών. Για να το «σπλώσει» κάποιος πρέπει να διαθέτει κυβικά ικανά να αντέξουν το πολιτικό κόστος. Γιατί βεβαίως ο συντηρητισμός, ειδικά σε θέματα που άπτονται του σεξουαλικού προανατολισμού, διατρέχει τα κόμματα οριζόντια. Αυτός, όμως, πρέπει να είναι ο ρόλος της άσκησης πολιτικής: να μην κρύβονται οι πολιτικοί από τις ευθύνες τους και να ηγούνται της κοινωνίας. «Ως Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΑΚΕΛ, έχουμε διαμορφώσει ένα γενικό σχεδιασμό για εκσυγχρονισμό του ποινικού κώδικα, ειδικότερα σε ό,τι αφορά στην προστασία ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών», δήλωσε ο Άριστος Δαμιανού και καταγράφκε από όσους απαιτούν κάτι περισσότερο από απλή διεκπεραίωση και «business as usual».

Περίπτωση τρίτη, ο Πέδρο Σάντσεθ, σοσιαλιστής πρωθυπουργός της Ισπανίας. Ο οποίος αποτελεί ζωντανή απόδειξη ότι η πολιτική, ακόμα και σ’ αυτούς τους ζοφερούς καιρούς που ζούμε, μπορεί να διαπνέεται από όραμα. Σύμφωνα με τον Guardian κατέθεσε μια νέα ρηζικέλευση πρόταση για το μεταναστευτικό κόντρα στην περιρρέουσα ατμόσφαιρα και τους κάθε λογής ρατσιστές τύπου Όρμπαν. «Σε όλη τη διάρκεια της ιστορίας, η μετανάστευση υπήρξε ένας από τους μεγαλύτερους μοχλούς ανάπτυξης των εθνών, ενώ το μίσος και η ξενοφοβία ήταν –και συνεχίζουν να είναι– ο μεγαλύτερος καταστροφικός των εθνών», δήλωσε. Και συνέχισε λέγοντας ότι «το κλειδί είναι η σωστή διαχείριση της μετανάστευσης» με δύο τρόπους: 1. Την εγκατάσταση και εργοδότηση μεταναστών καθώς η χώρα του (ως η ταχύτερα αναπτυσσόμενη οικονομία στην Ευρώπη) έχει ανάγκη από πολλά εργατικά χέρια και 2. Δίνοντας με αυτό τον τρόπο (της ενσωμάτωσης των μεταναστών στον κοινωνικό ιστό) λύση στο οξύ δημογραφικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει η Ισπανία.

Εν όψει των πιο πάνω, στο διά ταύτα: ο κάθε λαός έχει τους πολιτικούς που του αξίζουν. Καλό είναι να θυμόμαστε δε, ότι η ψήφος παραμένει αυστηρά ατομική ευθύνη.

stavros.christodoulou@gmail.com

Οι προοπτικές λύσης του Κυπριακού με τα μάτια Ερντογάν

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Αισιόδοξη εμφανίζεται η Λευκωσία για σπδόσιμο του αδιεξόδου και για επανέναρξη της διαδικασίας λύσης του Κυπριακού, με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη να δλώνει ότι πηγαίνει στο «τριμερές δείπνο» της Νέας Υόρκης με τον γ.γ. Αντόνιο Γκουτέρες και τον Ερσίν Τατάρ, για ένα «θετικό αποτέλεσμα», ενώ παράλληλα «ξεκαθαρίζει» ότι «δεν με ενδιαφέρει ούτε ο παγινιδή επίρριψης ευθυνών, ούτε οι κατηγορίες, (ούτε) οι καταγγελίες».

Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας είτε δεν παρακολουθεί τις εξελίξεις είτε, εάν τις παρακολουθεί, επιλέγει να μην τοποθετείται με ειλικρίνεια. Οι προοπτικές μιας νέας προσπάθειας λύσης του Κυπριακού, στη βάση όσων (ορθώς σε κάθε περίπτωση) διεκδικεί ο Νίκος Χριστοδουλίδης είναι κυριολεκτικά ανύπαρκτες. Και του το έχουν πει και η Μαρία Άνχελα Ολγκίν Κουεγιάρ (που μπορεί να μας ξαναέρθει) και οι Βρετανοί και πολλοί άλλοι. Όπως επεσήμαναν οι ξένοι μεσολα-

βητές, η Άγκυρα και ο εγκάθετός της στα κατεχόμενα απαιτούν «κάτι περισσότερο» από τη Λευκωσία για να πάνε στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Και μας υπέδειξαν «πολύ συγκεκριμένα», για να χρησιμοποιήσω φράση που αντιλαμβάνεται ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, ότι η ελληνοκυπριακή πλευρά θα πρέπει να κάνει επιπλέον χειρονομίες, για τερματισμό της λεγόμενης απομόνωσης των Τουρκοκυπρίων (απευθείας πτήσεις, απευθείας εμπόριο, απευθείας σχέσεις του ψευδοκράτους με τη διεθνή κοινότητα). Αλλά, και να διασφαλιστεί ότι σε κάθε περίπτωση, με ή χωρίς λύση, μια ενδεχόμενη νέα διαδικασία θα οδηγή σε κυριαρχική ισότητα της παράνομης οντότητας των κατεχομένων. Αυτοί είναι δυστυχώς οι τουρκικοί όροι, οι οποίοι είναι απαράδεκτοι. Και αυτά μας επιώθηκαν επίσης δυστυχώς από τους ξένους μεσολαβητές, με υποδεικτική μάλιστα διάθεση.

Η ελληνοκυπριακή ηγεσία δείχνει ωστόσο να ζει σε ένα παράλληλο σύμπαν, να αναμένει «θετικό αποτέλεσμα» όπως λέει

ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης και να θεωρεί ότι υπάρχει δυνατότητα επαναφοράς της τουρκικής πλευράς στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, στη βάση του συμφωνημένου πλαισίου, «διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας». Προσβλέποντας μάλιστα σε αλλαγή στάσης, από τον Ταγίπ Ερντογάν.

Αν κάποιος άσχετος με την πολιτική κοιτάξει γύρω του και καταγράψει απλώς τις τελευταίες κινήσεις του προέδρου της Τουρκίας, θα αντιληφθεί προφανώς ότι ο Ταγίπ Ερντογάν έχει άλλους στόχους και προανατολισμούς. Είναι τουλάχιστον εμφανές ότι ο πρόεδρος της Τουρκίας επικεντρώνεται σχεδόν αποκλειστικά στην ενίσχυση της χώρας του ως περιφερειακής δύναμης, αξιοποιώντας προς αυτή την κατεύθυνση και την προδοτική των συμφερόντων των απανταχού Μουσουλμάνων, στην οποία επιδίδεται επί καθημερινής βάσεως. Και δεν είναι μόνο η ρητορική κατά του Ισραήλ που πουλάει στο εσωτερικό της Τουρκίας και ηχεί όμορφα στους υποστηρικτές της δημιουργίας ενός ισλαμικού

τόξου. Αλλά είναι και οι ενέργειές του, όπως η ανέγερση του μεγαλύτερου τζαμιού των Βαλκανίων στα Τίρανα, ενός έργου μαμούθ, το οποίο χρηματοδοτείται αποκλειστικά από την Τουρκία με τη συμμετοχή 600 τουρκικών εταιρειών και την εργοδότηση 15.000 Αλβανών. Όπως επίσης και ο σχεδιασμός που ανακοίνωσε ο ηγέτης της Αλβανίας Έντι Ράμα, για την ίδρυση ενός ανεξάρτητου κρατιδίου των Μπεκτασήδων στη χώρα, στη λογική ενός «ισλαμικού Βατικανού» (!), με δική του κυβέρνηση και διοίκηση, με σύνορα και διαβατήρια. Σύμφωνα μάλιστα με δημοσίευμα των New York Times, το κράτος αυτό θα είναι περίπου τέσσερις φορές μικρότερο από το Βατικανό, καλύπτοντας έκταση περίπου 11 εκταρίων. Κανείς δεν γνωρίζει εάν το θέμα αποτέλεσε αντικείμενο συζήτησης στη συνάντηση Ράμα-Ερντογάν, πριν από τρεις μέρες στην Αλβανία. Αυτό όμως που πολλοί λένε είναι ότι ο Τούρκος πρόεδρος θα μπορούσε να διαδραματίσει ρόλο στην προώθηση της πρωτοβουλίας του «ισλαμικού Βατικανού»

στα Βαλκάνια, ενώ κάποιος άλλοι θεωρούν ότι κινεί τα νήματα στο παρασκήνιο για την υλοποίησή του. Ο κ. Ερντογάν, που έτυχε αυτοκρατορικής υποδοχής στην Αλβανία, φρόντισε να δωρίσει στη χώρα μη επανδρωμένα αεροσκάφη (drones) καμικάζι, κάτι που ανακοίνωσε ο Έντι Ράμα, συμπληρώνοντας το «παζλ».

Όλα αυτά, καταδεικνύουν ότι οι πολιτικές/στρατηγικές στοχεύσεις του Ταγίπ Ερντογάν έχουν και ένα θρησκευτικό αποτύπωμα, το οποίο αξιοποιείται για την ενίσχυση του ρόλου της Τουρκίας, ως μιας ισχυρής περιφερειακής δύναμης που σύμφωνα με το αφήγημα της Άγκυρας, μπορεί να κοιτάξει στα μάτια όλους τους μεγάλους παίκτες στη διεθνή πολιτική σκηνή. Αυτό λοιπόν είναι που βλέπουν τα μάτια του Ερντογάν. Και όχι αυτό που ελπίζει ή που καλύτερα εμφανίζεται να ελπίζει ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, εν είδει ευσεβοποθισμού και χωρίς ειλικρίνεια.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Ο Πούτιν, ο Νετανιάχου και οι επίδοξοι μιμητές τους

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Το συμπέρασμα που αρχίζει να βγαίνει από όσα συμβαίνουν γύρω μας είναι ότι όποιος θέλει να επιβληθεί με γεωπολιτικό «τοσμπουκά» το πετυχαίνει. Ο Πούτιν έχει καταλάβει ένα τμήμα της Ουκρανίας και είναι μάλλον απίθανο να το επιστρέψει ό,τι και να κάνει η Δύση, η οποία μοιάζει να χάνει τις αντοχές της γι’ αυτόν τον παρατεταμένο πόλεμο. Ο Νετανιάχου επίσης κάνει ό,τι θέλει και παραβιάζει κάθε κόκκινη γραμμή, διευρύνοντας τον πόλεμο στη

Γίνεται όλο και πιο φανερό κάθε μέρα ότι οι θεσμοί, οι ισορροπίες, τα συστήματα ισχύος που φτιάχτηκαν μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο είτε φθίνουν είτε καταρρέουν.

Μέση Ανατολή. Κανείς δεν μπορεί να σταματήσει στις μέρες μας έναν αποφασισμένο ηγέτη που διαθέτει την πυγμή και την ισχύ για να επιβάλει αυτό που θέλει στην περιοχή του. Ποιος θα είναι ο επόμενος που θα ακολουθήσει το παράδειγμά τους; Καλό ερώτημα, ελπίζω να μη βρίσκεται στη δική μας γεωπολιτική γειτονιά.

Ήταν από καιρό σαφές ότι η πιο επικίνδυνη περίοδος ήταν αυτή που ξεκίνησε με την απόσυρση Μπάιντεν από την εκλογική μάχη και η οποία θα τελειώσει το μεσημέρι της ορκωμοσίας του νέου προέδρου τον Ιανουάριο. Μπάιντεν και Μπλίνκεν μοιάζουν παντελώς άβουλοι και ανίκανοι να ελέγξουν τις εξελίξεις. Το κενό εξουσίας που έχει δημιουργηθεί στην Ουάσινγκτον είναι μεγάλο και

το γνωρίζουν όλοι. Η αδυναμία τους να συγκρατήσουν κάπως, έστω, τον Νετανιάχου είναι ενδεικτική του προβλήματος, ειδικά αν σκεφτεί κανείς ότι το Ισραήλ επιβιώνει οικονομικά και στρατιωτικά μόνο λόγω των ΗΠΑ.

Το φαινόμενο των ανεξέλεγκτων ισχυρών ηγετών, πάντως, δεν έχει να κάνει μόνο με πρόσωπα. Διανύουμε, ζούμε το τέλος της Pax Americana, της αμερικανικής ηγεμονίας. Κράτησε πάνω από 75 χρόνια, πράγμα σπάνιο. Γίνεται όμως όλο και πιο φανερό κάθε μέρα ότι οι θεσμοί, οι ισορροπίες, τα συστήματα ισχύος που φτιάχτηκαν μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο είτε φθίνουν είτε καταρρέουν. Για εμάς που μεγαλώσαμε και ζήσαμε όλη μας τη ζωή στη Δύση της ακμής της είναι πολύ παράξενο αυτό που συμβαίνει. Δεν διαθέτουμε ούτε τα εργαλεία ούτε τις μαντικές ικανότητες να καταλάβουμε με τι θα μοιάζει ο κόσμος που χαράζει στον ορίζοντα. Προφανώς θα υπάρχει μεγαλύτερη κακοφωνία, αναρχία, πολλά κέντρα ισχύος, περισσότερες συγκρούσεις. Όλα θα είναι πιο απρόβλεπτα.

Πρέπει να ξανασκεφτούμε πού στεκόμαστε εμείς ως Ελλάδα σε αυτό το νέο περιβάλλον. Το βασικό, βεβαίως, συμπέρασμα είναι ότι πρέπει να σοβαρευτούμε ως χώρα. Μπορεί να μην αρέσει σε πολλούς το τι κάνει το Ισραήλ αυτή την περίοδο. Δεν μπορεί, όμως, παρά να εντυπωσιάζεται κανείς από το πώς μία τόσο μικρή χώρα έχει καταφέρει να βάλει στην τσέπη μια υπερδύναμη, να διαθέτει τεχνολογία και μοναδικούς μηχανισμούς συλλογής πληροφοριών και να κάνει αυτό που θέλει χωρίς να ρωτάει κανέναν. Είμαστε μακριά από αυτό. Αλλά και πολύ κοντά σε μια γειτονιά στην οποία κάποια στιγμή οι μιμητές του Πούτιν και του Νετανιάχου μπορεί να θελήσουν να ακολουθήσουν το παράδειγμά τους.

Εποχή του χάους

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Η εβραϊοϊσλαμική σύγκρουση που βρίσκεται εν εξελίξει εδώ και ένα χρόνο στη Γάζα και στον Λίβανο υπό την απεχθέστερη και βιαιότατη μορφή της είναι ένας πόλεμος αρχέγονος, εσχολογικός, που έχει ως στόχο τη συντριβή μέχρις εξαφανίσεως του αντιπάλου.

Ακατανόητο ακούστηκε στη Δύση –δέκα ημέρες μετά την αποτρόπαια δολοφονική επίθεση της Χαμάς στις 7 Οκτωβρίου σε κιμπούτς, όπου διασκεδάζαν νέοι και νέες– όταν ο πρωθυπουργός Μπέντζαμιν Νετανιάχου απευθύνθηκε στους Ισραηλινούς στρατιώτες με όρους Βιβλικούς.

«Μνήσθητι όσα εποίησέ σοι Αμαλίκ εν τη οδώ εκπορευομένου σου εκ γης Αιγύπτου», είπε ο κ. Νετανιάχου. Και στο «Βασιλειών Α΄» της Βίβλου ο Σαμουήλ διέτασσε τον Σαούλ «και νυν πορεύου και πατάξεις τον Αμαλίκ και εξολοθρεύσεις αυτόν... και αποκτενείς από ανδρός και έως γυναίκος και από νηπίου έως θηλάζοντος μη εξαιρουμένων κατοικιδίων ζώων», έγραφε η στίλη αυτή πριν από σχεδόν ένα χρόνο.

Ο κ. Νετανιάχου ίσως δεν είχε άδικο να καταφεύγει σε βιβλικές αναφορές. Ο πόλεμος των «Εξ Ημερών» του 1967 εναντίον του Ισραήλ υπό την ηγεσία του Αιγύπτιου προέδρου Γκαμάλ Αμπνέλ Νάσερ, όπως επίσης ο πόλεμος του «Γιορ Κιπούρ» του 1973 υπό την ηγεσία του διαδόχου του στην προεδρία της Αιγύπτου, Ανουάρ Σαντάτ, ήταν μία αναμείγρση μεταξύ κρατικών οντοτήτων.

Σήμερα η Χαμάς και η Χεζμπολάχ δεν είναι συγκροτημένες στρατιωτικές δυνάμεις κυρίαρχων κρατών. Είναι το Ισλάμ ως έκφραση «μιας εφαρμοσμένης πειθα-

χίας και μιας μεθοδικής προσπάθειας κατακτήσεως», έγραφε ο Ζωρζ Μπατάιγ το 1949. Στις μέρες μας η Δύση χαρακτηρίζει τη Χαμάς τρομοκρατική οργάνωση και τη Χεζμπολάχ βραχίονα του Ιράν.

Τέλος, οι πόλεμοι Αράβων και Ισραήλ ήταν μία έμμεση αντιπαράθεση της Δύσεως και της ΕΣΣΔ. Ακόμη και κατά τη διάρκεια της ισραηλινής εισβολής στον Λίβανο, το 1982, ο Μπέγκιν προσπαθούσε να πείσει τον τότε πρόεδρο των ΗΠΑ Ρόναλντ Ρέιγκαν ότι ο Λίβανος είχε μεταβληθεί σε προεκχωρημένο στρατιωτικό φυλάκιο της ΕΣΣΔ και πως η εισβολή της χώρας του εξυπηρετούσε τα στρατηγικά συμφέροντα της Δύσεως.

Οι συνομιλίες των δύο ηγετών ήταν «δύσκολες» και ο Ισραηλινός πρωθυπουργός υπήρξε ενίοτε προσβλητικός. Η εντύπωση που αποκόμισε η διοίκηση του Ρέιγκαν από τον Μπέγκιν ήταν ότι επιρόκειτο για ένα «ειδικό είδος» πρωθυπουργού, όπως στις μέρες μας συμβαίνει και με τον κ. Νετανιάχου, τον οποίο αδυνατεί να τιθασεισει ο πρόεδρος Μπάιντεν.

Είναι πολύ περίλοκη η περιοχή αυτή της γης. Σχεδόν ακατανόητη για τη Δύση. Το αντίθετο συνέβαινε με τους ισλαμιστές Οθωμανούς. Όταν ο Σουλτάνος Βαγιαζίτ Β΄ πληροφορήθηκε τον διαγνώ των Εβραίων από τη χριστιανικότατη Ισπανία, είπε: «Λένε ότι ο Φερδινάνδος είναι σοφός βασιλιάς. Φτωχαίνει τα εδάφη του για να πλουτίσει τα δικά μου».

Εναν αιώνα αργότερα, ο Σουλτάνος Μεχμέτ Δ΄ θα «έπειθε» τον αυτόκλητο Μεσσία του Ισραήλ, Σαμπατάι Τσβί, να ασπασθεί τον Μωαμεθανισμό και έτσι προέκυψαν οι «Ντονμέδες» –εξισλαμισθέντες Εβραίοι– που κυριάρχησαν οικονομικά ιδιαιτέρως στη Θεσσαλονίκη και τη Σμύρνη. Άλλες εποχές. Άλλες πολιτικές.

Η ακράτεια λόγου, σύμπτωμα γήρατος

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Ο κ. Γκλέτσος πρότεινε να εισαγάγουμε ιερόδουλες από τις χώρες καταγωγής των μεταναστών, ώστε αυτές να τους ανακουφίζουν από την περίσσεια των ορμών τους και να μας αφήνουν στην ησυχία μας. Θα μου πείτε ο κ. Γκλέτσος είναι Γκλέτσος, ό,τι κι αν σημαίνει αυτό. Όμως, δεν μπορώ να πω ότι η πρότασή του δεν έχει ενδιαφέρον. Και στην ουσία, χαράσσει τη διαφορά ανάμεσα στην Αριστερά και στη Δεξιά. Η Αριστερά ενδιαφέρεται για τον άνθρωπο. Και βρίσκει πάντα ανθρώπινες λύσεις στα προβλήματά του. Η πρόταση του κ. Γκλέτσου είναι ανθρώπινη. Δεν αποτελεί λύση μόνο για τους ταλαιπωρούς που ξέπεσαν στη χώρα μας. Δίνει διέξοδο και σε όσες γυναίκες θέλουν να ξεφύγουν από τις κοινωνίες τους και να βρουν καταφύγιο στη φιλόξενη και φιλελεύθερη Ελλάδα. Φρονώ ότι ο κ. Γκλέτσος θα έπρεπε να επεξεργασθεί την πρότασή του. Οι γυναίκες αυτές θα ικανοποιούν μόνο τις ορέξεις των ομοφύλων τους και συμπατριωτών τους ή θα είναι στη διάθεση και όσων Ελλήνων το επιθυμούν; Λυπάμαι για την ωμότητα των εκφράσεων, όμως, πώς αλλιώς;

Θα μου πείτε ο κ. Γκλέτσος είναι Γκλέτσος. Αυτός ο Γκλέτσος, ωστόσο, είναι υποψήφιος για πρόεδρος του κόμματος της προοδευτικής και ριζοσπαστικής Αριστεράς. Και προτείνει εμπόριο λευκής σαρκός, όπως το έλεγαν οι παλαιότεροι. Εξακολουθεί να είναι υποψήφιος; Απ’ ό,τι ξέρω, ναι. Ακούσατε κάποια οργάνωση απ’ αυτές που θάλλουν στον πολιτικό του χώρο να καταγγέλλει την πρότασή του; Απ’ ό,τι ξέρω, όχι. Κάποιοι θα τον ψηφίσουν και μαζί με αυτόν και την πρότασή του. Θέλουν να αποκλείσουν τον Κασσελάκη επειδή έστειλε ένα εξώδικο, κανείς όμως δεν σκέφτηκε να αποκλείσει τον Γκλέτσο επειδή έκανε μια δήλωση αντίστοιχη με αυτή που έκανε ο Τραμπ για τους μετανάστες που τρώνε γάτες και σκύλους. Δεν τον παίρνουν στα σοβαρά; Ούτε εγώ. Ωστόσο, δεν μπορώ να αφήσω να περάσει απαρατήρητο το φαινόμενο που ηγεμονεύει τον δημόσιο διάλογο. Θα το αποκαλύσω λεκτική ακράτεια.

Η ακράτεια είναι σύμπτωμα γήρατος. Σύμπτωμα παρακμής των αντανακλαστικών του σώματος και της ψυχής. Ένας τηλεπαρουσιαστής, την ημέρα που πέθανε ο ποδοσφαι-

ριστής του Παναθηναϊκού και της Εθνικής Ελλάδος, Τζορτζ Μπάλντοκ, οργάνωσε περιμήνηση στη βίλα που νοίκιαζε. Μια ψυχρή καταγραφή στοιχείων και του χρηματικού της αντιτίμου. Έλεπε το γεγονός εξαιτίας του οποίου γίνονταν αυτή η καταγραφή.

Δεν ενδιαφέρουν οι απόψεις του κ. Γκλέτσου για τις γυναίκες του Αφγανιστάν. Όπως και δεν ενδιαφέρουν οι απόψεις του τηλεπαρουσιαστή για τη βίλα του Μπάλντοκ. Ενδιαφέρει όμως όλους εμάς τους υπόλοιπους, ο τρόπος με τον οποίον τα αντιμετωπίζουμε και οι λέξεις που χρησιμοποιούμε για να τα περιγράψουμε. Ο Οργουελ μιλούσε για κοινή ευπρέπεια. Δεν είναι ηθική επιταγή. Είναι η περιγραφή των ορίων που ο λόγος και οι πράξεις που συνεπάγεται, οφείλουν να αποδεχθούν. Εντός αυτών ισχύουν οι προδιαγραφές της κοινωνικής συνύπαρξης. Όταν τους υπερβείς, οι προδιαγραφές της κοινωνικής συνύπαρξης παύουν να ισχύουν.

Η λεκτική ακράτεια θεωρείται στοιχείο νεότητας και σφρίγους. Μπορούμε να λέμε ό,τι θέλουμε. Αυτό είναι η ελευθερία; Φέρτε γυναίκες απ’ το Αφγανιστάν για να

ικανοποιούν τους ομοεθνείς τους. Σωματεμπόριο; Όχι, λεκτικό σχήμα. Η λεκτική ακράτεια, όμως, είναι σύμπτωμα γήρατος. Ας μην κοροϊδεύμαστε. Είμαστε μια γηρασμένη κοινωνία. Αφήνω κατά μέρος το δημογραφικό, το οποίο δεν είναι αδιάφορο. Παραβλέπουμε, όμως, το γεγονός ότι το βασικό σύμπτωμα του γήρατος, εκτός από την κόπωση και την αδυναμία παραγωγής, είναι η γλωσσική ακράτεια. Μπορείς να λες ό,τι θέλεις, γνωρίζοντας ότι κανείς δεν θα σου ζητήσει τον λογαριασμό.

Αναφέρθηκα σε δύο υποδείγματα γλωσσικής ακράτειας. Δεν είναι τα μόνα. Στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορείς να ψαρέψεις πολύ περισσότερα. Θέλησα να αναδείξω όσα βρήκαν τη θέση τους στον λεγόμενο «δημόσιο διάλογο» και να εντοπίσω τον τρόπο που τον επηρεάζουν. Τα δύο παραδείγματα που ανέφερα δείχνουν τον δρόμο για ένα «διάλογο χωρίς όρια». Υπάρχει, όμως, διάλογος χωρίς όρια; Κατά τη γνώμη μου, όχι. Αν υπάρχει τρόπος αποκατάστασης του δημόσιου διαλόγου, αυτός οφείλει να ξεκινήσει από τη χάραξη των ορίων του.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Αρκεί η αυστηροποίηση των ποινών για την παραμέληση ανηλίκων;

Του **ΝΕΣΤΟΡΟΣ ΚΟΥΡΑΚΗ**

Με αφορμή την επικείμενη αυστηροποίηση της ποινής για γονείς ή όσους έχουν την εποπτεία ανηλίκου και παραμελούν αυτό το καθήκον τους, χρήσιμο πιστεύω ότι είναι να επισημανθούν και τα εξής:

Γενικά η αυστηροποίηση ποινών είναι η αγαπημένη και εύκολη λύση μιας κυβερνήσεως μόλις προκύψει κάποιο πρόβλημα που διεγείρει αρνητικά την κοινή γνώμη. Με τον τρόπο δηλαδή αυτό, η κοινή γνώμη κάπως εκτονώνει τη δυσαρέσκειά της και, επιπλέον, η κρατική εξουσία δείχνει «πυγμή». Είναι, δε, διαπιστωμένο από αρκετές έρευνες ότι η αυστηρή τιμώρηση που απειλείται αλλά και επιβάλλεται συμβάλλει πράγματι έως ένα βαθμό στην αποτροπή μιας προβληματικής κατάστασης.

Ευνόητο είναι όμως ότι χρειάζεται, πέραν της αυστηροποίησης, να γίνεται και μια βαθύτερη μελέτη για τους παράγοντες που προκαλούν το προς τιμώρηση πρόβλημα και για τις υποδομές που θα πρέπει να δημιουργηθούν προς υλοποίηση της νέας ρύθμισης, ώστε να διασφαλισθεί η ουσιαστική αντιμετώπιση του προβλήματος. Έτσι, ως προς την παραμέληση εποπτείας ανηλίκου, η ποινή κατά την ισχύουσα ρύθμιση είναι φουλάκισις έως ένα έτος, η οποία προφανώς δεν εκτίεται μέσα σε

φυλακή, ούτε και οδηγεί σε κάποια σημαντική χρηματική ποινή εκ μετατροπής, άρα πρόκειται για τιμωρία ασήμαντη. Επομένως, ορθά θα μπορούσε να γίνει εδώ η ποινή κριτικότερη, ώστε ο γονέας ή κηδεμόνας να συνειδητοποιήσει πόσο σοβαρός είναι ο ρόλος του

βλάνη των παιδιών τους; Θα μπορούσε εδώ να αναφερθεί ως παράδειγμα το διεθνώς αναγνωρισμένο πρόγραμμα Multiple Systemic Therapy, που επιχειρεί να έλθει αρωγός σε όσους εμπλέκονται με τη βία ανηλίκων, ήτοι κυρίως στους γονείς ή κηδεμόνες, στους οποίους παρέχει ψυχολογική υποστήριξη για την εποπτεία των παιδιών τους, αλλά και στους ίδιους τους ανηλίκους, οι οποίοι ενισχύονται έτσι για καλύτερες επιδόσεις στο σχολείο, για τη μετέπειτα επαγγελματική τους αποκατάσταση και για τη χαλιναγωγή των όποιων εκρήξεων οργής τους. Αρα χρειαζόμαστε, μαζί με την αυστηροποίηση του νόμου, και τη διαμόρφωση υποδομών που θα συντελέσουν στη μεγαλύτερη προθυμία του πολίτη να τον εφαρμόζει, όταν γνωρίζει ότι η πολιτεία είναι δίπλα του και τον βοηθάει.

Για να γίνουν όλα αυτά ωστόσο είναι αναγκαία, πιστεύω, η ίδρυση ενός Ινστιτούτου Αντεγκληματικής Πολιτικής, το οποίο θα αποτελέσει τη βασική δεξαμενή σκέψης (think tank) και στη χώρα μας για να χαράξει μια αποτελεσματική πολιτική κατά του εγκλήματος και για να την επικοινωνήσει στους πολίτες, κατά τα πρότυπα αντίστοιχων ινστιτούτων του εξωτερικού. Στο

πλαίσιο ενός τέτοιου ινστιτούτου θα μπορούσε να διερευνηθεί με επιστημονικό τρόπο (π.χ. με τη διεξαγωγή εμπειρικής έρευνας) γιατί οι νέοι μας στην Ελλάδα κατά τη σημερινή εποχή εμφανίζουν (κάποιοι τουλάχιστον από αυτούς) μια ροπή προς την τυφλή και άγρια βία, γιατί δεν έχουν πλέον σεβασμό στους δασκάλους και καθηγητές τους, γιατί συγκροτούν αγέλες που εκτρέπονται σε οπαδική ή άλλης μορφής βία και, ακόμη, τι ρόλο παίζουν για τα κρούσματα βίας από ανηλίκους μουσικές που πατροτρύνουν στη χρήση ουσιών και στην άσκηση βίας, όπως η μουσική trap.

Κυρίως, όμως, θα πρέπει να διερευνηθούν οι παράγοντες που είτε εξωθούν τους Έλληνες ανηλίκους στη βία και στην παραβατικότητα (risk factors) είτε και, αντιθέτως, αποτρέπουν από πράξεις τέτοιας μορφής (protective factors), έτσι ώστε να δημιουργηθούν και για την Ελλάδα προγράμματα που θα βοηθήσουν τον ανήλικο να ξεπεράσει τα δύσκολα παραγειακά διλήμματα της εφηβείας και να αποκτήσει εντέλει μια θετική κοινωνική ταυτότητα.

Ο κ. Νέστωρ Κουράκης είναι ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών και συγγραφέας του βιβλίου «Δίκαιο παραβατικών ανηλίκων».

Ξανά για τον Φειδία

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Το πώς κινείται, κοινοβουλευτικά και σαν content creator, ο Φειδίας Παναγιώτου μετά την εκλογή του στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αποτελεί μια περιπτώσιολογία από μόνη της: Ο κ. Παναγιώτου ισορροπεί μεταξύ του πώς κινείται ως εκλεγμένος, πλέον, ευρωβουλευτής παράγοντας –καθημερινά– περιεχόμενο επί τούτου, αλλά και σε σχέση με τη δράση του εκεί και, παράλληλα, διατηρεί τις προηγούμενες δραστηριότητές του με βίντεο – όπως ακριβώς έκανε πριν.

Τελευταίως παρουσιάζει ένα πολύ ενδιαφέρον μοτίβο. Πρωταγωνιστεί –εκούσια– σε βίντεο και συνεντεύξεις που γίνονται viral έχοντας ανακαλύψει τον κόσμο της «επανένωσης», προσπαθώντας να ανακαλύψει τα πραγματικά γεγονότα της Ιστορίας της Κύπρου, συναντά Τουρκοκύπριο influencer κι εξοργίζοντας μια μερίδα της βάσης του – που προέρχονταν, αν κρίνει κανείς από το περιεχόμενο του, από απολίτικες μάζες νεαρών αλλά και από συντηρητικότερα στρώματα. Το στιγμιότυπό του στον Λιάγκα, τον γνωστό lifestyle δημοσιογράφο «πρωινάδικου» στην Ελλάδα, χαρακτηριστικό, όπως και οι φάλιες που άνοιξε με τον γνωστό δικηγόρο, εκ Λευκωσίας, Κρις Τριανταφυλλίδη στο Χ.

Και σε αυτό το επίπεδο ο Φειδίας δείχνει να κάνει, λεπτειλεπτα, κάτι που όσοι τον κατακρίνουν ή τον αποθεώνουν αγνοούν. Μετατρέπει, σιγά-σιγά, το virality του σε κάτι σαν το μήνμα του... Αγίου Νεοφύτου, στο οποίο σπεύδουν από κάτω διάφορων λογίων τύποι που εκτείνονται από προοδευτικούς υπέρμαχους της λύσης μέχρι boomer εθνικιστές για να δημιουργήσουν ένα ή πολλαπλά debates, τα οποία θα αυξήσουν όχι μόνο το viewership του εν λόγω παραγωγού περιεχομένου αλλά και τα έσοδα που, προφανώς, βγάζει από τις αμφιλεγόμενες κινήσεις του. Δικαιούται προφανώς να μάθει ο Φειδίας; Ναι. Δικαιούται να εξετάσει, σε προσωπικό και πολιτικό επίπεδο, την Ιστορία του τόπου του. Πρέπει, ωστόσο, να είναι και συνεπής και ακόλουθος – ιδίως αν ενδιαφέρεται για την επανένωση του τόπου του και δεν το κάνει για τα views. Και κάποιος προοδευτικός που ελκρινώς θέλει να μάθει την Ιστορία του, «όχι όπως του τη μάθανε στο σχολείο», για το 63-64 κ.ο.κ., οφείλει να μάθει και την Ιστορία της Ουκρανίας, προφανώς όχι όπως μετά το 2013 τη γράφει η ρωσική προπαγάνδα, θέσεις της οποίας ο κ. Παναγιώτου υιοθέτησε τόσο σε συνέντευξη στο κανάλι του όσο και, συμπεριφορικά, ως ευρωβουλευτής που καταψήφισε την αποστολή στρατιωτικής βοήθειας στην υπό εισβολή χώρα «για σκοπούς ειρήνης». Ειρήνη στην Κύπρο αλλά ειρήνη στην Ουκρανία, τσου;

Το πώς κινείται ο Φειδίας αποτελεί επίσης περιπτώσιολογία και για το πώς ο κόσμος που τον σχολιάζει στη δημόσια σφαίρα –και δη μεταξύ υποτιθέμενα έγκριτων δημοσιογράφων και αναλυτών– τοποθετείται. Ο κόσμος δεν τον κρίνει πολιτικά (που μέχρι στιγμής είναι ανακόλουθος στο θέμα του Κυπριακού και στο πώς ψήφισε –αντιφιλελεύθερα– σε επίπεδο Ευρωβουλής για κρίσιμα ζητήματα όπως η Ουκρανία και η Βενεζουέλα) αλλά τον προτάσσει, αφού του δώσει τα views πρώτα, σε σχέση με τη δική του γνωστική ασυμφωνία.

Οι υπέρμαχοι της λύσης, λίγο ακόμη θα τον αναγάγουν στη μεγάλη ελπίδα λύσης του Κυπριακού και κάτι τύποι που τους αρέσει ο Τραμπ, ο Ιλόν Μασκ και κάτι «περιέργοι» ξένοι influencers της αλτ Δεξιάς που ο Φειδίας αποθέωνε στα βίντεο του πριν από την Ευρωβουλή ή τους προσκαλούσε να μιλήσουν σε αυτά, τον έχουν αναγάγει στον μεγαλύτερο προδότη. Ενδεικτικό του ότι η κοινή γνώμη, ιδίως στην Κύπρο, δεν αντιλαμβάνεται καθόλου το πεδίο των νέων μέσων και, επιπλέον, αναζητεί άτομα «για να συμφωνήσει» παρά «φαινόμενα» για να αναλύσει – που δυστυχώς δεν κατανοεί.

Αυτά και θα επανέλθουμε.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Μετανάστες από την υποσαχάρια Αφρική, λίγο μετά τη διάσωσή τους από τη ΜΚΟ Maritime Rescue, αποβιβάζονται στο λιμάνι La Restinga, των Καναρίων Νήσων.

Η παρέλαση του ναργιλέ

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Όλα γνωστά, δηλώσεις (Φειδίας Παναγιώτου), κριτική από τον δικηγόρο και πολιτευτή Χρ. Τριανταφυλλίδη («κάπνιζε ναργιλέ και αποκάλυψε την Κερύνεια «Girne»). Συζητήσεις κυρίως στα ΜΚΑ. Το θέμα στην αρχική του ουσία:

Η «Γενί Ντουζέν» (23/4/2024) αναφέρει τα στοιχεία για τις διελεύσεις από τις 23 Απριλίου 2003 μέχρι τις 23 Απριλίου 2024. Σύμφωνα με το ΓΤΠ, «οι διελεύσεις ανήλθαν συνολικά στα 155 εκατομμύρια». Τα πρώτα χρόνια κυμαίνονταν μεταξύ 4-6 εκατομμυρίων ετησίως, αυξήθηκαν σε 13 εκατομμύρια το 2019, λίγο πριν από την πανδημία. Τα έτη 2020-2021, λόγω των περιορισμών της πανδημίας, σημειώθηκε μείωση και οι διελεύσεις κυμάνθηκαν στα 3-4 εκατομμύρια. Το 2022 ο αριθμός των διελεύσεων έφτασε και πάλι τα 13 εκατομμύρια. Τέλος, το 2023, πραγματοποιήθηκαν συνολικά περίπου 15 εκατομμύρια διελεύσεις. Τον πρώτο μήνα του 2024, πραγματοποιήθηκαν σχεδόν 2 εκατομμύρια διελεύσεις. Επιλογικά: τα στοιχεία των τελευταίων 16 ετών λένε ότι το 53% των συνολικών διελεύσεων γίνονταν από Τ/κ, το 29% από πολίτες άλλων χωρών και το 19% από Ε/κ. Από το 2022 νέα δεδομένα: οι διελεύσεις των Τ/κ στο 29%, ενώ των Ε/κ στο 43%.

Τέσσερα σχόλια:

1. Από τις 23 Απριλίου 2003 μέχρι σήμερα καμία κυβέρνηση δεν μίλησε δημόσια, άρα δεσμευτικά, κανένας

Από τις 23 Απριλίου 2003 μέχρι σήμερα καμία κυβέρνηση δεν μίλησε δημόσια, άρα δεσμευτικά, κανένας δεν μάζ είχε «τι να κάνουμε και ποια η ερμηνεία του πράγματος».

δεν μάζ είχε «τι να κάνουμε και ποια η ερμηνεία του πράγματος». Η Άγκυρα επέβαλε τη διάνοιξη των σημείων διέλευσης στον Ρ. Ντενκτάς και έκτοτε οι ε/κ ηγέσιες σιωπούν. Να πηγαίνουμε ή όχι; Αν ναι, να πηγαίνουμε, γιατί και τι. Έτσι, αφού κανένας δεν θέλει να ριγάρει το γήπεδο, φτάνουμε στα κομμοτραγικά του πράγματος με τους χαρακτηρισμούς Τριανταφυλλίδη.

2. Φτάσαμε στο σήμερα. Οι πολίτες διαθέτουν κρίση και παίρνουν τις δικές τους αποφάσεις – συνολικά στα 155 εκατομμύρια οι διελεύσεις. Τι δείχνει αυτό; Παρά τους χαρακτηρισμούς και τα επίθετα, 155 εκατ. φορές στις

οποίες οι πολίτες πήραν τη δική τους απόφαση, αγνόησαν τον κάθε πολιτευτή (που άλλα λέει και άλλα θέλει) και έστειλαν ένα καθαρό μήνυμα. Ότι η τρύπα που άνοιξε στο τείχος στις 23/4/2003, χρειάζεται να μεγαλώσει και άλλο, να πάρει διαστάσεις, να δείξει στον άλλο κόσμο (εντός και εκτός) ότι η χώρα είναι μία και οι δεσμοί ανάμεσα στους πολίτες και στον τόπο, αξίζει να επανασυνδεθούν ή και να συνδεθούν. Το πολιτικό μήνυμα δεν έχει ακόμα αναγνωσθεί επαρκώς, παρά τα 21 χρόνια: η επικοινωνία είναι ωφέλιμη, οι γέφυρες κτίζονται, οι συνδέσεις με τις μνήμες και τους τόπους είναι σοβαρή υπόθεση.

3. Οι επικοινωνίες μέσω των οδοφραγμάτων δεν επαρκούν για το παρακάτω. Αλλά η επιπρόσθετη αξία είναι εκεί, κτίστηκε πάνω στις υποδομές της 23ης Απριλίου 2003: Κανονισμός της Πράσινης Γραμμής (28/4/2004). Εμπόριο με ευθύνη στα ε/κ και τ/κ βιομηχανικά επιμελητήρια. Η βάση για τις Τεχνικές Επιτροπές – στην κορυφή η Τ.Ε. για τη Διατήρηση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Οι εκδηλώσεις με ομιλήτες πολιτικά πρόσωπα. Οι δράσεις γύρω από θρησκευτικά μνημεία (Αμμοκιστός/ Άγιος Γεώργιος ο Εξορινός, Κοντέα/ Άγιος Χαράλαμπος, Θεατρική παράσταση στο θέατρο της Σαλαμίνας, μουσική εκδήλωση στον Πύργο του Οθέλλου κ.λπ.)

4. Ούτε και τα πιο πάνω επαρκούν για τα παρακάτω. Εδώ το πεδίο αφορούσε τις δυνατότητες της Λευκωσίας να ασκήσει σοβαρή πολιτική ως μέλος της Ε.Ε. Η ίδια η κυβέρνηση σε συνεργασία με τις Βρυξέλλες να στηρίζει τις πολιτικές που να συνδέουν την τ/κ κοινότητα με την ολόκληρη και περισσότερο ενσωματώσει της στο ευρωπαϊκό κεκτημένο, ως ετοιμασία για την επίλυση: ευρώ, τραπεζικός τομέας, φωτοβολταϊκά, Erasmus, κανόνες στον χώρο εργασίας, εκπαιδευτικά προγράμματα κ.λπ. Αυτά δεν συνιστούν από τις πρόνοιες της Συνθήκης Προσχώρησης της Κύπρου στην Ε.Ε., 16/4/03

www.larkoslarkou.org.cy

Εν μέρει ασφαλής

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Το Δικαστήριο της Ε.Ε. πριν από μία εβδομάδα ήταν ξεκάθαρο όσον αφορά την ερμηνεία του δικαίου της Ε.Ε., απαντώντας σε αίτημα τσεχικού δικαστηρίου για τα αιτήματα διεθνούς προστασίας, με αφορμή περίπτωση αιτούντα άσυλο από τη Μολδαβία. Η νομοθεσία της Ε.Ε. δεν επιτρέπει στα κράτη μέλη να χαρακτηρίζουν ως ασφαλή χώρα καταγωγής ένα μόνο τμήμα του εδάφους της εν λόγω τρίτης χώρας. Τα κριτήρια για τον χαρακτηρισμό μιας τρίτης χώρας ως ασφαλούς χώρας καταγωγής πρέπει να πληρούνται σε ολόκληρη την επικράτεια της.

Αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα πως η νομοθεσία δεν μπορεί να αλλάξει, αλλά στέλνει ένα μήνυμα και όσον αφορά τις προσπάθειες της Κύπρου και αρκετών άλλων κρατών-μελών να προωθήσουν τον ορισμό μέρους της Συρίας ως ασφαλούς προορισμού για επιστροφές.

Πρόθεση της κυβέρνησης, όπως έχει ειπωθεί αρκετές φορές, είναι να γίνουν επι-

στροφές προσώπων που γύρισαν στη Συρία και μετά επιχειρήσαν να ζητήσουν εκ νέου άσυλο, ή να διευκολυνθεί η απέλαση προσώπων με εγκληματική δράση.

Όποια όμως και να είναι η πρόθεση, μια τέτοια προσέγγιση ενέχει κινδύνους για νομικές περιπέτειες, όπως είχε εκτιμήσει στην «Κ» τον Απρίλιο ο καθηγητής Φλόριαν Τράουνερ, ερευνητής σε θέματα μετανάστευσης και ασύλου στο Ελεύθερο Πανεπιστήμιο των Βρυξελλών (VUB). Όπως είχε εξηγήσει ο καθηγητής Τράουνερ, το 2016 η Γερμανία είχε επιχειρήσει να επιστρέψει Αφγανούς πολίτες στην Καμπολίδη λήγοντας πως είναι ασφαλής περιοχή, ωστόσο στη συνέχεια ΜΚΟ και δικηγόροι των αιτούντων αμφισβήτησαν την ερμηνεία αυτή και έφτασαν μέχρι το ΕΔΑΔ.

«Πάντα έχουμε αυτές τις δύο διαστάσεις – μια πολιτική ερμηνεία για το τι θα μπορούσε να είναι ασφαλές στη βάση εμπειρογνομόνων και γραφειοκρατών που οδηγεί σε πολιτικές ενέργειες, και στη συνέχεια τη δικαστική διαδικασία που συνήθως λαμβάνει την τελική απόφαση», σημείωσε. Κι

Τα εργαλεία είναι πολλά, συζητούνται ήδη, και σίγουρα δεν περιλαμβάνουν αστειότητες όπως τα τέλια του Νίκου Νουρή, τα οποία πρόσφατα η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη αποφάσισε να καταργήσει.

όλα αυτά είναι πράγματα που είναι καλό να έχουμε υπόψη μας πριν καν αναλογιστούμε την ηθική διάσταση του πράγματος.

Την Πέμπτη στο Λουξεμβούργο, ο υπουργός Δικαιοσύνης Μάριος Χατζιωάννης αναφέρθηκε ενώπιον των ομολόγων του στο Συμβούλιο της Ε.Ε. στις ανησυχίες της Κύπρου, η οποία με τυχόν αυξημένες προσφυγικές ροές (λόγω και της κατάστασης στη Μέση Ανατολή) θα πρέπει να αντιμετωπίσει και ενδεχόμενη παρείσφρηση εγκληματικών ή τρομοκρατικών στοιχείων. Είναι ένα ρίσκο που ισχύει για κάθε χώρα

που δέχεται μεγάλες ροές προσφύγων, το οποίο μπορεί να αντιμετωπιστεί μέσω ενισχυμένης συνεργασίας και δομών ασφαλείας στα εξωτερικά σύνορα.

Όμως, ο υπουργός πήγε ένα βήμα παρακάτω, χαρακτηρίζοντας ως παράδοξο «η χώρα ακόμα να θεωρείται στην ολότητά της ως μη ασφαλής, ενώ το τελευταίο διάστημα έχουν καταφύγει σε αυτήν χιλιάδες Σύριοι πρόσφυγες που ήταν εγκατεστημένοι στον Λίβανο». Είναι ένα επιχείρημα το οποίο δεν έχει ιδιαίτερα την Κύπρο, δεδομένου ότι οι Σύριοι πρόσφυγες που επιστρέφουν στη Συρία, και οι Λιβανέζοι πρόσφυγες που φεύγουν από τη χώρα τους, δεν το κάνουν για μια καλύτερη ζωή στη Συρία, αλλά για να γλυτώσουν από τους αδιάκριτους βομβαρδισμούς του ισραηλινού στρατού και την ανεύθυνη εγκληματικότητα της Χεζμπολάχ. Η απάντηση στη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών είναι πάντα το πόσο σωστά και αποτελεσματικά γίνεται η διαχείρισή τους από τις δομές του κράτους εκείνου που δεν βομβαρδίζεται, ή δεν βρίσκεται σε εμφύλιο, όπου υπάρχει ακόμα

κράτος δικαίου και δημοκρατικο θεσμοί και θέσμοι (συγκριτικά με τους γείτονές της) – δηλαδή την Κύπρο. Τα εργαλεία είναι πολλά, συζητούνται ήδη, και σίγουρα δεν περιλαμβάνουν αστειώτες όπως τα τέλια του Νίκου Νουρή, τα οποία πρόσφατα η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη αποφάσισε να καταργήσει. Περιλαμβάνουν την αύξηση της στελέχωσης, την επίτευξη των διαδικασιών, τις ανθρώπινες συνθήκες διαβίωσης, και τον ενδελεχή και σοβαρό έλεγχο της ταυτότητας όσων αιτούνται άσυλο, με γνώση και εμπειρογνομοσύνη.

Και κυρίως με την κατανόηση πως όταν πέφτουν βόμβες στο κεφάλι σου, θα φύγεις για τη διπλανή χώρα, και τίποτα απολύτως δεν μπορεί να σταματήσει αυτές τις ροές. Το θέμα είναι να είμαστε σοβαροί, συνεταγμένοι, αυστηροί εκεί που χρειάζεται αλλά ανθρώπινοι. Όχι να προβάλλουμε ως επιχείρημα για να θεωρήσουμε ασφαλή χώρα τη Συρία του Άσαντ το γεγονός ότι είναι προτιμότερο από τον θάνατο.

ykakouris@gmail.com

Στον δρόμο του Αγίου
Παπουλάκου

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Περπατάς αμέριμνος και φορτωμένος με ψώνια, στην πολύβουη οδό Ερμού της Αθήνας, τον εμπορικότερο δρόμο της ελληνικής πρωτεύουσας.

Σαφηνικά βρίσκεισαι μπροστά από ένα κόσμημα, την εκκλησία της Παναγίας της Καντικαρέας, μια μικρή βυζαντινή εκκλησία του 11ου αιώνα. Κατεβαίνεις λίγα σκαλάκια και βρίσκεται σε μια πραγματική όαση, λες και μεταπηδάς απευθείας κόλπο στον παράδεισο. Με μυστηριακό τρόπο, η ψυχή ηρεμεί και το σώμα ανασταίνεται από τον κάματο της πόλης. Το λαρό φως των καντηλιών, μαζί με την υπερκόσμια μυρωδιά του θυμιατού, μεταφέρουν την ύπαρξη σε άλλες υπέρλογες διαστάσεις. Ο ναός της Παναγίας της Καντικαρέας, είναι και ο πανεπιστημιακός ναός της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, λόγω των εικονισμάτων και των τοιχογραφιών, του μέγιστου βυζαντινού συγγραφέα και αγιογράφου Φώτη Κόντογλου. Παραδίπλα και λίγο κάτω από τον δρόμο, η ταπεινή εκκλησία της Παναγίας του Ρόμβη, οικοδόμημα του 17ου αιώνα. Καθήμενός, χιλιάδες πιστοί σταματούν για να προσκυνήσουν τη θαυματουργή εικόνα της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, να αναφούν ένα κεράκι και να γράψουν λίγα ονόματα, για παρακλήσεις υπέρ ζώντων και τεθνεώτων.

Μερικές δεκάδες μέτρα πιο κάτω, βρίσκεται η ξακουστή και λαμπρή μητροπολί των Αθηνών. Η ανέγερση ξεκίνησε το 1842 και χρησιμοποιήθηκε πεντελικό μάρμαρο από υλικά από 72 παλαιούς ναούς της Αθήνας οι οποίοι καταστράφηκαν. Πρώτος αρχιτέκτονας ο Hansen από τη Δανία, ακολούθησε ο Έλληνας Δημήτριος Ζέζου και τελικά το έργο αποπερατώθηκε από τον Γάλλο αρχιτέκτονα François Boulanger. Οι εικόνες του τέμπλου είναι του Γερμανού ζωγράφου Alexander Maximilian Seitz και του Σπυρίδωνα Γιάλλινά.

«Πίσω» από το οικοδόμημα της μητρόπολης, ο βασιλιάς Όθωνας και η ομάδα του, επιχειρήσαν να διακόψουν τη συνέχεια του τότε νέου κράτους της Ελλάδας, με τη Ρωμιοσύνη, τη βυζαντινή αυτοκρατορία, δηλαδή με μια παράδοση αιώνων. Σε ένα βαθμό το πέτυχαν, αφού πολλές νέες εκκλησίες δεν ακολουθούσαν τον ορθόδοξο βυζαντινό σχεδιασμό, εισήλθαν σε πολλούς ναούς η πολυφωνική ψαλμωδία, ενώ το περίφημο «οργανωσιακό» πνεύμα, δηλαδή η αντιγραφική προτύπων κατ'έκταση της Ρωμαιοκαθολικής και της Προτεσταντικής Εκκλησίας και της Προτεσταντικής Εκκλησίας, καθώς και άλλες «πονηρές» συνήθειες, εισέβαλαν σε μεγάλο βαθμό στην Εκκλησία της Ελλάδας. Αποκορύφωμα η αυθαίρετη και με πολλές αντιδράσεις ανακήρυξη του αυτοκέφαλου της Εκκλησίας της Ελλάδος το 1833, με απόφαση της αντιβασιλείας. Ακολούθησε το 1850 ο συμβιβασμός με παραχώρηση Αυτοκεφαλίας, με μια σειρά από όρους.

Ανάχωμα σε αυτή την πορεία, της «κρυφής Ουνίας», αποτέλεσαν ταπεινοί επίσκοποι, παπάδες και μοιτοί, ανάστος τους και ο Άγιος Χριστόφορος, γνωστός και ως Παπουλάκος, ο οποίος στις 30 Αυγούστου αιοκατατάχθηκε από την Ιερά Σύνοδο του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Ο Άγιος Χριστόφορος ήταν μοναχός και στα 80 με θεία φώτιση, ξεκίνησε τις περιοδείες και να κηρύττει κυρίως στην Πελοπόννησο, καταφέροντας να αποκτήσει πλήθος θαυμαστών, ανάμεσα τους και φανατικούς οπαδούς. Κήρυττε την πίστη στις παραδοσιακές χριστιανικές ορθόδοξες αξίες, την ανυπακοή στους Βασιλείς και ειδικότερα στην εισαγωγή γαλλικών και γερμανικών Θεσμών. Κατήγγειλε την απόσχισή της Εκκλησίας της Ελλάδας από το Οικουμενικό Πατριαρχείο και καυτηρίαζε την ανεξόχλητη δραστηριότητα ξένων ιεραποστόλων στην Ελλάδα. Επέκρινε τις μοικίες και τις κλόνες και δίδασκε την προσευχή. Αποτέλεσμα ήταν να βρεθεί αντιμέτωπος με τη θρησκευτική κρατική εξουσία και με διανοούμενους όπως ο κληρικός Θεόκλητος Φαρμακίδης. Μάλιστα, ο βασιλιάς Όθωνας υπέγραψε διάταγμα, για την περιορισμό του Παπουλάκου σε μοναστήρι. Σε μία περίπτωση επιτελείο αξιωματούχων το οποίο πήγε να συλλάβει τον Άγιο Χριστόφορο, περικυκλώθηκε από δύο χιλιίδες Μανιάτες και αποχώρησε. Τελικά, ύστερα από πρόσδοση, συνελήφθη και κλείστηκε για δύο χρόνια σε φυλακή. Ακολουθώντας εξοριστική στη μονή της Παναχράντου της Άνδρου, όπου απεβίωσε σε ηλικία 91 ετών το 1861. και όπως λέχθηκε: «Για το κράτος ήταν αγύρτης. Για την επίσημη Εκκλησία απόβλητος. Για τις φτωχές αγροτικές και ναυτικές μάζες άγιος και προφήτης».

Ο Άγιος Χριστόφορος Παπουλάκος αποτελέσει αγαπημένο ανάγνωσμα για πολλούς γενιείς, πριν κατακλύσουν την οικουμένη τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Χαρακτηριστική η αναφορά του Χριστόδωρου Πρωτοπαπά, ανθρώπων των δορυφόρων. «Εγκάθετος του Όθωνα και των Βαυαρών, ο Φαρμακίδης, έκλεισε τα περισσότερα μοναστήρια, άφησε στους δρόμους μοναχούς (...) Ο Παπουλάκος ήταν ο μόνος που δημιούργησε ένα αντιστασιακό κίνημα. (...) Αυτό που βλέπουμε σήμερα στην Ευρώπη είναι απότοκα του Διαφωτισμού, ο οποίος εστερείτο παντελώς την αναγνώριση της ύπαρξης του Θεού, τον οποίο Θεό ο διαφωτισμός αφαιρέσει και από την αρχαία ελληνική Παιδεία και διδακτική...». Τελικά, τι είναι 16 χρόνια πριν μέσα στην ανωτατότητα. Τόσα χρόνια χρειάστηκαν για να επιβεβαιωθεί επισήμως η συνείδηση του λαού, για τον Άγιο Χριστόφορο τον Παπουλάκο. Η γλώσσα του Θεού είναι η σιωπή και στους χαλεπούς καιρούς τους οποίους διερχόμαστε, είναι τελικά τόσο ηχηρή. Όλα στην ώρα τους...

kaparisp@yaho@.gr

Δεν υπήρξε προηγουμένη συζήτηση όταν ο Γιώργος Παπανδρέου εισήγαγε στην ελληνική πολιτική διαδικασία την εκλογή του αρχηγού από τη βάση. Ήταν μία από τις τομές που δυτικοαναθερμάνισαν πολιτικούς έκαναν στα ελληνικά πράγματα, με σκεπτικό σαν εκείνο του Κων. Καραμανλή, «εγώ θα τους ριζώ στη θάλασσα κι αυτοί θα αναγκαστούν να κολλήσουν». Στο ΠΑΣΟΚ τότε στραβομυτούσνιασαν, αλλά ο αποκαλούμενος ΓΑΠ ήταν τότε η μόνη επιδίωξη να κερδίσουν τις εκλογές. Συνεπώς, τα στελέχη μπουρμπουρίσαν ως συνήθως, αλλά ένα εκατ. πολίτες που στύθηκαν στην ουρά για να ψηφίσουν τον μοναδικό υποψήφιο, νομιμοποίησαν τη διαδικασία. Στα άλλα κόμματα, αλλά και σχεδόν στο σύνολο των ΜΜΕ, έγιναν τα συνήθη χλευαστικά σχόλια, ανάλογα του «πράσινη ανάπτυξη και πράσινα αλόγα».

Η διαδιδασκία ισχυροποιήθηκε το 2007 με την σύγκρουση Παπανδρέου - Βενιζέλου. Υιοθετήθηκε το 2010 από την Νέα Δημοκρατία και δέκα χρόνια μετά από τον ΣΥΡΙΖΑ. Αρχισε τώρα να αμφισβητείται πρωτίστως από τα αριστερά, μετά την απρόσμενη εκλογή του Στέφανου Κασσελάκη και τα παραγκιοζήλικια που ακολούθησαν. Κάποιοι χαρακτήρισαν την διαδικασία «επικίνδυνη ανομία», διότι «αν κάποιος οργανώσουν τον κόσμο τους, όποιοι κι αν είναι αυτοί οι κάπιοι, μπορούν να εκθέσουν σε ένα κόμμα τον αρχηγό που επιθυμούν!». Ακόμα και αν αυτοί οι κάπιοι είναι ένα

ΑΠΟΓΡΑΦΕΣ / Του ΠΑΣΧΟΥ ΜΑΝΔΡΑΒΕΛΗ

Η εκλογή της βάσης

αντίπαλο κόμμα» (Δημ. Κανελλόπουλος, «Εφημερίδα των Συντακτών», 6.10.2024).

Βεβαίως αυτό προϋποθέτει οργάνωση κομματών, τέτοια, που δεν έχουμε δει ποτέ ανά στον κόσμο. Αν μπορούσε να γίνει αυτό, οι Δημοκρατικοί θα ξεφορτώνονταν την Τραμπ πριν καν διεκδικήσει την προεδρία, αφού θα είχαν και τη σύμπραξη των πολλών του Ρεπουμπλικανικού κόμματος. Στην Ελλάδα πάλι τα κόμματα δεν μπορούν να πείσουν τους ψηφοφόρους τους να πάνε στις δικές τους εσωκομματικές εκλογές, πόσο δε μάλλον σε εκλογές αντιπάλου κόμ-

Βγάζουν καλύτερες αποφάσεις τα κονκλάβια των σοφών ενός κόμματος ή υπάρχει κάποια σοφία του πλήθους;

ματος. Τον Ιανουάριο του 2015 ψήφισαν Ν.Δ. 1,7 εκατ. άνθρωποι και τον Δεκέμβριο του ίδιου χρόνου εμφανίστηκαν στις «γαλάζιες» κάλπες μόνο 404.000.

Η αλήθεια είναι ότι σε τέτοιες μαζικές διαδικασίες μπορούν να συμβούν ατυχήματα. Ήσαν αυτό που έπαθε ο ΣΥΡΙΖΑ. Αν και η περίπτωση Κασσελάκη είναι μοναδική στον κόσμο –φτιαγμένη από υλικό του Χόλιγουντ και μάλλον όχι στις καλύτερες στιγμές του– σε ό,τι αφορά τον βασικό στόχο των κομμάτων που είναι να κερδίσουν εκλογές, ατυχήματα συνέβησαν και σε

άλλα κόμματα που ακολουθούσαν πιο κλειστή διαδικασία. Το 1981 η Κοινοβουλευτική Ομάδα της Ν.Δ. αποδοκίμασε τον Γεώργιο Ράλλη, κι εξέλεξε τον Ευάγγελο Αβέρωφ, ο οποίος «εγκαινίασε μια πιο σκληρή αντιπολιτευτική γραμμή έναντι της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ» («Καθημερινή», 10.12.1981), κάτι που οδήγησε τη Ν.Δ. στα βράχια και στην αντικατάστασή του.

Στο επιχείρημα «είπτε τι έπαθε ο ΣΥΡΙΖΑ με την εκλογή από τη βάση», υπάρχει και το αντεπιχείρημα Κυριάκος Μητσοτάκης. Ο επίσης εκλεγείς από τη βάση αρχηγός της Ν.Δ. αναγνώσει το κόμμα του κι έκτοτε έχει βαρθεί να κερδίζει εκλογές. Συνειπώς, αν ζούσε σήμερα ο Σαίχημπ θα αναφώνουσε: «Το λάθος, αγαππτε μου Βρούτε, δεν είναι στ' αστερία ούτε στη διαδίκασια, αλλά μέσα μας, στην κομματική βάση που φλάκωει στις εποχές τις αμετροπείας».

Φυσικά η εκλογή από τη βάση δεν αποτελεί πανάκεια για τις πολλές ασθένειες της πολιτικής. Δεν εκλέγονται πάντα οι κατά την άποψή μας – καλύτεροι αρχηγοί. Αλλά σάμπως εκλέγονται πάντα οι – κατά την άποψή μας – καλύτεροι πρωθυπουργοί; Η διαδικασία επιχειρεί να θεραπεύσει την εντεντιόμνηνη αδιαφορία των πολιτών για τα κοινά και απαντά σε ένα παλιό ερώτημα της πολιτικής θεωρίας. Βγάζουν καλύτερες αποφάσεις τα κονκλάβια των σοφών ενός κόμματος (που μπορεί να έχουν τις δικές τους προτεραιότητες ή ατζέντες) ή υπάρχει κάποια σοφία του πλήθους; Η συζήτηση συνεχίζεται...

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Ο φιλελεύθερος πόλεμος του Ισραήλ (II)

Πολλοί διανοούμενοι στην Δύση υποστηρίζουν ότι όλα τα φιλελεύθερα καθεστώτα είναι φιλοπόλεμα και ιμπεριαλιστικά, παρότι είναι προφανές ότι ισχύει το αντίθετο. Παράλληλα, θεωρούν ότι τα φιλελεύθερα καθεστώτα οδεύουν προς τον ολοκληρωτισμό, αν δεν είναι ήδη ολοκληρωτικά. Και πάλι ενάντια στο προφανές, υποστηρίζουν τα αυταρχικά καθεστώτα στον πόλεμο που κάνουν εναντίον της Δύσης.

Τα επιχειρήματά τους δεν είναι πολιτικά ή κοινωνικά αλλά πολιτισμικά. Η επικαλούμενη κριτική αφορά την υποτιθέμενη παρακμή της Δύσης και ως επί το πλείστον ήκμασε κατά τη διάρκεια των δεκαετιών του 1920 και του 1930. Πρόκειται κυρίως για κριτική την οποία απευθύνουν Γερμανοί διανοούμενοι μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο κατά του «αγγλικού συστήματος». Το αντιφιλελεύθερο μένος των ακροδεξιών και συντηρητικών αυτών στοχαστών, όπως ο Oswald Spengler και ο Carl Schmitt ή ακόμη και συγγραφών, όπως ο Ερνστ Γιούνγκερ αλλά και

φιλοσόφων όπως ο Μάρτιν Χάιντεγκερ, επιμένει να θεωρεί τη Νεωτερικότητα μια εποχή παρακμής και ανασθεντικότητας. Αντικείμενο της οργής τους ήταν και παραμένει ο καπιταλιστικός τρόπος ζωής, η εθνοσημιά και ο υλισμός των αξιών. Η κριτική τους αυτή αντιπαράθετεί ένα ρομαντικό πρότυπο επαρχιακής αγροτικής ζωής, μια εποχή κατά την οποία, σύμφωνα πάντα με αυτούς τους διανοούμενους, ο άνθρωπος ζούσε «αυθεντικά». Στα έργα τους καταγγέλλουν την έλλειψη αλληλεγγύης στις νεωτερικές κοινωνίες, την απομάκρυνση από τις πραγματικές χριστιανικές αξίες, όπως το ενδιαφέρον για τον συνάνθρωπο, και την αλλοτρίωση την οποία έχει επιφέρει η καταναλωτική κοινωνία. Ο νεωτερικός άνθρωπος περιγράφεται ως υβριστής, εγωιστής, υλιστής. Με άλλα λόγια είναι το αντίθετο του πνευματικά υπεύθυνου όντος. Προβάλλουν αρχές τις οποίες βρίσκουμε σε πολεμικές κοινωνίες, όπως τη φιλοπαρνία, την αυτοθυσία, την αποξήρανση, τον αλτροισμό. Επιπλέον, δε διστάζουν να χρησιμοποιήσουν βαρύτερους χαρακτηρισμούς για να εξευτελίσουν θεσμούς, οι οποίοι

για αυτούς εναντιώνονται στη φυσική τάξη.

Για τους σύγχρονους ακόλουθους τους, αυτούς που διαβάζοντας το έργο της Χάνα Άρεντ και του Μισέλ Φουκώ κατανόησαν ότι οι συγκεκριμένοι φιλόσοφοι στρέφονταν κατά του ήδη δυτικού νεωτερικού ολοκληρωτισμού, τα αυταρχικά καθεστώτα του Ιράν και της Ρωσσίας προσέτυναν αξίες τις οποίες η Δύση έχει εγκαταλείψει εδώ και πολλούς αιώνες. Τι και αν στα καθεστώτα αυτά η ομοφυλοφιλική θεωρείται εγκλημα και τα ατομικά δικαιώματα ακυρώνονται μπροστά στο ήδη ενσπινόμενο του όλου και την υποταγή στη θεία τάξη; Τα επιχειρήματα δεν αγγίζουν τον τύπο του είδους την κοντόφθαλμη κριτική. Διαβάζουν τόσο τα έργα των στοχαστών όσο και τη σύγχρονη πραγματικότητα αποσπασματικά, αποκοπώντας τα πραγματικά γεγονότα από τις φιλοσοφικές αναλύσεις από το φυσικό τους συγκείμενο. Κόβουν και ράβουν σχηματίζοντας ένα patchwork, κάτω από το οποίο καλύπτουν σιδήριστες δεν τους συμφέρει να δουν. Όταν για παράδειγμα αναφέρουν στον πόλεμο του Ισραήλ κατά της Χαμάς ή της Χεζμπολά, ή

επικρίνουν το Ισραήλ, που, αν και οργανωμένο κράτος, αδυνατεί να χαλιναγωγήσει τις επιθετικές του ορμές ενάντια σε απλές τρομοκρατικές οργανώσεις. Αγνωσούν έτσι το αδιαφορησιβήττο πλέον γεγονός ότι οι δύο αυτές οργανώσεις είναι στην ουσία δυνάμεις κρούσης του ιρανικού καθεστώτος, τις οποίες το Ιράν χρησιμοποιεί για να προσεγγίσει πολιτικά χώρες όπως η Παλαιστίνη, ο Λίβανος ή η Συρία. Δεν βλέπουν το προφανές, ότι όλο αυτό το δίκτυο των τρομοκρατικών οργανώσεων αποτελεί στην ουσία τις ιρανικές δυνάμεις κατοχής των χωρών γύρω από το Ιράν. Ο πραγματικός πόλεμος του Ισραήλ είναι συνεπώς εναντίον του Ιράν.

Σήψη και διαφθορά είναι η κα-
θαρμιρότητα όλων των ολοκλη-
ρωτικών καθεστώτων. Το σοσιαλιστι-
κό πείραμα σύμφωνα με το οποίο
η καπιταλιστική Δύση έχει το προ-
νόμιο της διαφθοράς στηρίζεται
στη μαρξιστική και νεομαρξιστική
κριτική της καπιταλιστικής άρχου-
σας τάξης, στην ιδεολογία της κα-
ταπίεσης των εργατών από τα αφεν-
τικά και στις κομμουνιστικές προ-
φητείες για αταξική κοινωνία. Η
συγκέντρωση πλούτου στο χέρι

του Πούτιν ή των Μουλάδων ελάχιστα ενοχλεί τους επικριτές της Δύσης. Είναι από αυτά που δεν εντάσσονται στο γενικότερο σχήμα σκέψης τους και επομένως τα αγνοούν. Ούτε το γεγονός ότι ο Πούτιν θεωρεί τον γάμο των ομόφυλων ζευγαριών αποτέλεσμα της βαθιάς ηθικής κρίσης που μαστιάζει τη Δύση, ούτε το γεγονός ότι το ιρανικό καθεστώς σφαγιάζει γυναίκες, οι οποίες αγωνίζονται για τα δικαιώματά τους τους πτοούν. Οι κατηγορίες για σήψη της φιλελεύθερης Δύσης από τα «ενάρετα» αυταρχικά καθεστώτα είναι καλοδεχούμενες όποια και αν είναι η βάση των επιχειρημάτων τους. Μια τέτοια διαστρέβλωση της πραγματικότητας είναι δυστυχώς ικανή να επηρεάσει ένα σημαντικό μέρος των ψηφοφόρων σε Ευρώπη και Αμερική. Αντισημιτιομός, θεωρίες συνωμοσίας εδραϊσμένες στη διασπορά ψευδών ειδήσεων από τα τρολ των αυταρχικών καθεστώτων και ψευδοφιλοσοφικά σοφιστικά επιχειρήματα επικρατούν να ανατρέψουν τα φιλελεύθερα καθεστώτα επιβάλλοντας τις απόψεις μιας υποτιθέμενης επιστροφής στην αυθεντική ζωή για τον Δυτικό άνθρωπο.

Δεν είναι τυχαίο ότι τα αντισυμβατικά επιχειρήματα και οι ναζιστικές θεωρίες για τους Εβραίους επεκτείνονται σε ολόκληρη τη Δύση. Δεν είναι τυχαίο ότι πλέον σε φιλοπαλαιοιστινικές διαδηλώσεις εμφανίζονται αγκυλωτοί σταυροί. Δεν είναι τυχαίο ότι στο σύνολό τους οι Δυτικές κοινωνίες σε Ευρώπη και Αμερική εμπλέκονται όλο και περισσότερο στον πόλεμο που αντιπαράθετε το φιλελεύθερο Ισραήλ στο θεοκρατικό και σκοταδιστικό καθεστώς των Μουλάδων του Ιράν.

Τέλος, δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι οι διθην πατριώτες και θεοσεβούμενοι Φρουροί της Επανάστασης έχουν διαβρωθεί από τις ισραηλινές μυστικές υπηρεσίες και πλέον επιδίδονται σε έναν εσωτερικό πόλεμο εξόντωσης με ανακρισεις και βασανιστήρια για τους «προδότες». Στην παρούσα κατάσταση, το ιρανικό καθεστώς παρουσιάζει τα ίδια συμπτώματα σήψης με το σοβιετικό καθεστώς πριν την πτώση του.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Χάρη στους «ανάρμοστους» προοδεύουν οι κοινωνίες

Του **ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ**

Οσοι έχουν την ευθύνη λειτουργίας ενός κανονιστικού συστήματος (γονείς, δάσκαλοι, διευθυντές, δικαστές, κ.λπ.) κρίνουν, ex officio, τις συμπεριφορές άλλων. Καθότι θεσμικοί θεματοφύλακες, αποφαίνονται κατά πόσον οι κανόνες του συστήματος εφαρμόζονται και τι δράση, ενδεχομένως, πρέπει να αναληφθεί. Οι κρίσεις τους βασίζονται σε γεγονότα.

Τα γεγονότα δεν είναι πάντοτε αυτονοήτως γνωστά – ερείδονται σε παραδοχές και προκύπτουν από επεξεργασμένες μαρτυρίες. Ένα κανονιστικό σύστημα είναι υποχρεωμένο να κατασκευάζει γεγονότα. Τα γεγονότα είναι πολύ σημαντικά, διότι αποτελούν τα δομικά στοιχεία κάθε ορθολογικής απόφασης – δηλαδή, κάθε απόφασης που ακολουθεί τη δομή ενός συλλογισμού.

Παραδείγματα χάριν, στην Επιτροπή Νικολάτου, η οποία διερεύνησε το Κυπριακό Πρόγραμμα Επενδύσεων, κατέθεσε ενόρκως ο πρόεδρος Αναστασιάδης. Ισχυρίστηκε ο εντιμότητας (αναμφίβολα) κ. Αναστασιάδης ότι, το 2015, ταξίδεψε στις Σεϋχέλλες «ιδίως εξόδοις». Η Επιτροπή δεν του ζήτησε να τεκμηριώσει τον ισχυρισμό του, προσκομίζοντας συναφή παραστατικά και αποδείξεις τραπεζικών συναλλαγών. Υιοθετώντας χωρίς περαιτέρω έρευνα τον ισχυρισμό Αναστασιάδη, η Επιτροπή τον μετέτρεψε σε γεγονός. Οι συνέπειες είναι τεράστιες.

Γιατί; Διότι αυτό το «γεγονός» μπορεί να ενταχθεί σε έναν θεσμικό συλλογισμό για την εξαγωγή επίσημου συμπεράσματος. Το συμπέρασμα, εν προκειμένω, ήταν ότι ουδέν μεμπτόν έπραξε ο κ. Αναστασιάδης, εφόσον ταξίδεψε «ιδίως εξόδοις». Προσέζη: το συμπέρασμα προκύπτει λογικά στο μέτρο που ένα δομικό στοιχείο του συλλογισμού βασίζεται σε «γεγονός». Σε ένα κανονιστικό σύστημα, το συμπέρασμα είναι το παν, διότι οι όποιες περαιτέρω δράσεις βασίζονται σε

αυτό. Τιμωρείσαι λ.χ. αν η πειθαρχική επιτροπή έχει αποφανθεί ότι παραβιάσες κανόνες του οργανισμού σου. Η απόφασή οδηγεί στην απόφαση – το συμπέρασμα παράγει αποτελέσματα.

Αν οι θεσμικοί θεματοφύλακες επιτελούν επιφανειακά, εικονικά ή αδιάφορα τα καθήκοντά τους («going through the motions», κατά την παραστατική αγγλική έκφραση), τα συμπεράσματά τους δεν είναι λιγότερο αποδεκτά. Εφόσον φαίνεται ότι ακολουθούνται οι θεσμικοί κανόνες, οι τύποι τηρούνται, οπότε τα συμπεράσματα οφείλουν να γίνουν αποδεκτά.

Πάνω σε αυτόν τον μηχανισμό στηρίζονται οι εξουσίες όταν θέλουν να κρύψουν τις πομπές τους: υποκαθιστούν τη νομιμότητα με τη νομιμοφάνεια. Αν δείξουν ότι, τυπικά, τηρούνται οι θεσμικές διαδικασίες, οι κανόνες της λογικής φροντίζουν για τα υπόλοιπα: άψογη η συμπεριφορά τους. Κάπως έτσι απαλλάχθηκε πρόσφατα από τον Άρειο Πάγο η κυβέρνηση Μπυσσάκη για το τεράστιο σκάνδαλο των τηλεφωνικών υποκλοπών – η ΕΥΠ τηρούσε τους τύπους, εφόσον η αρμόδια Εισαγγελέας ενέκρινε τα αιτήματα για παρακολουθήσεις. Τι κάνει ένας ευσυνειδητός αξιωματούχος όταν διαπιστώνει ότι το κανονιστικό σύστημα (ο θεσμικός μηχανισμός) μεριμνά επιφανειακά για τη νομιμότητα, δηλαδή υποκαθιστά τη νομιμότητα με τη νομιμοφάνεια; Αυτό είναι το οξύ δίλημμα κάθε αξιωματούχου με αίσθηση αποστολής και ηθική συνείδηση.

Το δίλημμα του αξιωματούχου Έχοντας συμμετάσχει στη σχετική έρευνα που είχε παραγγείλει ο υπουργός Άμυνας Ρόμπερτ Μακναμάρα, το 1967, για τη στρατιωτική ανάμιξη των ΗΠΑ στο Βιετνάμ, ο δημόσιος λειτουργός Ντάνιελ Ελσπεργκ διαπίστωσε ότι ο πρόεδρος Τζόνσον παραπλανούσε τη Βουλή αναφορικά με την εξέλιξη του πολέμου στο Βιετνάμ. Παρόλα αυτά, ως δημόσιος λειτουργός, ο Ελσπεργκ όφειλε καθηκόντως να

Ένα κανονιστικό σύστημα είναι υποχρεωμένο να κατασκευάζει γεγονότα. Τα γεγονότα είναι πολύ σημαντικά, διότι αποτελούν τα δομικά στοιχεία κάθε ορθολογικής απόφασης – δηλαδή, κάθε απόφασης που ακολουθεί τη δομή ενός συλλογισμού.

σιωπήσει – αυτό επέβαλλαν οι κανόνες της δημόσιας υπηρεσίας. Δεν σιώπησε. Απέστειλε τα περίφημα Pentagon Papers σε εφημερίδες, οι οποίες άρχισαν να τα δημοσιεύουν (την αρχή έκαναν οι New York Times και η Washington Post, το 1971).

Όταν ο βοηθός γενικός εισαγγελέας Ουίλιαμ Ρένκουιστ προσέφυγε στη Δικαιοσύνη, ζητώντας να απαγορευθεί στην Washington Post η δημοσίευση άρθρων που βασίζονταν στα Pentagon Papers, ο δικαστής Μάρρεϋ Γκάρφιν απέρριψε το αίτημα. Το σκεπτικό του είναι πολύ ενδιαφέρον. «Η ασφάλεια του Έθνους», είπε ο δικαστής, «δεν βρίσκεται μόνο στις επάλξεις. Η ασφάλεια έγκειται επίσης στην αξία των ελεύθερων θεσμών μας. Όσοι ασκούν εξουσία πρέπει να υφίστανται έναν δύστροπο Τύπο, έναν πεισματάρη Τύπο, έναν πανταχού παρόντα Τύπο προκειμένου να διατηρήσουμε τις ακόμη πιο με-

γάλες αξίες της ελευθερίας της έκφρασης και το δικαίωμα των πολιτών να γνωρίζουν». Η κυβέρνηση άσκησε έφεση, την οποία απέρριψε το Ανώτατο Δικαστήριο. Εν ολίγοις, η Δικαιοσύνη έκρινε ότι, σε μια ελεύθερη κοινωνία, το δημόσιο συμφέρον δεν υπηρετείται όταν τηρούνται στενά οι τύποι, αλλά όταν αποκαλύπτεται η αλήθεια.

As έρθουμε στα δικά μας. Το 2023 ο τότε γενικός ελεγκτής κ. Μιχαηλίδης έγινε αποδέκτης καταγγελίας ότι ο βοηθός γενικός εισαγγελέας (ΒΓΕ) κ. Αγγελίδης ανέτειλε ποινική δίωξη κατηγορουμένου, ο οποίος ήταν πρώην πελάτης του στο δικηγορικό γραφείο που εργαζόταν πριν αναλάβει το αξίωμά του. Ο κ. Μιχαηλίδης διαβίβασε καθκόντως την καταγγελία στην Ανεξάρτητη Αρχή κατά της Διαφθοράς. Η Αρχή ερεύνησε την καταγγελία και βεβαίωσε την αλήθεια του περιεχομένου της. Συνεπώς, εκ πρώτης όψεως, αντικειμε-

νικά προκύπτει σύγκρουση συμφέροντος, έστω κι αν δεν το κατονομάζει η Αρχή.

Πώς δικαιολόγησε τη στάση του ο ΒΓΕ; Σύμφωνα με την Αρχή, ο κ. Αγγελίδης «δεν συνέδεσε το εν λόγω πρόσωπο και όνομα [τον κατηγορούμενο] με αυτό του πρώην πελάτη του». Με άλλα λόγια, ο ΒΓΕ δεν θυμήθηκε ότι ο κατηγορούμενος ήταν πρώην πελάτης του. Όπως στην περίπτωση Αναστασιάδη, κάνοντας αποδεκτό τον ισχυρισμό του κ. Αγγελίδη περί αμνησίας (δηλαδή, μη ερευνώντας περαιτέρω τον ισχυρισμό του), η Αρχή κατασκεύασε ένα γεγονός, χάρη στο οποίο οδηγήθηκε στο απαλλακτικό συμπέρασμά της για τον ΒΓΕ.

Δείτε τη μεγάλη εικόνα. Ένα κανονιστικό σύστημα (η Αρχή) φαίνεται να κάνει ό,τι αναμένεται από αυτό και καταλήγει σε ένα ευνοϊκό συμπέρασμα για υψηλό αξιωματούχο. Ερώτημα: ένας γενικός ελεγκτής με ηθικό ανάστημα οφείλει

να μείνει στους τύπους που φαίνεται να τηρήσε το κανονιστικό σύστημα ή να υπεισέλθει στην ουσία, θέτοντας το απλό ερώτημα: πώς γνώριζε η Αρχή ότι δεν είναι επιτηδευμένη η αμνησία του ΒΓΕ;

Αυτό επεσήμανε περιφραστικά ο κ. Μιχαηλίδης και γι' αυτή την «υπέρβαση αρμοδιοτήτων» τον ψέγει σφοδρά η δικαστική απόφαση. Ο Οδυσσέας Μιχαηλίδης, όμως, όπως ο Ντάνιελ Ελσπεργκ, έκρινε ότι η απο-κάλυψη, όχι ο θεσμικός formalismός, υπηρετεί το δημόσιο συμφέρον.

Αυτές είναι οι στιγμές που ο αξιωματούχος με ηθικό ανάστημα καλείται να αναμετρηθεί με τις απαιτήσεις του ρόλου του – σιωπά ή μιλά; Αυτές είναι οι στιγμές που το κανονιστικό σύστημα παλεύει με τις εγγενείς αντιφάσεις του – τύπος ή ουσία; Αυτές είναι οι στιγμές που η Δικαιοσύνη καλείται να επαυνοήσει τι συμπεριφορές υπηρετούν το δημόσιο συμφέρον σε μια ελεύθερη κοινωνία. Η ασφάλεια του έθνους είναι μόνο στρατιωτικής φύσεως θέμα; Ο σχολιασμός μιας κρίσιμης απόφασης της Αρχής παραβιάζει το τεκμήριο της αθωότητας ή συνεισφέρει στην αλήθεια; Ποιος είναι «ανάρμοστος»: αυτός που αμελεί για τη σύγκρουση συμφέροντος ή αυτός που την αποκαλύπτει;

Είδαμε πολλά στον 20ό αιώνα για να γνωρίζουμε ότι οι κοινωνίες προοδεύουν στον βαθμό που ευσυνειδίζουν «ανάρμοστοι», ασυμβίβαστοι λειτουργοί, και τολμηροί ετερόδοξοι υπερβαίνουν τον θεσμικό formalismό για να διακινδυνεύσουν κάτι πολύτιμο γι αυτούς – τη βολή τους, τη θέση τους, την ελευθερία τους, ακόμη και τη ζωή τους. Γι' αυτό αξίζουν τον βαθύ σεβασμό μας. Χάρη σε αυτούς οι κοινωνίες γίνονται πιο ελεύθερες, πιο δίκαιες, πιο ειλικρινείς.

Ο κ. Χαρίδημος Τσούκας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και αντιπρόεδρος μέλος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών. www.htsoukas.com

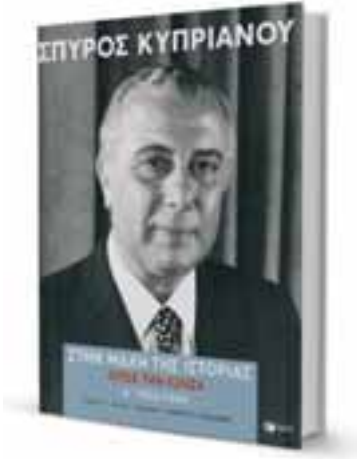
Ο Σπύρος όπως τον διάβασα

Του **ΜΑΡΙΝΟΥ ΦΡ. ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ**

Ο πρώτος τόμος της αυτοβιογραφίας του πρώην Προέδρου της Δημοκρατίας Σπύρου Κυπριανού κυκλοφόρησε πριν από λίγες μέρες από τις εκδόσεις Πατάκη. Ο Τόμος φέρει τον τίτλο «Στην Μάχη της Ιστορίας - Όπως την έζησα» και καλύπτει την περίοδο 1932-1959. Την επιμέλεια, τεκμηρίωση και έρευνα του έργου έκανε ο δημοσιογράφος Γιώργος Τσαλακός. Όπως αναφέρει ο ίδιος στην εισαγωγή του, ο αείμνηστος Πρόεδρος, μετά τη δημοσιοποίηση των προβλημάτων της υγείας του, ζήτησε από τον δημοσιογράφο να τον βοηθήσει στη συγγραφή του βιβλίου. Έτσι, σε τακτική βάση, ο Γ. Τσαλακός, αφού πρώτα πήρε μια εκτεταμένη συνέντευξη, διάρκειας 28 κασετίνας μαγνητοφώνων, είχε τη δυνατότητα πρόσβασης στο αρχείο του Κυπριανού, προκειμένου να εμπλουτίσει και να τεκμηριώσει το γραπτό κείμενο της αφήγησης του Προέδρου.

Ο Α΄ Τόμος αποτελείται από 800 σελίδες. Είναι γραμμένος σε πρώτο πρόσωπο, με απλή γλώσσα, και συνοδεύεται από αρκετό υλικό με φωτογραφίες, επιστολές, σημειώσεις και δημοσιεύματα της εποχής. Έτσι, παρά τον μεγάλο του όγκο, κυλά χωρίς να κουράζει τον αναγνώστη, ενώ ταυτόχρονα αποτυπώνει με καθαρότητα αυθεντικά στοιχεία του χαρακτήρα του Προέδρου Κυπριανού. Επίσης, ο επιμελητής φρόντισε να προσθέσει σημαντικές παραπομπές για γεγονότα και πρόσωπα της αφήγησης του Σπύρου Κυπριανού, που βοηθούν τον κάθε ενδιαφερόμενο να έχει μια πιο εις βάθος γνώση όσων αναφέρονται.

Ήταν ενδιαριστική έκπληξη για μένα το γεγονός ότι ο Σπύρος Κυπριανού διατηρούσε ένα πλούσιο αρχείο από τη νεαρή του ηλικία. Από όσα έχουν δημοσιευθεί στον Α΄ Τόμο, φαίνεται πως ο ίδιος φύλαγε τις επιστολές, που έστειλε και λάμ-

βανε, και διατηρούσε αρκετές σημειώσεις και ημερολόγια.

Αναφέρονται, επίσης, μικρά προσωπικά περιστατικά της ζωής του πρωταγωνιστή, χωρίς όμως να επιδιώκει ο συγγραφέας να πλατειάζει. Τέτοια στοιχεία είναι η γνωριμία του με τη Μιμή, αλλά και η εξομολόγηση πως ο έμπορος πατέρας του προτιμούσε όπως ο γιός του ασχοληθεί με τις επιχειρήσεις, παρά με την πολιτική, σκέψη που επανалаμβανε ακόμη και μετά την εκλογή του Σπύρου Κυπριανού στην προεδρία της Δημοκρατίας.

Με όσα εξιστορεί γίνεται πολύ εύκολα κατανοητό πως ο Σπύρος Κυπριανού ήταν ένας φλογερός και παθιασμένος πατριώτης, που αξιοποιούσε κάθε ευκαιρία προκειμένου να προωθήσει το αίτημα των Κυπρίων για εθνική αποκατάσταση. Η δράση του προκάλεσε από νωρίς το ενδιαφέρον του Μακαρίου, ο οποίος ήθελε έναν αξιόπιστο συνεργάτη στο Λονδίνο. Η ιδιότητα του ως φοιτητή Νομικής, αλλά και ως ανταποκριτή της εφημερίδας «Έθνος», του έδινε τη δυνατότητα να δικτυώνεται και να επικοινωνεί με τους σωστούς ανθρώπους. Αποδεικνύεται υπερδραστήριος. Ίδρυσε την ΕΦΕΚΑ και ενεργοποίησε την παροικία για την οικονομική στήριξη του Γραφείου Εθναρχίας, στο Λονδίνο. Δίδασκε, ακόμη, και στα απο-

Η διαπίστευση του διορισμού του Σπύρου Κυπριανού ως ανταποκριτή της εφημερίδας «Έθνος» στο Λονδίνο. Στα απομνημονεύματά του ο πρώην πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας καταγράφει όπως τα έζησε τα γεγονότα που οδήγησαν στην ανεξαρτησία της Μεγαλονήσου.

γευματινά σχολεία της παροικίας, καθώς ήταν δύσκολη, τότε, η εξέλιξη διδασκάλων.

Και όλα αυτά ενώ, όπως ο ίδιος αναφέρει, οι μυστικές υπηρεσίες τον παρακολουθούσαν. Γι' αυτό και ο ίδιος απέφυγε οποιαδήποτε επαφή με το βρετανικό δημόσιο, με αποτέλεσμα να χάσει ακόμη και υποτροφία, λόγω... μη ανταπόκρισης στις κλήσεις των υπευθύνων. Στο τέλος οι Βρετανοί, για να του ασκήσουν πίεση να φύγει, του έστειλαν επιστολή να ενταχθεί υποχρεωτικά στον βρετανικό στρατό. Στο βιβλίο υπάρχει η παράθεση μικρών περιστατικών, τα οποία μπορεί στις μέρες μας να ακούγονται «δυσνόητα», όμως είναι ενδεικτικά του κλίματος της εποχής. Ένα από αυτά είναι η αλληλογραφία του Σπύρου Κυπριανού, το 1953, με τον καθηγητή Τίλλμαντ του Πανεπιστημίου Cambridge, κατά τις πρότασεις για λειτουργία βρετανικού πανεπιστημίου στην Κύπρο. Η σκέψη αυτή προκάλεσε ταραχή στην Κύπρο, καθώς θεωρήθηκε ως προσπάθεια των

αποικιοκρατών να μειώσουν την επιρροή της ελληνικής παιδείας. «Και να δεχτώ πως είστε φυλακισμένος, δεν θα θέλατε να χρησιμοποιήσετε οποιαδήποτε μέσα προσφέρει η φυλακή για τη μόρφωσή σας;», τον ρωτά ο καθηγητής, με τον Κυπριανού να του απαντά πως «ως αιχμάλωτοι, που είμαστε, το πρώτιστο καθήκον μας είναι να δραπέτεύσουμε με οποιονδήποτε τρόπο!» Ο Α΄ Τόμος αναδεικνύει τον Μακάριο ως τη δεσποζούσα και κυρίαρχη μορφή στη ζωή του Κυπριανού, ο ίδιος κατ' επανάληψη αναφέρει πως όλες οι δράσεις και οι αποφάσεις του λαμβάνονταν μόνο μετά από συνεννόηση με τον Αρχιεπίσκοπο. Όταν το 1956 άρχισε να συζητείται παρασκηνιακά πρόταση αυτοκυβέρνησης, ως μεταβατικό στάδιο πριν την Ένωση, ο Μακάριος με χαλαρή διάθεση τού είπε πως θα ήταν ιδανικός για υπουργός Εξωτερικών. Γεγονός που επιβεβαιώθηκε το 1960, αλλά αντιλαμβάνομαι ότι θα έχουμε τη δυνατότητα να διαβάσουμε περισσότερα στον επό-

μενο Τόμο. Ο ίδιος περιγράφει αναλυτικά την καλή σχέση, που έκτισε με το βρετανικό Εργατικό Κόμμα. Αποκορύφωμα ήταν η συνεργασία που είχε με την τότε αντιπρόεδρο των Εργατικών Μπάρμπαρα Κασλ, στην οποία ο Μακάριος, το 1958, έδωσε την περιβόητη συνέντευξη, στην οποία, μπροστά στον κίνδυνο διχοτόμησης, ανέφερε πως θα συζητούσε λύση ανεξαρτησίας.

Συνεργασία, όμως, με τους Εργατικούς υπήρξε και για την αποκάλυψη των βασανιστηρίων, που γίνονταν στις φυλακές επί Χάρντινγκ. Η δημόσια συζήτηση ανάγκασε την κυβέρνηση των Συντηρητικών να αντικαταστήσει τον Χάρντινγκ με τον πιο επικοινωνιακό Σερ Χιου Φουτ.

Παρουσιάζονται, επίσης, οι ενέργειες που έγιναν από τον Κυπριανού για ακύρωση των απαγχονισμών των Νίκου Σαμπών, Γιάννη Αθανασίου και Κώστα Κωνσταντινίδη. Γεγονότα, που εν πολλοίς είναι άγνωστα σ' εμάς τους νεότερους.

Ο Α΄ Τόμος τελειώνει με τις δια-

πραγματεύσεις Ζυρίχης-Λονδίνου. Ο συγγραφέας μένει στο δωμάτιο που επικοινωνεί με τη σουίτα του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, στο Λονδίνο, και ζει άμεσα τις εξελίξεις. Εδώ, όμως, ενδεχομένως να προκύπτει η απορία, γιατί ο συγγραφέας δεν έδωσε περισσότερο φως σε όσα έζησε. Πέρα από την εκτενή αναφορά στα γεγονότα και την επανάληψη κάποιων περιστατικών, που ήταν ήδη γνωστά –όπως το τηλεφώνημα της βασίλισσας Φρειδερίκας και τις φορτικές πιέσεις του πρωθυπουργού Καραμανλή– δεν αποκαλύπτεται κάτι καινούργιο. Εάν υπολογίσουμε πως για άλλα θέματα, όπως κατά την παραμονή του στις ΗΠΑ (Σεπτέμβριος-Νοέμβριος 1956) ο Κυπριανού διατηρούσε καθημερινό ημερολόγιο, προκαλεί εύλογη απορία, γιατί δεν διατήρησε την ίδια συνήθεια κατά τη διάρκεια της Διδασκαλίας για τις Συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου.

Ο συγγραφέας θεωρεί πως οι Καραμανλής και Αβέρωφ θα μπορούσαν να είχαν κάνει καλύτερους χειρισμούς, αν και αναγνωρίζει την προσφορά τους. Όταν αργότερα κάλεσε τον Καραμανλή στην Κύπρο, ο Έλληνας πολιτικός αρνήθηκε ευγενικά και εξέφρασε το παράπονό του πως «αν και υπογράψαμε μαζί με τον Μακάριο, οι Κύπριοι θεωρούν εμένα πρόδότη και τον Μακάριο ήρωα»!

Ως επίλογο του Α΄ Τόμου, και πρόλογο του επόμενου, ο συγγραφέας αναφέρει πως ήθελε να ενταχθεί στο Ζοσιαλιστικό κόμμα, αλλά τελικά κατέληξε στο ΕΔΜΑ.

Το βιβλίο έρχεται να καλύψει ένα σημαντικό κενό, καθώς είναι μια αυθεντική πηγή, όχι μόνο για όσους ενδιαφέρονται για τη δράση του Σπύρου Κυπριανού, αλλά και για όσους θέλουν να μάθουν την ιστορία του τόπου. Αναμένουμε με ενδιαφέρον τη συνέχεια της έκδοσης.

Ο κ. Μαρίνος Φρ. Κλεάνθους είναι αντιπρόεδρος της ΔΗΠΑ.

ΕΙΔΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ

- Σύντομα ο «Ψηφιακός Πολίτης»
- Πρόοδος για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις
- Η Α.Ι. αλλάζει ριζικά τις τράπεζες

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Τράπεζα Κύπρου 125

Την Κυριακή 20 Οκτωβρίου μαζί με την ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Η **κάλπη**, ακόμη κι όταν είναι κομματική, κυοφορεί. Η πασοκική κάλπη δεν άφησε πάντως αδιάφορους τους «μαιοεutheres» της κυβέρνησης. Σύμφωνα με τους δικούς τους υπολογισμούς, η πράσινη εκλογή είχε και μπλε απόχρωση – και μάλιστα έντονη. Βλέποντας τη μοίρα, υποθέτουν ότι, ούτε λίγο ούτε πολύ, το ένα τρίτο όσων στήθηκαν στην ουρά για να ψηφίσουν τον επόμενο πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ είναι πολίτες νεοδημοκρατικής επιρροής, κάποιοι εκ των οποίων πιθανώς είχαν ψηφίσει το 2019 ή/και το 2023 τη Ν.Δ. του Κυριάκου Μητσοτάκη.

Το ερώτημα που απασχολεί τους επιτελείς του κυβερνώντος κόμματος είναι με ποια κίνητρα οι «δικοί τους» ψηφοφόροι προσήλθαν στα πράσινα παραβάν. Συνιστά αυτή η επιλογή τους αλλαγή και της εκλογικής τους προτίμησης προς τη Ν.Δ.; Και κυρίως: Τι θα πρέπει να κάνει η Ν.Δ. για να τους επαναπροσεγγίσει και να τους «ασφαλίσει» στο δικό της ακροατήριο;

Οι γαλάζιοι αναλυτές πιστεύουν ότι η πρώτη επιλογή αυτού του κοινού ήταν η Άννα Διαμαντοπούλου, σε μεγάλο ποσοστό, όπως λέει στην «Κ» πηγή που έχει γνώση των μετρήσεων. Δεύτερη επιλογή ήταν ο Παύλος Γερουλάνος.

Όσον αφορά τις αιτίες που οδήγησαν αυτούς τους πολίτες στις κάλπες του ΠΑΣΟΚ είναι, σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, πολύ διαφορετικές. Εκτιμάται ότι έχει παίξει ρόλο πως το τελευταίο διάστημα η κυβέρνηση έχει αφήσει λίγο πιο πίσω το κεντρώο προφίλ της, προβαίνοντας σε κινήσεις που τονώνουν τη δεξιά της ταυτότητα. «Η συνεχής επίκληση στις ρίζες του κόμματος, η σταθερή και εντεινόμενη πίεση των βουλευτών κατά των “μουςαφίρηδων”, ακόμα και επιμέρους επιλογές, όπως αυτή του Απόστολου Τζιτζικώστα για τη θέση του επιτρόπου ή η φημολογούμενη επιλογή κεντροδεξιού Προέδρου της Δημοκρατίας, είναι η αιτία που μπορεί να έσπρωξε κάποιους κεντρώους να κοιτάξουν προς την κομματική τους κοιτίδα».

Το δεύτερο κίνητρο είναι οι πολιτικές καταβολές. Η νοσταλγία για το ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί να παρακαμφθεί. Νεοδημοκρατική πηγή που προέρχεται από το ΠΑΣΟΚ αναφέρει πως υπάρχει μια μερίδα κόσμου που ψηφισε Μητσοτάκη το 2023 γιατί «δεν υπήρχε καλύτερος τη δεδομένη στιγμή», αλλά ουδέποτε αποκόπηκε συναισθηματικά από το ΠΑΣΟΚ και «τώρα είδε μια ευκαιρία ανασύστασης του χώρου του».

Πολλοί ψηφοφόροι, ιδιαίτε-

ρως της Άννας Διαμαντοπούλου που πήρε τη μερίδα του λέοντος, κινήθηκαν από εκτίμηση προς το πρόσωπό της, καθώς η πρόωγη υποψηφίως και πρώην επίτροπος έχει μετά τόσα χρόνια στον δημόσιο βίο «προσωπικές ψήφους, εν είδει οπαδών» που την ακολουθούν.

Είναι πάντοτε, βέβαια, ενεργά τα δίκτυα των διαπροσωπι-

Πρόκειται για κεντρώους που συντελούν καθοριστικά στο εκλογικό αποτέλεσμα, καθώς έχουν κοινωνική επιρροή, λέει κυβερνητική πηγή.

κών σχέσεων, στην Αττική αλλά και στην περιφέρεια. «Τα τελευταία χρόνια, που όλα τα κόμματα έχουν ανοίξει τις διαδικασίες, υπάρχουν κοινοί ψηφοφόροι που μπορούν με ευκολία να πάνε να ψηφίσουν σε όλα τα κόμματα μέσω των κοινωνικών διαύλων», λέει νεοδημοκρατική πηγή.

Ενας ακόμα λόγος, αλλά όχι

Αναλύοντας τους γαλάζιους της πράσινης κάλπης

Στη Ν.Δ. εκτιμούν ότι για πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ ψήφισαν και δικοί τους ψηφοφόροι. Πώς τους μετρούν και πώς σκέφτονται να τους «ασφαλίσουν» στη δική τους δεξαμενή

Σύμφωνα με αναλυτές, πολλοί εξ όσων προσήλθαν στις «πράσινες» κάλπες ήταν ψηφοφόροι της Ν.Δ. Εκτιμούν ότι έχει παίξει ρόλο πως το τελευταίο διάστημα η κυβέρνηση έχει αφήσει λίγο πιο πίσω το κεντρώο προφίλ της, προβαίνοντας σε κινήσεις που τονώνουν τη δεξιά της ταυτότητα.

ΑΠΟΨΗ

Ζωή μετά την εξουσία

Του ΤΑΚΗ Σ. ΠΑΠΠΑ

Ο **Κώστας** Σημίτης προτιμά να γράφει βιβλία. Ο Κώστας Καραμανλής προτιμά τη σιωπή. Ο Αντώνης Σαμαράς προτιμά να κάνει θόρυβο. Τρεις πρώην πρωθυπουργοί, με εντελώς διαφορετικές προσεγγίσεις στη ζωή μετά την εξουσία. Όμως, οι επιλογές τους δεν αντανακλούν μόνο την προσωπικότητά τους, αλλά και τον τρόπο που διαχειρίζονται την πολιτική τους κληρονομιά.

Η **πολιτική** υστεροφημία ενός ηγέτη συνδέεται άρρηκτα με την ποιότητα και τα αποτελέσματα της θητείας του. Οι επιτυχημένοι πρωθυπουργοί συνήθως απολαμβάνουν ήρεμα τη μεταπολιτική ζωή, με τη φήμη τους να τους συνοδεύει ως πολυτιμο κεφάλαιο. Αντιθέτως, οι λιγότερο επιτυχημένοι, έως και αποτυχημένοι, βρίσκονται αντιμέτωποι με τρεις επιλογές: να αποσυρθούν πλήρως από την πολιτική ακολουθώντας διαφορετική καριέρα, να παραμείνουν στον πολιτικό

βίο επιλέγοντας τακτική αιδήμονος σιγής ή να κρατηθούν στο προσκήνιο ως φωνές αντιπολίτευσης.

Ο **Σημίτης**, για παράδειγμα, είναι και ο μόνος από τους ζώντες πρώην πρωθυπουργούς που δεν παραιτήθηκε μετά από εκλογική ήττα, αλλά παρέδωσε την εξουσία, έχοντας στο ενεργητικό του την ιστορική ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ και σημαντικό εκσυγχρονιστικό έργο. Εκτοτε, επιλέγει προσεκτικά τις δημόσιες παρεμβάσεις του, κυρίως μέσα από βιβλία ή τοποθετήσεις σε κρίσιμα εθνικά ζητήματα. Η στάση του μοιάζει με εκείνη άλλων επιτυχημένων Ευρωπαίων ηγετών, όπως ο Φελίπε Γκονζάλες στην Ισπανία, ο Τόνι Μπλερ στη Βρετανία και ο Βαλερί Ζισκάρ ντ' Εστέν στη Γαλλία.

Στον **αντίποδο**, οι λιγότερο επιτυχημένοι πρωθυπουργοί ακολουθούν διαφορετικές διαδρομές. Στη Γερμανία, ο Γκέρχαρντ Σρέντερ εγκατέλειψε την πολιτική

και στράφηκε στον επιχειρηματικό κόσμο, συνεργαζόμενος με τη ρωσική Gazprom – μια επιλογή που αργότερα δέχθηκε έντονη κριτική. Άλλοι, όπως ο Γκρόντον Μπράουν και ο Χοσέ Λουίς Θαπατέρρο, επέλεξαν τη στρατηγική αποστασιοποίηση από την πολιτική επικαιρότητα. Αντιθέτως, προσωπικότητες όπως ο Νίκος Καραγιάννης, ο Ματέο Ρέντσι και ο Χοσέ Μαρία Αθνάρ, διατήρησαν έντονη πολιτική παρουσία ως σφοδροί επικριτές των διαδόχων τους.

Πίσω στην ελληνική πραγματικότητα, μόνο ο Γιώργος Παπανδρέου ακολουθούσε αρχικά μια ιδιαίτερη πορεία, επιχειρώντας να οικοδομήσει διεθνή καριέρα μέσω της Σοσιαλιστικής Διεθνούς. Ωστόσο, η επιστροφή του στην εγχώρια πολιτική σκηνή, πρώτα με το ΚΙΔΗΣΟ, το οποίο δεν κατάφερε να μπει στη Βουλή, και το 2021 με την αποτυχημένη διεκδίκηση της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ (κέρδισε ο Νίκος Ανδρουλάκης με υπερδιπλάσιες ψήφους), κα-

ταδεικνύει τη δυσκολία αποκοπής από την εσωτερική πολιτική.

Δύο **χαρακτηριστικές** περιπτώσεις «σιωπηλούς» στάσης αποτελούν ο Κώστας Καραμανλής και ο Αλέξης Τσίπρας. Ο πρώτος, μετά το τέλος της κυβερνητικής θητείας του και την επακόλουθη οικονομική κρίση, επέλεξε μια σχεδόν μοναστική σιωπή, αποφεύγοντας ακόμη και την υπεράσπιση του έργου του. Ακόμη και η πρόσφατη επιλογή της φυσικής απουσίας του από το «πάρτι» της Ν.Δ., ως σιωπή πρέπει να εκληφθεί παρά ως πολιτικός «λόγος». Ο Τσίπρας, νεότερος σε ηλικία, βρίσκεται ακόμη στη διαδικασία διαμόρφωσης της μετα-πρωθυπουργικής του ταυτότητας, με μια προσέγγιση που φανερώνει αμηχανία στη διαχείριση της πολιτικής του κληρονομιάς. Η επιλογή του Τσίπρα για πλήρη αποστασιοποίηση από το κόμμα με το οποίο αναδείχτηκε είναι πράξη πολιτικής σιωπής, που μάλιστα επιτείνεται από την

αδυναμία άρθρωσης ενός πειστικού αφηγήματος για το έργο της δικής του διακυβέρνησης.

Μοναδική **περίπτωση** αποτελεί ο Αντώνης Σαμαράς, ο οποίος επέλεξε να διατηρήσει έντονη παρουσία στην πολιτική σκηνή μέσω της συστηματικής κριτικής του προς όλες τις κατευθύνσεις. Η στάση του, ιδιαίτερα απέναντι στο ίδιο του το κόμμα και στον διάδοχό του, υποδηλώνει μια προσπάθεια επαναπροσδιορισμού της ιστορικής αποτίμησης της δικής του θητείας.

Οι **διαφορετικές** αυτές προσεγγίσεις αναδεικνύουν ένα διαχρονικό μοτίβο: η ποιότητα της διακυβέρνησης καθορίζει όχι μόνο το μέλλον της χώρας, αλλά και τη μετέπειτα πορεία του ίδιου του ηγέτη. Οι αποτελεσματικοί ηγέτες δεν χρειάζεται να υπερασπιστούν το έργο τους – αυτό μιλάει από μόνο του. Έχουν κερδίσει τη θέση τους στο πάνθεον των άξιων ηγετών κι έτσι μπορούν να αποτραβηχτούν στις χαρές του ιδιωτικού

λιγότερο σημαντικός, που κινητοποίησε κόσμο είναι η ανάγκη που αισθάνεται μια μερίδα πολιτών, «αφού η Ν.Δ. “παίζει” μόνη της στο πολιτικό σύστημα, η χώρα να έχει μια σοβαρή και δυναμική αντιπολίτευση». Τέτοιο κόσμο κινητοποίησε «κυρίως ο Παύλος Γερουλάνος, που δεν πήρε τόσο οργανωμένη ψήφο, όσο και η Άννα Διαμαντοπούλου, αλλά πιο ιδεολογική». Σε κάθε περίπτωση υπάρχει κόσμος «τον οποίο ενοχλεί η ηγεμονία της Ν.Δ., για λόγους δημοκρατίας και ισορροπίας». «Πρόκειται για κεντρώους που μετακινούνται με ευκολία σε κάθε εθνικές εκλογές και συντελούν καθοριστικά στο εκλογικό αποτέλεσμα, καθώς είναι πρόσωπα με κοινωνική επιρροή που επηρεάζουν τουλάχιστον άλλους δύο κατά μέσον όρο», λέει κυβερνητική πηγή που έχει αναλύσει διεξοδικά τον χώρο αυτό.

Επαναπροσέγγιση

Το ερώτημα είναι: Τους έχει χάσει αυτούς η Ν.Δ.; Η απάντηση είναι πως αρχικά το κυβερνών κόμμα ήταν τυχερό, καθώς εάν είχε εκλεγεί πρόεδρος του κόμματος είτε ο Παύλος Γερουλάνος είτε η Άννα Διαμαντοπούλου θα μπορούσε να αλλάξει εντελώς το πολιτικό παιχνίδι. Τώρα, με τους βασικούς υποδοχείς αυτής της ψήφου εκτός δεύτερου γύρου, η Ν.Δ. έχει «μία ακόμα ευκαιρία». Ουσιαστικά, «οι 859 ψήφοι που έλειψαν από τον Γερουλάνο για να πάει στον δεύτερο γύρο αφήνουν εκ νέου ένα μεγάλο μέρος του εκσυγχρονιστικού Κέντρου χωρίς εκπροσώπηση», λέει αναλυτής στην «Κ».

Τους πολίτες αυτούς «ούτε τους έχουμε χάσει ούτε τους έχουμε σίγουρους», αναφέρει, από την άλλη, κυβερνητική πηγή, επισημαίνοντας πως η μάχη αυτούς θα κριθεί σε δύο επίπεδα: Πρώτον, στο να συνεχίσει η κυβέρνηση να δείχνει πως δεν έχει χάσει τον κεντρώο προανατολισμό της και κινείται, κυρίως σε επίπεδο μεταρρυθμίσεων, στην ίδια λογική που είχε από το 2019. «Όσο κομβικό είναι για τη Ν.Δ. να μην χάσει άλλο κόσμο από την παραδοσιακή βάση της, άλλο τόσο είναι να μην αποξενωθεί από αυτούς τους πολίτες». Το δεύτερο επίπεδο που θα κριθεί η μάχη αυτή είναι στο τέλος της τετραετίας από το δίλημμα που θα τεθεί. Όπως εξηγεί η ίδια πηγή, «οι πολίτες αυτοί ψήφισαν Μητσοτάκη και λόγω των σκληρών εκλογικών διλημμάτων. Το δίλημμα αυτό τώρα δεν υπάρχει. Αρα μέχρι τις εκλογές πρέπει να βρεθεί ξανά, ώστε να επιστρέψουν». Και είναι πιο εύκολο «με αντίπαλο είτε τον Νίκο Ανδρουλάκη είτε τον Χάρη Δούκα», καταλήγει.

βίου, ενίοτε και στη συγγραφή. Αντιθέτως, μια ανεπιτυχής θητεία απαιτεί συνεχείς εξηγήσεις, οδηγώντας τους πρώην ηγέτες σε μια διαρκή προσπάθεια επαναδιαπραγμάτευσης του παρελθόντος στο πεδίο της ιστορικής και συμβολικής μνήμης.

Ισως **ο** πιο αποκαλυπτικός δείκτης της ποιότητας μιας ηγεσίας να μην είναι τι κάνουν οι πρωθυπουργοί όταν βρίσκονται στην εξουσία, αλλά η στάση που υιοθετούν μετά την αποχώρησή τους. Την επόμενη φορά, λοιπόν, που θα παρατηρήσουμε έναν πρώην πρωθυπουργό να υπερασπίζεται έντονα το έργο του ή να απουσιάζει εκκωφαντικά από τον δημόσιο διάλογο, αξίζει να αναρωτηθούμε: Ακούμε τον απόηχο μιας επιτυχημένης θητείας ή μήπως απλώς αντικρίζουμε το φάντασμα μιας αποτυχίας;

Ο κ. Τάκης Σ. Παππάς είναι πολιτικός επιστήμονας και συγγραφέας. Το νέο βιβλίο του, «Παράδοση χώρα», κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πατάκη.

Του ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Στο γραφείο του εφέτη ειδικού ανακριτή Λάρισας Σωτήρη Μπακαίμη, ο οποίος έχει αναλάβει την υπόθεση των Τεμπών, υπάρχει ένα κουτί. Περιέχει οστάρια που δεν έχουν ταυτοποιηθεί. Τα ευρήματα περισυνελέγησαν από τους χώρους όπου βρίσκονται τα βαγόνια από τα δύο τρένα τα οποία συγκρούστηκαν στα Τέμπη, αλλά και από το οικόπεδο όπου μεταφέρθηκε το σώμα έπειτα από τις επιμβάσεις που έγιναν στο σημείο του δυστυχήματος. Ένας συγγενής που επισκέφθηκε το γραφείο του ανακριτή μπορεί να βρέθηκε μπροστά σε αυτό το κουτί.

Η Μαρία Καρυστιανού, πρόεδρος του Συλλόγου «Τέμπη 2023», συνεχίζει να απασχολεί την επικαιρότητα ενάμιση χρόνο μετά το δυστύχημα. Η πιο πρόσφατη αφορμή ήταν η συναυλία στο Καλλιμάρμαρο –που έγινε την Παρασκευή– στην προετοιμασία για την οποία εκδηλώθηκαν τριβές μεταξύ των συγγενών των θυμάτων λόγω της ύπαρξης εισιτηρίου. Στο τέλος, οι τόνι έπεσαν. Όλοι λίγο-πολύ αποδέχθηκαν ότι, παρά την εθελοντική συμμετοχή των τραγουδιστών και άλλων που βοήθησαν στη διοργάνωση, το εισιτήριο ήταν απαραίτητο για να καλυφθούν δαπάνες, αλλά και για να συγκεντρωθεί ένα ποσό που θα καλύψει το κόστος της προσφυγής στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

Δημόσια ένταση, ιδιωτική ψυχραιμία

Η κυρία Καρυστιανού δεν είναι απλώς μια μητέρα που εκδηλώνει δημοσίως θυμό και αγανάκτηση προκειμένου να διαχειριστεί το ασήκωτο βάρος της απώλειας. Εδειξε από την πρώτη στιγμή –από την ομιλία της στην εξεταστική επιτροπή του Κοινοβουλίου, που την καθιέρωσε ακαριαία ως σύμβολο– ότι, εκτός από συντριπτικό συναίσθημα, διέθετε και τη ρητορική δεινότητα για να αρθρώσει ένα αίτημα δικαιοσύνης. Όταν συζητάει ιδιωτικώς, η ικανότητά της να επιχειρηματολογεί ψυχραιμία είναι ακόμη πιο εμφανής, απ' ό,τι όταν απευθύνει διαγγελματικές δηλώσεις στην κάμερα – συχνά έχοντας δίπλα και πολιτικούς παράγοντες, που δύσκολα κρύβουν την επιθυμία να εκμεταλλευθούν κοιμματικά

Μαρία Καρυστιανού

Όταν οι Ερινύες τραγουδούν

Σύμβολο του αιτήματος για δικαιοσύνη στα Τέμπη, η γιατρός από τη Θεσσαλονίκη δίχασε με τη συναυλία στη μνήμη των θυμάτων. Πώς εξηγεί τη στάση της στην «Κ»

«Είχαμε σκεφτεί να οργανώσουμε μια πορεία, αλλά επιλέξαμε τη συναυλία για να φωνάξουμε μέσα από τη μουσική. Θα μας βοηθήσει για να υποστηρίξουμε οικονομικά την προσφυγή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο».

τη συμβολική της δύναμη.

Παρά την αφοπλιστική ηθική ισχύ μιας μητέρας που αντί να υποδεχθεί το παιδί στον σταθμό, το παρέλαβε σε μαύρο σάκο, η Καρυστιανού δέχτηκε πολιτική κριτική, ακόμη και διαδικτυακές επιθέσεις. Οι πιο ήπιες ήταν εκείνες που έλεγαν ότι δεν μπορεί να μείνει στο απυρόβλητο, από τη στιγμή που εξαπολύει ένα λόγο καταγγελτικό, αποδομητικό για τους θεσμούς, με ισχυρισμούς που δεν έχουν αποδειχτεί. Η απάντηση σε αυτούς τους ισχυρισμούς δεν μπορεί να λογοκρίνεται διαρκώς ως ασέβεια προς το πένθος της.

Καμία πρωτοβουλία, όμως, της Καρυστιανού δεν είχε ξεσπάσει τόσες αντιδράσεις όσο η συναυλία στο Καλλιμάρμαρο. «Φυσικά, δεν κάναμε τη συναυλία για να γιορτάσουμε, αλλά για να υποστηρίξουμε και να τιμήσουμε τη μνήμη», λέει. «Είχαμε σκεφτεί να οργανώσουμε μια πορεία, αλλά επιλέξαμε τη συναυλία για να φωνάξουμε μέσα από τη μουσική. Και ασφαλώς θα μας βοηθήσει η συναυλία αυτή για να υποστηρίξουμε οικονομικά την προσφυγή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο». Δεν αποφεύγει να απαντήσει για το αν εκφράζει όλους τους συγγενείς των θυμάτων ή μέρος αυτών. Εξηγεί ότι ο σύλλογος δεν είναι απαραίτητο να έχει ως μέλη του όλους τους

συγγενείς προκειμένου να επιτελέσει τον σκοπό του.

«Οχι, δεν έχω εμπιστοσύνη στη Δικαιοσύνη», απαντάει ανεπιφύλακτα στη σχετική ερώτηση. Προφανώς εννοεί ότι δεν έχει «τυφλή εμπιστοσύνη», ότι και η Δικαιοσύνη ελέγχεται. Επιμένει πως υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις ότι βρίσκεται σε εξέλιξη κουκούλωμα της υπόθεσης. Ο συνομιλητής της μπορεί να θεωρήσει ότι κάποια από τα επιχειρήματά της είναι ίσως αβάσιμα, αλλά ορισμένα μπορεί να έχουν μεγάλη δόση αξιοπιστίας. Για παράδειγμα, το επιχείρημα που υποστηρίζει κατ' επανάληψιν ότι ο πρώην υπουργός Μεταφορών Κώστας Καραμανλής κρύβεται πίσω από τη βουλευτική ασυλία για να μη δικαστεί από απλό δικαστήριο είναι θεσμικά αβάσιμο. Ο Καραμανλής και κάθε υπουργός, έπειτα από την τελευταία αναθεώρηση του Συντάγματος, δεν έχει ασυλία. Τα τυχόν αδικήματα που τελούνται κατά τη διάρκεια της θητείας ενός υπουργού υπάγονται πλέον στην κοινή παραγραφή, δηλαδή παραγράφονται ύστερα από 15 χρόνια και μπορούν να εκδικαστούν οποιαδήποτε στιγμή ανεξάρτητα αν είναι ή όχι μέλος της Βουλής. Επιπλέον, κανένας διατελέσας υπουργός δεν έχει το δικαίωμα να απευθυνθεί σε απλό δικαστήριο για να ελέγξει πράξεις της θητείας του. Τα υπουργικά αδικήματα ελέγχονται αναγκαστικά από το ειδικό δικαστήριο.

Η Βουλή αποφασίζει τη σύσταση ειδικού δικαστηρίου έπειτα από συζήτηση που ενεργοποιείται όταν τουλάχιστον 30 βουλευτές καταθέσουν πρόταση στην οποία στοιχειοθετείται αιτιώδης σχέση ανάμεσα σε

υπουργική πράξη και αδίκημα. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η αντιπολίτευση ομολόγησε ουσιαστικά με τη στάση της ότι δεν μπορεί να στοιχειοθετηθεί και να υποστηριχτεί μια πρόταση στην οποία να εντοπίζεται αιτιώδης σχέση ανάμεσα σε κάποια απόφαση του Καραμανλή και στην πρόκληση του δυστυχήματος. Ο Καραμανλής επιτάχυνε την υλοποίηση της επίμαχης σύμβασης 717 του ΟΣΕ, που παρέλαβε βαλτωμένη. Κατηγορήθηκε από την αντιπολίτευση γιατί δεν την επιτάχυνε ακόμη περισσότερο και από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία γιατί δεν την ξήλωσε, αρχίζοντας τα πάντα από το μηδέν.

Η κυρία Καρυστιανού ακούει υπομονετικά όλα αυτά, αλλά αντιτείνει πως όταν οι προεδοποιήσεις για κίνδυνο δυστυχήματος ήταν σαφείς και έγγραφες, ο ΟΣΕ, το υπουργείο Μεταφορών, ο ίδιος ο Καραμανλής θα έπρεπε να είχαν λάβει εγκαίρως δραστικά μέτρα, έκτακτη μέτρα, κάτι που δεν έγινε. Πιστεύει ότι η κατάσταση των σιδηροδρόμων προφανώς έχει αιτιώδη σχέση με το δυστύχημα. Μπορεί η ευθύνη για την κατάσταση αυτή να μην είναι ενιαία, μπορεί να απλώνεται σε βάθος χρόνου και πολλοί αρμόδιοι να έχουν μικρότερο ή μεγαλύτερο μέρος της. Και μπορεί ασφαλώς να έπαιξε καθοριστικό ρόλο το ανθρώπινο λάθος.

Παρ' όλα αυτά, επιμένει ότι ο αρμόδιος υπουργός θα έπρεπε να είχε αποχωρήσει από την πολιτική για λόγους ευθιξίας. Ο ίδιος ο πολιτικός, ωστόσο, έχει πει στις ιδιωτικές συζητήσεις του ότι δεν κρύφτηκε και ότι ζήτησε να κριθεί πολιτικά στις εκλογές, γιατί μια πιθανή αποχώρηση από την

πολιτική θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως ομολογία ενοχής.

Πολιτική και ιατρική

Η Μαρία Καρυστιανού κατάγεται από δεξιά οικογένεια. Λέει ότι δεν έχει ψηφίσει ποτέ αριστερό κόμμα, αλλά προσθέτει ότι σταμάτησε να ψηφίζει στα 25 της. Ο πατέρας της ήταν νομικός και διευθυντής σε υποθηκοφυλακείο στη Θεσσαλονίκη ενώ η μητέρα της, που είχε σπουδάσει οικονομικά, εργαζόταν στο υποθηκοφυλακείο ως διοικητική υπάλληλος. Η ίδια έβγαλε την ιατρική στο ΑΠΘ και ειδικεύτηκε στην παιδιατρική στη Θεσσαλονίκη και στην Αγγλία. «Είχα σκοπό να μείνω στην Αγγλία, αλλά δεν το ήθελαν τα δυο παιδιά μου κι έτσι επέστρεψα». Ασχολήθηκε παράλληλα με την εναλλακτική ιατρική, όμως δεν την ασκεί. Μπορεί να παρέχει σχετικές συμβουλές, αλλά στο ιατρείο της ασκεί την παραδοσιακή ιατρική. «Παίρνω δύναμη από το λειτούργημα της ιατρικής, που φυσικά εξακολουθώ να ασκώ, αλλά κάθε μέρα παρακολουθώ τις εξελίξεις για το δυστύχημα. Με κρατάει όρθια η μεγάλη επιθυμία μου να αισθανθώ πως έκανα ό,τι περνούσε από το χέρι μου για να δικαιώσω το παιδί μου».

Η «τραγωδία των Τεμπών» δεν εξαντλείται στο χρονικό της σύγκρουσης. Ένα άλλο θρίλερ αρχίζει αμέσως μετά τη σύγκρουση. Αναφερόμαστε στο περιβόητο «μπάζωμα» του σημείου του δυστυχήματος και στο ενδεχόμενο η εμπορική αμαξοστοιχία να μετέφερε παράνομα φορτίο μερικών τόνων της εύφλεκτης ουσίας ξυλόλιο που χρησιμοποιείται –μεταξύ άλλων– για τη νόθευση καυσίμων. Η πυρόσφαιρα που

καταγράφηκε σε βίντεο κατά τη σύγκρουση αποδίδεται από συμβούλους του Συλλόγου «Τέμπη 2023» στην ύπαρξη του φορτίου.

Υπουργοί έχουν υποστηρίξει στις σχετικές κοινοβουλευτικές συζητήσεις (για το πόρισμα της εξεταστικής επιτροπής και για την πρόταση μομφής του ΠΑΣΟΚ) που πραγματοποιήθηκαν τον περασμένο Μάρτιο ότι το «μπάζωμα» έγινε για να πατήσουν με ασφάλεια οι γερανοί και να μεταφερθούν τα βαγόνια από ένα έδαφος κάτω από το οποίο βρίσκεται αγωγός μεταφοράς φυσικού αερίου.

Προφανώς, η απάντηση στο ερώτημα εάν η αμαξοστοιχία μετέφερε εύφλεκτη ύλη βαρύνει θεσμικά τη Δικαιοσύνη και όχι την κυβέρνηση. Η κυβέρνηση διευκόλυνε τη Δικαιοσύνη με την κατεπείγουσα διάταξη, που επιτρέπει στους ανακριτές να ακούσουν τις καταγεγραμμένες συνομιλίες και με την αφαίρεση από κάποια αδικήματα της διαδικασίας έκδοσης βουλευμάτων, έτσι ώστε η υπόθεση να βρεθεί ταχύτερα στο ακροατήριο.

Η κυρία Καρυστιανού, χωρίς να αρνείται τα παραπάνω, είναι πεπεισμένη ότι πραγματοποιήθηκε απόπειρα συγκάλυψης, που ενορχήστρωσαν ορισμένοι από εκείνους που συμμετείχαν στη διαχείριση της τραγωδίας ως εκπρόσωποι της πολιτείας, των αρμοδίων αρχών και του ΟΣΕ (δεν είναι σαφές ποιοι). «Όταν πήγα εγώ στο σημείο τα βαγόνια είχαν μετακινηθεί, αλλά το μπάζωμα συνεχιζόταν και μάλιστα στο τέλος το σημείο καλύφθηκε με πίσσα. Αρα το μπάζωμα δεν ήταν προϋπόθεση για τη μετακίνηση των βαγονιών». Χαρακτηρίζει «αποτυχημένη» την «απόπειρα συγκάλυψης».

Αν επεκτείνουμε τον μίτο της καχυποψίας, δεν θα σταματήσουμε εύκολα. Αρμόδιες πηγές λένε ότι το μπάζωμα έγινε έπειτα από εισήγηση της Πυροσβεστικής και απόφαση του συλλογικού οργάνου που συνεδρίασε εκείνη τη μοιραία νύκτα στην Περιφέρεια Θεσσαλίας. Παράλληλα, κάποιοι διευκρινίζουν ότι έγινε αρχικά εκσκαφή (πάνω από 40 φορτηγά με χώμα που μεταφέρθηκε σε κάποιο οικόπεδο ιδιώτη) και στη συνέχεια μπάζωμα του χώρου (με άλλο χώμα). «Πολλά νέα στοιχεία θα δοθούν στη δημοσιότητα πολύ σύντομα», λέει λακωνικά η κυρία Καρυστιανού.

Είναι μεγάλος ο αριθμός των πολιτών που πιστεύουν ότι, ανε-

«Όταν πήγα στο σημείο τα βαγόνια είχαν μετακινηθεί, αλλά το μπάζωμα συνεχιζόταν και μάλιστα στο τέλος το σημείο καλύφθηκε με πίσσα. Αρα το μπάζωμα δεν ήταν προϋπόθεση για τη μετακίνηση των βαγονιών».

ξαρτήτως κυβερνήσεως, η εξουσία είναι ένα ακλόνητο διαχρονικό πλέγμα συνωμοτικών σχέσεων ανάμεσα σε πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα που κινούνται στην γκρίζα ζώνη μεταξύ νομιμότητας και παρανομίας και προστατεύονται από τη Δικαιοσύνη. Αυτή είναι και η μαγιά των κομματικών σχηματισμών που έχουν φτάσει να αμφισβητούν τη νομιμότητα του «συστήματος» –εννοείται του δημοκρατικού συστήματος– είτε από το αριστερό είτε από το δεξιό άκρο του πολιτικού φάσματος. Σε αυτό το πλαίσιο, τα Τέμπη έγιναν καταλύτης που οξύνει την έλλειψη εμπιστοσύνης στους θεσμούς. Είναι χαρακτηριστική η φράση της κυρίας Καρυστιανού στην «Κ»: «Μιλώ ως πολίτης που έχει σκοτωθεί το παιδί του από τη διαφθορά».

Είναι αναπόφευκτο ότι η Μαρία Καρυστιανού αντιμετωπίζεται από πολλούς όχι μόνον ως μάνα που έχασε το παιδί της, αλλά και σαν Ερινύα, σαν μια Αλκυόνη που δίνει φωνή στην οργή για ηθικά εγκλήματα. Ίσως γι' αυτό τον λόγο το χρέος της Δικαιοσύνης να είναι βαρύ. Στον μύθο, την εκδικητική οργή των Ερινυνών, διαδέχεται η δικανική –βλέπε και ορθολογική– κρίση των Ευμενίδων. Η οργή είναι μάταιη, αν η δημοκρατία δεν βρει τον τρόπο να τη μεταβολίσει. Να τη μετουσιώσει σε κρίση.

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ
ΣΤΗ Μ. ΑΝΑΤΟΛΗ

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Το ημερολόγιο έγραφε Παρασκευή 22 Σεπτεμβρίου του 2023, όταν ο Μπέντζαμιν Νετανιάχου σκιαγραφούσε από το βήμα της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ το όραμα, ή μάλλον τη φαντασίωσή του, για μια «Νέα Μέση Ανατολή». Με ένα χάρτη της περιοχής στο ένα του χέρι και ένα μαρκαδόρο στο άλλο, χάραζε ενεργειακούς διαδρόμους και μεταφορικά δίκτυα που θα συνέδεαν το Ισραήλ με τα αραβικά κράτη, στη λογική του «make business, not war». Στον χάρτη του Νετανιάχου έλαμπε διά της απουσίας της η Παλαιστίνη, καθώς ολόκληρο το τρίγωνο από το ποτάμι μέχρι τη θάλασσα εμφανιζόταν ως Ισραήλ. Αυτή ήταν άλλωστε η λογική των περιφημών «Συμφωνιών του Αβραάμ» που είχε υπογράψει τρία χρόνια νωρίτερα το εβραϊκό κράτος με το Μπαχρέιν και τα Εμιράτα, με τις ευλογίες του Ντόναλντ Τραμπ: μια Pax Israeliamericana, που θα άφηνε το Παλαιστινιακό στο ράφι.

Το «τείχος»

Στα ίδια χρόνια βάδισε ο Τζο Μπάιντεν, πασχίζοντας να ολοκληρώσει τις Συμφωνίες του Αβραάμ με μια ιστορική συνθήκη αναγνώρισης του Ισραήλ από τη Σαουδική Αραβία. Ο Δημοκρατικός πρόεδρος έβλεπε πιο μακριά από τον προκάτοχό του. Στις 9 Σεπτεμβρίου του 2023, συναντήθηκε, στο περιώριο συνόδου κορυφής της ομάδας G20, με τον ντε φάκτο ηγέτη της Σαουδικής Αραβίας, Μοχάμεντ μπιν Σαλμάν, και τον πρωθυπουργό της Ινδίας, Ναρέντρα Μόντι, για να τους εκθέσει το φιλόδοξο σχέδιο: ένα τεράστιο δίκτυο μεταφοράς ενέργειας και εμπορευμάτων από την Ινδία μέχρι την Ευρώπη, που θα περνάει από τη Μέση Ανατολή, θα επεκτείνεται στην ψηφιακή σφαίρα και θα περιλαμβάνει το Ισραήλ. Προφανής στόχος του Μπάιντεν ήταν η δημιουργία ενός στιβαρού τείχους στην αυξανόμενη κινεζική διείσδυση. Δύο ημέρες πριν από την ομιλία Νετανιάχου στον ΟΗΕ, ο Σαουδάραβας πρίγκιπας προετοίμασε την κοινή γνώμη της χώρας του με μια τηλεοπτική συνέντευξη-βόμβα, όπου δήλωσε ότι «κάθε μέρα βρισκόμαστε πιο κοντά στην πιο ιστορική συμφωνία από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου», δηλαδή την ανοικτή συμφιλίωση με το Ισραήλ. Δύο εβδομάδες αργότερα, ήρθε το σοκ της 7ης Οκτωβρίου να ρίξει μεριάς τους πύργους από τραπουλόχαρτα.

Η «Νέα Μέση Ανατολή» ήρθε, αλλά δεν έμοιαζε καθόλου με τα όνειρα του Νετανιάχου. Ενα χρόνο μετά τις επιθέσεις της Χαμάς, το Ισραήλ βαλτώνει σε έναν μακρύ πόλεμο φθοράς, σε επτά μέτωπα: Γάζα, Δυτική Οχθ, Λίβανο,

Δύο αδέρφια πάνω από τον πρόχειρο καταυλισμό που έχει στήσει η οικογένειά τους, σε κεντρική πλατεία της Βηρυτού. Μεγάλος αριθμός εκτοπισμένων έχει βρει καταφύγιο στην πρωτεύουσα του Λιβάνου, καθώς το Ισραήλ συνεχίζει το σφυροκόπημα. Ο Μπέντζαμιν Νετανιάχου φιλοδοξεί να τσακίσει τη Χεζμπολάχ, πρώτα στρατιωτικά και έπειτα πολιτικά, ώστε να επιβάλει μια κυβέρνηση υποτελή στη Δύση και στο Ισραήλ.

Η «Μεγάλη Ιδέα» και
τα επτά πολεμικά μέτωπα

Το σχέδιο για τη «Νέα Μέση Ανατολή» υπήρχε στο συρτάρι του Νετανιάχου πριν από την 7η Οκτωβρίου. Τώρα, ο χάρτης αλλάζει, αλλά όχι βάσει σχεδίου

Ο Μπάιντεν έβαλε φρένο στον Νετανιάχου σε ό,τι αφορά τα πυρηνικά του Ιράν, γνωρίζοντας ότι το Ισραήλ δεν μπορεί να καταφέρει ουσιώδη πλήγματα χωρίς τα αμερικανικά αεροπλάνα B-2.

Υεμένη, Ιράκ, Συρία και Ιράν. Οι εκδηλώσεις μνήμης για τα θύματα της 7ης Οκτωβρίου γίνονταν υπό τους ήχους των σειρήνων για τις ρουκέτες που εκτόξευαν ταυτόχρονα η Χαμάς στο νότιο μέτωπο και η Χεζμπολάχ στο βόρειο. Το θηλικό κύρος του Ισραήλ παγκοσμίως έπεσε σε ιστορικό ναδίρ από τις θηριώδεις στη Γάζα, όπου έχει εξοντωθεί το 2% του παλαιστινιακού πληθυσμού.

Σύμφωνα με τη βρετανική ανθρωπιστική οργάνωση Theitworld, περισσότερα από 10.000 παιδιά έχουν σκοτωθεί, περίπου 2.000 έχουν ακρωτηριαστεί, ενώ 40% των οικογενειών φιλοξενούν παιδιά που δεν είναι δικά τους. Τρέμοντας την οργή των αραβικών δρόμων, η Ιορδανία ανακάλεσε τον πρεσβευτή της από το Ισραήλ και ο Μοχάμεντ μπιν Σαλμάν δήλωσε ότι δεν πρόκειται να υπάρξει εξομάλυνση εάν δεν συγκροτηθεί ανεξάρτητο παλαιστινιακό κράτος με πρωτεύουσα την Ανατολική Ιερουσαλήμ. Την Πρωτοχρονιά του 2024, η Σαουδική Αραβία, τα Εμιράτα και η Αιγύπτος μπήκαν στην ομάδα των BRICS μαζί με τον μεγάλο περιφερειακό αντίπαλό τους, το σιτικό Ιράν.

Παρ' όλα αυτά, ο Νετανιάχου δεν λέει να εγκαταλείψει τη φαντασίωσή του, αντιθέτως, προ-

σπαθεί να καταφέρει με τις βόμβες και τα tanks ό,τι δεν κατάφερε με τη διπλωματία και τα δολάρια. Στον Λίβανο, φιλοδοξεί να τσακίσει τη Χεζμπολάχ, πρώτα στρατιωτικά και έπειτα πολιτικά, ώστε να επιβάλει μια κυβέρνηση υποτελή στη Δύση και στο Ισραήλ, αυτό δηλαδή που προσπάθησαν χωρίς επιτυχία οι προκάτοχοί του με την εισβολή και την κατοχή του 1982-2000. Ήδη κυκλοφορεί το όνομα του Ζοζέφ Αούν, αρχηγού του κυβερνητικού στρατού, ως πιθανού νέου προέδρου με στήριξη από τις ΗΠΑ (όπου έχει εκπαιδευτεί) και τη Γαλλία. Στο Ιράν, προσπαθεί να παρασύρει τις ΗΠΑ σε έναν μεγάλο πόλεμο, ποντάροντας στην ανατροπή του υπάρχοντος καθεστώτος. Βέβαια, ο Τζο Μπάιντεν θα θυμάται τον Νετανιάχου να παροτρύνει, το 2002, την τότε κυβέρνηση Μπους από το βήμα του αμερικανικού

Ο Ερντογάν φοβάται ότι η αποδυνάμωση του Ιράν και των συμμάχων του θα οδηγήσει στην ανάδυση κουρδικής κρατικής οντότητας σε εδάφη της Συρίας, του Ιράν και του Ιράκ.

Κογκρέσου να εξαπολύσει πόλεμο κατά του Ιράκ, λέγοντας ότι «αν ανατραπεί το καθεστώς Σαντάμ, σας εγγυώμαι ότι αυτό θα έχει τρομερές επιπτώσεις στην περιοχή». Το τι έγινε τότε, το γνωρίζει όλος ο κόσμος, το τι θα αποφασίσει ο Μπάιντεν τώρα, μάλλον δεν το γνωρίζει ούτε ο ίδιος.

Ο Αμερικανός πρόεδρος έβαλε φρένο στον Νετανιάχου σε ό,τι

ΑΠΟΨΗ

Η Ελλάδα στη Μέση Ανατολή

Του ΜΑΝΟΥ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Η κατάσταση στη Μέση Ανατολή συνεχώς χειροτερεύει και εξελίσσεται σε μια περιφερειακή κρίση. Το μόνο βέβαιο είναι ότι η ισραηλινή ηγεσία δεν έχει κανένα σοβαρό λόγο να διακόψει τώρα τις στρατιωτικές της επιχειρήσεις. Η Χαμάς δίνει μάχη οπισθοφυλακών σε συγκεκριμένα σημεία της Γάζας, ενώ η Χεζμπολάχ προσπαθεί να προβάλει αντίσταση χωρίς ηγεσία. Η διεθνής κοινότητα παρακολουθεί με αμνηχανία τα τεκταινόμενα, αφού μέχρι στιγμής όλες οι προτάσεις για την επίτευξη εκκευρίας έχουν πέσει στο κενό.

Βρισκόμαστε πλέον σε ένα πολύ κομβικό σημείο για το μέλλον της περιοχής. Τα επικείμενα ισραηλινά αντίποινα για την ισραηλινή πυραυλική επίθεση της 1ης Οκτωβρίου θα κρίνουν την περαιτέρω εξέλιξη των συγκρούσεων. Μια λελογισμένη αντίδραση του Ισραήλ εναντίον της Ισλαμικής Δημοκρατίας θα λειτουργήσει εκτονωτικά και ίσως

Η Αθήνα πρέπει να απαιτήσει την προστασία χριστιανικών μνημείων στις εμπόλεμες ζώνες, ειδικά από το Ισραήλ, που παραμένει στρατηγικός μας εταίρος.

επιφέρει ύφεση της έντασης. Αντιθέτως, μια μαζική επίθεση μπορεί να οδηγήσει το ιρανικό καθεστώς στο επικίνδυνο συμπέρασμα ότι διακυβεύεται η ίδια του ύπαρξη. Τότε η Τεχεράνη δεν θα έχει να χάσει τίποτα και θα αντεπιτεθεί με ασύμμετρους τρόπους.

Σε κάθε περίπτωση, τα γεγονότα στη Μέση Ανατολή αφορούν την Ελλάδα για διαφόρους λόγους, που έχουν αναλυθεί σχεδόν επαρκώς. Σχετίζονται με τις δυσμενείς συνέπειες μια νέας προσφυγικής ή ενεργειακής κρίσης, την πιθανή

έξαρση της ισλαμιστικής τρομοκρατίας και τη δυναμική στρατιωτική εμπλοκή της Τουρκίας στις εμπόλεμες ζώνες. Υπάρχει όμως ένας λόγος μεγάλης σημασίας που συχνά παραβλέπεται, λόγω άγνοιας ή ελλιπούς γνώσης για την άρρηκτη πολιτισμική σχέση της Ελλάδας με την περιοχή.

Παρά την επικράτηση μιας τεχνοκρατικής αντίληψης για τη διπλωματία, η θρησκεία και ο πολιτισμός παραμένουν γέφυρες επικοινωνίας και κατανόησης με τους λαούς της Μέσης Ανατολής. Τα Προεβυγενή Πατριαρχεία στα Ιεροσόλυμα, στην Αλεξάνδρεια και στη Δαμασκό εξακολουθούν να προωθούν τις χριστιανικές αξίες στην ταραγμένη περιοχή. Η Αγιοταφική Αδελφότητα φυλάττει τα Ιερά Προσκυνηματα εντός και εκτός Ιεροσολύμων, υπό ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες. Χρήσιμο θα ήταν να γίνει μια υπενθύμιση προς όλες τις πλευρές ότι ο Ελληνισμός διατηρεί ιστορικά δικαιώματα στην περιοχή, όπως επιβεβαίωσε η Συν-

θήκη των Παρισίων το 1856 μετά το τέλος του Κριμαϊκού Πολέμου. Η Αθήνα πρέπει να απαιτήσει την προστασία χριστιανικών μνημείων στις εμπόλεμες ζώνες, ειδικά από το Ισραήλ που παραμένει στρατηγικός μας εταίρος.

Ωστόσο, η πολιτισμική ισχύς της Ελλάδας δεν περιορίζεται μόνο στο ιδιοκτησιακό και προσκυνηματικό καθεστώς των Αγίων Τόπων. Η Ορθοδοξία παραμένει ζωντανή μέσα από την παρουσία μιας άλλης Ρωμιοσύνης. Ο μεγάλος ιστορικός Παύλος Καρολίδης έγραψε το 1909 την πραγματεία «Περί της εθνικής καταγωγής των Ορθοδόξων Χριστιανών Συρίας και Παλαιστίνης», όπου τεκμηρίωσε τη βυζαντινή τους καταγωγή. Η χώρα μας φέρει μια θηική και ανθρωπιστική ευθύνη για την ευημερία εκατοντάδων χιλιάδων Ελληνοορθόδοξων στη Γάζα, στη Δυτική Οχθ, στον Λίβανο. Πρόκειται για ανθρώπους που βλέπουν με πολύ μεγάλη συμπάθεια τη σύγχρονη Ελλάδα, όχι μόνο για θρησκευτι-

Η διαμόρφωση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής δεν μπορεί να βασίζεται σε μια μονοδιάστατη προσέγγιση που εδράζεται απλά στο διεθνές δίκαιο.

κούς λόγους. Πολλοί από αυτούς έχουν αποφοιτήσει από σχολεία που ανήκουν στις Ορθόδοξες Εκκλησίες και έτσι μετέχουν της ελληνορθόδοξης παιδείας.

Να μην τους εγκαταλείψουμε, λοιπόν, στη μοίρα τους, όπως δυστυχώς συνέβη με τους ομόδοξους πληθυσμούς της Συρίας. Η Ελλάδα δύναται να τους συμπαρασταθεί ενεργά, όσο το επιτρέπουν οι δυνατότητές της. Κατ' αρχάς, η ελληνική κυβέρνηση οφείλει να δημιουργήσει ένα ειδικό πρόγραμμα ανθρωπιστικής βοήθειας προς τις

αφορά το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν, γνωρίζοντας ότι το Ισραήλ δεν μπορεί να καταφέρει ουσιώδη πλήγματα χωρίς τα αμερικανικά αεροπλάνα B-2 και τις τερατώδεις, αμερικανικές βόμβες των 14 τόνων για τη διάλυση υπογείων οχυρών. Επίσης τάχθηκε εναντίον του βομβαρδισμού πετρελαιοικών εγκαταστάσεων του Ιράν, προφανώς υπολογίζοντας το δυναμικό πολιτικό κόστος για την Κάμαλα Χάρις (και το όφελος για τον Βλαντιμίρ Πούτιν) από πιθανή εκτίναξη των τιμών των καυσίμων. Δεν είναι καθόλου βέβαιο, όμως, ότι η αναμενόμενη ισραηλινή απάντηση στην πυραυλική επίθεση του Ιράν, την 1η Οκτωβρίου, δεν θα πυροδοτήσει έναν μακρύ πόλεμο, κάτι που θα φέρει τις ΗΠΑ μπροστά σε τρομερά διλήμματα.

Οι καταγιστικές εξελίξεις στην περιοχή έχουν θορυβήσει τις τουρκικές ελίτ. Την 1η Οκτωβρίου, ο Ταγίπ Ερντογάν υποστήριξε ότι «η ισραηλινή ηγεσία, ενεργώντας υπό το ντελίριο της 7ης της Επαγγελίας, θα βάλει στόχο, μετά την Παλαιστίνη και τον Λίβανο, την πατρίδα μας, τη δική μας γη». Νωρίτερα, στις 28 Ιουλίου, είχε προειδοποιήσει πως η Τουρκία μπορεί να αντιμετωπίσει διά της στρατιωτικής ισχύος το Ισραήλ, «όπως έκανε στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ και στη Λιβύη». Προφανώς, ο Ερντογάν δεν θεωρεί πιθανό ότι το Ισραήλ θα εξαπολύσει πόλεμο στην Τουρκία, μια χώρα-μέλος του ΝΑΤΟ. Εκείνο που φοβάται, όπως ο ίδιος αναγνώρισε, τον Ιούλιο, είναι ότι η αποδυνάμωση του Ιράν και των συμμάχων του θα μπορούσε να οδηγήσει στην ανάδυση κουρδικής κρατικής οντότητας σε εδάφη της Συρίας, του Ιράν και του Ιράκ (στο τελευταίο υπάρχει ήδη, σε εμβρυακή μορφή), κάτι που θα λειτουργούσε ως μαγνήτης αλτρωτικών αισθημάτων για τους Κούρδους της Τουρκίας.

Οικονομικό κόστος

Με δυο λόγια, ο μεγαλοϊδεατισμός του Νετανιάχου απειλεί να παρασύρει ολόκληρη την ευρύτερη περιοχή σε ένα σπιράλ βίας και ριζοσπαστικοποίησης, να αποσταθεροποιήσει το ΝΑΤΟ και να φθείρει ακόμη περισσότερο τις ΗΠΑ στον Παγκόσμιο Νότο, προς όφελος της Κίνας και της Ρωσίας. Αλλά και για το ίδιο το Ισραήλ, ο εγκλωβισμός σε μακρόχρονους πολέμους φθοράς έχει ήδη μεγάλο οικονομικό κόστος: το 2022 είχε πλεόνασμα 4%, τώρα έχει έλλειμμα 8,1% και οι οικολογολογιστές υποβαθμίζουν την πιστοληπτική του ικανότητα. Παράλληλα, οι δυσκολίες που συναντά ο ισραηλινός στρατός στις χερσαίες επιχειρήσεις τόσο της Γάζας όσο και του Λιβάνου, επιβεβαιώνουν τον γνωστό αφορισμό του Χένρι Κίσινγκερ: «Όσο ο τακτικός στρατός δεν νικάει, κάνει. Όσο το αντάρτικο δεν χάνει, κερδίζει». Αλλά ποιος τον ακούει πλέον στην Ιερουσαλήμ;

δοκιμαζόμενες χριστιανικές κοινότητες. Μικρά παιδιά μπορούν να φιλοξενηθούν στη χώρα μας και βαριά τραυματίες να νοσηλευθούν σε ελληνικά νοσοκομεία. Πρόκειται για κινήσεις με ελάχιστο κόστος, που όμως θα ανυψώσουν πολύ το κύρος της Ελλάδας. Ταυτόχρονα, η ελληνική κοινωνία οφείλει να καλωσορίσει όσους χριστιανούς της Μέσης Ανατολής βρουν καταφύγιο στη χώρα μας.

Η διαμόρφωση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής δεν μπορεί να βασίζεται σε μια μονοδιάστατη προσέγγιση που εδράζεται απλά στο διεθνές δίκαιο. Η Ελλάδα πρέπει να είναι ένας φάρος ανθρωπισμού και συμπαράστασης για το χριστιανόπληρο πλήρωμα στον Λίβανο και στην Παλαιστίνη, που δοκιμάζεται από πολέμους και καταστροφές.

Ο κ. Μάνος Καραγιάννης είναι καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και Reader in International Security στο King's College London.

«Να πιαστούμε από ό,τι έμεινε»

Στη Σιδώνα ακούγονται εκρήξεις, αλλά κανείς δεν ταραίζεται. Οδοιπορικό σε μια πόλη που ζει στη σκιά του πολέμου

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ
ΣΤΗ Μ. ΑΝΑΤΟΛΗ

Της ΑΛΕΞΙΑΣ ΚΑΛΑΪΤΖΗ

Η φωτογραφία του μας συνοδεύει σε κάθε ταξίδι, κολλημένη στον καθρέφτη του συνοδηγού, δίπλα στο σύνθημα #ΔικαιοσύνηΓια-ΤονΑλί. Μια διαρκής υπενθύμιση ότι αυτός ο πόλεμος δεν υπακούει σε νόμους και κανόνες. Ο Ισάμ Αμπντάλα, δημοσιογράφος του Reuters, σκοτώθηκε πέρυσι στον Λίβανο από ισραηλινά πυρά την ώρα που κινηματογράφουσε τα σύνορα και ενώ φορούσε όλα τα απαραίτητα διακριτικά. Ήταν εξαιρετικός επαγγελματίας και ο καλύτερος φίλος του Αχμάντ Σκούρι, που τώρα βοηθάει ξένους δημοσιογράφους να καλύψουν την κλιμάκωση του ίδιου πολέμου. «Όταν έμαθα ότι σκοτώθηκε δημοσιογράφος του Reuters ένιωσα αμέσως ότι ήταν αυτός. Άνοιξα τα social media. Όταν είδα τη φωτογραφία του έπαθα σοκ», είπε ο Αχμάντ τη στιγμή που ξεκινάμε την αποστολή μας στον νότιο Λίβανο.

Μετά την ανακοίνωση του ισραηλινού στρατού για εκκένωση της παραλιακής ζώνης όλου του νότου –από το ύψος του ποταμού Αουάλι, λίγα μέτρα πριν από τη Σιδώνα, μέχρι τα σύνορα– τα βλέμματα στράφηκαν σε εκείνη την περιοχή με τον φόβο ότι, όπως και το 2006, θα δεχθεί σφοδρή επίθεση διά θαλάσσης. Δεν χρειάζεται να διανύσουμε πολλά χιλιόμετρα στον κεντρικό αυτοκινητόδρομο για να αντιληφθούμε ότι κάτι αλλάζει όσο απομακρυνόμαστε από την πρωτεύουσα. Δεξιά κι αριστερά ξεχωρίζουν τεράστια πανό με τη φωτογραφία του Χασάν Νασράλα και το σύνθημα: «Η νίκη ξεκινάει εδώ». Στον δρόμο προσπερνάμε φυτείες με μπανάνες και πολυτελή ξενοδοχεία πάνω στη Μεσόγειο, που πλέον είναι άδεια, δύο βασικές πηγές εισοδήματος της περιοχής. Φτάνοντας στη Σιδώνα, την πύλη του νότου, πρέπει να περάσουμε τα σημεία ελέγχου του στρατού. Για να εργαστείς ως δημοσιογράφος από αυτό το σημείο και μετά, δεν αρκεί η απλή διαπί-

στευση του υπουργείου Ενημέρωσης. Χρειάζεται την άδεια του στρατού και των μυστικών υπηρεσιών.

Με τις βάρκες δεμένες

Έχουν περάσει ήδη μερικά 24ωρα από την προειδοποίηση του ισραηλινού στρατού για εκκένωση της παραθαλάσσιας ζώνης, ωστόσο η Σιδώνα αγωνίζεται να διατηρήσει μια αίσθηση κανονικότητας, αρνούμενη να υποκύψει στον φόβο. Στους δρόμους και τα μαγαζιά κυκλοφορεί κανονικά ο κόσμος. Μόλις φτάνουμε, ένα μαχητικό του ισραηλινού στρατού σπάει το φράγμα του ήχου. Ακούγονται δύο εκκωφαντικές εκρήξεις. Σχεδόν κανείς όμως δεν αντιδράει. «Εμείς είμαστε συνηθισμένοι στις βόμβες αυτές», εξηγεί ο 60χρονος Αντνάν, Παλαιστίνιος που εκτοπίστηκε από την Τύρο στη Σιδώνα μετά την αεροπορική επιδρομή του Ισραήλ για να προστατεύσει την κόρη

Λιβανέζος ψαράς ελέγχει τα δίκτυα του στο λιμάνι της Σιδώνας. Ο ισραηλινός στρατός απαγόρευσε την αλιεία και οποιαδήποτε άλλη θαλάσσια δραστηριότητα κατά μήκος μιας περιοχής μήκους άνω των 50 χιλιομέτρων. Συνολικά 400 άνδρες ζουν από την αλιεία στην πόλη. «Ας πούμε ότι αφήσαμε τα ψάρια να μεγαλώσουν. Θα ευεργετηθούμε από αυτό. Δόξα τω Θεώ», λέει νεαρός ψαράς στην «Κ».

A.PHOTO/MOHAMMED ZAFARI

«Φωτιά» στον νότιο Λίβανο

Κοινοτήτες, των οποίων οι κάτοικοι δέχθηκαν διαταγές εκκένωσης από τους Ισραηλινούς.

Πού έχουν εισβάλει ισραηλινά στρατεύματα

Στρατιωτικές ζώνες που έχουν αποκλεισθεί από το Ισραήλ

ΠΗΓΗ: THE NEW YORK TIMES

Λίον Πανέτα, πρώην υπουργός Αμυνας των ΗΠΑ και πρώην διοικητής της CIA

Γιατί να μη χτυπήσει το Ισραήλ τα πυρηνικά του Ιράν

Συνέντευξη στον ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΕΙΚΙΔΗ

Λίγοι στην Ουάσινγκτον έχουν την πείρα του Λίον Πανέτα. Ο 86χρονος βετεράνος έχει οπτεύσει ως υπουργός Αμυνας, διοικητής της CIA (επί Ουπάμα) και προσωπάρχης του Λευκού Οίκου (επί Κλίντον). Η «Κ» συζήτησε μαζί του, μέσω τηλεδιάσκεψης, για τον πόλεμο στη Μέση Ανατολή και τη στάση των ΗΠΑ.

– Με την κούρσα για τις προεδρικές εκλογές στις ΗΠΑ να κορυφώνεται, φαίνεται ότι η δυνατότητα αμερικανικής παρέμβασης στη Μέση Ανατολή έχει περιοριστεί. Σε τι αποδίδετε την έλλειψη συνεννόησης μεταξύ Μπάιντεν και Νετανιάχου; – Συνομιλήσαν πρόσφατα ύστερα από καιρό και είμαι σίγουρος ότι εξέφρασαν ο ένας στον άλλον τις απογοητεύσεις τους σε σχέση με τον πόλεμο. Το μεγάλο ερώτημα που απασχολεί και τις δύο πλευρές αυτή τη στιγμή είναι τι είδους χτύπημα θα πραγματοποιήσει το Ισραήλ εναντίον του Ιράν. Θα είναι ένα μεγάλο χτύπημα που θα στοχεύει πολλούς στόχους, συμπεριλαμβανομένων των πυρηνικών εγκαταστάσεων και των πετρελαιοπηγών του Ιράν, ή θα είναι ένα πιο περιορισμένο χτύπημα; Και αυτό θα μας

δείξει αν θα έχουμε έναν ευρύτερο πόλεμο ή αν υπάρχει ελπίδα πως μπορούν να τεθούν όρια. Επίσης, είναι πολύ σημαντικό για τις Ηνωμένες Πολιτείες να συνεχίσουν να προσφέρουν παγκόσμια ηγεσία στον κόσμο. Αν οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν το κάνουν, κανείς άλλος δεν θα το κάνει.

– Η αμερικανική διπλωματία έχει προειδοποιήσει το Ισραήλ να μην πλήξει το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν. Ποιοι είναι οι φόβοι από ένα τέτοιο χτύπημα; – Το Ισραήλ έχει κάνει πολλά για να αποκαταστήσει την αποτρεπτική του ικανότητα στη Μέση Ανατολή. Ωστόσο, οι πυρηνικές εγκαταστάσεις του Ιράν είναι θαμμένες βαθιά στο υπέδαφος και το Ισραήλ, ειλικρινά, δεν έχει τη δυνατότητα να κυνηγήσει τέτοιου είδους στόχους. Μπορούν να προκαλέσουν κάποια ζημιά, αλλά δεν θα μπορέσουν να καταστρέψουν ολοκληρωτικά την πυρηνική ικανότητα του Ιράν. Οπότε το ερώτημα που τίθεται είναι, αν χτυπήσουν αυτές τις πυρηνικές εγκαταστάσεις, θα καταστρέψουν πραγματικά την πυρηνική ικανότητα του Ιράν ή απλώς θα δημιουργήσουν ένα ακόμη μεγαλύτερο κίνητρο για το Ιράν να αναπτύξει πυρηνικό όπλο;

CAGE CLIP/OUTLINE THE NEW YORK TIMES

«Η ανησυχία μου είναι η αδιάκριτη χρήση όπλων. Η χρήση των βομβητών έπρεπε να συνδέεται με έναν συγκεκριμένο στρατηγικό στρατιωτικό στόχο. Οχι αδιακρίτως», λέει ο Λίον Πανέτα.

Είναι σημαντικό για τις ΗΠΑ να συνεχίσουν να προσφέρουν παγκόσμια ηγεσία στον κόσμο. Αν δεν το κάνουν, κανείς άλλος δεν θα το κάνει.

– Περιγράψατε πρόσφατα την επιχείρηση του Ισραήλ με τους βομβητές ως ένα είδος τρομοκρατίας. Με την ηγεσία της Χεζμπολάχ και της Χαμάς να έχει πλέον αποδεκατιστεί, πιστεύετε ότι η κίνηση του Ισραήλ ήταν λάθος;

– Αυτό που με ανησυχεί στην προσέγγιση του Ισραήλ με τους βομβητές είναι ότι διανεμήθηκαν κυριολεκτικά σε χιλιάδες ανθρώπους και στη συνέχεια αποφάσισαν να τους ανατινάξουν επειδή ανησυχούσαν μήπως η Χεζμπολάχ το μάθαινε. Το αποτέλεσμα ήταν ότι πολλοί άνθρωποι σκοτώθηκαν ή ακρωτηριάστηκαν, συμπεριλαμβανομένων γυναικών και παιδιών. Η ανησυχία μου είναι η αδιάκριτη χρήση όπλων. Η χρήση των βομβητών έπρεπε να συνδέεται με έναν συγκεκριμένο στρατηγικό στρατιωτικό στόχο. Οχι αδιακρίτως.

– Κατά τη γνώμη σας, ήταν ορθή κίνηση η εξόντωση του Νασράλα και του Χανιγιά;

– Ο Νασράλα ήταν κακοποιός και οι Ηνωμένες Πολιτείες το γνωρίζουν αυτό, όπως και το Ισραήλ. Το γεγονός ότι οι Ισραηλινοί μπήκαν να βρουν τις πληροφορίες που έδειχναν πού βρισκόταν και στη συνέχεια να τον στοχεύσουν,

νομίζω ότι ήταν πραγματικά μια πολύ καλή επιχείρηση. Αλλά στο τέλος της ημέρας πρέπει να είσαι σε θέση να έχεις μια «τελική κίνηση», επειδή η δολοφονία ηγέτη δεν τερματίζει την τρομοκρατία, αλλά έχει ως αποτέλεσμα αυτοί οι ηγέτες να αντικατασταθούν από άλλους. Αν δεν έχεις ταυτόχρονα μια διπλωματική οδό, που θα οδηγήσει σε κάποιο είδους λύση, τότε το μόνο που θα κάνεις είναι να συνεχίσεις αυτούς τους αέναους πολέμους.

– Με τον πόλεμο να εξαπλώνεται πλέον στον Λίβανο, στην Υεμένη, στη Συρία και στο Ιράν, υπάρχει ρεαλιστικός δρόμος για την κατάπαυση του πυρός;

– Η άποψή μου είναι ότι το Ισραήλ πρέπει να αναπτύξει σαφείς στόχους σε αυτόν τον πόλεμο. Νομίζω ότι πρέπει να εξετάσουν σοβαρά το ενδεχόμενο να συμφωνήσουν σε μια κατάπαυση του πυρός, που θα επέτρεπε, επιτέλους, την απελευθέρωση των ομήρων. Μια τέτοια συμφωνία θα αντιμετώπιζε τις ανάγκες για ανθρωπιστική βοήθεια στη Γάζα και θα οδηγούσε σε μια Γάζα που θα μπορούσε να αυτοδιοικηθεί. Ακόμη, αν ήμουν στη θέση του Ισραήλ, θα έκανα επίσης μια πολύ ισχυρή διπλωματική προσπά-

μίατσαν να εργάζονται. «Μέχρι τώρα πιάναμε μικρά ψάρια. Ας πούμε ότι αφήσαμε τα ψάρια να μεγαλώσουν. Θα ευεργετηθούμε από αυτό. Δόξα τω Θεώ».

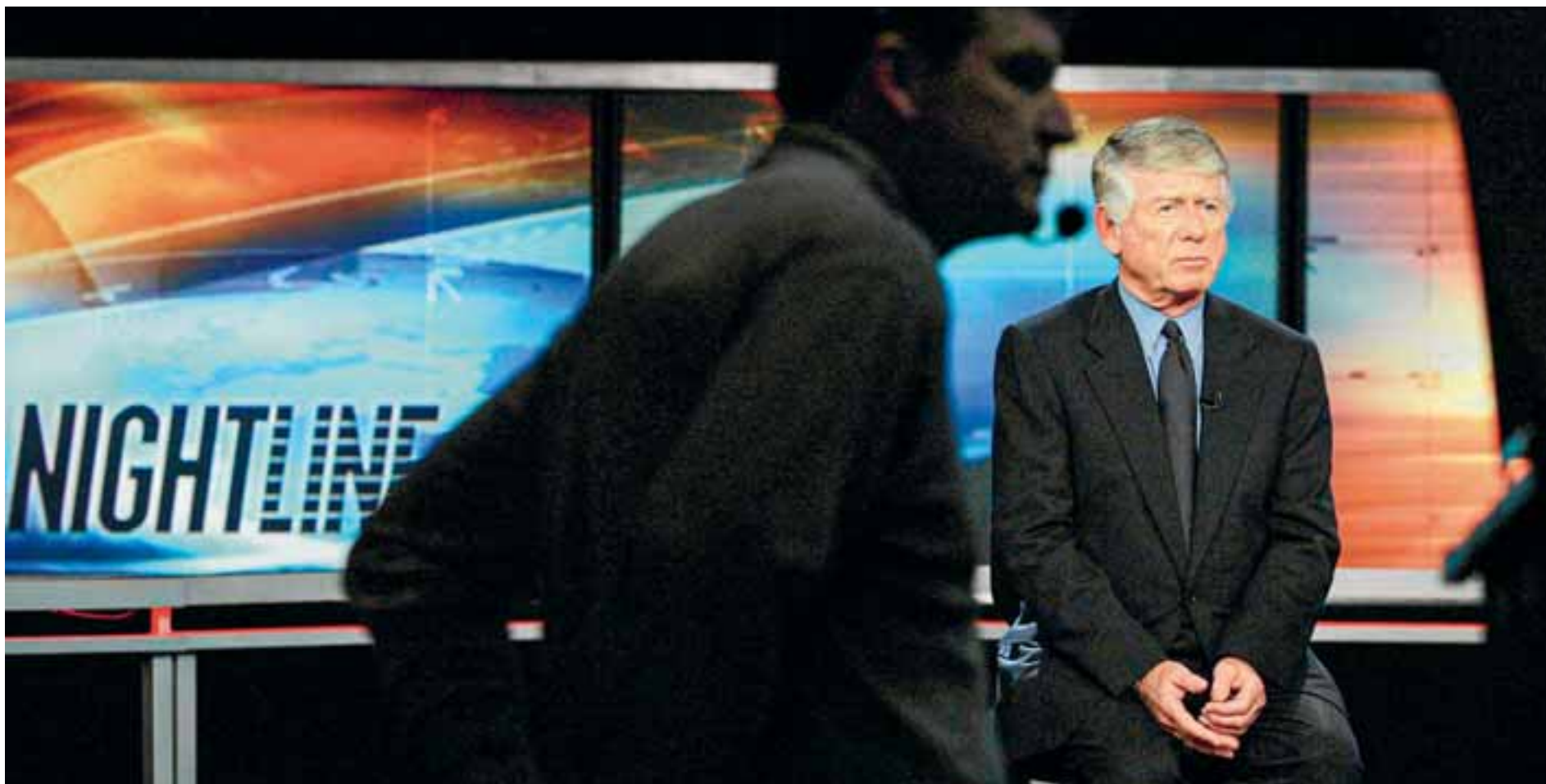
Η πόλη έχει υποδεχθεί χιλιάδες εκτοπισμένους από τον νότο. Ο Μοχάμαντ, 17χρονος Σύρος που έχει πάγκο με γλυκά, λέει πως έφυγαν αρκετοί από τους κατοίκους και έχουν έρθει καινούργιοι από τον νότο. Πολύ λιγότεροι ωστόσο αγοράζουν τις καραμέλες που πουλάει στην αρχή της παραλιακής. Δεν σταμάτησε ούτε ημέρα, όπως είπε, να στίνει τον πάγκο του. «Έχω περάσει πόλεμο στη Συρία. Δεν φοβάμαι».

Μυρωδιά ναργιλέ

Στο κέντρο της Σιδώνας, μακριά από τη θάλασσα, η κίνηση είναι εντονότερη. Ανά διαστήματα περνάει ένα αυτοκίνητο που έχει στη διαπασών τον ύμνο της Χεζμπολάχ.

Τα καφέ είναι γεμάτα νέους που απολαμβάνουν τον ναργιλέ τους, η μυρωδιά του οποίου κατακλύζει τον εμπορικό δρόμο. Σε ένα από αυτά κάθεται και η Αγία, νεαρή γραφίστρια που δουλεύει στον υπολογιστή της. Παρότι οι μισοί πελάτες της έχουν φύγει, πηγαίνει όπως κάθε ημέρα και εργάζεται από εκεί. «Προσπαθούμε να πιαστούμε από ό,τι μας έχει μείνει από την καθημερινότητά μας. Όλοι φοβόμαστε ότι θα έρθει η στιγμή που η ζωή θα σταματήσει και θα πρέπει να φύγουμε. Έχω ήδη έτοιμα τα πράγματά μου, τα έγγραφά μου και έχω στο μυαλό μου ένα plan B», λέει η 37χρονη γυναικα. Όπως υποστηρίζει, η κοινωνικότητα που επικρατεί είναι εύθραυστη και αρκεί μια επίθεση για να ανατραπεί. «Ο κόσμος κινείται, αλλά αν έχουμε μια κοινωνική ζωή, Οχι!».

Επιστρέφοντας στη Βηρυτό, μια μαύρη στήλη καπνού υψώνεται από το κέντρο της πόλης. Το Ισραήλ χτύπησε για τρίτη φορά στην καρδιά της πρωτεύουσας με το πιο αιματηρό πλήγμα. Η μισή πόλη θα βυθιστεί στον τρόμο. Η άλλη μισή, αυτή που είναι μακριά από το κέντρο και ζει ανάμεσα σε τένις κλαμπ, πολυτελή μπαρ και αυτοκίνητα, θα συνεχίσει απερίσπαστη τη διασκέδασή της.

Στα στούντιο του ABC στην Ουάσιγκτον το 2005. Επὶ 25 χρόνια ο Τεντ Κόπελ παρουσίαζε και επιμελούνταν την εκπομπή «Nightline», κερδίζοντας 25 βραβεία Emmy.

Συνέντευξη στον **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Τεντ Κόπελ, δημοσιογράφος

Ο ρατσισμός θα επηρεάσει και αυτές τις εκλογές

Σε 20 χρόνια η αναλογία λευκών - μη λευκών προβλέπεται να είναι 50-50 κι αυτό έχει τεράστιο αντίκτυπο στην ψυχοσύνθεσή μας

Κάλυψε για πρώτη φορά εκλογές το 1964. Εκτοτε ήταν μέσα σε όλα τα μεγάλα γεγονότα και εξελίχθηκε σε ένα από τα ιερά τέρατα της αμερικανικής δημοσιογραφίας. Για 25 χρόνια παρουσίαζε και επιμελούνταν την εκπομπή «Nightline» του ABC, κερδίζοντας 25 βραβεία Emmy. Τα τελευταία χρόνια, ο 84χρονος σήμερα Τεντ Κόπελ, παρεμβαίνει συχνά στα δημόσια πράγματα, στυλιτεύοντας την πόλωση που έχει «μολύνει» και τα μεγάλα μέσα ενημέρωσης της Αμερικής. Πώς βλέπατε τον ρόλο σας ως οικοδεσπότη του «Nightline», τον είχε ρωτήσει πέρυσι το περιοδικό New Yorker. «Εβλεπα τον ρόλο μου, όχι μόνο ως διατητή αλλά και ως κάποιου που προσπαθούσε να εκμειύσει όσο το δυνατόν περισσότερη αντικειμενική πληροφόρηση (από τον συνεντευξιαζόμενο). Τώρα αυτό ακούγεται κάπως ρομαντικό...».

Στη συζήτησή του με την «Κ» ο Κόπελ επιχειρεί να ερμηνεύσει με ιστορικούς όρους την πόλωση στην αμερικανική πολιτική ζωή, κρίνει τον Τραμπ και τη Χάρις και στοιχηματίζει για το ποιος από τους δύο θα είναι ο νικητής των εκλογών.

— **Κύριε Κόπελ, έχετε καλύψει πολλές εκλογικές αναμετρήσεις στις ΗΠΑ. Θεωρείτε ότι αυτές οι εκλογές είναι διαφορετικές από τις προηγούμενες και, αν ναι, με ποιον τρόπο;**

— Αυτές οι εκλογές είναι διαφορετικές με πολλούς τρόπους, αλλά η βασική διαφορά αναπτύσσεται τα τελευταία 20 με 30 χρόνια. Πριν από περίπου δύο δεκαετίες η φυλετική σύνθεση σε αυτή τη χώρα ήταν περίπου 70% λευκοί και 30% μη λευκοί. Τώρα οι αναλογίες στενεύουν και σε 20 χρόνια προβλέπεται να είναι 50-50. Αυτό είχε τεράστιο αντίκτυπο στην αμερικανική ψυχοσύνθεση. Πιστεύω ότι αυτό ευθύνεται σε κάποιον βαθμό για την αύξηση της βίας που παρατηρούμε, ενώ σίγουρα επηρεάζει και τις εκλογές μας.

— **Αν το άγχος ή ο φόβος των λευκών είναι τόσο σημαντικός παράγοντας, αυτό σημαίνει ότι ακόμη κι αν ο Τραμπ χάσει, θα συνεχίσει να παραμένει ισχυρό πολιτικό στοιχείο για καιρό.**

— Εξαιρετικά παρατήρηση. Πολλοί πιστεύουν ότι όλο αυτό αφορά μόνο τον Ντόναλντ Τραμπ. Ότι αν φύγει αύριο, όλα θα επιστρέψουν στο status quo ante. Δεν θα συμβεί αυτό. Η κατάσταση θα παραμείνει ως έχει. Ακόμη κι αν δεν εμφανιστεί άλλος Τραμπ—και δεν νομίζω ότι θα υπάρξει κάποιος ακριβώς σαν αυτόν— μπορεί να εμφανιστεί κάποιος πιο εκλεπτυσμένος και λιγότερο ακραίος, αλλά το βασικό ζήτημα θα παραμείνει ίδιο.

— **Έχετε συναντήσει τον Ντόναλντ Τραμπ κατά τη διάρκεια της καριέρας σας;**

— Ναι. Πολλές φορές.

— **Φανταζόσασταν ποτέ ότι θα γινόταν μια τόσο σημαντική προσωπικότητα στην αμερικανική Ιστορία;**

— Ομολογώ πως όχι. Δεν θα μπορούσα ποτέ να το φανταστώ. Ήταν αντικείμενο χλευασμού στη Νέα Υόρκη, τον αποκαλούσαν ειρωνικά «The Donald». Δεν νομίζω ότι υπήρχε πολιτικός αναλυτής πριν από 20 χρόνια που θα μπορούσε να προβλέψει αυτό που συνέβη.

— **Ο κόσμος λέει ότι το σημερινό πολιτικό περιβάλλον διαμορφώνεται σε μεγάλο βαθμό από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι έχουν πρόσβαση στις πληροφορίες. Συμφωνείτε;**

— Απολύτως. Πάντα υπήρχαν κουτσομπολιά, φήμες και άνθρωποι που τους άρεσε να προκαλούν ταραχές, αλλά αυτά συνέβαιναν σε ένα μπαρ, πίνοντας δύο μπύρες, μπροστά σε δύο ή τρία άτομα. Η διαφορά με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι ότι τώρα, ο ίδιος ανόητος που προκαλούσε αναστάτωση στο μπαρ, μπορεί να φτάσει σε εκατομμύρια ανθρώπους. Αν αυτό που λέει είναι αρκετά ακραίο ή ενδιαφέρον, θα συγκεντρώνει εκατομμύρια ακολούθους σε λίγα λεπτά. Είναι μια τεράστια αλλαγή. Αυτό που κάποτε λεγόταν και έμενε στα πλαίσια ενός μπαρ, τώρα διαδίδεται παγκοσμίως.

— **Υπάρχει κάποια λύση σ' αυτό;**

— Όχι.

— **Και τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης, υποθέτω, δεν έχουν πλέον τη σπουδαιότητα που είχαν κάποτε. Εφημερίδες όπως οι New York Times, ή τηλεοπτικά δίκτυα με εκπομπές όπως η δική σας, θεωρούνταν κάποτε απόλυτοι θεσμοί κύ-**

Ο Τεντ Κόπελ στην πόλη Χο Τσι Μινχ του Βιετνάμ, τον Μάιο του 1985, όπου φιλοξενήθηκε η εκπομπή «Nightline» του ABC με καλεσμένους τον Χένρι Κίσινγκερ και τον Λε Ντουκ Θο. Αμφότεροι είχαν τιμηθεί με το Νομπέλ Ειρήνης το 1973 (ο αξιωματούχος του τότε Βόρειου Βιετνάμ είχε αρνηθεί να το παραλάβει).

ρους, αλλά αυτό φαίνεται να έχει αλλάξει.

— Σωστά. Τώρα έχουν εμφανιστεί οι influencers. Ένας νέος 18 ή 20 ετών μπορεί να έχει τεράστια επιρροή κάνοντας κάτι φαινομενικά ασήμαντο, όπως να φουσάει τσιχλόφουσες με διασκεδαστικό τρόπο, και αποκτά 5 ή 6 εκατομμύρια ακολούθους. Αυτοί είναι οι influencers. Δείτε πόσο ενθουσιασμό προκάλεσε στην καμπάνια της Χάρις το γεγονός ότι μια νεαρή ποπ σταρ ανακοίνωσε την υποστήριξή της

σ' αυτήν. Γιατί μας νοιάζει; Γιατί τη νοιάζει; Επειδή αυτή η νεαρή γυναίκα έχει δεκάδες, αν όχι εκατοντάδες, εκατομμύρια ακολούθους.

— **Με βάση το σημερινό τοπίο, πώς βλέπετε να εξελίσσονται οι εκλογές;**

— Αν έπρεπε να στοιχηματίσω, θα έλεγα ότι θα κερδίσει ο Τραμπ. Να θυμάστε ότι σε αυτή τη χώρα δεν μετράει η λαϊκή ψήφος, αλλά το σώμα εκλεκτόρων. Ετσι, μια χούφτα πολιτείες, όπως το Μίσιγκαν, η Πενσίλβανια, η Φλόριντα και η Καλιφόρνια έχουν απίστευτη βαρύτητα. Στις τελευταίες εκλογές, ενώ η λαϊκή ψήφος ήταν σαφής, το αποτέλεσμα κρίθηκε στις εξαιρετικά αμφίρροπες μάχες σε ορισμένες από αυτές τις λεγόμενες «swing states». Το ίδιο θα συμβεί και φέτος. Στην ουσία, το τι συμβαίνει στις υπόλοιπες 45 πολιτείες είναι λίγο πολύ άσχετο. Οι εκλογές θα κριθούν από τις πέντε πολιτείες - «κλειδιά».

— **Κάποιοι λένε ότι με την υποψηφιότητα Χάρις, οι γυναίκες, οι νεότερες ηλικίες και οι μειονότητες μπορεί να παίξουν σημαντικότερο ρόλο αυτή τη φορά.**

— Σίγουρα. Ομως, ό,τι κέρδη φέρει η Χάρις από αυτή την πλευρά, θα προσθέσει και στον Τραμπ από την άλλη, με αρνητικό τρόπο. Όπως είπα νωρίτερα, η φυλετική ισορροπία σε αυτή τη χώρα συνεχίζει να αλλάζει. Σε 20 χρόνια ο λευκός και ο μη λευκός πληθυσμός θα είναι σχεδόν ισάριθμοι. Τι θα μπορούσε να απεικονίσει καλύτερα τη μάχη μεταξύ φύλων και φυλών από μια έγχρωμη γυναίκα ενάντια σε έναν άνδρα που έχει επανειλημμένως δείξει ρατσιστικές τάσεις;

— **Αν επανεκλεγεί ο Τραμπ, πιστεύετε ότι θα είναι διαφορετικός από την πρώτη του θητεία;**

— Νομίζω ότι θα είναι σίγουρα πιο επικίνδυνος. Δεν θα πε-

ριβάλλεται από πρόσωπα αποδεκτά από το κατεστημένο. Θα επιλέξει ανθρώπους που του είναι πιστοί, που θα κάνουν αυτό που θέλει ή που θα του παρουσιάσουν επιλογές που θεωρεί εκλεκτικές. Δεν είμαι σίγουρος ότι αυτές οι επιλογές θα είναι καλές για τις Ηνωμένες Πολιτείες. Για την ακρίβεια, εικάζω πως όχι.

— **Αν το αποτέλεσμα των εκλογών είναι αμφίροπο, πιστεύετε ότι θα βιώσουμε μια παρατεταμένη περίοδο έντασης, ακόμη και βίας;**

— Ναι, το πιστεύω. Ο Τραμπ θα χάσει σχεδόν σίγουρα τη λαϊκή ψήφο, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι θα χάσει το σώμα εκλεκτόρων. Στις ΗΠΑ οι πρόεδροι εκλέγονται με βάση τις 270 ψήφους του σώματος εκλεκτόρων. Ετσι, αναπόφευκτα, αν η Χάρις κερδίσει το Σώμα, θα υπάρξει έντονη διαμάχη για τις επιμέρους πολιτείες, όπως έγινε και πριν από τέσσερα χρόνια. Και η συγκεκριμένη διαμάχη συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Ο Τραμπ, κατά τη διάρκεια του ντιμιπέιτ με την αντιπρόεδρο Χάρις, παραδέχθηκε ότι μάλλον έχασε τις προηγούμενες εκλογές. Είναι απίστευτο. Του πήρε σχεδόν τέσσερα χρόνια να το παραδεχθεί. Ομως υπάρχουν εκατομμύρια υποστηρικτές του που δεν το πιστεύουν, θεωρούν ακόμη ότι κέρδισε. Με βάση τη λαϊκή ψήφο δεν θα μπορούσε να έχει κερδίσει, αλλά η λαϊκή ψήφος δεν είναι αυτό που έχει σημασία. Ετσι δημιουργείται μια κατάσταση όπου οι έντονες διαφωνίες είναι αναπόφευκτες και ενδεχομένως να διαρκέσουν ημέρες, εβδομάδες ή και μήνες μετά τις εκλογές.

— **Πιστεύετε ότι θα μπορούσαμε να δούμε γεγονότα παρόμοια με εκείνα της 6ης Ιανουαρίου ή ακόμη και μια κατάσταση που θα θυμίζει εμφύλιο πόλεμο;**

— Ίσως να μην είναι ακριβώς τα ίδια γεγονότα, αλλά ναι, θεωρώ ότι είναι πιθανό να υπάρξουν ξεσπάσματα βίας.

— **Θεωρείτε ότι αυτή η περίοδος μοιάζει με κάποια άλλη στη μεταπολεμική αμερικανική Ιστορία τουλάχιστον;**

— Είχαμε έναν εμφύλιο πόλεμο τη δεκαετία του 1860. Αυτό συνέβη πολύ καιρό πριν, αλλά πολλές θεμελιώδεις εντάσεις και συγκρούσεις που υπήρχαν τότε εξακολουθούν να υπάρχουν και σήμερα. Ενώ η χώρα έχει αλλάξει όσον αφορά την παγκόσμια επιρροή και τις δυνατότητές της, η ανθρώπινη φύση παραμένει ίδια. Ο ρατσισμός εξακολουθεί να υφίσταται. Αυτό, φοβάμαι, είναι το μεγάλο τρωτό σημείο της Αμερικής. Δεν είναι φαινόμενο που αφορά αποκλειστικά αυτή τη χώρα, αλλά εδώ είναι ιδιαίτερα τοξικό και εξαιρετικά επικίνδυνο, ειδικά ενόψει των επερχόμενων εκλογών.

Αν έπρεπε να στοιχηματίσω θα έλεγα ότι θα κερδίσει ο Τραμπ. Να θυμάστε ότι σε αυτή τη χώρα δεν μετράει η λαϊκή ψήφος, αλλά το σώμα εκλεκτόρων. Ετσι, μια χούφτα πολιτείες, όπως το Μίσιγκαν, η Πενσίλβανια, η Φλόριντα και η Καλιφόρνια έχουν απίστευτη βαρύτητα. Στις τελευταίες εκλογές, ενώ η λαϊκή ψήφος ήταν σαφής, το αποτέλεσμα κρίθηκε στις εξαιρετικά αμφίρροπες μάχες σε ορισμένες από αυτές τις λεγόμενες «swing states». Το ίδιο θα συμβεί και φέτος.

BARTENE ZABOI

«Όταν βλέπω κάποιον να τρώει μόνος του, χαμογελάω μέσα μου γιατί αναγνωρίζω τον εαυτό μου», λέει η Αθηνά Κ., η οποία συνθηθίζει να γευματίζει μόνη, παρέα με ένα βιβλίο ή μια σειρά στο κινητό της.

Της ΑΙΝΑΣ ΓΙΑΝΝΑΡΟΥ

Καιρό ήθελε να δοκιμάσει το γαλλικό εστιατόριο των Πετραλώνων και ένα απόγευμα πριν από λίγους μήνες ήρθε η μεγάλη στιγμή. Η Αθηνά Κ. πήρε το μετρό, έφτασε στον κοντινό σταθμό και κατευθύνθηκε προς το εστιατόριο. Δοκίμασε τη φημισμένη κρεμμυδόσουπα, συνέχισε με μια αντρεκτό καφέ ντε παρί, που συνόδευσε με ένα ποτήρι Μαλμπέκ, και έκλεισε το γεύμα της, unapologetically που λένε οι Αγγλοσάξονες, με μια κρεμ μπρουλέ. Αφού διάβασε λίγες ακόμη σελίδες από το βιβλίο της —«My Year of Rest and Relaxation» της Οτέσα Μόσφεγκ—, πλήρωσε και πήρε τον δρόμο της επιστροφής.

Προσπαθώ να θυμηθώ πότε ήταν η τελευταία φορά που βγήκα μόνη μου για φαγητό. Λογικά ήταν σε κάποιο επαγγελματικό ταξίδι. Η φορεσιά του επισκέπτη μάς επιτρέπει να κάνουμε πράγματα που υπό κανονικές συνθήκες δεν θα τολμούσαμε. Είναι όμως παράτολμο το να δοκιμάσεις ένα νέο εστιατόριο χωρίς παρέα; Μάλλον, αν θυμηθούμε πόσες φορές μείναμε μέσα επειδή κάποιος φίλος ακύρωσε την κοινή μας έξοδο.

Η Αθηνά, 28 σήμερα, συνειδητοποίησε κάποια στιγμή ότι δεν χρειάζεται να περιμένει κάποιον άλλο για να κάνει πράγματα που της αρέσουν. «Πάντα ήμουν κλειστό παιδί κι έτσι είχα πολύ λίγους φίλους. Όμως μου άρεσαν πολύ τα ταξίδια. Μου είχε μπει το ζιζάνιο από νωρίς, γιατί ο πατέρας μου ήταν ναυτικός. Θυμάμαι στην εφηβεία μου να λέω μακάρι να είχα φίλους που να τους αρέσουν τα ταξίδια. Περιμένα όμως αυτή την παρέα να έρθει και δεν ερχόταν». Ετσι, μολονότι είναι introvert, όπως λέει, άνθρωπος εσωστρεφής, το '19 αποφάσισε να πάει ένα ταξίδι στο Λονδίνο μόνη της. «Ένιωθα πολύ αγχωμένη. Στο αεροδρόμιο ήμουν σαν ρομπότ». Το ταξίδι διήρκεσε πέντε ημέρες

και ήταν αποκαλυπτικό. «Είδα ότι μπορώ να το κάνω. Εκτοτε έχω πάει αρκετά ταξίδια μόνη μου. Να, μόλις χθες έκλεισα να πάω τον Νοέμβριο στο Παρίσι για να δω τους Linking Park».

Εκοντας ανακαλύψει ότι της αρέσει να περνάει χρόνο μόνη της, σταδιακά άρχισε να δοκιμάζει και άλλα πράγματα. «Άρχισε να μου φεύγει και το άγχος να βγαίνω μόνη μου. Σταμάτησα να σκέφτομαι αν θα με κοιτάζουν περιέργα ή αν θα σκεφτούν κάτι για μένα. Οπότε άρχισα να πηγαίνω μόνη μου για μπραντς, για καφέ, και να έχω για παρέα ένα βιβλίο ή τη σειρά μου στο κινητό. Τελικά, δεν ήταν τόσο τρομακτικό». Είδε ταυτόχρονα ότι και η αντιμετώπιση του κόσμου ήταν πολύ φιλική. «Δεν μπορώ να διαβάσω το μυαλό του σεβριτόρου προφανώς, αλλά δεν με αντιμετώπιζαν ποτέ άσχημα».

Ωστόσο, για φαγητό βγαίνει συνήθως μεσημέρι ή απόγευμα. «Είναι σίγουρα πιο δύσκολο να κλείσεις τραπέζι βράδυ. Όταν βάλεις στην εφαρμογή τραπέζι για ένα άτομο είναι πιο περιοριστικό σε ό,τι αφορά τις ώρες που σε αφήνει να κλείσεις. Προφανώς κρατάνε

BARTENE ZABOI

Για τον Μιχάλη Κουμαρτζάκη, η μοναχική έξοδος για ποτό είναι ιεροτελεστία αποσυμπίεσης από τα προβλήματα της καθημερινότητας. «Όταν βγαίνω το μυαλό κάνει όνειρα, βρίσκει λύσεις».

τα τραπέζια για μεγαλύτερες παρέες». Ούτε για ποτό βγαίνει τόσο συχνά. «Είναι λίγο πιο άβολο. Αν μασουλάς περνάει περισσότερο η ώρα. Αλλωστε, με φασαρία και χωρίς καλό φωτισμό δεν μπορώ

να διαβάσω». Από τις αγαπημένες εξόδους της είναι το σινεμά. «Μου αρέσει να πηγαίνω μόνη μου, γιατί ξέρω ότι θα βυθιστώ στην ταινία χωρίς να έχω τον νου μου σε κάποιον άλλο». Αυτό το τελευταίο είναι κρίσιμο για τους introverts. «Όταν βγαίνεις μόνος σου, έχεις την ευκαιρία να καθαρίσει το μυαλό σου, να κάνεις τα πράγματα που ευχαριστούν ακριβώς εσένα. Είσαι απλώς εσύ, ο εαυτός σου και οι σκέψεις σου, και είναι πολύ αναζωογονητικό το να μην έχεις να ασχοληθείς με τίποτε άλλο».

Την ίδια στιγμή που άρχισε να νιώθει άνετα έξω μόνη της, άρχισε να παρατηρεί ότι λίγοι κυκλοφορούν κατά μόνας. «Όταν καμιά φορά βλέπω κάποιον να τρώει μόνος του, χαμογελάω μέσα μου γιατί αναγνωρίζω τον εαυτό μου. Τελικά, είναι κάτι που απαιτεί θάρρος».

Κάπως έτσι αποφάσισε να ξεκινήσει μια σειρά βίντεο στο YouTube, τα «How to date yourself diaries», όπως τα ονομάζει, ένας οδηγός για το πώς να βγαίνεις ραντεβού με... τον εαυτό σου. «Έχεις την ευκαιρία να φερθείς στον εαυτό σου όπως θα ήθελες να σου φερθεί ο ιδανικός

σύντροφος. Να πεις το αγαπημένο σου κρασί, να φας το επιδόρπιο που αγαπάς, να καλοπιάσεις τον εαυτό σου, να παρατηρήσεις τους ανθρώπους με ηρεμία και αγάπη προς εκείνους και προς τον εαυτό σου. Είναι η ευκαιρία σου να καταλάβεις ότι εσύ είσαι ο έρωτας της ζωής σου και είσαι ολοκληρωμένος από μόνος σου».

Το «σόλο ουίσκι»

Μια μοναχική έξοδος, πάντως, δεν χρειάζεται να είναι ανάγκη, αλλά επιλογή, λέει με τη σειρά του στην «Κ» ο Μιχάλης Κουμαρτζάκης, ιδιοκτήτης ταξιδιωτικού γραφείου. Εδώ και χρόνια ο Μιχάλης, ο οποίος είναι παντρεμένος με παιδί, διατηρεί μια προσωπική ιεροτελεστία. Βγαίνει μια φορά στο τόσο μόνος του για ποτό. «Είναι το γνωστό σόλο ουίσκι. Πάω μόνος μου σε μπαρ για ουίσκι. Η έξοδος είναι νωρίς, περίπου 18.30-21.00, και είναι η φάση μου. Όταν το έχω προγραμματισμένο, μου φτιάχνει τη μέρα. Μου λείπει όταν δεν το κάνω για καιρό». Γιατί μόνος και όχι με κάποιον φίλο; «Όταν είσαι με κάποιον άλλο γίνεται κοινωνική έξοδος. Πρέπει να μιλάς, να είσαι ευχάριστος. Στο σόλο ουίσκι αυτό δεν υπάρχει, είναι πολύ χαλαρωτικό, είσαι σχεδόν σε διακοπές. Αφού να φανταστείς μια φορά βρήκα ένα φίλο μου στο μπαρ και του είπα “μεγάλε, δεν θέλω”». Ο,τι λόγια θα ειπωθούν θα είναι λιγάκι και προς τον μπάρμαν. «Είμαι μόνος, τι θα πούμε;».

Ο Μιχάλης έχει βρει ότι αυτός ο χρόνος τον αναζωογονεί. «Όταν είμαι μόνος τον κρεβάτι το μυαλό πηγαίνει προς το κακό, στο πρόβλημα, στο άγχος. Όταν βγαίνω το μυαλό κάνει όνειρα, βρίσκει λύσεις. Το άγχος της επιβίωσης ενός επιχειρηματία είναι συνεχές. Εκεί παίρνεις δύναμη από τον εαυτό σου. Αλλάζει point of view. Μοιάζει πολύ με τους μεγάλους μοναχικούς περιπάτους στην παραλία που κάνω στις διακοπές. Κι εκεί είμαι αισιόδοξος».

«Όταν είσαι με κάποιον άλλο γίνεται κοινωνική έξοδος. Πρέπει να μιλάς, να είσαι ευχάριστος. Στο σόλο ουίσκι αυτό δεν υπάρχει, είναι πολύ χαλαρωτικό, είσαι σχεδόν σε διακοπές. Αφού να φανταστείς μια φορά βρήκα ένα φίλο μου στο μπαρ και του είπα “μεγάλε, δεν θέλω”» λέει ο Μιχάλης Κουμαρτζάκης.

ΑΠΟΨΗ

Ο φόβος για τον μοναχικό άνθρωπο

Της ΛΥΓΕΡΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΥ

Ο πρώτος που διατύπωσε σε ψυχικό επίπεδο τον όρο της εσωστρέφειας ήταν ο Καρλ Γιουνγκ, ο οποίος θεώρησε ότι υπάρχουν δύο τύποι ανθρώπων, οι εσωστρεφείς και οι εξωστρεφείς, ανάλογα με την ικανότητά τους είτε να επικοινωνούν με ευκολία με τον έξω κόσμο, να βρίσκουν ευχαρίστηση στο να μοιράζονται πράγματα με άλλους συνανθρώπους τους, να εκτιμούν τις δημιουργικές συμπεριφορές του εαυτού τους και των άλλων (εξωστρεφείς), είτε να ικανοποιούνται με την τάση τους να απομονώνονται και να συνδιαλέγονται με τον εαυτό τους (εσωστρεφείς).

Εκτοτε, πολλοί ψυχολόγοι προσπά-

θησαν να δώσουν μια εξήγηση για την ψυχική συναισθηματική κατάσταση της εσωστρέφειας. Στην ψυχοδυναμική θεώρηση, η οποία είναι και η επικρατέστερη και έχει απασχολήσει ψυχαναλυτές και κλινικούς ψυχοθεραπευτές τις τελευταίες δεκαετίες, η εσωστρέφεια έχει ως κύριο χαρακτηριστικό της μια καταθλιπτική προδιάθεση η οποία συνδέεται με μια απώλεια. Η απώλεια αυτή συντελέστηκε κατά την πρώιμη παιδική ηλικία και δεν σχετίζεται απαραίτητα με την απώλεια ενός υλικού αγαθού ούτε και ενός απόμου, αλλά μπορεί να συνδέεται με μια ιδέα όπως π.χ. αυτή της αξιοπρέπειας που είχε το άτομο και τώρα προσπαθεί να αποκαταστήσει ή με την εικόνα για τον ίδιο του τον εαυτό, την εικόνα που

είχε για τους γονείς του και τη σχέση του μαζί τους, π.χ. αν ήταν θετική και δημιουργική ή αρνητική, υποτιμητική κ.λπ. Η απώλεια αυτή είναι ασυνείδητη και το άτομο την έχει ξεχάσει.

Προκειμένου να μην τη βιώσει ξανά για μια δεύτερη ή τρίτη φορά, ερχόμενος αντιμέτωπος με εξωτερικά ερεθίσματα και άλλους ανθρώπους που θα μπορούσαν να ενεργοποιήσουν ανά πάσα στιγμή αυτό το αρχικό βίωμα και τραύμα, αποσύρεται και κλείνεται στον εαυτό του σαν μια ύστατη λύση αυτοπροστασίας.

Το φαινόμενο της εσωστρέφειας σε κοινωνικό επίπεδο, δυστυχώς, φέρει μέσα του μια αρνητική πλευρά, η οποία όμως δεν

έχει καμία σχέση με το ίδιο το άτομο, αλλά κυρίως με τον φόβο, την ανασφάλεια, την απορία και την περιέργεια των υπολοίπων ανθρώπων, οι οποίοι δεν καταλαβαίνουν γιατί ένας συνάνθρωπός τους δεν επιθυμεί να επικοινωνήσει μαζί τους επί ίσοις όροις, μπορεί ακόμη και να αναρωτιούνται αν οι ίδιοι φταίνε σε κάτι ή αν κάτι σοβαρό συμβαίνει στο άτομο που κρατάει αυτήν την απόσταση.

Η αλήθεια είναι ότι αν συνδέσουμε την κατάσταση της εσωστρέφειας με το αίσθημα της ανάγκης για προστασία του εαυτού τους που έχουν ορισμένοι άνθρωποι και τα αισθήματα απώλειας που ακόμη και οι ίδιοι έχουν ξεχάσει, τότε αντιλαμβανόμαστε ότι είναι

βαθιά μας υποκρέωση να δίνουμε ιδιαίτερη προσοχή σε αυτούς τους ανθρώπους, ιδιαίτερο σεβασμό και ιδιαίτερη κατανόηση για το οτιδήποτε τους έχει συμβεί χωρίς εμείς καν να το γνωρίζουμε.

Δεν θα πρέπει να συγχέουμε την εσωστρέφεια με την ικανότητα ενός ανθρώπου να μπορεί να αποσύρεται από καιρού εις καιρόν και να βρίσκει ικανοποίηση μέσα από την παρέα με τον εαυτό του, τις σκέψεις του, τη φαντασία και τη δημιουργικότητά του, ώστε να μπορέσει και πάλι να διοχετεύσει την ενέργεια και δοτικότητα του προς τον έξω κόσμο και τους συνανθρώπους του.

Η κ. Λυγερή Οικονομοπούλου είναι ψυχαναλύτρια-ψυχοθεραπεύτρια.

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΚΟΝΤΟΥ

Η πιο αμήχανη στιγμή του Τζορτζ Μπάλντοκ στη σχετικά σύντομη θητεία του στην εθνική μας ομάδα δεν ήταν απέναντι στον δαιμόνιο Εμπαμπέ της «τρι-κολόρ» Γαλλίας, αλλά μπροστά σε μια κάμερα, όταν στο τέλος των δηλώσεών του στη μητρική γλώσσα του, τα αγγλικά, επικείμενος να πει δυο λόγια και στα ελληνικά. Δεν του βγήκε με τίποτα. Ψέλλισε μερικές σκόρπιες λέξεις χωρίς να καταφέρει να τις συνδέσει μεταξύ τους ώστε να βγαίνει νόημα, χαμογέλασε αμήχανα on camera και έφυγε δίνοντας υπόσχεση ότι την επόμενη φορά θα τα καταφέρει καλύτερα.

Αυτή η «επόμενη φορά», όμως, δεν ήλθε ποτέ. Το νήμα της ζωής του κόπηκε απότομα και με τραγικό τρόπο, χωρίς να προλάβει να ζήσει στη δεύτερη πατρίδα του όσα ονειρευόταν. Το συμβολαίο του με τον Παναθηναϊκό του έδινε μια μεγάλη ευκαιρία να συνδεθεί ακόμη περισσότερο με την Ελλάδα, αλλά η ζωή αποφάσισε δυστυχώς αλλιώς.

Το μακρινό 1993

Ο Τζορτζ Χένρι Αϊβορ Μπάλντοκ γεννήθηκε στις 9 Μαρτίου του 1993 στο Σπιπλ Κλέιντον, ένα μικρό χωριό κοντά στο Μπακιγχαμσάιρ έξω από το Λονδίνο και όχι δίπλα στα ανάκτορα του Μπάκιγχαμ, γείτονας της βασιλικής οικογένειας της Αγγλίας, όπως πολλοί νόμιζαν. Ήταν ο Βενιαμίν τρίτος γιος μιας τυπικής αγγλικής οικογένειας και η σχέση του με την Ελλάδα ήταν... χαλαρή. Η γιαγιά του από την πλευρά του πατέρα του ήταν Ελληνίδα και ξεριζώθηκε για να ζήσει τον έρωτά της με τον παππού Μπάλντοκ, χωρίς να κρατήσει έκτοτε στενή επαφή με την οικογένειά της στην πατρίδα.

Ο μικρός Τζορτζ έμαθε την Ελλάδα μέσα από τις διηγήσεις της, χωρίς να γνωρίσει τους μακρινούς συγγενείς του και χωρίς να περνάει τα καλοκαίρια του στα μέρη μας, όπως συμβαίνει συχνά με τους απογόνους ξενιτεμένων Ελλήνων. Ενιωθε πάντα ένα δέσιμο με την Ελλάδα, αλλά στην πραγματικότητα δεν την είχε ζήσει ποτέ, μέχρι να τη βάλει πιο βαθιά στη ζωή του το ποδόσφαιρο. «Η γιαγιά μου, η οποία έχει πεθάνει, ήταν 100% Ελληνίδα. Ετσι είμαι κι εγώ, έστω και κατά το ένα τέταρτο, Ελληνas. Νομιζώ πως έχω δικαίωμα να παίξω για την Ελλάδα. Θα είναι σπουδαίο, θα είναι σίγουρα μια στιγμή περηφάνιας για την οικογένειά μου και για εμένα να εκπροσωπήσω τη χώρα. Μακάρι να συμβεί. Περιμένω να ολοκληρωθεί η διαδικασία», ήταν η πρώτη αντίρρασή του όταν φάνηκε να ξεπερνιούνται τα γραφειοκρατικά προβλήματα και ανοιγόταν ο δρόμος για να αγωνιστεί στην Εθνική Ελλάδος.

Σε πρώτη ανάγνωση, αυτή ήταν μια επαγγελματική επιλογή, προς όφελος της καριέρας του. Η προσέγγιση είχε γίνει όταν προπονητής της «γαλανόλευκνης» ήταν ο Άγγελος Αναστασιάδης. Ήταν νεαρός τότε ο Μπάλντοκ και δεν είχε φτιάξει ακόμη το «όνομα» που θα του άνοιγε πιο εύκολα την πόρτα. Η υπόθεση μπήκε στην κατηγορία «προσεχώς» και ξανάοιξε μερικά χρόνια αργότερα, όταν ο Τζον Φαντ Σιπ άρχιζε να ψάχνει έξω από τα σύνορα της χώρας παίκτες με ελληνική καταγωγή, για να μεγαλώσει τη δεξαμενή των επιλογών του. Ο Μπάλντοκ είχε εξελιχθεί σε αναγνωρίσιμο ποδοσφαιριστή, που είχε παίξει και στις πέντε επαγγελματικές κατηγορίες της Αγγλίας, αλλά και πάλι η γραφειοκρατία αποδείχθηκε αζεπέραστο εμπόδιο.

Ο επίμονος Πογιέτ

Η επιμονή του Γκουστάβο Πογιέτ ήταν αυτή που του άνοιξε τελικά τον

Οι Έλληνες διεθνείς υψώνουν συγκινημένοι τη φανέλα του Μπάλντοκ στον ουρανό του Γουέμπλεϊ για το τελευταίο χειροκρότημα.

Ο «Starmen» που έγινε τραγουδι

*Οι οπαδοί της Σέφιλντ τον λάτρευαν.
Οι διεθνείς τον τίμησαν με ένα θρίαμβο.
Ολοι αγαπούσαν τον Τζορτζ Μπάλντοκ*

δρόμο για την εθνική μας ομάδα. Ο Ουρουγουανός τεχνικός είδε στο πρόσωπό του έναν ώριμο ποδοσφαιριστή, που στεκόταν με άνεση στο υψηλό επίπεδο της Πρέμιερ Λιγκ, και πίεσε τις καταστάσεις για να πάρει, επιτέλους, ελληνικό διαβατήριο.

Τα εμπόδια ξεπεράστηκαν και ο Μπάλντοκ ήλθε με μεγάλη χαρά να αγωνιστεί για την Ελλάδα, αφήνοντας κάθε ευκαιρία να παίξει κάποια στιγμή για την Αγγλία. Σε μια χώρα όπου τις περισσότερες θέσεις τις καλύπτουν ξένοι και οι Αγγλοί ποδοσφαιριστές δεν περισσεύουν στην Πρέμιερ Λιγκ, το όνομά του είχε μπει στη λίστα του Γκάρεθ Σάουθγκεϊτ και θεωρητικά είχε, μικρές έστω, πιθανότητες να κληθεί στα «τρία λιοντάρια». Δεν θέλησε να τις κυνηγήσει και αποδέχθηκε με χαρά την πρόσκληση-πρόκληση από την Ελλάδα. «Στιγμή μεγάλης υπερηφάνειας για μένα και την οικογένειά

«Στιγμή μεγάλης υπερηφάνειας για μένα και την οικογένειά μου, η κλήση στην Εθνική Ελλάδος. Ανυπομονώ να συναντήσω την ομάδα και να ξεκινήσουμε!» – Φόρεσε το εθνόσημο 12 φορές.

μου, η κλήση στην Εθνική Ελλάδος. Ανυπομονώ να συναντήσω την ομάδα και να ξεκινήσουμε!» ήταν η αντίδρασή του όταν κλήθηκε να παίξει για πρώτη φορά στη «γαλανόλευκη». Και το έκανε πραγματικά με μεγάλη χαρά και ενθουσιασμό, γι' αυτό και δέθηκε αμέσως με τους συμπαίκτες του, σε σημείο να νιώσει πολύ γρήγορα κομμάτι της ομά-

δας και ας μην είχε ζήσει για καιρό στην «αγκαλιά» της.

Η πρώτη γεύση

Το πρώτο του παιχνίδι με την Εθνική μας ήταν κόντρα στην Ιρλανδία στις 2 Ιουνίου του 2022 και το 12ο και τελευταίο του σχεδόν δύο χρόνια αργότερα, στις 26 του περασμένου Μαρτίου, στον αγώνα «μπαράζ» με τη Γεωργία στην Τιφλίδα, που στοίχισε τον αποκλεισμό μας από το Ευρο.

Σε ένα κοινό μαθημένο να θαμπώνεται από τη λάμψη της χρυσόσκονης, η είδηση στα τέλη του περασμένου Μαΐου ότι ο Μπάλντοκ υπέγραψε τριετές συμβόλαιο με τον Παναθηναϊκό, δεν σκόρπισε ενθουσιασμό.

Η επιταγής θητεία του στη Σέφιλντ Γιουνάιτεντ και οι 83 «γεμάτες» συμμετοχές του στον μαγικό κόσμο της Πρέμιερ Λιγκ, σπάνιο επίτευγμα για Έλληνα ποδοσφαιριστή (μόνο οι Νταμπίζας, Γιαννακόπουλος, Χολέμπας έχουν περισσότερες), δεν εκτιμήθηκαν δόντως από τους οπαδούς των «πρασίνων». Όχι ότι απογοητεύθηκαν, αλλά η παρουσία των Κώτσιρα και Βαγιαννίδη στο ρόστερ της ομάδας τους έκανε να μοιάζει περιττή η απόκτηση και ενός τρίτου δεξιού μπακ. Ήταν και ένας τραυματισμός που τον κράτησε καιρό εκτός δράσης, οπότε δεν πρόλαβαν να δεθούν μαζί του.

Με τον Μπάλντοκ, όμως, δέθηκαν πολύ οι οπαδοί της Σέφιλντ Γιουνάιτεντ. Ήταν ίσως ο πιο αγαπημένος τους παίκτης και του είχαν δώσει το παρατσούκλι «Starmen», από το ξεχωριστό τραγούδι του Ντέιβιντ Μπόουι.

Τραγουδούσαν για χάρη του, μάλιστα, παραφρασμένους μερικούς στίχους του: «There's a starmen, running down the right, his name is Georgie Baldock and he's fuckin' dynamite», δηλαδή «υπάρχει ένα αστέρι που τρέχει από τα δεξιά, το όνομά του είναι Τζορτζ Μπάλντοκ και είναι γ...s δυναμίτης»!

Προσιτός και γενναιόδωρος

Τον «Starmen» τον αγάπησαν πολύ και οι συμπαίκτες του στην Εθνική μας και στον Παναθηναϊκό. Ήταν ωραίος τύπος, ανοιχτός και προσιτός σε όλους, χαμογελαστός και πρόσχαρος, γι' αυτό και ήταν τόσο φορτισμένες οι αντιδράσεις τους στο άκουσμα της θλιβερής είδησης, με έντονο συναισθηματικό υπόβαθρο που ξεπερνούσε τα όρια της συναδελφικότητας. Δεν είχαν ζήσει μαζί του μεγάλο χρονικό διάστημα, είχαν όμως ιδιαιτερή σχέση μαζί του γιατί τους κέρδισε ο εξαιρετικός χαρακτήρας του.

Την όμορφη πλευρά του αποκάλυψε και η μητέρα του μικρού Χάρβεϊ, με μια επιστολή που έδωσε στη δημοσιότητα μετά τον θάνατό του, με τη φωτογραφία του γιου της δίπλα σε μια υπογεγραμμένη φανέλα του Μπάλντοκ και σε έναν εξωτερικό απινιδωτή. Ο Χάρβεϊ είναι ένας μικρός φιλάθλος της Σέφιλντ που υποβλήθηκε σε σοβαρή εγχείρηση καρδιάς και δεν μπορούσε να παίξει ποδόσφαιρο, που τόσο αγαπούσε, εάν δεν είχε την ασφάλεια ενός απινιδωτή. Η οικογένειά του δεν είχε την οικονομική δυνατότητα να τον αγοράσει και ξεκίνησε έτσι ένας έρανος για να συγκεντρωθούν τα απαραίτητα χρήματα.

Τη συνέχεια την αφηγείται η μητέρα του: «Ο Τζορτζ Μπάλντοκ της Σέφιλντ έσπευσε αμέσως όταν άκουσε για τον Χάρβεϊ και του αγόρασε έναν απινιδωτή την επόμενη ημέρα. Ήταν ένα προσωπικό δώρο από εκείνον, όχι κάτι που έκανε για δημοσιότητα ή μέσω του συλλόγου. Το έκανε από τη δική του τσέπη. Όπως βλέπετε, ήταν Χριστογεννία και ο Τζορτζ μάς ζήτησε να μη δημοσιεύσουμε κάτι, γι' αυτό το κρατήσαμε κρυφό μέχρι τώρα...».

πιο σωστό να αποφασίζει ένας πρόεδρος ή ένα διοικητικό συμβούλιο για την αγωνιστική φιλοσοφία, ποιος προπονητής ή ποδοσφαιριστής ταιριάζει σε αυτήν, ποιος κάνει και ποιος όχι, ποιος μπορεί να αποδειχθεί πετυχημένη μεταγραφή...

Κατά καιρούς υπήρξαν προσλήψεις τεχνικών διευθυντών και στο ποδοσφαιρικό ΑΠΟΕΛ. Κάποιοι απλώς διατήρησαν τον τίτλο τους στο οργανόγραμμα, κάποιοι προσπάθησαν αλλά κάπου χάθηκαν. Ποτέ, ωστόσο, στο παρελθόν, η διοίκηση του ΑΠΟΕΛ δεν έδειξε να πιστεύει πραγματικά στο συγκεκριμένο μοντέλο λειτουργίας. Ακούγεται (ξανά) για σημαντικές αλλαγές γενικότερα στον «Αρχάγγελο». Αν κάτι αλλάξει στο μοντέλο λειτουργίας θα δείξει, μετά και το πάθημα της φετινής περιόδου...

Φειδία γερά... πάρε μας τα βρακιά

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Μολονότι η ιδιότητά του ως ευρωβουλευτής, του προσθέτει ομολογουμένως μια επιπλέον βαρύτητα, κακά τα ψέματα, λίγοι είναι αυτοί που προσδοκούν ότι μέσα από τη διανοητική δραστηριότητα του Φειδία, θα καταρτιστούν εκείνες οι πολιτικές ή θα παρθούν εκείνες οι αποφάσεις που θα βγάλουν την κοινωνία μας από αδιέξοδα, στα οποία εδώ και δεκαετίες έχει περιέλθει. Από την άλλη, θα ήταν έως και υποκριτικό εκ μέρους κάποιου, ν' αγνοεί ή να υποδύεται ότι το «φαινόμενο Φειδίας», είναι κάτι μη σοβαρό και καθόλου επίδραση δεν έχει στην κοινωνία. Ακόμη και εκείνο το κομμάτι πολιτών, που σνόμπαρα ή υποτίμησε την εκλογή του ως ευρωβουλευτή, είναι πλέον αναγκασμένο ν' αναθεωρήσει την προσέγγισή του, εάν και εφόσον επιθυμεί να συμβαδίσει με την κυπριακή πραγματικότητα.

Επί τούτου, θα ήταν ανέφελo να μην σχολιαστούν κάποιες βασικές μεταβολές που έχει επιφέρει ο νεαρός ευρωβουλευτής και που έχουν προκληθεί στην εποχή που ακολουθήσε τις εκλογικές του νίκες. Λίγους μήνες μετά, ο Φειδίας, ως ευρωβουλευτής πια, εξακολουθεί να ταράζει τα λιμνάζοντα νερά, βγάζοντας στην επιφάνεια υλικό μέσα από το βούρκο. Υλικό που έχει να κάνει με τον πολιτικό αναφραβητισμό και την έλλειψη πολιτικής σκέψης που χαρακτηρίζει μεγάλη μερίδα του εκλογικού κοινού.

Μάλλον άθελά του κατάφερε ν' αναδείξει την έλλειψη πολιτικής σκέψης χιλιάδων πολιτών, που μόλις πρόσφατα τον ψήφισαν, αποθεώνοντάς τον και τώρα πια τον αναθεματίζουν, ως μέγα προδότη. Ακριβώς, η ανάδειξη της ανικανότητας μεγάλης μερίδας του εκλογικού σώματος να διακρίνει τι την εκπροσωπεί και τι όχι, είναι τεράστιας σημασίας ζήτημα και ενδεχομένως να έχει ζημιώσει τον τόπο, σ' άλλες εκλογικές αναμετρήσεις κατά το παρελθόν. Επιπλέον, καπνίζοντας ή μη καπνίζοντας ναργιλέδες, χαριεντιζόμενος ή μη χαριεντιζόμενος με Τουρκοκύπριο συνάδελφό του, ο Φειδίας αγγίζοντας παγιωμένες καταστάσεις, που σχετίζονται με την άποψη που έχουν οι Έλληνοκύπριοι για το «Κυπριακό», έφερε στον αφρό την ανάγκη που έχει η κοινωνία, να συζητήσει εντός ενός πιο σύγχρονου πλαισίου το πρόβλημα που την ταλαιπωρεί εδώ και πενήντα χρόνια.

Ο αυθορμητισμός που συνοδεύει το «φαινόμενο Φειδίας», έφερε στο προσκήνιο την αναγκαιότητα να συζητηθεί το Κυπριακό ανάμεσα στις νεότερες γενιές, απαλλαγμένοι από την αυταπάτη ή και την ασφάλεια που προσφέρει το βασικό διαχρονικό αφήγημα των Έλληνοκυπρίων, ότι εμείς είμαστε οι καλοί και οι άλλοι κακοί. Είναι πλέον επιβεβλημένη ανάγκη, ν' αφαιρεθεί από τη γενική αντίληψη το στοιχείο του παραμυθιού και να προσεγγιστούν τα γεγονότα, όσο επιδίδουν και αν είναι, με μια προσέγγιση πιο επιστημονική και πιο ιστορική. Πέραν των πιο πάνω, το «φαινόμενο Φειδίας» δεν θα μπορούσε να μην απασχολήσει κύκλους που διαχρονικά επιβάλλονται στην κουβέντα με τους συνήθεις ακραίους τρόπους, θυμίζοντας σκύλους που γαβγίζουν και που επικρατούν ληπτικά στον χώρο.

Η εν λόγω επισήμανση δεν είναι, ομολογουμένως, συνείδηση αποκλειστικά του «φαινομένου Φειδίας», καθώς οι ακραίες φωνές και οι αυταρχικές τάσεις είναι μόνιμη τακτική συγκεκριμένων πόλων, που χρόνια караδοκούν να συντείσουν όποιον εκφράσει διαφορετική απ' αυτούς άποψη. Αν οι αντιδράσεις των ακραίων φωνών ήταν προβλεπτέες και αναμενόμενες, το «φαινόμενο Φειδίας» ανέδειξε και την κοντόφθαλμη αντίληψη προοδευτικών κύκλων του νησιού, που χωρίς να δώσουν την παραμικρή ευκαιρία και χρόνο, έπευσαν να καταλογίσουν στον τότε υποψήφιο, κίνητρα ακροδεξιά ή και φασιστικά, απλά και μόνο γιατί με τη συνήθη άγνοιά του, επέλεξε να συνομιλήσει διαδικτυακά με τον βασικό εκπρόσωπο του ακροδεξιού κόμματος.

Ο Φειδίας, είτε ως πρόσωπο είτε ακόμη και ως φαινόμενο, μοιάζει να είναι εκείνο το ζωηρό παιδάκι που επιλέγει να παίξει, ρίχνοντας πέτρες σε σπίτι που μοιάζει, μα δεν είναι, ερειπωμένο. Εν αγνοία του και χωρίς να προβλέψει τις συνέπειες των πράξεών του, κιντοποιεί τα σχεδόν ακίνητα αισθητήρια μιας ακρωτηριασμένης πνευματικά οικογένειας, όπως είναι η κυπριακή κοινωνία. Η πρόθεση των διαφόρων «πατεράδων», να την προστατεύσουν χρεώνοντάς του «ντροπή» για τη στάση του, αποδεικνύει ότι το «φαινόμενο Φειδίας» προκαλεί αναταράξεις. Αναλόγως το πόσο ατίθασο είναι αυτό το μικρό αγόρι, θα προκύψουν και διαφόρων ειδών άλλα επεισόδια, που θα σκανδαλίσουν ακόμη περισσότερο τις δομές εξουσίας που βλέπουν τους φράκτες που ανέγειραν γύρω από την κοινωνία, να απειλούνται από ριζήμο. Ο κλυδωνισμός που μπορεί να προκληθεί, μέσα από τα παιγνίδια του μικρού παιδιού, μπορεί να δημιουργήσει αποκαλυπτικές σκηνές. Πώς; Αφού εντοπίσει τα μπλαβμένα ρούχα, που κρέμονται πάνω στα σχοινιά της κοινωνίας, παίρνοντάς μας τα βρακιά. Μόνος του ή με παρέα, δεν έχει σημασία...

Του ΓΙΑΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΗ

Από τη μία, η απογοητευτική αγωνιστική εικόνα και οι βαθμολογικές απόψεις. Από την άλλη, ένα χρονικό διάστημα σαράντα έξι μόλις ημερών, ως δείγμα αξιολόγησης ενός προπονητή, ο οποίος ανέλαβε μίαν ομάδα την οποία άλλοι σχεδίασαν και προετοίμασαν. Αναμφίβολα το όνομα και κατ' επέκταση το βιογραφικό του νέου προπονητή υπερτερεί. Το σωστό ή λάθος, ωστόσο, των αποφάσεων απόλυσης ή της συγκεκριμένης πρόσληψης, ο χρόνος θα το δείξει. Αυτό που θα πρέπει περισσότερο να απασχολήσει και περισσότερο να προβληματίσει κάποιους στην ομάδα του ΑΠΟΕΛ, είναι η συχνότητα στην ανάγκη

λήψης τέτοιων αποφάσεων. Το γιατί δεν... στεριώνει προπονητής, εδώ και χρόνια, ακόμη και μετά από κατακτήσεις τίτλων.

Όσοι εκτιμούν σωστές τις αποφάσεις της διοίκησης του ΑΠΟΕΛ, για δύο μέχρι τώρα αλλαγές προπονητών φέτος, την ίδια ώρα δεν μπορούν παρά να της καταλογίσουν την ευθύνη για την επιλογή των κυρίων Γκαγιέγο και Ντομίγκεζ. Όσοι θεωρούν ορθή την επιλογή ενός προπονητή με εμπειρία, «βαρύ» βιογραφικό και ψηλό κόστος, την ίδια ώρα, λογικά, θα πρέπει να απορούν για τη διαφορετική προσέγγιση της διοίκησης, ως προς τις πρώτες δύο φετινές προσλήψεις, πολύ περισσότερο από την προοπτική που δημιουργούσε το φετινό καλοκαίρι και η συμμετοχή της ομάδας στα προκριματικά του Τσιάμπιονς Λιγκ...

Ποδόσφαιρο είναι, λάθη θα γίνονται, συγκυρίες ή αστάθμητοι παράγοντες πολλές φορές καθορίζουν αποτελέσματα, ακόμη και τίτλους. Στο ποδοσφαιρικό ΑΠΟΕΛ, ωστόσο, κανόνες με ελάχιστες τις εξαιρέσεις θεωρείται, εδώ και χρόνια, η συχνή αλλαγή προπονητών. Ίσως λοιπόν να είναι η κατάλληλη στιγμή για αναθεώρηση του τρόπου λειτουργίας. Στο σύγχρονο ποδόσφαιρο, τις σημαντικές αποφάσεις, όπως η πρόσληψη ενός προπονητή, ο γενικότερος σχεδιασμός μιας ομάδας, τις λαμβάνουν οι περισσότεροι γνώστες του αθλήματος αλλά και της... αγοράς του. Έτσι λειτουργούν, πλέον, τα μεγάλα και σύγχρονα ποδοσφαιρικά κλαμπ.

Σαφώς και μια ποδοσφαιρική διοίκηση έχει σημαντικό ρόλο να επιτελέσει σε όλα αυτά, ασφαλώς και δεν είναι το

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	 ΔΙΕΘΝΗ Ελλειμμα εργαστικού δυναμικού στην Ισπανία Σελ. 10	Πετρέλαιο	€/€
	Χ.Α.Κ. 4,53%								
		0,87%	1,01%	2,58%	1,03%	-0,54%		1,61%	-0,37%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ BETH DAVIS

Μεταδώστε την εταιρική κουλτούρα στο προσωπικό

Τις στρατηγικές προσέλκυσης ταλέντων που χρησιμοποιεί η Tesla, αναλύει στην «Κ» η πρώην διευθύντρια του τμήματος ανάπτυξης της εταιρείας Beth Davis, η οποία βρέθηκε στην Κύπρο και συμμετείχε στο συνέδριο Digital Agenda. Τόνισε, επίσης, την ανάγκη δημιουργίας εταιρικής κουλτούρας. **Σελ. 6**

ΚΥΡΙΩΣ 16-24 ΕΤΩΝ

Εκτίναξη της νεανικής ανεργίας στη Βρετανία

Μεγάλος αριθμός νέων στο Ηνωμένο Βασίλειο, που βρίσκονται στην ηλικιακή ομάδα 16 έως 24 ετών, παραμένουν άνεργοι και αδρανείς, σημειώνει η εφημερίδα Financial Times. Ο αριθμός αυτός δείχνει να αυξάνεται ανησυχητικά, σχεδόν κατά 25% από το 2022, φθάνοντας σε 870.000 άτομα. **Σελ. 10**

ΚΤΗΜΑΤΑΓΟΡΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

Σε ακίνητα οι μισές ξένες επενδύσεις

Το 54,2% του συνόλου των άμεσων ξένων επενδύσεων που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα το πρώτο εξάμηνο απορροφήθηκε από την αγορά ακινήτων. Σύμφωνα με στοιχεία της ΤτΕ, από τα 2,1 δισ. ευρώ ξένων κεφαλαίων που εισέρρευσαν στην Ελλάδα, το 1,4 δισ. κατευθύνθηκε στο real estate. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,92%	0,10%
Γερμανία	2,26%	0,12%
Γαλλία	3,02%	0,05%
Ιταλία	3,53%	0,05%
Ισπανία	2,99%	0,06%
Ιρλανδία	2,63%	0,10%
Ελλάδα	3,16%	0,03%
Ην. Βασίλειο	4,21%	0,19%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB (High)	Σταθερή
Fitch	BBB+	Θετική
Moody's	Baa2	Σταθερή
S&P	BBB+	Θετική
Scope Ratings	BBB+	Σταθερή

Εργα ανάπτυξης 1 δισ. ευρώ το 2025

Αλλα βρίσκονται σε εξέλιξη και άλλα προγραμματίζεται να αρχίσουν εντός του επόμενου χρόνου

Συνολικά 26 έργα υποδομής, 982 εκατομμυρίων ευρώ, περιλαμβάνει ο προϋπολογισμός για το 2025. Τα έργα αυτά είτε βρίσκονται σε εξέλιξη είτε προγραμματίζεται η έναρξή τους εντός του επόμενου χρόνου. Θα κοστίσουν από 5,2

εκατ. ευρώ, έως 144 εκατ. ευρώ. Το ακριβότερο αφορά στο «Νέο Κυπριακό Μουσείο», με κόστος 144 εκατ. ευρώ. Το «Σχέδιο Κτι-ΖΩ» έχει το δεύτερο μεγαλύτερο κόστος με 130 εκατ. ευρώ και το τρίτο ακριβότερο αφορά στην

ανέγερση του Δικαστικού Μεγάρου Λευκωσίας, με 119 εκατ. ευρώ. Τέταρτο πιο ακριβό έργο υποδομής είναι η ανέγερση του νέου κτηρίου του Γενικού Χημείου, που θα κοστίσει 101 εκατ. ευρώ, ενώ η κατασκευή αυτοκινητό-

δρομου Αστρομερίτη - Ευρύχου θα έχει κόστος 88,6 εκατ. Ευρώ, που θα είναι το πέμπτο πιο δαπανηρό. Η κατασκευή του δρόμου Πάφου - Πόλης Χρυσοχούσας θα κοστίσει 86,8 εκατ. ευρώ και ο δρόμος Λευκωσίας - Παλαιχω-

ρίου - Αγρού θα κοστίσει στα 77,6 εκατ. ευρώ. Πάντα υπάρχει το ενδεχόμενο να αλλάξει το κόστος κατασκευής των έργων και να αυξηθεί, λόγω πληθωρισμού και γενικότερης αύξησης των κατασκευαστικών υλικών. **Σελ. 5**

Φορολογικός παράδεισος για νέους η Πορτογαλία

Σε «φορολογικό παράδεισο» για τους νέους φιλοδοξεί η μετατραπεί η Πορτογαλία, προσφέροντας διευκολύνσεις σε άτομα που ξεκινούν την καριέρα τους, σε μια προσπάθεια να σταματήσει τη λεγόμενη διαρροή εγκεφάλων (brain drain). Η κεντροδεξιά κυβέρνηση της χώρας θέλει να μειώσει τη φορολογική επιβάρυνση των νέων για μία δεκαετία, με τον φόρο μάλιστα να είναι μηδενικός κατά τον πρώτο χρόνο. Η πρωτοβουλία υπογραμμίζει την επείγουσα ανάγκη να αναστραφεί η τάση φυγής των νέων, οι οποίοι εγκαταλείπουν μία από τις φτωχότερες οικονομίες της δυτικής Ευρώπης. **Σελ. 11**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Οικονομικά μέτρα στην Κίνα και διεθνείς επιπτώσεις

Στην παρούσα φάση, το παγκόσμιο ενδιαφέρον επικεντρώνεται στις τελευταίες δεκαετίες, με εντυπωσιακούς ρυθμούς ανάπτυξης, άλματα στην τεχνολογία και μείωση της φτώχειας, ενώ η γεωπολιτική της σημασία έχει διευρυνθεί.Πιο πρόσφατα, σημειώνονται εντεινόμενες προκλήσεις. Το επιχειρηματικό κλίμα βρίσκεται σε ιστορικά χαμηλά, οι χρηματιστηριακές αξίες είναι καθλωμένες στα επίπεδα του 2019

και η επίτευξη του στόχου για αύξηση 5% του ΑΕΠ το 2024, μοιάζει ανέφικτη. Με αυτά τα δεδομένα, οι αρχές της Κίνας αναγκάστηκαν να παρέμβουν δραστικά για να δώσουν ώθηση στην τοπική οικονομία. Στις 24 Σεπτεμβρίου, η Λαϊκή Τράπεζα της Κίνας ανακοίνωσε ένα πλαίσιο τολμηρών, για τα δεδομένα της χώρας, οικονομικών μέτρων, τα οποία, αρχικά, χαιρετίστηκαν από τους οικονομικούς αναλυτές. Συγκεκριμένα, τα μέτρα περιλαμβάνουν:

- Μείωση των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων δανεισμού, από 1.7% στο 1.5%.
- Διοχέτευση ρευστότητας γύρω στα \$100 δισ. για ενίσχυση των χρηματιστηριακών αγορών.
- Μείωση των υποχρεωτικών απαιτήσεων των αποθεματικών,

δηλαδή των ρευστών διαθέσιμων, που διατηρούν οι τράπεζες, από 10% σε 9,5%.

- Μείωση των μέσων επιτοκίων των υφιστάμενων στεγαστικών δανείων, κατά 0,50%.

- Μείωση της προκαταβολής για αγορά δεύτερης κατοικίας, από 25% στο 15%.

Οι ανακοινώσεις είχαν άμεσο και ουσιαστικό αντίκτυπο στους χρηματιστηριακούς δείκτες, οδηγώντας σε αύξηση των κερδών του τρίτου τριμήνου για το Hang Seng και το Shanghai Composite σε 22% και 14%, αντίστοιχα. Τα μέτρα αναμένονται να επιδράσουν θετικά για τη βιομηχανία αλλά και τον τομέα ακινήτων της Κίνας, που παρουσιάζει μεγάλες ανισοσκελίες. Περαιτέρω, δεδομένου του μεγέθους της κινεζικής οικονομίας, θε-

τικός αντίκτυπος αναμένεται και ευρύτερα για την παγκόσμια οικονομία, ιδιαίτερα για κλάδους, όπως η αυτοκινητοβιομηχανία, η τεχνική νομισματοσύνη και οι βασικές πρώτες ύλες για ΑΠΕ.

Ωστόσο, τις τελευταίες ημέρες διατυπώνονται αμφιβολίες αναφορικά με την επάρκεια των εξαγγελθέντων μέτρων, οι οποίες αντικατοπτρίζονται σε σκαμπανεβάσματα στα τοπικά χρηματιστήρια. Περαιτέρω, μερίδα αναλυτών προσδοκεί σε διαφοροποίηση της πολιτικής της Κίνας, που χαρακτηρίζεται από έντονη στάρξη και προστασία της εγχώριας παραγωγής. Επίσης, κρίνεται σκόπιμη η αλλαγή προσέγγισης σε παραδοσιακούς τομείς, όπως οι επενδύσεις σε μεγάλες υποδομές και ακίνητα, που οδήγησαν σε υψηλά

χρέη τοπικών αρχών και νοικοκυριών. Μια πολιτική κατεύθυνση αμβλύνσης των επιδοτήσεων της εγχώριας βιομηχανίας, περαιτέρω ανοιγμάτων της κινεζικής αγοράς σε ξένους επενδυτές και προμηθευτές και τόνωσης της ιδιωτικής κατανάλωσης, λαμβανομένης υπόψη της υπέρμετρης εξάρτησης της χώρας από τις εξαγωγές, θα διευκόλυνε, κατά την άποψη πολλών αναλυτών, τον περιορισμό των εντεινόμενων συγκρούσεων μεταξύ, αφενός, της Κίνας και, αφετέρου, των ΗΠΑ και της ΕΕ και θα συνέβαλλε στην τόνωση του παγκόσμιου εμπορίου.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος και ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι και οι απόψεις που εκφράζουν είναι προσωπικές.

PwC's Academy

>>> Introducing

Business Professionals Certificate (BPC)

ECONOMIST
IMPACT

20th Annual Cyprus Summit

Revealing the nexus between volatility
and determination

Geopolitics • Economy • Innovation

November 21st-22nd 2024 | Hilton Nicosia

In collaboration with

A unique opportunity for an open dialogue in the midst of geopolitical turmoil

John Peet
Associate editor
Special reports
The Economist

Nikos Christodoulides
President
Republic of Cyprus

Annita Demetriou
President
House of Representatives, Cyprus
President, DISY

Stefanos Stefanou
General secretary
AKEL

Nicholas Papadopoulos
President
DIKO

Constantinos Kombos
Minister of foreign affairs
Cyprus

George Papanastasiou
Minister of energy,
commerce and industry
Cyprus

Shlomo Ben Ami
Vice-president
Toledo International Centre
for Peace (TICpax)

Julie Davis Fisher
US ambassador
to Cyprus

Michael Rubin
Senior fellow
American Enterprise Institute

Bothaina Al-Ansari
Chief executive officer
QG Commercial Mediation

www.hazliseconomist.com | www.20thcyprussummit.economist.com

Economist Impact Events for Greece, Cyprus, Malta and southeast Europe @Economist_Impact_SEUR
 Economist Impact SE Europe Events Economist Impact SE Europe Events economistimpact_seeurope

Platinum sponsor

Premium gold sponsor

Gold sponsor

Silver sponsor

Communication sponsor

Official airline carrier

Telecommunications provider

Logistics supplier

Supported by

Supporters

Web development

Digital agency

Έντονη κινητικότητα στις τράπεζες

Αγοραπωλησίες μετοχών στην BOC, επισκέψεις από Αθήνα στην Ελληνική, πώληση υγιών δανείων της ΚΕΔΙΠΕΣ

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Έντονη κινητικότητα παρατηρείται στις κυπριακές τράπεζες, περιλαμβάνοντας από τη μία πωλήσεις μετοχών, από την άλλη επισκέψεις μεγαλοστελεχών από την Ελλάδα, αλλά και δυνητικές αγορές εξυπηρετούμενων δανείων. Ο λόγος για αγοραπωλησίες μετοχών της Τράπεζας Κύπρου, για την Ελληνική Τράπεζα και τις επισκέψεις των μεγαλοστελεχών του μεγαλομέτοχου και την έναρξη της διαδικασίας πώλησης του «Λήδρα 2» της ΚΕΔΙΠΕΣ. Γενικότερα ο Σεπτέμβριος «μπήκε» ζεστός για τις τράπεζες και ο Οκτώβρης όχι απλώς δεν έχει κάμψει το ενδιαφέρον, αντιθέτως.

Στις αρχές της εβδομάδας ο διευθύνων σύμβουλος του Ομίλου της Eurobank, κ. Φωκίων Καραβίας, μαζί με τον αναπληρωτή διευθύνοντα σύμβουλο, κ. Σταύρο Ιωάννου, πραγματοποίησαν την πρώτη τους επίσκεψη στην Ελληνική Τράπεζα, μετά και από την απόκτηση της πλειοψηφίας των μετοχών στην Ελληνική Τράπεζα. Η αντιπροσωπεία πραγματοποίησε συνάντηση στα κεντρικά γραφεία της Ελληνικής και είχαν «μίτινγκ» τα ανώτερα στελέχη, περίπου 15 στον αριθμό. Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», τα ανώτατα στελέχη της Eurobank ήταν ενήμεροι για αρκετές πρακτικές-λειτουργίες της Ελληνικής, ενώ προχώρησαν και σε συγκεκριμένες ερωτήσεις στα ανώτερα στελέχη της Ελληνικής Τράπεζας. Δεν ήρθαν με συγκεκριμένη αιζέντα κατά την πρώτη τους επίσκεψη στην Ελληνική Τράπεζα, ωστόσο, πρόθεσή τους – όπως τονίστηκε και στη σχετική επίσημη ενημέρωση– είναι η στήριξη της Ελληνικής σε επίπεδο προϊόντων, υπηρεσιών, εποπτικών

Ο Σεπτέμβριος «μπήκε» ζεστός για τις τράπεζες και ο Οκτώβρης όχι απλώς δεν έχει κάμψει το ενδιαφέρον, αντιθέτως.

αρχών και τεχνολογίας. Πηγές μετέφεραν στην «Κ» πως, το γενικότερο μήνυμα ήταν η Ελληνική Τράπεζα να μεγαλώσει και να γίνει πιο ισχυρή.

13,4 εκατ. μετοχές BOC

Πέραν των εξελίξεων σε διοικητικό επίπεδο στην Ελληνική και τις επισκέψεις από Αθήνα, την Τετάρτη η Τράπεζα Κύπρου είδε να αλλάζει το 3% των μετοχών του δεύτερου μεγαλύτερου μετόχου της και να διαιρείται σε τέσσερα ταμεία με «long only» στόχευση. Τα 4 ταμεία, σύμφωνα με χρηματιστηριακές πηγές ήταν τα

Η CarVal Investors, ο δεύτερος μεγαλύτερος μέτοχος της BOC, πώλησε το 3% των μετοχών που διακρατούσε στην τράπεζα για 56,2 εκατ. ευρώ.

Fidelity Fund, Millenium Fund, Wellington και Fiera Capital, διαμοιράστηκαν 13,3 εκατομμύρια μετοχές της BOC. Σύμφωνα με τα

δεδομένα, πωλήθηκαν για 4,20 ευρώ ανά μετοχή, άρα η CarVal Investors, ο δεύτερος μεγαλύτερος μέτοχος της BOC, πώλησε το 3% των μετοχών που διακρατούσε στην BOC για 56,2 εκατομμύρια ευρώ. Σημειώνεται πως, το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας Κύπρου ανέρχεται σε €44.481.205,80 διαιρεμένο σε 444.812.058 συνήθεις μετοχές ονομαστικής αξίας €0,10 η κάθε μία. Η πράξη έγινε μόλις 15 ημέρες μετά την έναρξη της διαπραγμάτευσης της μετοχής της Τράπεζας Κύπρου στο Χρηματιστήριο Αθηνών (ΧΑ). Το σημαντικότερο όλων είναι πως, εν-

διαφέρθηκαν να μπουν στην Τράπεζα έστω και με λίγο ποσοστό μέχρι στιγμής 4 ταμεία τα οποία βάζουν την Κύπρο στα «ραντά» τους. Βεβαίως, δεν αποκλείεται σε μελλοντικό στάδιο να αποκτήσουν και το υπόλοιπο 6,1% της CarVal Investors, το 5,42% της Caius Capital και το 4,83% που έχει η πρώην Λαϊκή.

Τα χρηματιστηριακά δεδομένα μέχρι στιγμής δείχνουν ότι η επίδοση της μετοχής της Τράπεζας Κύπρου στο Χρηματιστήριο Αθηνών έχει μείωση 4,57% στην εβδομάδα, και μείωση 8,16% μέσα στον μήνα. Το εύρος της μετοχής στην

Αθήνα έχει φτάσει από 4,28 ευρώ ανά μετοχή, έως και 5,10 ευρώ ανά μετοχή σε αυτό το 2βδόμηδο που «τρέχει» στην Αθήνα.

Πάει για μέχρι 80 εκατ.

Προγραμματίζεται, ταυτόχρονα, έναρξη του έργου «Λήδρα 2» της ΚΕΔΙΠΕΣ για πώληση μέρους του Χαρτοφυλακίου Δανείων που είναι ενταγμένα στο Σχέδιο Εστία. Η περίμετρος αφορά δάνεια με ονομαστική αξία 80 εκατ. ευρώ, ενώ δεν είναι δεδομένο ότι θα πωληθούν είτε σε ένα πακέτο, είτε μέχρι και 80 εκατ. ευρώ. Όπως και με το «Λήδρα 1» που αποδέχτηκε ήταν η Τράπεζα Κύπρου, αλλιώς ξεκίνησαν και αλλιώς κατέληξαν οι συζητήσεις. Η Τράπεζα Κύπρου αγόρασε τελικά 58 εκατ. ευρώ εξυπηρετούμενων δανείων της ΚΕΔΙΠΕΣ. Για τη δεύτερη προσπάθεια πώλησης υγιών δανείων της ΚΕΔΙΠΕΣ, η «Λήδρα 2», αναμένεται να ενδιαφερθούν κυπριακές τράπεζες, με κύριο στόχο τη μεγέθυνση του χαρτοφυλακίου των εξυπηρετούμενων δανείων που έχουν στα χαρτοφυλακιά τους.

Υπενθυμίζεται πως, η ΚΕΔΙΠΕΣ αποφάσισε να «παραινεί» στη ζωή μέχρι και το 2030, έναντι του 2027 που στο αρχικό της πλάνο ο κύκλος ζωής της θα έκλεινε. Στόχος η πλήρης αποπληρωμή της κρατικής βοήθειας ύψους 3,54 δισ. ευρώ, με την αποπληρωμή μέχρι σήμερα σε μετρητά να φτάνει το 1,4 δισ. ευρώ. Όπως σημείωσε σχετικά ο πρόεδρος της ΚΕΔΙΠΕΣ, κ. Λάμπρος Παπαδόπουλος, κατά την επεξήγηση των οικονομικών αποτελεσμάτων του Οργανισμού, ο στόχος της αποπληρωμής της κρατικής βοήθειας είναι εφικτός με την επέκταση και εάν δεν «βιαστεί» η ΚΕΔΙΠΕΣ να πωλήσει δάνεια σε πολύ χαμηλές τιμές.

Οπλο η καινοτομία για επίδοξους επιχειρηματίες

Οι 3 start ups που αποτελούν παράδειγμα για νέους – Επιχειρηματικότητα με πάθος και επιμονή που εμπνέει

Της ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

Τολμήστε τώρα με πάθος, έχοντας στο πλευρό σας καλούς συνεργάτες, αλλά προετοιμαστείτε για σκληρή δουλειά και ατελείωτες προκλήσεις. Αυτό καλούν τους επίδοξους επιχειρηματίες να κάνουν οι Κύπριοι πρωτοπόροι επιχειρηματίες, που κάνουν τη χώρα μας περήφανη τόσο εντός όσο και εκτός συνόρων λόγω της επιτυχημένης πορείας των start up εταιρειών που δημιούργησαν. Promed Bioscience, Embio Diagnostics και Ascanio αποτελούν εταιρείες, οι οποίες με σημαία την τεχνολογία

Δεν υπάρχει μαγική συνταγή για την επιτυχία. Ωστόσο, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η ηγεσία, η σκληρή δουλειά και η επιμονή.

κατάφεραν να δημιουργήσουν καινοτόμες λύσεις η κάθε μία στον δικό της τομέα. Μετά από έρευνα, εκπαίδευση αλλά και προσωπικά βιώματα αντιλήφθηκαν αυτό που έλειπε από την αγορά, το έφτιαξαν και κατάφεραν να πείσουν τους επενδυτές ότι τα προϊόντα και οι υπηρεσίες τους όντως προσδίδουν αξία στα χρήματα τους.

Όπως αναφέρουν στην «Κ» οι δρ. Μαριάννα Προκόπη-Δημητριάδη συνιδρύτρια της Promed Bioscience, Κωνσταντίνος Λοϊζου ιδρυτής και διευθύνων σύμβουλος της EMBIO Diagnostics και Μινάς Κυριάκου συνιδρυτής και διευθύνων σύμβουλος της Ascanio, η καινοτομία αποτελεί την καρδιά

Οι Κύπριοι πρωτοπόροι επιχειρηματίες συμμετείχαν στο συνέδριο του Digital Agenda και μοιράστηκαν τις εμπειρίες τους για την πορεία και τις προκλήσεις που αντιμετώπισαν κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης των επιχειρήσεών τους.

των εταιρειών τους, ενώ σημαίνουσας βαρύτητας είναι η συνεχής ανατροφοδότηση τόσο από τους πελάτες όσο και από τους συνεργάτες τους. Δεν υπάρχει μαγική συνταγή για την επιτυχία, ανέφερε η κα Δημητριάδη, σημειώνοντας ωστόσο ότι σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η ηγεσία, η σκληρή δουλειά και η επιμονή. Η αφοσίωση και το πάθος είναι τα στοιχεία που θα σας οδηγήσουν να ξεπεράσετε κάθε πρόκληση και να συνεχίσετε να καινοτομείτε έχοντας ως βάση το όραμά σας, επισήμανε ο κ. Κυριάκου. Πάθος, ανθεκτικότητα και συνεχής μάθηση, αυτά είναι που χρειάζονται, σημείωσε ο κ. Λοϊζου.

Ιδιαίτερη έμφαση προσδίδουν οι επιχειρηματίες και στη διαφοροποίηση των προϊόντων και των υπηρεσιών τους από τον ανταγωνισμό. Η Promed Bioscience, η οποία δραστηριοποιείται στον τομέα της υγείας, διαφοροποιείται από τον ανταγωνισμό ως προς τον συνδυασμό της τεχνολογικής καινοτομίας με την ανθρωποκεντρική προσέγγιση. Στις εταιρείες μας εστιάζουμε όχι μόνο στην επιστημονική υπεροχή, αλλά και στη βελτίωση της καθημερινότητας των ασθενών μέσω εξατομικευμένων λύσεων, επεξηγεί η κα Δημητριάδη, προσθέτοντας ότι στόχο αποτελεί η γεφύρωση του χάσματος της επιστήμης με τον ασθενή.

Η Ascanio, η οποία δραστηριοποιείται στην ανάπτυξη λογισμικών μικτής πραγματικότητας, διαφοροποιείται από τον ανταγωνισμό μέσω μιας μοναδικής προσέγγισης που εντάζει την πλήρη αξιολόγηση και εκμετάλλευση του δυναμικού κάθε ομάδας ή ατόμου. Μέσα από αυτήν την πλατφόρμα, όπως αναφέρει ο κ. Κυριάκου, οι χρήστες αποκτούν μια ανεκτίμητη εμπειρία εκπαίδευσης που είναι διαδραστική, βελτιώνοντας σημαντικά τις δεξιότητές τους και προσφέροντάς τους τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν πραγματικές καταστάσεις σε ένα ασφαλές και ελεγχόμενο περιβάλλον. Η Embio Dia-

gnostics, η οποία ασχολείται με καινοτόμες λύσεις στην ποιότητα του αέρα σε εσωτερικούς χώρους, διαφοροποιείται από τον ανταγωνισμό μέσα από τη συνεχή προσπάθειά της να καταστούν τα προϊόντα της πιο ακριβή, εύχρηστα και φιλικά προς το περιβάλλον.

Αναφορικά με τις προκλήσεις που συνάντησαν οι επιτυχημένοι επιχειρηματίες, αναφέρονται στην εξασφάλιση χρηματοδότησης και την εύρεση των σωστών συνεργατών. Την ίδια ώρα, κρίθηκε επιτακτικό να εξηγήσουν το προϊόν τους και το πώς αυτό δουλεύει στους επενδυτές εκδίδοντας μέχρι και ειδικά εγχειρίδια.

Όσον αφορά στον ρόλο της καινοτομίας στην ανάπτυξη της επιχειρήσεώς τους, υπογραμμίζουν ότι αυτή ακριβώς η σύνδεση της εταιρείας με την προηγμένη τεχνολογία και έρευνα είναι που τους επιτρέπει να διατηρούν τη θέση τους ως ηγέτες στον χώρο. Προσφέρουν μάλιστα χώρο στην ομάδα τους να δοκιμάζουν νέες ιδέες χωρίς τον φόβο της αποτυχίας, ενθαρρύνοντας την ελεύθερη σκέψη, την πειραματική προσέγγιση, και τη δημιουργικότητα.

Οι αποτυχίες

Μέσα από τις αποτυχίες μαθαίνει την αξία της ευελιξίας και της προσαρμοστικότητας, ανέφεραν οι επιχειρηματίες. Όλες οι αποτυχίες αποτελούν πολύτιμα διδάγματα, τα οποία χρειάζομαστε για να συνεχίσουμε να προχωράμε μπροστά.

Οι αποτυχίες μάς διδάξαν να προσαρμόζουμε τη στρατηγική μας γρήγορα και να είμαστε ανοιχτοί στην ανατροφοδότηση σημειώνον, τονίζοντας ότι είναι μέσα από αυτές που αναγκαστήκαμε να ανακαλύψουμε τρόπους να βελτιωνόμαστε.

Τα πλάνα

Promed Bioscience

Τα μακροπρόθεσμα πλάνα μας περιλαμβάνουν την επέκταση σε νέες αγορές και τη δημιουργία ενός ευρύτερου χαρτοφυλακίου προϊόντων που θα καλύπτουν ακόμη περισσότερες ανάγκες των ασθενών. Παράλληλα, στοχεύουμε στην ένταξη των προϊόντων μας στα εθνικά συστήματα υγείας, κάτι που θα μας επιτρέψει να προσφέρουμε τις λύσεις μας σε μεγαλύτερο αριθμό ασθενών, ενισχύοντας παράλληλα τη βιωσιμότητα και την προσαρμοστικότητά τους.

Ascanio

Στοχεύουμε στο να καταστεί η πλατφόρμα μας Ascanio Nexus παγκόσμιο πρότυπο για την εκπαίδευση σε όλους τους τομείς. Είτε πρόκειται για την επιβολή του νόμου, την αεροπορία, τη ναυτιλία, τον στρατό, την εκπαίδευση, τη φυσιοθεραπεία και πολλούς άλλους κλάδους, το Ascanio Nexus θα προσφέρει πρωτοποριακές λύσεις εκπαίδευσης.

Embio Diagnostics

Στόχος μας είναι η παγκόσμια επέκταση, η ανάπτυξη νέων προϊόντων που θα αλλάξουν τον τρόπο που ζούμε, και η διαρκής επένδυση στη βιωσιμότητα. Οι Κύπριοι πρωτοπόροι επιχειρηματίες συμμετείχαν στο συνέδριο του Digital Agenda και μοιράστηκαν τις εμπειρίες τους για την πορεία και τις προκλήσεις που αντιμετώπισαν κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης των επιχειρήσεών τους.

Σχεδόν 1 δισ. τα έργα υποδομής του 2025

Στο σύνολό τους είναι 26 και θα κοστίσουν από 5,2 εκατομμύρια ευρώ, έως 144 εκατομμύρια ευρώ το καθένα

Τον ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Λίγο κάτω από το 1 δισεκατομμύριο ευρώ αναμένεται να φτάσουν τα έργα υποδομής του 2025 στην Κύπρο, αυξημένα από τον Προϋπολογισμό του 2024 που ήταν στα 920 εκατομμύρια ευρώ. Συγκεκριμένα, τα 982 εκατομμυρίων ευρώ σημαντικότερα έργα υποδομής για το 2025, τα οποία είτε βρίσκονται σε εξέλιξη είτε προγραμματίζεται η έναρξη τους εντός του επόμενου χρόνου, αριθμούν τα 26 και θα κοστίσουν από 5,2 εκατ. ευρώ, έως 144 εκατ. ευρώ.

Σύμφωνα με ενδεικτικό πίνακα των 26 κυριότερων έργων υποδομής που περιλαμβάνονται στον Προϋπολογισμό του 2025, το ακρι-

Πάντα υπάρχει το ενδεχόμενο να αυξηθεί το κόστος κατασκευής, λόγω πληθωρισμού και αύξησης των κατασκευαστικών υλικών.

βότερο αφορά το «Νέο Κυπριακό Μουσείο», με κόστος 144 εκατ. ευρώ. Το «Σχέδιο ΚτίζΩ» έχει το δεύτερο μεγαλύτερο κόστος με 130 εκατ. ευρώ και το τρίτο ακριβότερο αφορά την ανέγερση του Δικαστικού Μεγάρου Λευκωσίας, με 119 εκατ. ευρώ. Τέταρτο πιο ακριβό έργο υποδομής είναι η ανέγερση του νέου κτηρίου του Γενικού Χημείου, που θα κοστίσει 101 εκατ. ευρώ, ενώ η κατασκευή αυτοκινητόδρομου Αστρομερίτη - Ευρύχου θα έχει κόστος 88,6 εκατ. ευρώ που θα είναι το πέμπτο πιο δαπα-

νηρό. Η κατασκευή του δρόμου Πάφου - Πόλης Χρυσοχούς θα κοστίσει 86,8 εκατ. ευρώ και ο δρόμος Λευκωσίας - Παλαιχωρίου - Αγρού

θα κοστίσει στα 77,6 εκατ. ευρώ.

Στη λίστα που διαφοροποιεί το κόστος αρκετά από πέρυσι, βρίσκεται η ανέγερση νέου κτηρίου

Φυλακών, με κόστος τα 35,1 εκατ.

ευρώ. Για τη βελτίωση/κατασκευή των Λεωφ. Ιπποκράτους και Αργουρούπολεως στη Λακατάμεια και

στον Στρόβολο το κόστος θα είναι 30,7 εκατ. ευρώ, ενώ στη λίστα βρίσκεται και η κατασκευή των Κεντρικών Γραφείων Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας που θα κοστίσουν 22,2 εκατ. ευρώ. Για τη βελτίωση του παραλιακού δρόμου Λάρνακας - Δεκέλειας, «ΦΑΣΗ Γ'», το κόστος θα είναι στα 17,6 εκατ. ευρώ, καθώς για τη βελτίωση του δρόμου που συνδέει τη Δερύνεια με τη Σωτήρα το κόστος θα είναι στα 15,9 εκατ. ευρώ. Για την ανακατασκευή και αναβάθμιση της λεωφόρου «Αλεξανδρουπόλεως» στον Δήμο Στρόβολου προϋπολογίζονται 12 εκατ. ευρώ και για την ανάπλαση/αναβάθμιση της οδού «Τσερίου» στον Δήμο Στρόβολου - Φάση Α', το κόστος θα φτάσει τα 11 εκατ. ευρώ. Στον Προϋπολογισμό του 2025 υπάρχει και το κόστος για τη διεύρυνση/βελτίωση των λεωφόρων Μ. Κυπριανού και Αγίου Γεωργίου στην Πέγεια, Φάση Β' που θα κοστίζει συνολικά 10 εκατ. ευρώ.

Τα... μονοψήφια κόστη

Για την κατασκευή παρακαμπτήριου δρόμου Γερμασόγειας - «ΦΑΣΗ Α'» προϋπολογίζονται 9 εκατ. ευρώ και για τη βελτίωση δρόμου που συνδέει τις κοινότητες Ακρούντας - Διερώνας - Αρακαπά θα χρειαστούν 8,2 εκατ. ευρώ και η βελτίωση της Λεωφόρου «Κάπιαρη στο Παραλίμνι» θα κοστίσει 7,7 εκατ. ευρώ. Για την αναβάθμιση της λεωφόρου εντός του Δήμου Τσερίου θα δαπανηθούν 7 εκατ. ευρώ και για την αντικατάσταση του Δημοτικού Σχολείου Δευτεράς που είναι ένα από τα νέα έργα υποδομής, θα χρειαστεί επίσης το ίδιο ποσό των 7 εκατ. ευρώ. Για την ανέγερση του Πυροσβεστικού

Σταθμού Αγίας Νάπας θα χρειαστούν 6,9 εκατ. ευρώ, ενώ για αντικατάσταση/ανέγερση του ΙΖ' Δημοτικού Σχολείου Λεμεσού και ανέγερση νέου δημόσιου νηπιαγωγείου, προϋπολογίζονται 6,8 εκατ. ευρώ. Στη γενική βελτίωση - αντισεισμική αναβάθμιση της Β' Τεχνικής Σχολής Λεμεσού θα χρειαστούν 6,5 εκατ. ευρώ, για τη βελτίωση του δρόμου Πάνω και Κάτω Δευτεράς μέχρι τον Πεδιαίο 5,8 εκατ. ευρώ, για την αναβάθμιση του Γυμνασίου Παραλιμνίου προϋπολογίζονται 5,49 εκατ. ευρώ και τέλος, για τη γενική βελτίωση Ευρυβάδειου Γυμνασίου στη Λάρνακα θα χρειαστούν συνολικά 5,2 εκατ. ευρώ.

Μπορεί να ακριβύνουν

Σημειώνεται πως, δεν έχει συμπεριληφθεί στα κυριότερα έργα το κτήριο της Νομικής Υπηρεσίας για το οποίο αναμένεται επανεκτίμηση κόστους από το Τμήμα Δημοσίων Έργων και για το οποίο έχουν περιληφθεί σχετικές πιστώσεις στον Προϋπολογισμό του 2025. Τέλος, στα παραπάνω δεν περιλαμβάνονται τα συγχρηματοδοτούμενα έργα, καθώς και έργα του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ενώ όπως είδαμε και από τους προηγούμενους 1 - 2 προϋπολογισμούς, πάντα υπάρχει το ενδεχόμενο να αλλάξει το κόστος κατασκευής των έργων και να αυξηθεί, λόγω πληθωρισμού και γενικότερης αύξησης των κατασκευαστικών υλικών.

Το 2025 ο προϋπολογισμός θα είναι πλεονασματικός και το δημοσιονομικό πλεόνασμα εκτιμάται στα 1,13 δισ. ευρώ, ήτοι 3,3% του ΑΕΠ. Οι αναπτυξιακές δαπάνες θα αυξηθούν κατά 2,1% το 2025 σε σύγκριση με το 2024.

Αυτή είναι η Άννα.
Ο γυναικολόγος της μετά από εξέταση
την παρέπεμψε σε καρδιολόγο.

ΜΠΕΣ
ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ
Μην παίρνεις τη θέση της

Κάθε φορά που χρησιμοποιείς μια υπηρεσία του ΓεΣΥ χωρίς να τη χρειάζεσαι, **τη στερείς από αυτόν που την έχει πραγματικά ανάγκη.**

Εμπιστεύσου τον Προσωπικό σου Ιατρό για να σε καθοδηγήσει σωστά. Όλοι έχουμε δικαίωμα να απολαμβάνουμε τα οφέλη του ΓεΣΥ. Με σεβασμό στον άνθρωπο και τις ανάγκες του.

Για την προστασία του ΓεΣΥ μπορείς να συμβάλεις και εσύ

Κέντρο Εξυπηρέτησης: 17000 | info@gesy.org.cy
www.gesy.org.cy

Γεσυ
Οργανισμός Ασφάλισης Υγείας

Η εταιρική κουλτούρα ενισχύει τους στόχους

Beth Davis: Συλλογική εργασία, εμπιστοσύνη στους εργαζόμενους και συνεχής ανάπτυξη αποτελούν το κλειδί για την επιτυχία

Συνέντευξη στη **ΔΩΡΙΤΑ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Η **πρώην** διευθύντρια του τμήματος ανάπτυξης των εταιρειών Tesla, Gap, Apple και Microsoft, Beth Davis, μιλά στην «Κ» για τις στρατηγικές προσέλκυσης ταλέντων που χρησιμοποιούν οι τεχνολογικές εταιρείες παγκοσμίως. Η κ Davis, που βρέθηκε στην Κύπρο και συμμετείχε στο συνέδριο Digital Agenda, αναφέρθηκε στους τρόπους με τους οποίους οι εταιρείες, στις οποίες εργάστηκε, προσλάμβαναν κόσμο και πώς τους εκπαιδεύαν για την επιτυχία. «Οι κοινοί στόχοι και κουλτούρα της εταιρείας και των εργαζομένων αποτελούν τη χρυσή τομή για να προσληφθούν τα κατάλληλα άτομα στις κατάλληλες θέσεις», τόνισε. Επισήμανε ακόμα ότι η προσαρμοστικότητα, η δίψα για μάθηση και η ανάπτυξη θα πρέπει να διέπουν όλους τους εργαζομένους σε τέτοιου είδους εταιρείες. Αναφορικά με την Tesla, η Beth Davis υπογράμμισε ότι ακολουθούσε μια διαφορετική προσέγγιση κατά τη διαδικασία των προσλήψεων της. Ενώ οι άλλες εταιρείες αξιολογούσαν τα πτυχία και την εργασιακή πείρα, στην Tesla αξιολογούσαν τη νοοτροπία των υποψηφίων παρά στις δεξιότητές τους, είπε χαρακτηριστικά.

–Ποιες είναι οι βασικές στρατηγικές για να προσελκύσουμε, να αναπτύξουμε και να διατηρήσουμε τα κορυφαία ταλέντα στην ανταγωνιστική αγορά;

–Αν η εταιρεία σας δεν διαφοροποιηθεί από τον ανταγωνισμό δεν πρόκειται να προσελκύσετε τα ταλέντα που ζητάτε. Οφείλετε να ξεχωρίσετε από άλλες εταιρείες μέσω ενός προϊόντος, το οποίο να είναι δυνατό να προσελκύει τους κατάλληλους ανθρώπους. Επιπλέον χρειάζεται να εγκαθιδρύσετε μια εταιρική κουλτούρα, η οποία να ενισχύει τον στόχο σας ως εταιρείας. Όταν λέμε κουλτούρα εννοούμε τον τρόπο που λαμβάνονται αποφάσεις στην εταιρεία και οι άνθρωποι εργάζονται συλλογικά προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους τους. Όταν οι άνθρωποι εργάζονται σε μια εταιρεία με κοινούς στόχους και κουλτούρα, τότε είναι πιο πιθανόν να εξακολουθήσουν να εργάζονται εκεί καθώς αυτό είναι δυσεύρετο εκεί έξω.

Εταιρείες πληροφορικής –Ποιος είναι ο ρόλος της τεχνολογίας στο τμήμα του Ανθρώπινου Δυναμικού;

–Ζούμε στο 2024 και η τεχνολογία είναι ζωτικής σημασίας για τον κάθε τομέα της εταιρείας. Η συμβουλή μου είναι αυτοματοποιήστε ό,τι μπορείτε, ώστε να μπορείτε να εστιάσετε στην πιο σημαντική, στρατηγική δουλειά.

–Τι συμβουλή θα δίνετε σε μια εταιρεία που δεν επενδύει αρκετά στο τμήμα του ανθρώπινου δυναμικού της;

–Αυτή η ερώτηση υποθέτει ότι ο CEO και το διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας οφείλουν να επενδύουν χρόνο στο ανθρώπινο δυναμικό. Και εγώ αναρωτιέμαι με τη σειρά μου αν αυτό είναι πραγματικά απαραίτητο. Αν έχουν προσλάβει τη σωστή ομάδα ανθρώπινου δυναμικού, θα έπρεπε να την εμπιστευτούν προκειμένου να κάνει τη δουλειά της. Αν το ανθρώπινο δυναμικό είναι ευθυγραμμισμένο με την αποστολή και την κουλτούρα της εταιρείας, δεν πρόκειται να υπάρχει κανένα απολύτως πρόβλημα. Είναι κρίμα όταν το ανθρώπινο δυναμικό αναζητά συνεχώς εγκρίσεις και επιβεβαιώσεις από την εταιρεία, αντί απλώς να κάνει αυτό που ξέρει ότι είναι το σωστό.

«Πώς τρως έναν ελέφαντα; Μία μπουκιά τη φορά.» Οι προκλήσεις είναι καλύτερα να αντιμετωπίζονται βήμα-βήμα. Μέσα από μικρές επιτυχίες μπορείς να χτίσεις, εξάλλου.

Μόλις εφηνουχάσετε κάποιος θα βρεθεί να σας κλέψει τη θέση.

–Μπορείτε να μοιραστείτε μια εμπειρία μέσα από την καριέρα σας όπου αντιμετωπίσατε μια σημαντική πρόκληση;

–Χρησιμοποίη τη μεταφορά του ελέφαντα: «Πώς τρως έναν ελέφαντα; Μία μπουκιά τη φορά.» Οι προκλήσεις είναι καλύτερα να αντιμετωπίζονται βήμα-βήμα. Μέσα από μικρές επιτυχίες μπορείς να χτίσεις, εξάλλου. Ένα παράδειγμα από την καριέρα μου ήταν η ανάπτυξη ενός προγράμματος ανάπτυξης ηγεσίας, το οποίο ήταν αναγκαίο για το κάθε τμήμα. Ωστόσο, πολλοί δεν το έβλεπαν ως προτεραιότητα. Όταν εξασφάλισα την υποστήριξη ενός ανώτερου στελέχους της εταιρείας, ο οποίος συνεργάστηκε μαζί μας ως προς την ένταξη του προγράμματος, προοδότησε και την υποστήριξη άλλων από την ομάδα του. Δημιουργήσαμε ένα μομέντουμ για αυτή την πρωτοβουλία αντί να περιμένουμε και να δυσανασχετούμε προτού ξεκινήσουμε.

–Μπορείτε να μοιραστείτε κάποιες εμπειρίες από τον ρόλο σας σε αυτές τις μεγάλες τεχνολογικές εταιρείες;

–Όταν χτίζεις το μέλλον από την αρχή, προϋποθέτει ότι θα πρέπει να ξανασκεφτείς τα πάντα. Γίνονται όλα από την αρχή σαν ένα κενό φύλλο. Στην Apple και στην Tesla, ρώτησα την ομάδα μου στο τμήμα της Ανάπτυξης και Εκπαίδευσης πώς θα ήταν το τμήμα αν άρχιζε να λειτουργεί σήμερα. Αναλογιζόμενοι αυτό, μας έκανε να σκεφτούμε τις νέες τεχνολογίες και τις νέες προσεγγίσεις που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν από το τμήμα. Το γεγονός αυτό μας επέτρεπε να επιδιώκουμε να βελτιώσουμε τόσο το παρόν όσο και το μέλλον. Αυτή ήταν και η καλύτερη προσέγγιση γι' αυτές τις εταιρείες.

Εξελικτική νοοτροπία –Πώς διασφαλίζετε ότι ο οργανισμός σας παραμένει ανταγωνιστικός σε μια γρήγορα εναλλασσόμενη βιομηχανία;

–Είναι ουσιαστικό να διατηρείτε μια εξελικτική νοοτροπία στην εταιρεία σας. Ο κόσμος αλλάζει συνεχώς και πρέπει να αλλάζουμε μαζί του εάν θέλουμε να επιβιώσουμε. Η ημέρα που θα σταματήσετε να μαθαίνετε ή να εξελισσέστε είναι η ημέρα που αρχίζετε να μένετε πίσω από τις εξελίξεις. Αυτό ισχύει τόσο για τους ανθρώπους όσο και για τις εταιρείες. Δεν μπορείτε να εφησυχάζετε και να θεωρείτε ότι είστε αδιαμφισβήτητοι ηγέτες. Κάποιος πάντοτε θα βρεθεί και θα σας κλέψει τη θέση. –Πώς καταφέρατε να διατηρήσετε το ήθος και να προωθήσετε τη στρατηγική σας στην Tesla, έναν τόσο γρήγορα εναλλασσόμενο οργανισμό;

–Στις αρχές της Tesla, συνηθίζαμε να λέμε στους νέους υπαλλήλους ότι βρισκόμαστε σε μια βιομηχανία γιγάντων –BMW, Ford, Toyota, GM– και αυτοί κοιμούνται. Το μέλλον είναι τα ηλεκτρικά οχήματα και όταν ξυπνήσουν και το συνειδητοποιήσουν αυτό, θα έχουν περισσότερα χρήματα και πόρους από εμάς. Πρέπει να καλύψουμε όση περισσότερη απόσταση μπορούμε ούτως ώστε όταν έρθει αυτή η στιγμή, να μην μπορούν να μας φτάσουν. Αυτό άναψε μια φωτιά που μας έκανε όλους να δουλέψουμε εξαιρετικά σκληρά και αυτή ήταν μια τακτική η οποία αποδείχθηκε σωστή. Τελικά η αυτοκινητοβιομηχανία ξύπνησε και όταν το έκανε, η Tesla ήταν ήδη ηγέτης στον τομέα τους. Φυσικά οι γρήγοροι ρυθμοί συνεχίζονται για εμάς, καθώς η αποστολή της Tesla περιλαμβάνει και άλλους τομείς. Προσπαθούμε να κατευθύνουμε την παγκόσμια μετάβαση προς τη βιώσιμη ενέργεια. Αυτό αποτελεί προτεραιότητα και ως εκ τούτου οφείλουμε να λειτουργήσουμε με γοργούς ρυθμούς.

Στην Tesla προσπαθούμε να κατευθύνουμε την παγκόσμια μετάβαση προς τη βιώσιμη ενέργεια. Αυτό αποτελεί προτεραιότητα και ως εκ τούτου οφείλουμε να λειτουργήσουμε με γοργούς ρυθμούς, δηλώνει η Beth Davis.

Η Tesla ζητά νοοτροπία – Οι άλλοι δεξιότητες

–Μπορείτε να μοιραστείτε παραδείγματα από την καριέρα σας όπου οι στρατηγικές του τμήματος Ανθρώπινου Δυναμικού που χρησιμοποιήσατε αποδείχθηκαν ιδιαίτερα αποτελεσματικές;

–Έχω μάθει πάρα πολλά πράγματα κατά τη διάρκεια της θητείας μου στην Tesla. Εκεί, οι προσλήψεις βασίζονταν περισσότερο στη νοοτροπία των υποψηφίων, παρά στις δεξιότητές τους. Ενώ σε άλλες εταιρείες ξεψάχνιζαν τα πτυχία και την εργασιακή εμπειρία των υποψηφίων, προκειμένου να αποφασίσουν κατά πόσο θα ταιριάξουν στη θέση που προκέρχονταν, η

Tesla ακολουθούσε μια διαφορετική προσέγγιση και νοοτροπία. Το σημαντικότερο για την εταιρεία αυτή ήταν το πώς σκέφτεται κάποιος και αν έχει τη δύναμη να ξεπερνά τα εμπόδια, να μαζεύει ταλέντων στην Tesla επικεντρωνόταν στην κατανόηση και ταύτιση της αποστολής-στόχου και κουλτούρας της εταιρείας, γεγονός που ήταν καθοριστικό για τη γρήγορη ενσωμάτωση των νέων υπαλλήλων. Κλειδί για τις προσλήψεις αποτελούσαν η προσαρμοστικότητα, η ανάγκη για συνεχή ανάπτυξη και μάθηση.

Επίσης, η εταιρεία χρησιμοποιούσε ακόμα μια καινοτόμο προσέγγιση όσον αφορά στον τρόπο των προσλήψεων της. Πιο συγκεκριμένα, παρά να επικεντρώνεται στα καθημερινά πράγματα όπως η γραφειοκρατία και η ξενάγηση στην εταιρεία, έδινε βάση περισσότερο σε πράγματα όπως η γραφειοκρατία και η ξενάγηση στην εταιρεία, έδινε βάση περισσότερο σε πράγματα όπως η γραφειοκρατία και η ξενάγηση στην εταιρεία, έδινε βάση περισσότερο σε πράγματα όπως η γραφειοκρατία και η ξενάγηση στην εταιρεία.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Της ΕΙΜΙ ΝΤΟΝΕΛΑΝ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Τα κέρδη της Ιρλανδίας από το παγκόσμιο φορολογικό χάος

Ο **Τζακ Τσέιμπερς** αντιμετωπίζει ένα παράδοξο πρόβλημα για υπουργό Οικονομικών, ήτοι τα πάρα πολλά χρήματα. Ο Ιρλανδός την περασμένη εβδομάδα δήλωσε ότι αναμένει πλεόνασμα προϋπολογισμού 24 δισ. ευρώ το 2024, χάρη στην Apple, στα νέα φορολογικά τέλη και στα έσοδα από άλλες μεγάλες πολυεθνικές των ΗΠΑ. Εάν οι πρόσφατες προσπάθειες για την εκκαθάριση του παγκόσμιου εταιρικού φορολογικού συστήματος είχαν αποδώσει, ο περικαρής Τσέιμπερς δεν θα βρισκόταν στη θέση αυτή. Ο ΟΟΣΑ μεσολάβησε για την επίτευξη μιας συμφωνίας-ορόσημο το 2021, η οποία υποτίθεται πως θα μείωνε τα κίνητρα για μετατόπιση των εταιρικών κερδών σε χώρες με χαμηλή φορολογία, όπως η Ιρλανδία. Το πλεόνασμα της Ιρλανδίας οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην

Το πλεόνασμα του προϋπολογισμού φθάνει τα 24 δισ. ευρώ μετά την πληρωμή αναδρομικών φόρων από την Apple.

απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για καταβολή αναδρομικών φόρων από την Apple. Ωστόσο η Ιρλανδία, η οποία δεν ήθελε τα χρήματα, θα εξακολουθούσε να έχει άκοπα πλεόνασμα, ακόμα και χωρίς τα μετρητά του αμερικανικού ομίλου. Και είναι σαφές ότι η Ιρλανδία κατέχει μια ακραία θέση διεθνώς, διότι ο βασικός συντελεστής κερδών είναι μόλις 12,5% εν συγκρίσει με τον παγκόσμιο

Η Ιρλανδία κατέχει μια ακραία θέση διεθνώς, διότι ο βασικός συντελεστής κερδών είναι μόλις 12,5% εν συγκρίσει με τον παγκόσμιο μέσο όρο του 23%.

μέσο όρο του 23%. Αυτό το χάσμα έχει προσελκύσει τους γίγαντες των ΗΠΑ, οι οποίοι συχνά δηλώ-

νουν μεγάλο μέρος των διεθνών κερδών τους στη χώρα. Ο εταιρικός φόρος απέδωσε πάνω από

25% των συνολικών κρατικών εσόδων το 2023, σε σύγκριση με λιγότερο από το 1/10 στη Βρετανία.

Το 2022 μόλις 10 μεγάλες εταιρείες αντιστοιχούσαν στο 60% των εσόδων από φόρους επιχειρήσεων, ενώ τρεις από αυτές συνεισέφεραν το ένα τρίτο του συνολικού όγκου. Η ανεξάρτητη δημοσιονομική εποπτική αρχή της Ιρλανδίας δεν τις κατονόμασε, αλλά πιθανώς αναφέρονταν στις Alphabet, Meta, Pfizer, Intel και Apple, μεταξύ άλλων. Βέβαια, ο υπόλοιπος κόσμος προσπάθησε να κάνει τη ζωή πιο δύσκολη για την Ιρλανδία. Η συμφωνία με τη μεσολάβηση του ΟΟΣΑ είχε εξασφαλίσει 139 υπογράφουσες χώρες έως τα μέσα του 2023, συμπεριλαμβανομένων όλων των μεγάλων οικονομιών του κόσμου. Προέβλεπε μια νέα αρχή ψηφιακής φορο-

λογίας, που εξουσιοδοτούσε τις χώρες να χρεώνουν εισφορές με βάση το πού παράγονται τα έσοδα και όχι το πού μια εταιρεία βασίζει τις δραστηριότητές της. Θεωρητικά, αυτό θα επέτρεπε στη Γαλλία ή στη Γερμανία να διεκδικήσουν χρήματα από τη Meta ή την Alphabet, ακόμα κι αν δήλωναν λιγότερα κέρδη στο Παρίσι ή στο Βερολίνο.

Επίσης, θέσπιζε τον λεγόμενο «ελάχιστο φόρο 15%», ο οποίος θεωρητικά θα απέτρεπε τους φορολογικούς παραδείσιους να χρεώνουν οτιδήποτε λιγότερο. Ο ΟΟΣΑ εκτίμησε ότι τα συνολικά κέρδη από μεγάλες εταιρείες σε χώρες χαμηλής φορολογίας με συντελεστή κάτω του 15% θα μειωνόνταν 80% ως αποτέλεσμα, συνεπώς θα επιλυόταν σε μεγάλο βαθμό η φοροαποφυγή. Αυτό βέβαια δεν συνέβη.

Χαμηλώνει ο πήχυς για επενδύσεις και ανάπτυξη

Αβεβαιότητες στο προσχέδιο του προϋπολογισμού στη σκιά του πολέμου

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Προσγείωση των προβλέψεων για ανάπτυξη και επενδύσεις, σε σύγκριση με εκτιμήσεις προ εξαμήνου, περιλαμβάνει το προσχέδιο προϋπολογισμού του 2025, ενώ και το δημόσιο χρέος μειώνεται με βραδύτερο ρυθμό. Παρ' όλα αυτά οι προβλέψεις του για το πρωτογενές πλεόνασμα είναι πιο αισιόδοξες, καθώς τα φορολογικά έσοδα γεμίζουν τα ταμεία του Δημοσίου.

Το προσχέδιο, που κατέθεσαν στη Βουλή ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας Κωστής Χατζηδάκης και ο υφυπουργός Θάνος Πετραλιάς, προβλέπει συγκεκριμένα ρυθμό ανάπτυξης 2,2% για φέτος και 2,3% για το 2025. Στο Πρόγραμμα Σταθερότητας που είχε υποβάλει η κυβέρνηση τον Απρίλιο στην Κομισιόν προβλεπόταν ρυθμός 2,5% και 2,6%, αλλά η κυβέρνηση προσαρμόστηκε στις προβλέψεις της Κομισιόν. Κάτι που δείχνει πιο συνεπές τώρα, όχι μόνο λόγω της χαμηλής πτώσης της ευρωπαϊκής οικονομίας (0,8% και 1,4%, αντίστοιχα η εαρινή πρόβλεψη της Κομισιόν για την ανάπτυξη στην Ευρωζώνη), αλλά και λόγω της αναζωπύρωσης της κρίσης στη Μέση Ανατολή. Ηδη η τιμή του πετρελαίου χθες έφτασε τα 80 δολάρια το βαρέλι, από τα 73 δολάρια μια βδομάδα πριν, αγγίζοντας ακριβώς την τιμή με βάση την οποία έχει συνταχθεί ο προ-

Βασικά μεγέθη της ελληνικής οικονομίας

% ετήσιες μεταβολές, σταθερές τιμές	2023	2024**	2025**
ΑΕΠ	2,0	2,2	2,3
Ιδιωτική κατανάλωση	1,8	1,7	1,6
Δημόσια κατανάλωση	1,7	0,4	0,0
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	4,0	6,7	8,4
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	3,7	4,2	4,0
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	2,1	3,8	3,6
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	4,5	3,0	2,2
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή	4,2	2,8	2,1
Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ)	3,5	2,7	2,1
Απασχόληση*	1,0	1,1	0,7
Ποσοστό ανεργίας (έρευνα εργατικού δυναμικού)	11,1	10,3	9,7

ΠΗΓΗ: Ετήσιοι εθνικοί λογαριασμοί (ΕΛΣΤΑΤ), εκτιμήσεις υπ. Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Οι αμοιβές ανά εργαζόμενο εκτιμάται ότι θα αυξηθούν 4,3%, σημαντικά υψηλότερα του πληθωρισμού.

ϋπολογισμός. Αν τα πράγματα επιδεινωθούν το επόμενο διάστημα, ίσως χρειαστεί να ξαναγίνουν κάποιοι υπολογισμοί ενόψει του σχεδίου προϋπολογισμού τον Νοέμβριο.

Το ΑΕΠ σε απόλυτα μεγέθη θα αυξηθεί κατά 10 δισ. ευρώ, από 231,9 δισ. σε 242,3 δισ.

Οι επενδύσεις προβλέπεται να αυξηθούν κατά 6,7% φέτος

και 8,4% το 2025, έναντι προηγούμενης πρόβλεψης για 9,1% και 14,4% αντίστοιχως. Η ανεργία προβλέπεται να μειωθεί στο 10,3% φέτος και στο 9,7% το 2025.

Ο πληθωρισμός προβλέπεται στο 2,7% φέτος και στο 2,1% τον επόμενο χρόνο, λίγο πάνω από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης, όπου προβλέπεται να διαμορφωθεί στο 2,5% και 2,1% αντίστοιχως. Και οι αμοιβές ανά εργαζόμενο, όπως αναφέρει η ανακοίνωση του υπουργείου Οικονομικών, επικαλούμενη προβλέψεις της Κομισιόν, θα αυξηθούν 4,3% – σημαντικά υψηλότερα του πληθωρισμού.

Ο προϋπολογισμός, ωστόσο, συνεχίζει την πορεία των δημοσιονομικών υπεραποδόσεων

των προηγούμενων χρόνων:

- Το πρωτογενές αποτέλεσμα θα είναι φέτος πλεόνασμα 2,4% του ΑΕΠ και το 2025 θα αυξηθεί στο 2,5%, έναντι πρόβλεψης 2,1% του Προγράμματος Σταθερότητας και για τις δύο χρονιές.
- Το ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης θα έχει έλλειμμα 1% του ΑΕΠ το 2024 και 0,6% του ΑΕΠ το 2025, έναντι προηγούμενης πρόβλεψης για 1,2% και 0,9%.
- Οι καθαρές πρωτογενείς δαπάνες, κριτήριο του νέου Συμφώνου Σταθερότητας, που εφαρμόζεται το 2025 για πρώτη χρονιά, θα αυξηθούν κατά 3,6%, κάτω από τον στόχο για 3,7%.
- Το δημόσιο χρέος προβλέπεται να μειωθεί στο 153,7% του ΑΕΠ φέτος και να υποχωρήσει περαιτέρω στο 149,1% το 2025, έναντι 152,7% και 146,3% αντίστοιχως που προέβλεπε το Πρόγραμμα Σταθερότητας. Σε απόλυτο μέγεθος, ωστόσο, εκτιμάται ότι θα ανακοπεί η καθοδική πορεία του 2023-2024 και θα αυξηθεί από 356,5 δισ. ευρώ σε 361,4 δισ. ευρώ το 2025.

«Ο προϋπολογισμός του 2025 καλείται να συγκεράσει τον στόχο της δημοσιονομικής σταθερότητας με την ανάγκη για αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος των πολιτών», σχολίασε ο κ. Χατζηδάκης. «Στόχος είναι η διασφάλιση της ισχυρής ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, η περαιτέρω αναβάθμιση του αξιόχρεου της χώρας και η ευημερία των πολιτών».

Μέτρα για προσιτή στέγη και στήριξη της οικογένειας

Της ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Το νέο πρόγραμμα «Σπίτι μου II», που θα «τρέξει» το πρώτο τρίμηνο του 2025, φορολογικά κίνητρα για τη στήριξη της μακροχρόνιας μίσθωσης, αλλά και αύξηση του επιδόματος ενοικίου περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το προσχέδιο του προϋπολογισμού για την αντιμετώπιση του προβλήματος στέγασης στη χώρα. Παράλληλα, κι εκτός από τις μόνιμες παρεμβάσεις για την οικογένεια, το προσχέδιο περιλαμβάνει μια σειρά από δημοσιονομικές και θεσμικές παρεμβάσεις στο πλαίσιο και του ευρύτερου Εθνικού Σχεδίου Δράσης για το δημογραφικό.

Οι κυριότερες παρεμβάσεις για το στεγαστικό αφορούν:

- Νέο πρόγραμμα «Σπίτι μου II», προϋπολογισμού 2 δισ., εκ των οποίων 1 δισ. χρηματοδοτείται από το Ταμείο Ανάκαμψης και 1 δισ. από τις εμπορικές τράπεζες, αλλά και νέο πρόγραμμα ύψους 400 εκατ. για την ενεργειακή αναβάθμιση παλιών κατοικιών με μηδενικό επιτόκιο.
- Απαλλαγή για 3 έτη από τον φόρο των εισοδημάτων από ενοίκια ακινήτων εμβαδού έως 120 τ.μ., τα οποία θα εκμισθωθούν με μακροχρόνια μίσθωση (3 εκατ. ευρώ).
- Αύξηση του τέλους ανθεκτικότητας στην κλιματική κρίση για βραχυχρόνιες μισθώσεις, κατά τους χειμερινούς μήνες σε 2 ευρώ ανά διανυκτέρευση και κατά τους καλοκαιρινούς σε 8 ευρώ.
- Διπλασιασμός της μέγιστης επιδότησης του προγράμματος «Ανακαινίζω - Νοικιάζω» από το ποσό των 4.000 ευρώ στο ποσό

των 8.000 ευρώ, η οποία θα καλύπτει το 60% έναντι του 40% των δαπανών (25 εκατ. ευρώ).

- Επέκταση της αναστολής του ΦΠΑ στις νέες οικοδομές (18 εκατ.).

- Αξιοποίηση ακινήτων του Δημοσίου μέσω διαγωνιστικών διαδικασιών στο πλαίσιο του προγράμματος «Κοινωνικά αντιπαροχή».

- Αύξηση του επιδόματος στέγασης από τα 70 στα 75-125 ευρώ αναλόγως της εισοδηματικής κλίμακας, με προσαύξηση 30% για κάθε τέκνο. Παράλληλα εισάγονται και περιουσιακά κριτήρια.

Για τη στήριξη της οικογένειας, εκτός από τα μέτρα που ήδη εφαρμόζονται, περιλαμβάνονται, ειδικά για το 2025, και τα εξής:

- Κατάργηση του φόρου ασφαλιστρών συμβολαίων υγείας (15%) για παιδιά έως 18 ετών, με ετήσιο κόστος 17 εκατ.
- Φοροαπαλλαγή για τις οικειοθελείς παροχές επιχειρήσεων υπέρ νέων γονέων καθώς και για παροχές που σχετίζονται με βρεφονηπιακούς σταθμούς (6 εκατ.).
- Αύξηση του φοιτητικού στεγαστικού επιδόματος για τα περιφερειακά πανεπιστήμια κατά 500 ευρώ (κόστος 15 εκατ.).
- Αναβάθμιση σχολικών υποδομών (250 εκατ.).

Συγχρόνως υλοποιούνται προγράμματα για επιπλέον θέσεις σε βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς, ενισχύεται ο θεσμός «Νταντάδες της γειτονιάς», καθώς και θεσμικά μέτρα, όπως είναι η διά βίου ισχύς της ιδιότητας του τριτέκνου.

Επενδύοντας στην αγάπη και τον άνθρωπο

Ο όμιλος εταιρειών ΧΜ έχει αναπτύξει μια πολύπλευρη στρατηγική Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, με σημαντικές δράσεις

Υπάρχουν γνωριμίες που μπορούν να αλλάξουν τη ζωή ενός ανθρώπου. Υπάρχουν και γνωριμίες που μπορούν να αλλάξουν τις ζωές πολλών ανθρώπων. Η γνωριμία της ομάδας Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης της ΧΜ με τον πατέρα Αντώνιο Μουτιάμπα από την Ουγκάντα ανήκει στη δεύτερη κατηγορία, καθώς έχει επηρεάσει τις συνθήκες ζωής μιας ολόκληρης κοινότητας στη χώρα της ανατολικής Αφρικής. Η ΧΜ, ο διεθνής όμιλος εταιρειών που ηγείται στον κλάδο των επενδύσεων, έχει αναπτύξει μια πολύπλευρη στρατηγική Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, με σημαντικές δράσεις ανθρωπιστικού χαρακτήρα. Το 2017, η γνωριμία των στελεχών της με τον πατέρα Αντώνιο, τον ορθόδοξο ιερέα με το σπουδαίο ιεραποστολικό έργο στην περιφέρεια Γουακίσο της Ουγκάντα, έμελλε να αποτελέσει την αιρετηρία για ένα νέο κεφάλαιο στην ανθρωπιστική προσφορά της εταιρείας, το οποίο συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Μάλιστα, η τρίτη αποστολή της ΧΜ στην Ουγκάντα πραγματοποιήθηκε φέτος, από τις 18 έως τις 25 Ιουλίου και είχε ως αφορμή ένα πολύ σημαντικό γεγονός, τα εγκαίνια μιας τριώροφης πτέρυγας στο σχολείο Young Comrades, η οποία υλοποιήθηκε με τη χρηματοδότηση της ΧΜ.

Στο πλαίσιο αυτής της αποστολής είχαμε τη χαρά να μιλήσουμε με τον πατέρα Αντώνιο Μουτιάμπα και την Κωνσταντίνα Στυλιανού, Head of Events και CSR Manager της ΧΜ. Ο καθένας τους φώτισε και μια άλλη πτυχή αυτού του μακροχρόνιου δεσμού ανάμεσα στους κατοίκους της Ουγκάντα και της ΧΜ.

–Ποιες είναι οι σημαντικότερες προκλήσεις και δυσκολίες που αντιμετωπίζετε στο έργο που επιτελείτε στα οικοτροφεία σας; –Π. ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΟΥΤΙΑΜΠΑ: Για κάθε παιδί που βρίσκεται τώρα στα οικοτροφεία μας, υπάρχουν πάνω από 25 παιδιά που δεν βρίσκονται κοντά μας, καθώς δεν έχουμε τη δυνατότητα να τα ταΐζουμε. Συνεπώς, το μεγαλύτερο πρόβλημα που έχουμε είναι η σίτιση. Οι συνθήκες ζωής των παιδιών που είναι στα οικοτροφεία έχουν βελτιωθεί πολύ με τη βοήθεια της

Πατέρας Αντώνιος Μουτιάμπα:
«Το πιο σημαντικό πράγμα που μπορούμε να προσφέρουμε σε αυτά τα παιδιά είναι η μόρφωση».

Κωνσταντίνα Στυλιανού:
«Τα παιδιά στην Ουγκάντα χαμογελούν με την καρδιά τους».

ΧΜ, αλλά για να μπορέσουμε να βοηθήσουμε ακόμα περισσότερα παιδιά θα θέλαμε να ζητήσουμε από τον κόσμο να μας υποστηρίξει μέσω του προγράμματος αναδοχής παιδιών της ομάδας ΑΓΑΠΗΣ ΧΕΡΙΑ, που προσφέρει οικονομική, υλική και ηθική ενίσχυση στα σχολεία μας.

–Πόσα παιδιά φιλοξενείτε στα οικοτροφεία και τι τους προσφέρετε; –Π.Α.Μ.: Συνολικά, φιλοξενούμε περισσότερα από 1.500 παιδιά σε διαφορετικά οικοτροφεία. Πέρα από στέγη και τροφή, φροντίζουμε για τη μόρφωσή τους –εφόδιο πολύ σημαντικό για να καταφέρουν να έχουν ένα καλύτερο μέλλον και να ξεπεράσουν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν σήμερα. Να σημειώσουμε επίσης ότι η ΧΜ παρέχει επίσης υποτροφίες για τις ανώτερες σπουδές μαθητών, οι

οποίες «λεπουρούν» σαν εγγύηση ότι θα συνεχιστεί το έργο που έχουμε ξεκινήσει εδώ. Δηλαδή, τα παιδιά αυτά θα σπουδάσουν ένα αντικείμενο που σχετίζεται με τις ανάγκες της κοινότητάς μας, όπως π.χ. η Ιατρική, και έπειτα θα επιστρέψουν εδώ για να χρησιμοποιήσουν τις γνώσεις που θα αποκτήσουν για το καλό της κοινότητας.

–Τα τελευταία χρόνια έχουν υλοποιηθεί σημαντικά έργα που έχουν βελτιώσει την καθημερινότητα των παιδιών. Ποια ήταν η συνεισφορά της ΧΜ σε αυτά; –Π.Α.Μ.: Με τη βοήθεια της ΧΜ, την οποία ευχαριστούμε πολύ, έχουμε καταφέρει να βελτιώσουμε πολλά πράγματα κι αυτό φαίνεται πλέον και από το χαμόγελο των παιδιών. Αυτή η ελπίδα στο πρόσωπο των παιδιών, που μου δίνει κι εμένα τεράστια

χαρά, είναι το πιο σημαντικό αποτέλεσμα της βοήθειας που δεχόμαστε από την ΧΜ. Ολοκληρώθηκε η τριώροφη πτέρυγα στο σχολείο Young Comrades, η οποία θα προσφέρει πλέον σε περισσότερα από 500 παιδιά της περιοχής πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση. Και το πιο σημαντικό είναι ότι αυτή η πτέρυγα θα προσελκύσει δασκάλους, δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας. Εκεί, θα μπορούν να κάνουν τα μαθήματά τους σε έναν νέο και άνετο χώρο που έχει φτιαχτεί ειδικά γι' αυτόν τον σκοπό. Η ΧΜ έχει επίσης αναλάβει την κατασκευή μιας κουζίνας και μιας τραπεζαρίας στο σχολείο Άγιος Αντώνιος και ως αποτέλεσμα τα γεύματα των παιδιών ετοιμάζονται και μαγειρεύονται πλέον σε πιο υγιεινές συνθήκες, ενώ παράλληλα μας βοήθησε να μειώσουμε τα έξοδα αλλά και τον χρόνο του μαγειρέματος.

–Πώς αποφασίζετε ποια έργα θα υλοποιηθούν στην Ουγκάντα με την υποστήριξη της ΧΜ;

–Κωνσταντίνα Στυλιανού: Κάθε φορά που ο πατήρ Αντώνιος επισκέπτεται την Κύπρο, και αντίστοιχα όταν εμείς επισκεπτόμαστε την Ουγκάντα, συζητάμε μαζί του για τις ανάγκες της τοπικής κοινότητας, μας παρουσιάζει τις ιδέες του κι έτσι αποφασίζουμε τα έργα που θα στηρίξουμε.

–Ποιος είναι ο σκοπός των υποτροφιών που παρέχει η ΧΜ για την ανώτερη εκπαίδευση μαθητών από τα οικοτροφεία του Πατέρα Αντωνίου;

–Κ.Σ.: Ο βασικός και απώτερος σκοπός που θεσπίσαμε αυτή την πρωτοβουλία είναι η προσφορά στην κοινότητα. Αυτό που επιθυμούμε είναι οι μαθητές αυτοί να σπουδάσουν σε ανώτερα ιδρύματα της Ουγκάντα και μετά να επιστρέψουν στις κοινότητες όπου μεγάλωσαν και να αξιοποιήσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απέκτησαν για να βοηθήσουν κι άλλα παιδιά, ώστε να έχουν κι αυτά ένα καλύτερο μέλλον.

–Ποια είναι η στιγμή που θα θυμάστε για πάντα από την πρόσφατη αποστολή της ΧΜ στην Ουγκάντα;

–Κ.Σ.: Αυτό που κρατώ είναι η αγάπη που υπάρχει στις κοινότητες που επισκεπτόμαστε και βοηθάμε, και ο τρόπος που τα παιδιά αυτά χαμογελούν με την καρδιά τους, παρά τις δυσκολίες και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν. Θέλουμε μέσω του έργου μας στην Ουγκάντα να παρακινήσουμε κι άλλες εταιρείες και οργανισμούς να συνδράμουν, όπως μπορούμε, στον σκοπό αυτό. Γιατί η βοήθεια αυτή δίνει ελπίδα στα παιδιά της Ουγκάντα και δύναμη να κάνουν τα όνειρά τους πραγματικότητα.

■ Μπορείτε να μάθετε περισσότερα για την πρόσφατη αποστολή και το έργο της ΧΜ στην Ουγκάντα, όπως και για τις υπόλοιπες ανθρωπιστικές δράσεις και πρωτοβουλίες της εταιρείας, στα social media (Facebook: ΧΜ Culture, Instagram: @xmculture).

Οψιμο ενδιαφέρον για τα κόκκινα δάνεια

Του **ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΔΡΥΜΙΩΤΗ**

Την περασμένη Κυριακή αναφέρθηκαν στην επιστολή των «Ένδεκα του... Λαφαζάνη» για τα κόκκινα δάνεια. Σήμερα, ελάτε να δούμε την ουσία του θέματος. Ξαν εισαγωγή αντιγράφω από την επιστολή - επερώτηση των 11 βουλευτών της Ν.Δ. τις πρώτες δύο παραγράφους:

«Η μεταβίβαση των δανείων εκ μέρους των πιστωτικών ιδρυμάτων έλυσε το χρόνιο πρόβλημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων για τις τράπεζες. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, δάνεια ύψους 86,96 δισ. ευρώ βρίσκονται πλέον σε funds.

Ωστόσο, το ίδιο δεν συνέβη με τους δανειολήπτες, οι οποίοι έχοντας απέναντί τους πλέον κερδοσκοπικές ιδιωτικές επιχειρήσεις με έδρα εκτός Ελλάδος και όχι τιςγχώριες τράπεζες, βρίσκονται αντιμέτωποι με τον κίνδυνο του πλειστηριασμού της περιουσίας τους και κυρίως της κατοικίας τους, που δείχνει να είναι η βασική προτεραιότητα των funds για την απόκτηση κερδών.[...]

Ομολογώ ότι με προβληματίζει πολύ το timing της παρέμβασής. Ποια μύγα τους τσίμπησε και αποφάσισαν να ασχοληθούν με τα funds και τους πλειστηριασμούς της πρώτης κατοικίας; Ξέρετε, στην Ελλάδα όπου κυριαρχεί η ημιμάθεια, το ευκολότερο για έναν πολιτικό είναι να γίνει λαϊκιστής. Πράγματι, φαίνεται ότι πολιτικοί όλων των κομμάτων κατά καιρούς έχουν πάρει τη θέση που εκφράζεται με το σύνθημα: «**Κανένα σπίτι στα χέρια τραπεζίτη**». Μπορεί να κάνει ρίμα το «σπίτι» με τον «τραπεζίτη», αλλά δεν είναι αλήθεια. Σκόπιμα συγχέουμε την τράπεζα με τον τραπεζίτη για να προσωποποιήσουμε τον δαίμονα τραπεζίτη. Ελάτε να δούμε με νηφαλιότητα τα περίφημα κόκκινα δάνεια και πώς ξεκίνησαν.

Τα κόκκινα δάνεια δημιουργήθηκαν από τον καταστροφικό νόμο Κατσέλη. Ετσι απλά. Η Κατσέλη ξεκίνησε την καταστροφή, πείθοντας τον ανυποψίαστο ΓΑΠ ότι «**λεφτά υπάρχουν**». Πράγματι ο ΓΑΠ φαίνεται ότι πίστεψε το δικό του παραμύθι, και αμέσως μετά την εκλογή του μοίρασε 1 δισ. ευρώ σαν πρώτη δόση, υποσχόμενος ακόμα 1 δισ. ευρώ, που ευτυχώς δεν πρόλαβε να εκταμιεύσει. Η Κα-

τσέλη ολοκλήρωσε την καταστροφή με τον περίφημο νόμο που φέρει το όνομά της για να μην την ξεχάσουμε ποτέ. Εξηγούμαι.

Με την αδυναμία της χώρας να προσφύγει στις αγορές χρήματος και την προσφυγή στο ΔΝΤ, τα ομόλογα του ελληνικού Δημοσίου μπήκαν στην κατηγορία «**σκουπίδια**» (junk bonds). Ξαν συνέπεια, οι ελληνικές τράπεζες που υποχρεωτικά είχαν επενδύσει ένα μεγάλο μέρος από τα κεφάλαιά τους σε ομόλογα του ελληνικού Δημοσίου, αμέσως πτώχευσαν. Τι σημαίνει πτώχευσαν; Αυτοί που έχασαν τα χρήματά τους ήταν οι μέτοχοι των τραπεζών.

Με πτωχευμένες τράπεζες και τον κόσμο στα κάγκελα για το μνημόνιο, οι λαϊκιστές του ΠΑΣΟΚ έδωσαν τη χαριστική βολή στις τράπεζες, ψηφίζοντας τον περίφημο νόμο Κατσέλη, γιατί πολλοί δανειολήπτες θεώρησαν ότι μπορούν να προσφύγουν στην προστασία του νόμου, είτε μπορούσαν να αποπληρώνουν τα δάνειά τους είτε όχι. Δώσε στον Έλληνα ένα «παρθουράκι» και αμέσως θα το κάνει «μπαλκονόπορτα»!

Αξίζει την προσοχή σας το γεγονός ότι ενώ με την πτώχευση των τραπεζών έχασαν τα λεφτά τους οι μέτοχοι, με τη μη εξυπηρέτηση των δανείων αυτοί που χάνουν τα χρήματά τους είναι οι καταθέτες και όχι οι τραπεζίτες, όπως έντεχνα πολιτικοί και δημοσιογράφοι αφήνουν να αιωρείται στον αέρα. Ήταν τόσο κακός αυτός ο νόμος, που μέχρι το 2017 είχε τροποποιηθεί πέντε φορές. Τελικά καταργήθηκε με τον ν. 4738/2020, αλλά τη ζημία την έκανε. Θα επιστημάνω μόνο δύο σημεία από αυτόν τον νόμο για να διαπιστώσετε ότι πραγματικά γράφτηκε στο γόνατο.

Στο άρθρο 4, παράγραφος 1, ο νόμος προβλέπει ότι «*Για την έναρξη της διαδικασίας ο οφειλέτης υποβάλλει αίτηση στον γραμματέα του αρμόδιου δικαστηρίου. Η αίτηση πρέπει να περιέχει α) κατάσταση της περιουσίας του οφειλέτη και των κάθε φύσης εισοδημάτων του ίδιου και του συζύγου του...*». Δηλαδή, αφορά μόνο τα ομόφυλα ζευγάρια και δει ανδρικά! Θα μου πείτε: λαθάκι. Ναι, αλλά δείχνει την προχειρότητα. Εκτός αν η Κα-

Ο νόμος Κατσέλη έδωσε τη χαριστική βολή στις τράπεζες γιατί πολλοί δανειολήπτες θεώρησαν ότι μπορούν να προσφύγουν στην προστασία του νόμου, είτε μπορούσαν να αποπληρώνουν τα δάνειά τους είτε όχι.

Με τη μη εξυπηρέτηση των δανείων, αυτοί που χάνουν τα χρήματά τους είναι οι καταθέτες και όχι οι τραπεζίτες.

τσέλη προέβλεπε τον νόμο για τα ομόφυλα ζευγάρια του 2024!

Τώρα πάμε στην ουσία. Αν γνωρίζαμε την ακριβή περιουσία και τα εισοδήματα του κάθε Έλληνα, θα είχαμε λύσει το πρόβλημα της φοροδιαφυγής! Πώς λοιπόν καλείται ο οφειλέτης να δηλώσει την περιουσία του και τα πραγματικά εισοδήματά του; Θα δηλώσει ό,τι τον βολεύει, αφού την υποχρέωση για την αποκάλυψη του δόλου την έχουν οι πιστωτές, σύμφωνα με το άρθρο 1: «*Φυσικά πρόσωπα που δεν έχουν πτωχευτική ικανότητα και έχουν περιέλθει, χωρίς δόλο, σε αδυναμία πληρωμής... Την ύπαρξη δόλου αποδεικνύει*

ο πιστωτής». Εδώ δεν μπορεί να ανακαλύψει τα κρυμμένα περιουσιακά στοιχεία και εισοδήματά η εφορία, η οποία ζητά από τον ελεγχόμενο να αποδείξει τη νομιμότητα των καταθέσεών του και ζητάμε από τις τράπεζες να γίνουν υπερ-εφοριακοί για να ανακαλύψουν τυχόν δόλο; Σας φαίνονται λογικά αυτά; Ίδού λοιπόν γιατί κανένας δεν πληρώνει και όλοι προσφεύγουν στα δικαστήρια, παρά το γεγονός ότι το 65% των αιτήσεων απορρίπτονται. Και η καθυστέρηση μέσα στο παιχνίδι είναι.

Κατά τη γνώμη μου, η λύση για τα καταναλωτικά και στεγαστικά δάνεια που αφορούν φυσικά πρόσωπα ήταν πολύ πιο απλή, αλλά χρειαζόταν σχεδιασμό: Κανονικό Πτωχευτικό Δίκαιο για φυσικά πρόσωπα, όπως γίνεται σε πολιτισμένες χώρες, το οποίο να επιφέρει σημαντικές συνέπειες σε αυτόν που το επικαλείται. Δυστυχώς, ο νόμος Κατσέλη (ο οποίος στην αιτιολογική έκθεσή του προσπαθεί να καθιερώσει Πτωχευτικό Δίκαιο για φυσικά πρόσωπα) δεν είχε

καμία συνέπεια σε αυτόν που τον επικαλείται, γι' αυτό προσφεύγουν όλοι και «ό,τι κάτσει». Εκτός από τις λίγες περιπτώσεις που οφειλότες απαλλάχθηκαν από τον βραχνά των δανείων τους με τον νόμο Κατσέλη, οι περισσότεροι που προσέφυγαν στην προστασία του και απορρίφθηκαν το αίτημά τους είναι πολλαπλά ζημιωμένοι. Για όσο διάστημα οι οφειλές ήταν σε εκκρεμότητα δεν εξυπηρετούσαν τα δάνειά τους και όταν πλέον η προσφυγή τους απορρίφθηκε έχουν πολύ περισσότερα (τόκους και χρεολύσια) να πληρώσουν. Ουσιαστικά έκανε κακό τόσο στις τράπεζες όσο και στους δανειολήπτες. Φίλος δικηγόρος μου έλεγε (το 2017) ότι υπάρχουν προσφυγές για τις οποίες ορίστηκε δικάσιμος το 2032!!!

Υστερα από κάμποσα χρόνια λαϊκίστικης αδράνειας κάναμε το αυτονόητο. Δηλαδή, καλέσαμε τους επαγγελματίες και τους ειδικούς (servicers) να κάνουν τη δουλειά τους. Αξίζει να τονισθεί ο ασφυκτικός έλεγχος των συστημικών τραπεζών

της Ευρωζώνης από τους: EBA (European Banking Authority), ECB (European Central Bank), SSM (Single Supervisory Mechanism) –Βραχίονας της ECB– και JST (Joint Supervisory Team ανά χώρα και τράπεζα). Με ασφυκτικά χρονοδιαγράμματα για τη μείωση των κόκκινων δανείων στον ευρωπαϊκό μέσο όρο που είναι στο 2%. Στη χώρα μας ο μέσος όρος το 2018 ήταν πάνω από 30%! Να γιατί οι τράπεζες «πούλησαν» κοφιοχρονιάς τα δάνειά τους στους servicers.

Με την απαλλαγή από τα κόκκινα δάνεια οι τράπεζες εξυγίαναν τον ισολογισμό τους και πέρασαν σε έναν ενάρετο κύκλο. Με την παραπληροφόρηση που υπάρχει και τη δαιμονοποίηση των τραπεζών, έχουμε λησμονήσει ένα θεμελιώδες αξίωμα: Μια χώρα μπορεί να λειτουργήσει για ένα διάστημα χωρίς κυβέρνηση (όπως έγινε στο Βέλγιο για πολλούς μήνες πριν από μερικά χρόνια), αλλά είναι αδύνατο να λειτουργήσει χωρίς τράπεζες. Και το καύσιμο για τις τράπεζες είναι το χρήμα, ενώ η ανάπτυξη της οικονομίας γίνεται μόνο με δανεισμό.

Αφσα για το τέλος το «έξυπνο» ερώτημα όλων των λαϊκιστών: «**Γιατί οι τράπεζες δεν δίνουν τη δυνατότητα στον δανειολήπτη να εξαγοράσει το δάνειό του στην τιμή που το πουλάνε στα funds**»; Γιατί απλούστατα κανένας δεν θα εξοφλούσε το δάνειό του περιμένοντας να κοκκινίσει χωρίς καμία συνέπεια και μετά να το αγοράσει σε κλάσμα της αξίας του!

Υ.Γ. Όλοι οι πολιτικοί κόπτονται για την προστασία της πρώτης κατοικίας. Ακούστε όμως κανέναν από αυτούς να ενδιαφέρεται για έναν νοικάρι που δεν μπορεί να πληρώσει το νοίκι; Δεν σας κάνει εντύπωση; Για τις τράπεζες ένα ενήμερο δάνειο, έστω και με οριακή αποπληρωμή, είναι καλύτερο από ένα μη εξυπηρετούμενο δάνειο. Όλοι αυτοί που διαμαρτύρονται, γιατί δεν πλήρωναν όσο μπορούσαν ώστε το δάνειο να παραμείνει ενήμερο και να μην πάει στα «κοράκια»; Μήπως μπορούν να απαντήσουν «**οι ένδεκα του... Λαφαζάνη**», που είναι της Ν.Δ.;

Ο κ. Ανδρέας Γ. Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επιχειρήσεων.

Εξασθενεί ο ρόλος του πετρελαίου ως γεωπολιτικού βαρομέτρου

Του **ΚΩΣΤΗ ΣΤΑΜΠΟΛΗ**

Τα τελευταία γεγονότα στη Μέση Ανατολή με άξονα αναφοράς αυτή τη φορά τη διένεξη Ισραήλ - Ιράν, επανέφεραν σε πρώτο πλάνο το πετρέλαιο, που αποτελεί το βασικό εξαγωγίμο προϊόν της ευρύτερης περιοχής της Μέσης Ανατολής. Καθώς βαθαίνει το ρήγμα μεταξύ των δύο κρατών και σφυροκοπείται καθημερινά από το Ισραήλ ο λεγόμενος «άξονας της αντίστασης», δηλαδή η Χεζμπολάχ, η Χαμάς, οι Χούθι κ.ά., υπάρχει έντονη οημολογία ότι αρχά η γρήγορα θα μπουν στο στόχαστρο του Τελ Αβίβ οι πετρελαϊκές εγκαταστάσεις του Ιράν, που περιλαμβάνουν μονάδες παραγωγής και επεξεργασίας φυσικού αερίου.

Ανεξαρτήτως της εμβέλειας και επιτυχίας ενός βομβαρδισμού κατά ιρανικών στρατιωτικών μονάδων αλλά και πετρελαιοπηγών και διυλιστηρίων, το βέβαιο είναι ότι σε περίπτωση στρατιωτικής προσβολής των άνω θα υπάρξει άμεσος αντίκτυπος στην τιμή του αργού, με αυτή να εκτοξεύεται πολλά δολάρια πάνω από την τρέχουσα τιμή των 77-80 δολαρίων ανά βαρέλι (9/10).

Την προπερασμένη εβδομάδα μετά την επιδρομή της ισραηλινής αεροπορίας κατά του αρχηγείου της Χεζμπολάχ στη Βηρυτό και την εξόντωση της ηγετικής της ομάδας συμπε-

ριλαμβανομένου του αρχηγού της κληρικού Χασάν Νασράλα, και τη βαλλιστική επιδρομή του Ιράν κατά του Ισραήλ (1/10), οι τιμές του αργού ανατιμήθηκαν κατά 8% μέσα σε πέντε ημέρες, δηλαδή +6 δολάρια το βαρέλι, ως συνέπεια φόβων για επέκταση της κρίσης σε έναν ευρύτερο γεωγραφικό χώρο στην περιοχή και την ενδεχόμενη διακοπή, έστω και προσωρινή, της πετρελαϊκής παραγωγής.

Ενώ όμως η εμπλοκή κατάσταση στην περιοχή έχει ήδη κλείσει έναν ολόκληρο χρόνο, το αργό πετρέλαιο όλο αυτό το διάστημα διαπραγματευόταν στη ζώνη των 70 δολ. με 80 δολ. το βαρέλι, χωρίς ιδιαίτερες εξάρσεις και παρά τη συχνή προσβολή πετρελαιοφόρων πλοίων στην Ερυθρά Θάλασσα και στον Κόλπο του Αντεν από τους Χούθι στη Βόρεια Υεμένη.

Να σημειώσουμε ότι την περίοδο 2010-2014, και χωρίς να έχει εκδηλωθεί ανάλογη γεωπολιτική αναμάλια, οι τιμές του αργού κινούντο πολύ υψηλότερα στη ζώνη των 100 με 120 δολ./βαρέλι. Αλλά και πλέον πρόσφατα το κολοκαίρι του 2022 και 2023 οι τιμές του αργού ήταν στην περιοχή των 100-120 δολ./βαρέλι και 90-95 δολ./βαρέλι αντίστοιχα, επηρεασμένες σε μεγάλο βαθμό από τις υψηλές τιμές του φυσικού αερίου λόγω του πολέμου

στην Ουκρανία. Χρειάστηκε ένα δεύτερο απευθείας βαλλιστικό χτύπημα του Ιράν κατά του Ισραήλ (1/10) για να αφυπνιστεί η πετρελαϊκή αγορά για τον επικείμενο κίνδυνο στην παγκόσμια ενεργειακή προμήθεια. Σε άλλες εποχές, πριν από 20 ή ακόμα και πριν από 10 χρόνια, ένα μικρό μέρος της σημερινής στρατιωτικής δράσης στην περιοχή εάν συνέβαινε, το πετρέλαιο

Η αγορά σήμερα συμπεριφέρεται με λιγότερη νευρικήτητα απ' ό,τι στο παρελθόν και οι όποιες ανατιμήσεις περιορίζονται χρονικά και ποσοτικά.

θα είχε εκτοξευθεί άνετα στα 100 δολ./βαρέλι. Σήμερα παρατηρούμε ότι η αγορά συμπεριφέρεται με λιγότερη νευρικήτητα απ' ό,τι στο παρελθόν και οι όποιες ανατιμήσεις περιορίζονται χρονικά και ποσοτικά. Με άλλα λόγια το πετρέλαιο έχει χάσει την ιδιότητά του να δρα ως το απόλυτο γεωπολιτικό βαρόμετρο.

Χαρακτηριστικό της ανωτέρω αντίληψης είναι η επικρατούσα άποψη ανάμεσα στους παίκτες της αγοράς και στις εταιρείες που εμπλέκονται στη μεταφορά και διακίνηση αργού και προϊόντων, ότι όσο η παρούσα διένεξη περιορίζεται στα σημερινά γεωγραφικά όρια δεν υπάρχει κίνδυνος να υπάρξει διακοπή στην κανονική ροή πετρελαίου και φυσικού αερίου (LNG) από τους παραγωγούς στη Μέση Ανατολή προς τις διεθνείς αγορές. Αλλά ακόμα και εάν προσβληθούν οι πετρελαϊκές εγκαταστάσεις του Ιράν από την ισραηλινή αεροπορία δεν εξυπακούεται ότι θα υπάρξει άμεσα σοβαρό έλλειμμα προμήθειας ή ότι αίφνης το Ιράν θα κλείσει τα Στενά του Ορμούζ –όπως εκάζεται ευρέως από όψιμους αναλυτές– μέσω των οποίων καθημερινά ρέει το 20% της παγκόσμιας ενεργειακής προμήθειας.

Δύο είναι οι βασικοί λόγοι που οδηγούν στην ανωτέρω εκτίμηση. Ο πρώτος αφορά τον επιχειρησιακό σχεδιασμό της στρατιωτικής επέμβασης του Ισραήλ κατά του Ιράν, η οποία σύμφωνα με συγκλινουσες πληροφορίες, προβλέπει συντριπτικό πλήγμα κατά στρατιωτικών στόχων, κάτι που δεν θα αφήσει πολλά περιθώρια στην Τεχεράνη για μεγάλης κλίμακας ναυτικές και αμφίβιες επιχειρήσεις στον Περ-

σικό Κόλπο. Ο δεύτερος λόγος έχει να κάνει με τη σημερινή κατάσταση της διεθνούς αγοράς πετρελαίου. Αυτή είναι καλή εφοδιασμένη με παρατηρούμενο πλεόνασμα αργού, με παραγωγή στα 102 εκατ. βαρέλια την ημέρα, με την εφεδρική παραγωγική ικανότητα του OPEC να ξεπερνάει τα 5 εκατ. βαρέλια ημερησίως και υψηλά αποθέματα τόσο στις χώρες του ΟΟΣΑ όσο και παγκοσμίως. Με επιπλέον εφεδρείες να είναι διαθέσιμες από τους εκτός OPEC + παραγωγούς (λ.χ. Νορβηγία, Βραζιλία, ΗΠΑ, Καναδάς).

Θα πρέπει ακόμα να τονιστεί ότι σήμερα σε σύγκριση με το παρελθόν υπάρχει οργανωμένο τόσο μέσω του IEA όσο και του OPEC ένα πολύ καλό σύστημα πληροφόρησης προς τις εταιρείες και τα διυλιστήρια αναφορικά με την καθημερινή παραγωγή κάθε κράτους και την κατάσταση των αποθεμάτων, χερσαίων και εν πλώ, παγκοσμίως. Το σύστημα αυτό επικουρείται από την ενημέρωση που παρέχουν διαρκώς ιδιωτικές εταιρείες, όπως λ.χ. η Kpler και η Rystad, ως προς τους προορισμούς και τα φορτία που μεταφέρουν πετρελαιοφόρα τάνκερ και πλοία LNG.

Αυτή η άμεση πληροφόρηση για την κατάσταση στη διεθνή πετρελαϊκή αγορά έχει βοηθή-

σει σημαντικά ώστε να περιοριστεί σε πολύ μεγάλο βαθμό η αβεβαιότητα που υπήρχε παλαιότερα ως προς την προμήθεια πετρελαίου.

Με την αβεβαιότητα και την έλλειψη επαρκούς πληροφόρησης να είναι οι δύο κατεχόνι παράγοντες που συνήθως ευθύνονται για την προεξόφληση υψηλού κινδύνου και άρα την ώθηση των τιμών προς τα άνω.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι το ακριβό πετρέλαιο, εάν υποθέσουμε ότι η διεθνής αγορά για ένα διάστημα κινηθεί με τιμές αργού πάνω από τα 100 δολ./βαρέλι, δεν αναμένεται να έχει τις αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία που είχε τις δεκαετίες του 1970, του '80 και του '90. Γιατί απλούστατα σήμερα, σε σύγκριση με το παρελθόν, το πετρέλαιο έχει μειωμένη συμβολή στο οικονομικό γινόμενο με τη συμμετοχή του στο παγκόσμιο ενεργειακό μείγμα να έχει μειωθεί στο 30% από το 46% που ήταν το 1973. Αλλά ίσως το πλέον αποκαλυπτικό στοιχείο, όπως προκύπτει από μελέτες του ΔΝΤ, αφορά την πετρελαϊκή κατανάλωση ανά μονάδα ΑΕΠ στις χώρες του G7 που σήμερα έχει μειωθεί σχεδόν στο 40% σε σχέση με το 1970.

Ο κ. Κωστής Σταμπολής είναι πρόεδρος του IENE.

Στα μεγέθη του 2009 επιστρέφει το 2028 η ελληνική οικονομία

Οι στόχοι του νέου Μεσοπρόθεσμου για ΑΕΠ, χρέος, ανεργία, επενδύσεις

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Επαναφορά στα χρόνια πριν από το μνημόνιο σε ό,τι αφορά βασικά δημοσιονομικά μεγέθη, όπως το χρέος, αλλά και μακροοικονομικά, όπως το ΑΕΠ, προβλέπει το Μεσοπρόθεσμο Σχέδιο 2025-2028 που παρουσίασαν ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας Κωστής Χατζηδάκης και ο υφυπουργός Θάνος Πετραλιάς.

Σχεδόν 20 χρόνια περιπετειών με μνημόνια, ομόλογα τοποθετημένα στο καθεστώς των «σκουπιδιών» από τους οίκους αξιολόγησης και δραματικές περικοπές εισοδημάτων χρειάστηκαν, όπως φαίνεται, για να επιστρέψει η οικονομία σχεδόν εκεί όπου βρισκόταν πριν μπει στο καθεστώς της χρεοκοπίας.

Η σύγκριση της χρονιάς πριν από την είσοδο της χώρας στα μνημόνια, δηλαδή του 2009, με την καταληκτική χρονιά του Μεσοπρόθεσμου, το 2028, βάζει τα πράγματα στη σωστή τους διάσταση σε ό,τι αφορά τις επιτυχίες και τις αποτυχίες της περιόδου.

Κάποια χαρακτηριστικά μεγέθη είναι τα εξής:

- Το χρέος το 2009 ήταν 301 δισ. ευρώ ή 126,7% του ΑΕΠ. Το 2023 ήταν 356 δισ. ευρώ ή 161,9% του ΑΕΠ (με καλύτερο προφίλ, βεβαίως, μετά τις ρυθμίσεις του). Φέ-

Η οικονομία της χώρας θα χρειαστεί 19 χρόνια για να κλείσει τις πληγές που άνοιξε η χρεοκοπία και τα μνημόνια που ακολούθησαν.

τος προβλέπεται να είναι 153,7% του ΑΕΠ και σύμφωνα με το Μεσοπρόθεσμο θα υποχωρήσει στο 133,4% του ΑΕΠ το 2028. Θα είναι δηλαδή κοντά, αν και πάλι λίγο πάνω από το 2009. Στο βασικό σενάριο του Σχεδίου, το 2038 θα έχει πέσει στο 116,7% του ΑΕΠ, αλλά αυτό είναι πολύ μακροπρόθεσμο για να θεωρηθεί ασφαλές.

- Το ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές το 2009 ήταν 237 δισ. ευρώ, βυθίστηκε στα 175 δισ. το 2016 (και ξανά το 2020 λόγω πανδημίας στα

165 δισ. ευρώ) και έχει ανακάμψει στα 220 δισ. ευρώ το 2023. Το Μεσοπρόθεσμο θα ξεκινάει με εκτίμηση για ΑΕΠ ύψους 232 δισ. ευρώ φέτος για να αυξηθεί σε 242 δισ. το 2025, ξεπερνώντας ελαφρώς το προμνημονιακό επίπεδο, σε 253 δισ. ευρώ το 2026, σε 263 δισ. το 2027 και σε 272 δισ. το 2028.

- Η ανεργία, άλλη μεγάλη πληγή που άνοιξε η κρίση της ελληνικής οικονομίας, το 2009 ήταν στο 10,4%. Κορυφώθηκε το 2015 αγγίζοντας κάποια στιγμή το 27%. Φέτος, κατά μέσον όρο προ-

βλέπεται ότι θα προσγειωθεί ακριβώς στο προμνημονιακό επίπεδο, στο 10,5%, για να υποχωρήσει σε 9,7% το 2025, σε 9,2% το 2026, σε 8,7% το 2027 και σε 8,5% το 2028.

- Οι επενδύσεις το 2009 ήταν περίπου 20% του ΑΕΠ, κοντά στον μέσο όρο της Ε.Ε. Στη συνέχεια ήρθε η κατάρρευση. Το Μεσοπρόθεσμο Σχέδιο προβλέπει ότι οι επενδύσεις θα αυξηθούν από 14,3% του ΑΕΠ που ήταν το 2023 σε 17% του ΑΕΠ. Θα παραμείνουν όμως και πάλι χαμηλότερες από το 22% του ΑΕΠ που είναι ο μέσος όρος της Ε.Ε. Το επενδυτικό κενό που δημιουργήσαν τα μνημόνια δεν θα καλυφθεί ούτε έως το τέλος του Μεσοπρόθεσμου.

- Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών είχε έλλειμμα 29 δισ. ευρώ το 2009, μετά την κορύφωσή του στα 36 δισ. ευρώ ή 15,5% του ΑΕΠ την προηγούμενη διετία. Το μέγεθος μειώθηκε πολύ, στο σχεδόν 1,3 δισ. ευρώ το 2014, αλλά αυξήθηκε και πάλι το 2020 λόγω πανδημίας και ενεργειακής κρίσης και υποχώρησε στα 13,9 δισ. ευρώ το 2023 ή 6,4% του ΑΕΠ. Το Μεσοπρόθεσμο προβλέπει ότι οι εξαγωγές θα είναι κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης αυξανόμενες κατά 4,2% κατά μέσον όρο την περίοδο 2027-2028.

Υπέρ των επιθετικών μειώσεων επιτοκίων ο Γιάννης Στουρνάρας

Δύο ακόμη μειώσεις επιτοκίων στην Ευρωζώνη φέτος, τον Οκτώβριο και τον Δεκέμβριο, συνολικού ύψους 50 μονάδων βάσης, θεωρεί σκόπιμες ο διοικητής της Τραπεζής της Ελλάδας Γιάννης Στουρνάρας, και περαιτέρω χαλάρωση το 2025, καθώς ο πληθωρισμός συνεχίζει την καθοδική πορεία.

«Ακόμη και αν έχουμε μία μείωση κατά 25 μονάδες βάσης τώρα και άλλη μία τον Δεκέμβριο, τα επιτόκια θα επανέλθουν μόλις στο 3%, παραμένοντας σε πολύ περιοριστικά επίπεδα», δήλωσε ο κ. Στουρνάρας στους Financial Times, προσθέτοντας ότι θα υπήρχαν ίσως βάσιμα επιχειρήματα υπέρ μιας περαιτέρω χαλάρωσης της νομισματικής πολιτικής το 2025, καθώς ο πληθωρισμός μειώνεται ταχύτερα από ό,τι προέβλεπαν οι μακροοικονομικές προβολές της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας του Σεπτεμβρίου. «Η πορεία του πληθωρισμού καθιστά πιθανή την επίτευξη του στόχου 2% το πρώτο εξάμηνο του 2025, συνηγορώντας υπέρ της μείωσης των «πολύ περιοριστικών» επιτοκίων ταχύτερα από ό,τι αναμενόταν», όπως ανέφερε. Τον Σεπτέμβριο ο πληθωρισμός στη Ζώνη του Ευρώ υποχώρησε σε 1,8% κάτω από τον στόχο της ΕΚΤ για πρώτη φορά από το 2021. Σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες προβλέψεις των εμπειρογνομόνων του Ευρωσυστήματος, ο ονομαστικός πληθωρισμός θα διαμορφωθεί στο 2,5% το 2024, στο 2,2% το 2025 και στο 1,9% το 2026, με επιστροφή στον στόχο του 2% στα τέλη του 2025. Όπως υποστήριξε ο Έλληνας κεντρικός τραπεζίτης, η μεσοπρόθεσμη τάση του πληθωρισμού υποδηλώνει ότι υπάρχει περιθώριο για ταχύτερη μείωση των επιτοκίων. «Αν ο πληθωρισμός συνεχίσει την καθοδική πορεία του προς τον στόχο του 2%, γιατί να μη μειώνουμε το επιτόκιο σε κάθε συνεδρίαση;» είπε ο κ. Στουρνάρας. Κατά τον ίδιο, λίγα είναι τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου που έχουν τελείως αντίθετη άποψη για τις προσεχείς κινήσεις νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ. «Όλοι έχουμε στη διάθεσή μας τα ίδια στοιχεία, και αυτά δείχνουν ότι οδεύουμε προς την επίτευξη του στόχου 2% στα μέσα του 2025, αν όχι νωρίτερα», είπε ο κεντρικός τραπεζίτης. «Αν δεν δράσουμε, υπάρχει κίνδυνος να προκαλέσουμε πλήγμα στην οικονομία και να οδηγήσουμε τον πληθωρισμό κάτω από τον στόχο». Αυτό, όπως τόνισε, θα σήμαινε επιστροφή στο «παλαιό πρόβλημα» του πολύ χαμηλού πληθωρισμού, και «καείς δεν θέλει κάτι τέτοιο», όπως σημείωσε χαρακτηριστικά.

ΔΙΑΣΠΟΡΑ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

ΟΡΙΑΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
12:00 - 13:30

Πιστοποίηση κατά της Δωροδοκίας και της Διαφθοράς

Σχέδιο Χορηγιών για Πιστοποίηση ISO 37001

Αναπτύξτε και εφαρμόστε συστήματα διαχείρισης κατά της δωροδοκίας και της διαφθοράς με το **Σχέδιο Χορηγιών για την Πιστοποίηση ISO 37001** για οργανισμούς του δημοσίου, του ευρύτερου δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα.

Αποτρέψτε αποτελεσματικά κινδύνους που μπορούν να πλήξουν τον οργανισμό σας και κερδίστε την εμπιστοσύνη των πελατών και των συνεργατών σας!

Πληροφορίες για δικαιούχους στο www.gov.cy/mjpo

Αιτήσεις έως 31/10/2024

Μεγάλες ελλείψεις σε εργατικό δυναμικό στην Ισπανία

Τη νομιμοποίηση μεταναστών, κυρίως από τη Λ. Αμερική, προτείνει ο Σάντσεθ

Κάθε χρόνο χιλιάδες άνθρωποι ακολουθούν τη θαλάσσια οδό από τις αφρικανικές ακτές προς την Ισπανία. Μέχρι στιγμής φέτος περισσότεροι από 42.000 μετανάστες χωρίς χαρτιά έχουν φθάσει στην Ισπανία, μια αύξηση 59% σε σχέση με το 2023, η συντριπτική πλειονότητα των οποίων έχει επιχειρήσει τον επικίνδυνο διάπλου προς τα Κανάρια Νησιά.

Οι δυσκολίες διαχείρισης των μεγάλων αριθμών μεταναστών έχουν οδηγήσει σε έντονη πολιτική συζήτηση. Στην Ισπανία η διαμάχη καθοδηγείται σε μεγάλο βαθμό από το ακροδεξιό κόμμα Vox, το οποίο συχνά περιγράφει την τάση αυτή ως «εισβολή».

Ωστόσο, οι αφίξεις έχουν επίσης υπογραμμίσει μια σημαντική δυνητική πηγή εργατικού δυναμικού, για μια οικονομία που αντιμετωπίζει δύσκολες δημογραφικές προκλήσεις.

Το baby boom, που διήρκεσε από τα μέσα της δεκαετίας του '50 έως τα τέλη της δεκαετι-

ας του '70, δημιούργησε μια γενιά Ισπανών που οδεύουν προς την ηλικία συνταξιοδότησης και το «baby crash» που ακολούθησε σημαίνει ότι δεν υπάρχουν αρκετοί εργαζόμενοι για να τους αντικαταστήσουν.

Ένας τρόπος αντιμετώπισης του ελλείμματος εργατικού δυνα-

Η κεντρική τράπεζα της Ισπανίας έχει υπολογίσει ότι η χώρα θα χρειαστεί περίπου 25 εκατ. μετανάστες τα επόμενα 30 χρόνια.

μικού είναι η μίμηση του οικονομικού μοντέλου που εφαρμόζει η Ιαπωνία, επενδύοντας σε μεγάλο βαθμό σε αλγόριθμους και μηχανές. Η προφανής εναλλακτική λύση σε αυτό είναι η μετανάστευση. Η κεντρική τράπεζα της Ισπα-

«**Η συμβολή** των μεταναστών εργαζομένων στην οικονομία μας είναι θεμελιώδης», δήλωσε ο Ισπανός πρωθυπουργός Π. Σάντσεθ, όμως, σύμφωνα με πρόσφατη δημοσκόπηση, μόνο το 9% των Ισπανών συνδέει τους μετανάστες με την οικονομική πρόοδο και το 57% πιστεύει ότι είναι πάρα πολλοί.

νίας έχει υπολογίσει, με βάση έκθεση που δημοσιεύθηκε τον Απρίλιο, ότι η χώρα θα χρειαστεί περίπου 25 εκατ. μετανάστες τα επόμενα 30 χρόνια.

Η αριστερή ισπανική κυβέρνηση έχει επίσης προβάλλει την οικονομική επιχειρηματολογία υπέρ των μεταναστών, με τον πρωθυπουργό Πέδρο Σάντσεθ να τους περιγράφει ως παράγοντες «πλούτου, ανάπτυξης και ευημερίας» για τη χώρα του, ενώ βρισκόταν σε πρόσφατη περιόδεια στην Μαυριτανία, την Γκάμπια και τη Σενεγάλη.

«Η συμβολή των μεταναστών εργαζομένων στην οικονομία μας

είναι θεμελιώδης, όπως είναι και η βιωσιμότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και των συντάξεών μας», δήλωσε.

Ο συνασπισμός του Σάντσεθ ελπίζει ότι μια πρόταση για τη νομιμοποίηση του καθεστώτος έως και 500.000 μεταναστών χωρίς χαρτιά, κυρίως από τη Λατινική Αμερική, θα περάσει από το κοινοβούλιο. Η Ισπανία έχει δει εννέα τέτοιες μαζικές νομιμοποιήσεις στη δημοκρατική της εποχή, με πιο πρόσφατη το 2005 από την προηγούμενη κυβέρνηση υπό την ηγεσία του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος. Κόντρα στην άποψη αυτή έρ-

χεται η κυρίαρχη αντίληψη των Ισπανών πολιτών για τη μετανάστευση. Μια νέα δημοσκόπηση δείχνει ότι το 41% των πολιτών «ανησυχεί πολύ» από το φαινόμενο, καθιστώντας το την πέμπτη μεγαλύτερη ανησυχία τους μετά τον πληθωρισμό, τη στέγαση, την ανισότητα και την ανεργία.

Ενώ μόνο το 9% των Ισπανών συνδέει τους μετανάστες με την οικονομική πρόοδο, το 30% τους συνδέει με την ανασφάλεια και το 57% πιστεύει ότι είναι πάρα πολλοί.

Παράδειγμα προς μίμηση θα μπορούσε να θεωρηθεί η περιοχή Villaquilambre, στην ισπανική

πόλη Λεόν. Οι αιτούντες άσυλο εκεί επιτρέπεται να εργαστούν έξι μήνες μετά την άφιξή τους στην Ισπανία. Πρώτα μαθαίνουν την ισπανική γλώσσα και τους παρέχονται μαθήματα κατάρτισης.

Οταν πλησιάζει η ημερομηνία για να μπορέσουν να αρχίσουν να εργάζονται, από το κέντρο μεταναστών γίνεται επαφή με διάφορες εταιρείες σε αναζήτηση θέσης εργασίας.

Ιδιαίτερα σε βαριές δουλειές με δύσκολες συνθήκες, που συνήθως δεν πηγαίνουν ντόπιοι και νέοι, οι μετανάστες είναι μια κερδοφόρα λύση και για τις δύο πλευρές.

Νέες οικονομικές και στρατηγικές συμμαχίες σε έναν κόσμο που αλλάζει

Η παγκόσμια οικονομική και στρατηγική τάξη πραγμάτων ανατρέπεται, ενώ παρατηρούνται πολλοί πόλοι εξουσίας. Την ίδια στιγμή, οι ψηφοφόροι των ΗΠΑ επιλέγουν για τον Λευκό Οίκο μεταξύ ενός εσωστρεφούς Ντόναλντ Τραμπ και της πιο παραδοσιακά διεθνιστικής Κάμαλα Χάρις.

Η ιστορία είναι γεμάτη από παραδείγματα φίλων που μετατράπηκαν σε εχθρούς και τούμπαλιν, όταν πρόκειται για τα εθνικά συμφέροντα, τα οποία και αλλάζουν. Μπορούμε να σκεφθούμε την επίσκεψη του αντικομμουνιστή Ρίτσαρντ Νίξον το 1972 στο Πεκίνο, όντας τότε πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών.

Εχοντας αυτά κατά νουν, μπορούμε να υποθέσουμε ποια θα είναι τα ρήγματα γεωπολιτικής στο εγγύς μέλλον, όπως αναφέρει σε σχετικό δημοσίευμά του το Bloomberg. Ξεκινώντας από την «Ομάδα των Επτά», την οποία απαρτίζουν ο Καναδάς, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, η Ιαπωνία, το Ηνωμένο Βασίλειο και οι ΗΠΑ, θα διαπιστώσουμε την εμβάθυνση των σχέσεων της μετά την ει-

σβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία το 2022.

Ο όμιλος των προηγμένων αυτών κρατών επέβαλε ανώτατο όριο τιμής στο ρωσικό πετρέλαιο, κυρώσεις στις αντίστοιχες εταιρείες και σε όσες βοηθούν τη Ρωσία να παρακάμψει τους περιορισμούς, «πάγωσε» ρωσικά περιουσιακά στοιχεία και διοχέτευσε δισεκατομμύρια δολάρια σε βοή-

Η εμβάθυνση των σχέσεων στο G7, η διεύρυνση των BRICS και οι συζητήσεις Ιαπωνίας, Ν. Κορέας με την Κίνα.

θεια και δάνεια στην Ουκρανία, χρηματοδοτώντας την πολεμική της προσπάθεια. Επιπλέον, τρείς κοινή στάση έναντι της Κίνας, καταδικάζοντας την «ολοκληρωτική χρήση πρακτικών που αντιβαίνουν στους κανόνες του εμπορίου και υπονομεύουν τους εργαζομένους, τις βιομηχανίες και την

Κάτω από την ομπρέλα των BRICS, οι διμερείς εντάσεις παραμένουν, αλλά δεν αποτρέπεται η οικονομική συνεργασία. Οι χώρες-μέλη συγκατένευσαν να συγκεντρώσουν συναλλαγματικά διαθέσιμα 100 δισ. δολαρίων για αλληλοδανεισμό σε συνθήκες εκτάκτου ανάγκης.

οικονομική μας ανθεκτικότητα». Αυτό δεν σημαίνει πως όλος ο υπόλοιπος κόσμος κρύφτηκε. Το σύμπλεγμα των αναδυόμενων οικονομιών BRICS βρήκε νέα πνοή. Αυτό που ξεκίνησε ως ακρωνύμιο για τη Βραζιλία, τη Ρωσία, την Ινδία και την Κίνα και οραματίστηκε ένας οικονομολόγος

της Goldman Sachs το 2001, έχει εξελιχθεί σε μια πραγματική λέσχη, διότι τα κράτη-μέλη της ζητούν να ασκήσουν περισσότερη επιρροή στην παγκόσμια σκηνή. Η Νότια Αφρική –το «S» στο ακρωνύμιο– προσχώρησε το 2010. Στην περυσινή σύνοδο κορυφής των BRICS, το Ιράν, τα

Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, η Αιθιοπία και η Αίγυπτος εντάχθηκαν στη λέσχη και η επέκταση δεν θα τελειώσει εκεί. Κάτω από την ομπρέλα των BRICS, οι διμερείς εντάσεις παραμένουν, αλλά δεν αποτρέπεται η οικονομική συνεργασία. Τα πιο απτά επιτεύγματα του ομίλου ήταν οικονομικά, διότι τα μέλη συγκατένευσαν να συγκεντρώσουν συναλλαγματικά διαθέσιμα 100 δισ. δολαρίων για αλληλοδανεισμό σε συνθήκες εκτάκτου ανάγκης.

Σε μια σπάνια περίπτωση διακομματικής συναίνεσης στις ΗΠΑ, η Κίνα βρίσκεται σταθερά στην αιχμή του δόρατος του προστατευτισμού τόσο των Ρεπουμπλικανών όσο και των Δημοκρατικών. Αυτό σημαίνει ότι επιχειρήσεις του κλάδου υψηλής τεχνολογίας στην Ιαπωνία και τη Νότια Κορέα θα ζημιωθούν από τις πωλήσεις στην Κίνα, εάν αναγκαστούν να συμμορφωθούν με ολοένα και πιο αυστηρούς ελέγχους στις εξαγωγές ημιαγωγών, τους οποίους επιβάλλουν οι ΗΠΑ. Η πολιτική ηγεσία της Ιαπωνίας ενθυμείται ότι η δική της βιο-

μηχανία ημιαγωγών παρενοχλήθηκε τη δεκαετία του 1980 από τις απαιτήσεις της Αμερικής για περιορισμό των εξαγωγών τους. Εκείνη την εποχή ο Τραμπ και πάλι ασκούσε κριτική στις βιομηχανικές πολιτικές της Ιαπωνίας και όχι της Κίνας.

Η νοτιοκορεατική Samsung Electronics και η ιαπωνική Toyota Motor ενίσχυσαν τις επενδύσεις τους στην αμερικανική μεταποίηση ως απάντηση στις ευνοϊκές βιομηχανικές πολιτικές του προέδρου Τζο Μπάιντεν. Εντούτοις, υπάρχουν ενδείξεις ότι επανεξετάζουν την πορεία τους. Οι ηγέτες των δύο χωρών είχαν συνάντηση φέτος τον Μάιο με τον Νο 2 αξιωματικού της Κίνας, τον πρωθυπουργό Λι Κιάνγκ, σε μία πρώτη επίσημη τριμερή σύνοδο κορυφής από το 2019, όπου αναφέρθηκαν λεπτομερώς σχέδια για δι-ατήρηση του εμπορίου και των επενδύσεων σε καλά επίπεδα, την ενδυνάμωση της συνεργασίας στις αλυσίδες εφοδιασμού και την επιτάχυνση των συνομιλιών για μία συμφωνία ελεύθερων εμπορικών συναλλαγών.

Εκτίναξη της νεανικής ανεργίας στη Βρετανία

Ένας ολόένα και μεγαλύτερος αριθμός νέων ανθρώπων στο Ηνωμένο Βασίλειο, που βρίσκεται στην ηλικιακή ομάδα 16 έως 24 ετών παραμένει άνεργος και αδρανής, όπως σημειώνει σε σχετικό της δημοσίευμα η βρετανική εφημερίδα Financial Times. Ο αριθμός αυτός δείχνει να αυξάνεται ανησυχητικά και σχεδόν κατά 25% από το 2022 και μετά, φθάνοντας σε 870.000 άτομα. Η εκτίναξη της νεανικής ανεργίας αποδίδεται έως έναν βαθμό σε κρίση ψυχικής υγείας μετά την πανδημία, η οποία έχει επηρεάσει τους νέους στο Ηνωμένο Βασίλειο σε πολύ υψηλότερα ποσοστά από τους συνομηλικούς τους σε άλλες ανεπτυγμένες οικονομίες. Βέβαια, το να περιοριστεί το ποσοστό των ψυχικών νόσων στη χώρα δεν αρκεί για να επαναφέρει τη βρετανική νεολαία στην παραγωγή, διότι τα στοιχεία αποτυπώνουν σοβαρή έλλειψη προσόντων. Η κατάσταση αυτή, σε συνδυασμό με την ανελαστική

αγορά εργασίας, φέρνει επίσης ανυπερβλήτα εμπόδια για πολλούς νέους. Συν τοις άλλοις, το ποσοστό αδράνειας που αφορά τα άτομα που δεν μπορούν να ξεκινήσουν σύντομα την εργασία τους ή δεν αναζητούν ενεργά εργασία, έχει αυξηθεί ταχύτερα για τους νεαρούς ενήλικες από ό,τι για το εργατικό δυναμικό του

Εως έναν βαθμό η αύξηση οφείλεται σε κρίση ψυχικής υγείας μετά την πανδημία.

Ηνωμένου Βασιλείου στο σύνολό του κατά το παρελθόν έτος. Αυτό δεν συμβαδίζει με προηγούμενες περιόδους με χαμηλή συμμετοχή στην αγορά εργασίας, όπως συνέβη στον απόηχο της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008, όταν η αιφνίδια εκτίναξη της νεανικής ανεργίας οφειλόταν σε μεγάλο βαθμό στη

συνολική αύξησή της. Ειδικότερα, τα ποσοστά αδράνειας για άτομα 18 έως 24 ετών ξεπέρασαν το 35% το τρίμηνο Δεκεμβρίου 2023 - Φεβρουαρίου 2024, το υψηλότερο επίπεδο από τότε που ξεκίνησαν αυτά τα στατιστικά στοιχεία το 1992. Αν και οι μαθητές-τριες αντιπροσωπεύουν ένα μεγάλο ποσοστό ανέργων νεαρών ενήλικων, η ταχεία αύξηση της αδράνειας φανερώνει τη διογκούμενη συσσώρευση μακροχρόνιων προβλημάτων υγείας, αναφέρουν οι FT.

Ο αριθμός των ατόμων 16-24 ετών που είναι ανενεργά λόγω μακροχρόνιας ασθένειας έφτασε στις 240.700 το πρώτο τρίμηνο τρέχοντος, σημειώνοντας αύξηση 28% έναντι του 2022. Αυτό αποτελεί μέρος ευρύτερης τάσης, διότι η κακή κατάσταση της υγείας υποκινεί την ανεργία σε όλες τις ηλικίες στο Ηνωμένο Βασίλειο. Ωστόσο, ενώ οι μεγαλύτεροι είναι πιθανότερο να υποφέρουν από σωματικές παθήσεις, τα προβλήματα ψυχικής υγείας

ταλαιπωρούν κυρίως τις νεότερες γενιές. Σύμφωνα με επίσημες έρευνες, ένας στους πέντε νέους ηλικίας 16 έως 24 ετών, που δεν σπούδαζε, δεν εργαζόταν ή δεν παρακολουθούσε επαγγελματική κατάρτιση, νοσούσε ψυχικά. Επιπλέον, έρευνα του Ιδρύματος Υγείας και του Ιδρύματος Ανάλυσης δείχνει ότι μόνον ένα στα πέντε άτομα 18-24 ετών που ήταν άνεργα λόγω ασθένειας, έχει απολυτήριο λυκείου και ένα στα είκοσι πέντε έχει πιστοποιητικό που είναι απαραίτητο για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ο Κρίστοφερ Ροκς, προϊστάμενος οικονομολόγος του Ιδρύματος Υγείας, τονίζει τη σύνδεση των χαμηλών δεξιοτήτων με την κακή υγεία, προσθέτοντας ότι «αυτοί οι νέοι άνθρωποι θα αντιμετωπίσουν μακροχρόνιες δυσκολίες να βρουν δουλειά και να την κρατήσουν, οπότε και το κράτος και οι εργοδότες πρέπει να δράσουν έγκαιρα για να διασφαλίσουν το μέλλον του ίδιου του εργατικού δυναμικού».

Περίπου 870.000 νέοι στη Βρετανία στην ηλικιακή ομάδα 16 έως 24 ετών παραμένουν άνεργοι και εντελώς αδρανείς.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Σε κίνδυνο το ένα τέταρτο της εταιρικής αξίας της Google

Της ΤΖΕΝΙΦΕΡ ΣΑΜΠΑ / REUTERS BREKINGVIEWS

Οι καλοί παίκτες στοιχηματίζουν έχοντας μια ιδέα για τις πιθανότητες και τους κινδύνους που ελλοχεύουν. Οι επενδυτές στη μητρική εταιρεία της Google, Alphabet, μπορεί να θέλουν να κάνουν το ίδιο. Οι επιθεωρητές ανταγωνισμού στο υπουργείο Δικαιοσύνης των ΗΠΑ είναι οι τελευταίοι που στοχοποίησαν τον τεχνολογικό γίγαντα των 2 τρισεκατομμυρίων δολαρίων, προτείνοντας πληθώρα λύσεων –συμπεριλαμβανομένης μιας πιθανής διάσπασης– ως τιμωρία για τις αντανταγωνιστικές πρακτικές που κατηγορείται ότι εφάρμοζε για χρόνια. Τα έσοδα από την αναζήτηση –η «αγελάδα για άρμεγμα» της Google– κινδυνεύουν, ενώ μια σειρά από άλλα δεινά προστίθεται στη ζημία. Στη χειρότερη περίπτωση, περισσότερο από το ένα τέταρτο της εταιρικής αξίας της εταιρείας κινδυνεύει. Το αμερικανικό υπουργείο Δικαιοσύνης κάνει κινήσεις για

τη συνεργασία με την Apple, στην οποία η Google εκχωρεί έσοδα για να εξασφαλίσει ευνοϊκή θέση στις συσκευές iPhone. Οι αναλυτές της Barclays εκτιμούν ότι πάνω από το ένα τρίτο των εσόδων αναζήτησης προέρχεται από τέτοιες προεπιλογές στο iOS, είτε μέσω της τυπικής γραμμής εργαλείων της είτε μέσω του προγράμματος περιήγησης Chrome που ανήκει στην Google. Αν αφαιρεθούν τα χρήματα που εκχωρούνται στην Apple, το ποσό αντιστοιχεί σε περίπου 53 δισ. δολάρια από τα καθαρά έσοδα του επόμενου έτους. Στο λειτουργικό περιθώριο 40% που έχει η εταιρεία για διαφημίσεις και υπηρεσίες, αυτό αντιστοιχεί σε 21 δισ. δολάρια λειτουργικών εσόδων. Αν ληφθούν υπόψη τα τρέχοντα έσοδα της Google με βάση τα κέρδη προ τόκων και φόρων των επόμενων 12 μηνών, αυτό σημαίνει ότι διακυβεύεται αξία 380 δισ. δολαρίων.

Ακόμη κι αν ο αρμόδιος δικαστής ακυρώσει το σχέδιο που προωθεί το υπουργείο Δικαιοσύνης των ΗΠΑ για την απόλυτη κυριαρχία της Google στην ψηφιακή αναζήτηση, σημαίνει ότι το πλήγμα θα αμβλυνθεί, τουλάχιστον στην αρχή –στην Ευρώπη, όπου οι χρήστες πρέπει να επιλέξουν τη μηχανή αναζήτησής τους η εταιρεία διατηρεί το συντριπτικό μερίδιο μέσω της δύναμης της συνήθειας. Αλλά δεν είναι μόνο οι θεματοφύλακες ανταγωνισμού της Ουάσιγκτον που πρέπει να φοβάται η Google. Η κατασκευάστρια εταιρεία του Fortnite, Epic Games, κέρδισε μια διαταγή κατά της εταιρείας υπό την ηγεσία του Σουντάρ Πιτσάι τη Δευτέρα, η οποία θα μπορούσε να επιφέρει αλλαγές στις εφαρμογές της. Η Epic ισχυρίζεται ότι η Google δημιουργήσε λειτουργικά κέρδη 12 δισ. δολαρίων από αυτήν την πηγή το 2021, όπως έγραψαν οι Financial Times. Τηρουμένων των αναλογιών, αυτό σημαίνει ότι η μάχη αυτή θα μπορούσε να στοιχίσει στην Google περισσότερα από 200 δισ. δολάρια. Συνολικά διακυβεύονται σχεδόν 600 δισ. δολάρια σε εταιρική αξία. Είναι αλήθεια ότι η άμεση απώλεια είναι απίθανο να είναι συνολική. Αλλά υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που μπορεί να επηρεάσουν την «αντιμονοπωλιακή ρουλέτα».

Πόσο μπορεί να κοστίσει στον κολοσσό η παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας των ΗΠΑ.

να αντιμετωπίσει ανησυχίες που σχετίζονται με την αναζήτηση, τη διαφήμιση και τη συσσώρευση δεδομένων της Google. Τον δρόμο προς αυτή την κατεύθυνση άνοιξε μια δικαστική απόφαση τον Αύγουστο, που έκρινε ότι η εταιρεία παραβίασε την αντιμονοπωλιακή νομοθεσία των ΗΠΑ. Οι «λύσεις» που προτείνουν προς το παρόν οι αμερικανικές αρχές είναι ευρείες, υποδεικνύοντας τα πάντα, από την απαγόρευση συμφωνιών που καθιστούν την Google προεπιλεγμένη μηχανή αναζήτησης σε συσκευές όπως τα iPhone της Apple, έως τη διάσπαση μονάδων της, όπως το λειτουργικό σύστημα για κινητά Android. Η Google είναι η κορυφαία μηχανή διαδικτυακής αναζήτησης.

Η πώληση διαφημίσεων αντιπροσωπεύει περισσότερο από το ήμισυ των εσόδων της, με αναμενόμενα 219 δισ. δολάρια το επόμενο έτος. Ωστόσο, πολλά από αυτά προέρχονται από

Φορολογικός παράδεισος για νέους σχεδιάζει να γίνει η Πορτογαλία

Θέλει να φρενάρει το brain drain με φοροαπαλλαγές διάρκειας 10 ετών

Σε «φορολογικό παράδεισο» για τους νέους φιλοδοξεί να μετατραπεί η Πορτογαλία, προσφέροντας διευκολύνσεις σε άτομα που ξεκινούν την καριέρα τους, σε μια προσπάθεια να σταματήσει τη λεγόμενη διαρροή εγκεφάλων (brain drain) που ταλανίζει τη χώρα της Ιβηρικής. Σύμφωνα με τους FT, η κεντροδεξιά κυβέρνηση της χώρας θέλει να μειώσει τη φορολογική επιβάρυνση των νέων για μία δεκαετία, με τον φόρο μάλιστα να είναι μηδενικός κατά τον πρώτο χρόνο. Πρόκειται για ένα σχέδιο που δεν εφαρμόζεται συχνά στην παγκόσμια φορολογική πολιτική, αναφέρει χαρακτηριστικά το δημοσίευμα. Η πρωτοβουλία υπογραμμίζει την επείγουσα ανάγκη να αντιστραφεί η τάση της φυγής των νέων, οι οποίοι εγκαταλείπουν μία από τις φτωχότερες οικονομίες της δυτικής Ευρώπης, αναζητώντας καλύτερα αμειβόμενες θέσεις εργασίας στο εξωτερικό. Ο Πορτογάλος πρωθυπουργός Λουίς Μοντενέγκρο, ο οποίος ηγείται μιας εθνεαποκατάστασης μειοψηφίας, επρόκειτο να παρουσιάσει χθες το φορολογικό σχέδιο στο πλαίσιο του προϋπολογισμού του 2025, αλλά δεν είναι βέβαιο ότι έχει αρκετές ψήφους για να εγκριθεί από το κοινοβούλιο. Η υποστήριξη του Σοσιαλιστικού Κόμματος δεν είναι εγγυημένη, επειδή αντιτίθεται στη μείωση του εταιρικού φόρου, που είναι επίσης μέρος των σχεδίων της κυβέρνησης.

Εάν αποτύχει, η επιβίωση της κυβέρνησής του θα είναι αμφίβολη. Η Λισαβόνα επιδιώκει να αντιμετωπίσει έναν συνδυασμό υψηλών φόρων, χαμηλών μισθών και μεγάλου κόστους στέγασης που οδηγεί πολλούς μορφωμένους νέους ανθρώπους έξω από τη χώρα. «Στόχος μας είναι πραγματικά να αυξήσουμε την ικανότητά μας να διατηρήσουμε τα talenta, να κρατήσουμε τους νέους μας στην Πορτογαλία, διασφαλίζοντας ότι θα φύγουν λιγότεροι και ότι όσοι το κάνουν μπορούν να επιστρέψουν», δήλωσε ο Μοντενέγκρο φέτος το καλοκαίρι. Και πρόσθεσε: «Θέλουμε ένα φορολογικό σύστημα πιο φιλικό προς τους νέους».

Σύμφωνα με την πρόταση, οι νέοι δεν θα πληρώνουν φόρο εισοδήματος κατά το πρώτο έτος της εργασίας τους. Θα απαλλάσσονται από το 75% του

Η πορτογαλική κυβέρνηση εκτιμά ότι οι φοροελαφρύνσεις για τη νεολαία θα κοστίσουν στο κράτος περίπου 650 εκατ. ευρώ ετησίως. Οι νέοι δεν θα πληρώνουν φόρο εισοδήματος κατά το πρώτο έτος της εργασίας τους.

Μεταξύ 2008 και 2023, 361.000 άτομα ηλικίας 15 έως 35 ετών εγκατέλειψαν τη χώρα.

οφειλόμενου φόρου από το 2ο μέχρι το 4ο έτος, από το 50% του οφειλόμενου φόρου κατά το 5ο με 7ο έτος και από το 25% του οφειλόμενου φόρου κατά το 8ο με 10ο έτος. Ωστόσο, το ΔΝΤ εξέφρασε αμφιβολίες σχετικά με τα φορολογικά κίνητρα για τους νέους, προειδοποιώντας ότι ο αντίκτυπος των φορολογικών συντελεστών με βάση την ηλικία στη μετανάστευση είναι «αβέβαιος».

Ο Γκονσάλο Ματίας, πρόεδρος του ιδρύματος Francisco Manuel dos Santos, δήλωσε ότι είναι «απολύτως κρίσιμο» να ανακαταστεί η μετανάστευση αποφοίτων από πανεπιστήμια της Πορτογαλίας που είχαν ωφεληθεί από ένα κύμα δημοσίων επενδύσεων. «Η Πορτογαλία έχει επενδύσει στην εκπαί-

δευση, αλλά αυτή η επένδυση ωφελεί χώρες όπως η Γαλλία και η Γερμανία», που υποδέχονται Πορτογάλους μετανάστες, είπε. «Δεν έχει νόημα για μια φτωχή χώρα όπως η Πορτογαλία που πραγματικά ωφελήθηκε πολύ από τα ευρωπαϊκά κονδύλια και την ευρωπαϊκή αλληλεγγύη, να χάσει στη συνέχεια αυτή την επένδυση από τις πλουσιότερες χώρες», επισήμανε. Περιέγραψε τις προτεινόμενες αλλαγές ως «λογικές και ισορροπημένες», αλλά ανέφερε ότι για να αλλάξει το ρεύμα, η κυβέρνηση θα πρέπει επίσης να κάνει περισσότερα για να κάνει τη στέγαση προσιτή, να βοηθήσει τους νέους να βρουν εργοδότες και να μειώσει τη γραφειοκρατία. Η προηγούμενη σοσιαλιστική κυβέρνηση, η οποία έχασε φέτος τις εκλογές, εισήγαγε επίσης φοροελαφρύνσεις για τους νέους, αλλά μόνο για τους αποφοίτους πανεπιστημίου. Η νέα πρόταση θα ισχύει για όλους τους νέους ανεξαιρέτως κάτω των 35 ετών.

Η Πορτογαλία υποφέρει εδώ και καιρό από το λεγόμενο brain drain. Ο αριθμός των αν-

θρώπων που γεννήθηκαν στη χώρα, αλλά ζουν στο εξωτερικό, είναι ίσος με περίπου το ένα τέταρτο του μόνιμου πληθυσμού της Πορτογαλίας των 10,6 εκατ., το υψηλότερο ποσοστό στην Ε.Ε., σύμφωνα με το Παρατηρητήριο Μετανάστευσης. Όμως τα τελευταία χρόνια η αποχώρηση ταλαντούχων νέων θεωρείται τεράστιο οικονομικό μειονέκτημα.

Μεταξύ 2008 και 2023, 361.000 άτομα ηλικίας 15 έως 35 ετών εγκατέλειψαν τη χώρα, αντιπροσωπεύοντας τα δύο τρίτα του συνόλου των μεταναστών κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, σύμφωνα με την εθνική στατιστική υπηρεσία. Παρά την εκροή, ο πληθυσμός της Πορτογαλίας συνέχισε να αυξάνεται εν μέρει επειδή έχει προσελκύσει μετανάστες από άλλες χώρες με το πρόγραμμα «χρυσής βίζας» και τα φορολογικά κίνητρα για τους εύπορους εκπατρισμένους, τα οποία καταργούνται σταδιακά. Η κυβέρνηση εκτιμά ότι οι φοροελαφρύνσεις για τη νεολαία θα κοστίσουν στο κράτος περίπου 650 εκατ. ευρώ ετησίως.

Τα Χριστούγεννα ξεκίνησαν ήδη στη Βενεζουέλα

Η εορταστική περίοδος των Χριστουγέννων άρχισε επισήμως στη Βενεζουέλα την 1η Οκτωβρίου και θα διαρκέσει έως τις 15 Ιανουαρίου, σύμφωνα με απόφαση του προέδρου της χώρας Νικολάς Μαδούρο, ο οποίος μένει πιστός στην πρακτική που εγκαίνιασε το 2018. Αναλόγως τη χρονιά, άλλοτε αποφάσιζε ότι η περίοδος των Χριστουγέννων ξεκινά στις αρχές Οκτωβρίου και άλλοτε στις αρχές Νοεμβρίου.

Το Καράκας μπορεί να αρχίσει να φοράει τα γιορτινά του, αλλά η κυβέρνηση της Βενεζουέλας δεν έχει ανακοινώσει τα επιδόματα που θα δοθούν στους εργαζομένους ή σε πόσες δόσεις, όπως συνθιζόταν επί χρόνια. Προς το παρόν, οι επίσημοι εορτασμοί των Χριστουγέννων επικεντρώνονται σε συγκεκριμένο σημείο της πρωτεύουσας της χώρας, το Paseo de Los Próceres. Την ίδια ώρα, οι έμποροι προσπαθούν ακόμη να ανακάμψουν από την ύφεση του Αυγούστου, ένα μήνα με καταστολή, αβεβαιότητα και συγκρούσεις στον απόηχο των προεδρικών εκλογών της

28ης Ιουλίου, οι οποίες προκάλεσαν νέα πολιτική κρίση στη Βενεζουέλα, με την αντιπολίτευση να κάνει λόγο για νοθεία.

Ο κύριος αντίπαλος του Μαδούρο, Εντμούντο Γονζάλες, ο οποίος ισχυρίζεται ότι κέρδισε το 67% των ψήφων, κατέληξε

Στολίστηκαν δρόμοι και πλατείες με εντολή Μαδούρο - Η γιορτή δεν πρέπει να χρησιμοποιείται για προπαγάνδα, λένε από την Επισκοπική Συνδιάσκεψη.

εξόριστος στην Ισπανία. Ο Μαδούρο, ο οποίος προσπαθεί για μία ακόμη χρονιά να ξεπεράσει την πολιτική και οικονομική κρίση, άρχισε να τραγουδάει τα χριστουγεννιάτικα κάλαντα και να τρώει καραμελωμένα παγάκια.

Ωστόσο, τα νέα για τα «πρώτα Χριστούγεννα» άρχισαν να

Το Καράκας στολίστηκε, ενώ οι έμποροι προσπαθούν να ανακάμψουν από την ύφεση του Αυγούστου, ενός μήνα με καταστολή, αβεβαιότητα και συγκρούσεις, στον απόηχο των προεδρικών εκλογών της 28ης Ιουλίου.

κάνουν τον γύρο του κόσμου και να σχολιάζονται ειρωνικά, την ώρα που διεθνή φόρουμ καταγγέλλουν τις σοβάρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράχθηκαν τις τελευταίες εβδομάδες, συμπεριλαμβανομένων των βασανιστηρίων ανηλίκων που συνελήφθησαν στο πλαίσιο των διαδηλώσεων μετά τις εκλογές. Παράλληλα, προκάλεσαν αντιδράσεις ακόμη και στους κόλπους της Επισκοπικής Συνδιάσκεψης της Βενεζουέλας, η οποία ανέφερε ότι η γιορτή αυτή «δεν πρέπει να χρησιμοποιείται για προπαγάνδα ή για πολιτικούς λόγους». Πίσω από τους φανταχτερούς εορτασμούς, το Καράκας προσπαθεί ακόμη να ξαναβρεί τον βηματισμό του μετά από εβδομάδες αβεβαιότητας. Πριν από λίγες ημέρες, ένας εκπρόσωπος των τελωνείων προειδοποίησε για καθυστερήσεις στην άφιξη εισαγόμενων εμπορευμάτων για τις γιορτές των Χριστουγέννων, λόγω ελλείπων αδειών και λογιστικών κωλυμάτων, τα οποία ήρθαν να προστεθούν στη γενική μείωση των αποστολών από την Κίνα.

Οργανισμός Χρηματοδότησεως Στέγης

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΓΙΑ ΚΕΝΗ ΘΕΣΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΚΤΗΣΗΣ ΧΡΕΩΝ

Γίνεται δεκτή η υποβολή αιτήσεων για μια (1) κενή μόνιμη θέση Διευθυντή Διεύθυνσης Διαχείρισης Καθυστερήσεων και Ανάκτησης Χρεών στον Οργανισμό Χρηματοδοτήσεως Στέγης.

Σχετικές πληροφορίες έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του Οργανισμού Χρηματοδοτήσεως Στέγης www.hfc.com.cy

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η Νο1 ενημερωτική εφαρμογή στην Κύπρο

Κατεβάστε την εφαρμογή της Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

Σε ακίνητα το 54,2% των άμεσων ξένων επενδύσεων το α΄ εξάμηνο

Από τα 2,1 δισ. ευρώ, το 1,14 δισ. ευρώ δόθηκε για την απόκτηση κατοικιών

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

«**Ξωσίβιο**» στις άμεσες ξένες επενδύσεις που πραγματοποιούνται στην Ελλάδα έχει προσφέρει και φέτος η αγορά ακινήτων και οι εισροές κεφαλαίων από το εξωτερικό για την απόκτηση κυρίως κατοικιών. Σύμφωνα με τα στοιχεία που καταγράφει η Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ), επί συνόλου 2,1 δισ. ευρώ άμεσων ξένων επενδύσεων που πραγματοποιήθηκαν κατά το φετινό πρώτο εξάμηνο στην ελληνική οικονομία, το 54,2%, ή 1,14 δισ. ευρώ, αφορά την απόκτηση ακινήτων.

Η επίδοση αυτή αποτελεί νέο υψηλό, συνεχίζοντας την τάση αυτή, η οποία έχει ξεκινήσει από τις αρχές του 2023 και όπως φαίνεται συνεχίζεται με αυξανόμενη ένταση. Κατά το φετινό πρώτο τρίμηνο το μερίδιο της αγοράς

Τα πρόσφατα μέτρα-φρένο για Airbnb και «χρυσή βίζα» αναμένεται να μειώσουν το αγοραστικό ενδιαφέρον από το εξωτερικό.

ακινήτων στις ξένες επενδύσεις είχε διαμορφωθεί σε 43,3%, καθώς είχαν εισρεύσει 520 εκατ. ευρώ, ενώ οι συνολικές ροές από το εξωτερικό είχαν αγγίξει το 1,2 δισ. ευρώ. Ωστόσο, η εικόνα του δεύτερου τριμήνου ήταν διαφορετική, καθώς τα ξένα κεφάλαια για την αγορά ακινήτων ανήλθαν σε 622 εκατ. ευρώ, ενώ οι συνολικές ξένες επενδύσεις στην οικονομία δεν ξεπέρασαν τα 900 εκατ. ευρώ.

Υπενθυμίζεται ότι συνολικά το 2023 η συνεισφορά της αγοράς ακινήτων ως ποσοστό επί του συνόλου των ξένων επενδύσεων είχε αγγίξει το 47%, καθώς, επί συνόλου 4,48 δισ. ευρώ που εισέρρευσαν στην ελληνική οικονομία, 2,1 δισ. ευρώ αφορούσαν την αγορά ακινήτων. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στην πτωτική πορεία των ξένων επενδύσεων, καθώς το 2023 ση-

Οι πολύ υψηλές επιδόσεις της προσέλκυσης ξένων επενδυτών στα ακίνητα μέσω του προγράμματος επενδυτικής μετανάστευσης «χρυσή βίζα» θα μετριαστούν τους επόμενους μήνες λόγω της μεγάλης αύξησης του ελάχιστου ύψους επένδυσης στις 800.000 ευρώ για αγορά ακινήτου στην Αττική, στη Θεσσαλονίκη και στα νησιά με πληθυσμό τουλάχιστον 3.100 κατοίκων.

μείωσαν μείωση κατά 38,7%, από τα 7,5 δισ. ευρώ του 2022 σε 4,6 δισ. ευρώ πέρυσι.

Στελέχη της αγοράς ακινήτων επισημαίνουν, πάντως, ότι τα πρόσφατα μέτρα που έλαβε η κυβέρνηση τόσο για την απαγόρευση δημιουργίας νέων καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης στο κέντρο της Αθήνας όσο και για τη μείωση των αγορών ακινήτων μέσω του προγράμματος «χρυσή βίζα» θα έχουν άμεσο αντίκτυπο στη μείωση του αγοραστικού ενδιαφέροντος από το εξωτερικό, κάτι που πλέον θα έχει και μεγάλη επίδραση (μεγαλύτερη σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια) και συνολικά στις άμεσες ξένες επενδύσεις, εφόσον συνεχιστεί η πτωτική αυτή πορεία του σχετικού δείκτη.

Από την άλλη πλευρά, είναι πιθανό η χαλάρωση της νομισματι-

κής πολιτικής από την ΕΚΤ, η μείωση του πληθωρισμού και η βελτίωση των μακροοικονομικών συνθηκών στο εξωτερικό να επαναφέρουν τη ζήτηση από ξένους για επενδύσεις στην ελληνική οικονομία.

Σίγουρα, πάντως, οι πολύ υψηλές επιδόσεις της προσέλκυσης ξένων επενδυτών στα ακίνητα, ιδίως μέσω του προγράμματος επενδυτικής μετανάστευσης «χρυσή βίζα», θα μετριαστούν τους επόμενους μήνες λόγω της μεγάλης αύξησης του ελάχιστου ύψους επένδυσης στις 800.000 ευρώ για αγορά ακινήτου στην Αττική, στη Θεσσαλονίκη και στα νησιά με πληθυσμό τουλάχιστον 3.100 κατοίκων. Στην υπόλοιπη χώρα το όριο έχει επίσης αυξηθεί σε 400.000 ευρώ, από 250.000 ευρώ που ίσχυε μέχρι πρόσφατα. Μέχρι πρότινος

ίσχυε όριο 500.000 ευρώ μόνο για το κέντρο της Αθήνας, τα βόρεια και τα νότια προάστια, τον Δήμο Θεσσαλονίκης, τη Μύκονο και τη Σαντορίνη, ενώ οπουδήποτε αλλού το ελάχιστο όριο ήταν οι 250.000 ευρώ, κάτι που ασφαλώς πυροδότησε και πληθώρα συναλλαγών σε περιοχές, όπως ο Πειραιάς, που εξαιρούνταν του ορίου των 500.000 ευρώ.

Το νέο όριο των 800.000 ευρώ για το σύνολο της Αττικής έχει τεθεί σε ισχύ από την 1η Σεπτεμβρίου, επομένως η επίδρασή του θα αποτυπωθεί στα στοιχεία που θα προκύψουν τους επόμενους μήνες, ιδίως από το 2025 και μετά, καθώς ακόμα και σήμερα γίνονται πράξεις αγοραπωλησίας με βάση ιδιωτικά συμφωνητικά και προ-σύμφωνα που είχαν ημερομηνία σύνταξης έως την 31η Αυγούστου.

Εν δυνάμει αυθαίρετες χιλιάδες κατοικίες έως 12 ετών λόγω του ΝΟΚ

Τον κίνδυνο ενός «κύματος» προσφυγών για να κηρυχθούν αυθαίρετα όλα τα οικιστικά ακίνητα που έχουν κατασκευαστεί από το 2012 και μετά, με βάση τα «μπόνους» του ΝΟΚ, επισήμαναν χθες στελέχη της αγοράς ακινήτων. «Στην Ολομέλεια του ΣτΕ κρίνεται η ισχύς του ΝΟΚ, ή η ακύρωσή του. Κανείς δεν πίστευε ότι η πρώτη προσφυγή θα προκαλούσε ένα γενικευμένο μπλοκάρισμα των νέων αδειών. Εφόσον λοιπόν σήμερα υπάρχουν ήδη δικαστήρια που αποφασί-

των που κατέβαλαν, ύψους 1,8 εκατ. ευρώ, από τον κατασκευαστή, διότι τους γνωστοποιήθηκε από την οικεία δημοτική αρχή ότι επίκειται προσφυγή για να κηρυχθεί το κτίριο αυθαίρετο. Παράλληλα, σημείωσε ότι πλέον οι αγοραστές αποφεύγουν να αγοράσουν ακίνητα σε οικοδομές που ανεγείρονται με βάση τις διατάξεις του ΝΟΚ, ακριβώς λόγω του φόβου που έχει δημιουργηθεί ότι θα εμπλακούν σε νομικές και πολεοδομικές «περιπέτειες».

Το σημαντικό στοιχείο πάντως είναι η αναδρομικότητα που επισήμανε ο κ. Καψιμάλης, καθώς σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο θα δημιουργηθεί «αλαλούμ» στην αγορά ακινήτων. Υπενθυμίζεται ότι η δυνατότητα τακτοποίησης αυθαίρετων «σταματά» στα ακίνητα που κατασκευάστηκαν με βάση οικοδομική άδεια που εκδόθηκε έως το 2011. Από τότε και μέχρι σήμερα, δεν παρέχεται η σχετική δυνατότητα, κάτι που σημαίνει ότι αν προκύψει αυθαιρεσία το ακίνητο θα πρέπει να κατεδαφιστεί. Στο μεσοδιάστημα και μέχρις ότου ξεκαθαρίσει η κατάσταση και δοθεί λύση στο ζήτημα και ασφαλώς στην τυχόν αναδρομικότητά του, στην αγορά επικρατεί μεγάλος αναβρασμός, καθώς όλα τα εργαλαβικά συμβόλαια που έχουν υπογραφεί μεταξύ κατασκευαστών και οικοπεδούχων είναι μετέωρα. Ταυτόχρονα, όσοι έχουν αγοράσει ακίνητα από τα σχέδια, αρνούνται να πληρώσουν τις επόμενες δόσεις που προβλέπονται, ακριβώς επειδή φοβούνται ότι η οικοδομή δεν θα ολοκληρωθεί. Οι δε οικοδομικές άδειες που έχουν εκδοθεί, ακόμα κι αν δεν έχει εφαρμοστεί αναστολή εργασιών, παραμένουν «παγωμένες».

Εξαιρετικά κρίσιμη η απόφαση του ΣτΕ για τον Νέο Οικοδομικό Κανονισμό, τονίζουν οι εκπρόσωποι των κατασκευαστών.

ζουν ότι ο ΝΟΚ είναι άκυρος, θεωρούμε ότι χιλιάδες ακίνητα, ιδιοκτήτες, αλλά και επενδυτές είναι εν δυνάμει σε καθεστώς αυθαιρεσίας. Αυτό σημαίνει κατεδάφιση και ένα μεγάλο πρόστιμο διατήρησης, όσο το ακίνητο μένει στην τρέχουσα κατάσταση» του», ανέφερε χθες ο κ. Δημήτρης Καψιμάλης, πρόεδρος της Ομοσπονδίας Κατασκευαστών Κτιρίων Ελλάδας, στο πλαίσιο του συνεδρίου του Συλλόγου Μεσιτών Αθηνών - Αττικής. Μάλιστα, έφερε κι ένα παράδειγμα ξένων αγοραστών, οι οποίοι έχουν αποκτήσει ακίνητα σε οικοδομή που έχει κατασκευαστεί με βάση τις ευεργετικές διατάξεις του ΝΟΚ και που απαιτήσαν την επιστροφή των χρημά-

Το σημαντικό στοιχείο πάντως είναι η αναδρομικότητα που επισήμανε ο κ. Καψιμάλης, καθώς σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο θα δημιουργηθεί «αλαλούμ» στην αγορά ακινήτων.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ

Εχουμε δρόμο ακόμα...

Σε ένα podcast του @BoldHorizons28 με καλεσμένο τον Elon Musk, του ζητήθηκε, μεταξύ άλλων, να κάνει μια σύγκριση μεταξύ της Καλιφόρνιας και του Τέξας σε ό, τι αφορά τον βαθμό ευκολίας των διαδικασιών αδειοδότησης και κατασκευής των γνωστών Gigafactories που διαθέτει η Tesla στις εν λόγω πολιτείες.

Πληροφορικά, η Tesla διαθέτει συνολικά πέντε Gigafactories καθώς και άλλα μικρότερα εργοστάσια. Τα πέντε Gigafactories βρίσκονται από ένα στη Νεβάδα - ΗΠΑ, στη Νέα Υόρκη - ΗΠΑ, στη Σαγκάη - Κίνα, στο Τέξας - ΗΠΑ και στο Βερολίνο - Γερμανία. Το πρώτο εργοστάσιο της Tesla κτίστηκε και βρίσκεται στην Καλιφόρνια - ΗΠΑ, αλλά δεν θεωρείται Gigafactory.

Και για να βάλουμε ένα πλαίσιο στην κουβέντα μας, να αναφέρουμε ότι αυτό το podcast γινόταν με αφορμή την εμπλοκή του Elon Musk στον προεκλογικό αγώνα με την υποστήριξη του προς τον Ντόναλντ Τραμπ και την υποθέτησή του εναντίον των πολιτικών των Δημοκρατικών που είναι καθαρά αριστερίζουσες προς κομμουνιστικές, φέρνοντας σαν παραδείγματα την Καλιφόρνια που είναι κατά κράτος ενταγμένη στο στρατόπεδο των Δημοκρατικών και το Τέξας που

κυβερνάται από Ρεπουμπλικάνους. Και η σύγκριση ήταν στο τι επιφέρουν οι πολιτικές των μεν, σε αντίθεση με αυτές των δε.

Συνοπτικά, λοιπόν, σε σχετική ερώτηση ανέφερε πως από τη στιγμή που εξασφάλισαν τη γη στο Όστιν του Τέξας (έκτασς 8,5 τετραγωνικών χιλιομέτρων) τον Ιούνιο του 2020, περί τα τέλη του Ιουλίου του 2020 άρχισαν τα κατασκευαστικά έργα και το εργοστάσιο ολοκληρώθηκε σε 14 μήνες, οπότεν και άρχισε η παραγωγή αυτοκινήτων εντός του 2021! Επίσης πληροφορητικά, οι κτηριακές εγκαταστάσεις έχουν εμβαδόν 930.000τμ. Αυτά τα κατατάσσουν ως το δεύτερο μεγαλύτερο κτήριο στις ΗΠΑ και το δεύτερο μεγαλύτερο σε όγκο κτήριο στον κόσμο.

Δηλαδή, μέσα σε 15 μήνες αγόρασαν τη γη, ολοκλήρωσαν τα σχέδια, εξασφάλισαν τις απαιτούμενες άδειες, έκλεισαν την κατασκευαστική εταιρεία και αυτή τους παρέδωσε τα κλειδιά. Το έργο ήταν ολοκληρωμένο σε αντίθεση με τις επιδιώξεις και αξιώσεις της Καλιφόρνια. Άρα εδώ σε αυτό το παράδειγμα, εξάγουμε κάποια συμπεράσματα: Πρώτον, ότι αν θέλεις να ελκύσεις σοβαρές επενδύσεις, το σοβαρότερο κίνητρο είναι το φορολογικό με

Είναι σημαντικό να πούμε πως το κόστος ανά τετραγωνικό μέτρο μεταφράζεται σε \$1.180/ τ.μ. και να είστε βέβαιοι ότι δεν έκτισε παράγκα με ανάλογη ποιότητα, αλλά υπερσύγχρονη βιομηχανία κατασκευής αυτοκινήτων! Παρεμπιπτόντως, τα εργοστάσια της Tesla λειτουργούν κατά 100% με ανανε-

Αν θέλεις να ελκύσεις σοβαρές επενδύσεις, το σοβαρότερο κίνητρο είναι το φορολογικό με τρόπο που να είναι ανάλογο του ύψους της επένδυσης.

ώσιμες πηγές ενέργειας. Η επιλογή του Τέξας είχε καθαρά φορολογικά κίνητρα προς όφελος της εταιρείας, κάτι που έρχεται σε αντίθεση με τις επιδιώξεις και αξιώσεις της Καλιφόρνια.

Άρα εδώ σε αυτό το παράδειγμα, εξάγουμε κάποια συμπεράσματα: Πρώτον, ότι αν θέλεις να ελκύσεις σοβαρές επενδύσεις, το σοβαρότερο κίνητρο είναι το φορολογικό με

τρόπο που να είναι ανάλογο του ύψους της επένδυσης.

Δεύτερον, μέσα στα πλαίσια της παραχώρησης φορολογικών κινήτρων, μπορείς να εξασφαλίσεις και οικονομικές ενισχύσεις προς συγκεκριμένες ομάδες ή τμήματα της κοινωνίας που το έχουν ανάγκη. Για παράδειγμα, η Tesla πρέπει να πληρώνει περίπου 1 εκ. δολάρια τον χρόνο για 12 χρόνια προς τη σχολική κοινότητα δημόσιων σχολείων.

Τρίτον, η δημόσια διοίκηση πρέπει να είναι εποικοδομητική και υποβοηθητική προς την ιδιωτική πρωτοβουλία. Και αυτό δεν είναι μόνο θέμα νοοτροπίας, αλλά θα πρέπει να έχει και τα εργαλεία να ανταγωνίζεται άλλες δημόσιες διοικήσεις ή αρχές έτσι ώστε να μπορεί να κάνει τις υπερβάσεις που θέλει για να ελκύσει τέτοιες επενδύσεις.

Τέταρτον, η γραφειοκρατία σκοτώνει σε αντίθεση με το λιγότερο κράτος και τον απσιτρότερο έλεγχο που βοηθά την ανάπτυξη.

Πέμπτο, όταν οι διαδικασίες προκήρυξης έργων, ανάθεσης, παρακολούθησης και εκτέλεσης είναι σωστές και εναρμονισμένες στον σύγχρονο κόσμο που ζούμε, τότε τα έργα ολοκληρώνονται εντός συν-

τομου χρονικού διαστήματος και εντός προϋπολογισμών ανεξαρτήτως κλίματος.

Εμείς εδώ στην Κύπρο του «μικτού οικονομικού μοντέλου» – δηλαδή αυτού της ελεύθερης οικονομίας που είναι διαχρονικά εμβολιασμένη/αγκυλωμένη με μεσοβέζικες «σοσιαλιστικές»/ «κομμουνιστικές»/ «οικολογικές»/ «ακροδεξιές»/ συντηχιακές ιδέες/ προτάσεις/ ραδιουργίες/ πατέντες κ.λπ., έχουμε το φαινόμενο να υποθέτουμε ότι μια διώροφη κατοικία στο Τσέρι θα κτιστεί σε 14 μήνες και μια τριώροφη πολυκατοικία στις Καμάρες σε 16 μήνες και τελικά να τελειώνουν σε 24 και 26 μήνες αντίστοιχα και νοουμένου ότι δεν σε άφησε σύζυλο ο εργολάβος που ήλπιζε να βγάλει κέρδος από τα «extra» που τελικά δεν έγιναν όπως τα ήθελε. Σιγά, τι είναι άλλες €50.000 τόκοι λόγω της καθυστέρησης Ύστερα κλάιμε επειδή ακριβαίνουν τα διαμερίσματα.

Το δε development process, δηλαδή η διαδικασία από τη σύλληψη της ιδέας μέχρι την παράδοση ενός δημόσιου έργου μπορεί να διαρκέσει κάτι μεταξύ 8 και 40 χρόνια, επιτυγχάνοντας όμως την απόλυτη συμμετρία: όπου το 30% του χρόνου θα απαιτηθεί για τη σύλληψη, το 40% για τις διαδικασίες και το 30%

για την κατασκευή. Το δε κόστος θα έχει απόκλιση (εννοείται προς τα πάνω) κάτι μεταξύ 18% και 350% με το αιτιολογικό να κυμαίνεται σε οτιδήποτε μεταξύ της «φυσικής αύξησης των υλικών και εργατικών», στο ότι δεν υπολογίσαμε ότι το υπέδαφος έχει κόνινο και water- table και πρέπει να αλλάξει όλη η μελέτη και κατασκευή του κτηρίου, στο ότι έκανε πολλά ζέστη ή πολύ κρύο ή στο ότι είπε ο Κίτας ότι δεν θα βρέξει και έβρεξε. Και παρόλο ότι μας αρέσει να κάνουμε πολυσέλιδα έγγραφα και συμβόλαια για να εξασφαλίσουμε τις πλάτες μας, τελικά οι πλείστοι μας ξεγελάνε και τρώνε το 120% του budget κάνοντας το 60% της δουλειάς.

Και για να το κλείσω όπως το ξεκίνησα, για να μπορούσαμε να ελκύσουμε μεγάλες επενδύσεις που θα επιφέρουν θετικό μετρησιμο αντίκτυπο στην κοινωνία και στην οικονομία, πρέπει αφενός να δοθούν πραγματικά οικονομικά οφέλη και αφετέρου να εκσυγχρονιστούμε σαν κράτος σε όλες του τις εκφάνσεις – όχι μόνο στα λόγια και στις επιθυμίες, αλλά στην πράξη.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Τέχνες & γράμματα

ΚΥΡΙΑΚΗ 13 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2024

Ο Τζέρεμι Στρονγκ ως Ρόι Κον (στο κέντρο), που ήταν ο μέντορας του Ντόναλντ Τραμπ, με τον Σεμπάστιαν Σταν που τον υποδύεται, σε σκηνή από την ταινία «The Apprentice».

Όταν ο Ντόναλντ έγινε Τραμπ

Ο σκηνοθέτης Αλί Αμπασί μιλάει στην «Κ» για την κινηματογραφική βιογραφία του τέως προέδρου των ΗΠΑ

Συνέντευξη στον **ΑΙΜΙΛΙΟ ΧΑΡΜΠΗ**

Η αλήθεια είναι ότι η κυκλοφορία του «The Apprentice» του Αλί Αμπασί δεν θα μπορούσε να έρθει σε καλύτερη χρονική συγκυρία. Με λιγότερο από ένα μήνα να απομένει για τις κρίσιμες αμερικανικές εκλογές, η κινηματογραφική βιογραφία του Ντόναλντ Τραμπ (τον ερμηνεύει ο Σεμπάστιαν Σταν) καταφτάνει την προσεχική Πέμπτη στις αίθουσες για να μας συστήσει όχι τον σημερινό υποψήφιο και τέως πρόεδρο των ΗΠΑ, αλλά τον φιλόδοξο νεαρό, ο οποίος ξεκίνησε την καριέρα του στον τομέα του real estate τη δεκαετία του 1970, με όραμα να κατακτήσει (αρχικά) την πόλη της Νέας Υόρκης. Η πραγματική «πρωτοτυπία», ωστόσο, έγκειται στο πρόσωπο του δημιουργού της ταινίας, ο οποίος αποτελεί βασικά... εξωτερικό παρατηρητή.

«Συνήθως είναι ο Ντόναλντ που βγάζει χρήματα στην πλάτη άλλων ανθρώπων, οπότε σκέφτηκα γιατί να μη βγάλω κι εγώ μερικά στη δική του;» απαντά γελώντας ο Αλί Αμπασί στην ερώτηση γιατί αποφάσισε να γυρίσει μια βιογραφία του συγκεκριμένου εν ζωή προσώπου, που είναι επιπλέον και τόσο αμφιλεγόμενο. Ο Ιρανοδανός σκηνοθέτης έχει στο ενεργητικό του πολύ αξιόλογα φιλμ, όπως η «Ιερή αράχνη» του 2022, ενώ πάντα τον ενδιέφερε η αμερικανική πολιτική σκηνή. «Ο Τραμπ είναι από μόνος του συναρπαστικός χαρακτήρας, όμως, το ίδιο και ολόκληρη η περίοδος των δεκαετιών του 1970 και του 1980 στη Νέα Υόρκη, με την έκρηξη της πανκ ροκ μουσικής και όλα αυτά τα κοινωνικοοικονομικά σκαμπανεβάσματα. Ήταν επίσης για εμένα μια ευκαιρία να κάνω ένα σχόλιο πάνω στο αμερικανικό πολιτικό σύστημα. Ως κάποιος που έχει γεννηθεί στο Ιράν έχω

μια “ειδική” σχέση με την Αμερική – δεν νομίζω, π.χ., ότι διακρίνω τόσο καθαρά τις γραμμές ανάμεσα στα πολιτικά κόμματα. Όταν ζεις στη Μέση Ανατολή συνήθως είσαι ριγμένος, ούτως ή άλλως. Δεν έχει σημασία εάν ο πρόεδρος είναι Ρεπουβλικανός ή Δημοκρατικός».

Κατηγορίες για «ξέπλυμα»

Αρκετοί σχολιαστές, πάντως, μετά και την παγκόσμια πρεμιέρα της ταινίας στις Κάννες, τον περασμένο Μάιο, κατηγορήσαν τον

«Πρόκειται για έναν συναρπαστικό χαρακτήρα, όπως και ολόκληρη η περίοδος του ’70 και του ’80 στη Νέα Υόρκη, με την έκρηξη της πανκ ροκ μουσικής και τα κοινωνικοοικονομικά σκαμπανεβάσματα».

Αμπασί ότι «ξεπλένει» τον Τραμπ, παρουσιάζοντας ένα υπερβολικά ανθρώπινο πορτρέτο. «Η πραγματικότητα δεν αλλάζει απλώς επειδή το θέλουμε. Μου αρέσει ο υποψήφιος πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ; Όχι και τόσο. Όμως σημαίνει αυτό ότι ήταν ένας χαζός και κακός νεαρός όταν ήταν 25 ετών; Δεν νομίζω. Επίσης, δεν νομίζω ότι η άποψή μου έχει σημασία για την ιστορία που αφηγούμαστε. Το πραγματικά σημαντικό ερώτημα είναι αν ο Τραμπ είναι άνθρωπο. Εμείς προσπαθούμε να τον πάρουμε στα σοβαρά ως άνθρωπο, με την προσωπική του ζωή, τα συναισθήματα, τον πόνο του και αυτή είναι από μόνη της μια

«Προσπαθούμε να τον πάρουμε στα σοβαρά ως άνθρωπο, με τα συναισθήματα, τον πόνο του και αυτή είναι από μόνη της μια πολιτική επιλογή», λέει στην «Κ» ο Αλί Αμπασί.

πολιτική επιλογή. Θα μπορούσαμε να είχαμε κάνει ένα ντοκιμαντέρ ή ένα φιλμ προπαγάνδας, αλλά επιλέξαμε κάτι διαφορετικό», εξηγεί ο Αμπασί.

Εκτός πάντως από τον «μαθητευόμενο» (apprentice), στην ταινία υπάρχει και ο... δάσκαλος, στην προκειμένη περίπτωση ο δικηγόρος Ρόι Κον –τον υποδύεται εξαιρετικά ο Τζέρεμι Στρονγκ του τηλεοπτικού «Succession»–, ο οποίος λειτουργήσει ως μέντορας

του Τραμπ στα χρόνια της δημιουργίας του. Ειδικά στο πρώτο μέρος του φιλμ, αυτός μοιάζει να είναι ο αληθινός πρωταγωνιστής, με τον νεαρό Ντόναλντ να τον ακολουθεί περίπου σαν σκυλάκι και να κρέμεται από τα χείλη του: «Ο Ρόι Κον υπήρξε αναμφίβολα φιγούρα-κλειδί στην ιστορία του Τραμπ και γενικότερα συναρπαστικός χαρακτήρας της εποχής. Ήταν ένας από τους πιο ισχυρούς, καλύτερα δικτυωμένους δικηγό-

ρους της πόλης, εκπροσωπώντας ταυτόχρονα έντε διαφορετικές μαφιόζικες οικογένειες, μαζί με τον Ντόναλντ Τραμπ, τον Αντι Γουόρχολ και άλλους θαμώνες του Studio 54. Επιπλέον, όπως δείχνουμε και στο φιλμ, διέθετε ένα ολόκληρο δωμάτιο γεμάτο από κουκκλες βατράχων. Ήταν επίσης ένας ομοφοβικός κρυφός ομοφυλόφιλος και ένας αντιδιανοούμενος διανοούμενος. Προσωπικά πιστεύω ότι υπήρξε καταλυτικός, ώστε ο Ντόναλντ να αντιληφθεί

«Είναι ο πρόεδρος μιας πολυδιασπασμένης πραγματικότητας, μιας εποχής όπου η αίσθηση της πραγματικότητας αρχίζει να θολώνει. Αποτελεί παράγωγο και ταυτόχρονα σύμβολο της εποχής του».

τα διαφορετικά επίπεδα της εξουσίας και πώς να τα χρησιμοποιήσει, αλλά και να τα χειραγωγήσει μέσω των μίντια. Αυτοί οι τύποι ήταν ιδιοφυίες της επικοινωνίας».

«Πρέπει να είσαι έτοιμος να κάνεις τα πάντα για την Αμερική», λέει κάποια στιγμή ο Ρόι στην ομήγυρη ενός τραπεζιού, στην ταινία, απηχώντας τσιτάτα του Τραμπ από κατοπινές δεκαετίες. «Πιστεύω ότι η σπουδαιότερη διδαχή που πήρε ο Ντόναλντ από τον Ρόι, είναι ότι μπορείς να κατασκευάσεις την πραγματικότητα που χρειάζεσαι και σε βοηθάει στον σκοπό σου. Θεωρώ ότι ο Τραμπ είναι ο πρόεδρος μιας πολυδιασπασμένης πραγματικό-

τητας, μιας εποχής –μπορείς να την αποκαλέσεις “μετά την 11η Σεπτεμβρίου”, αν θες να την τοποθετήσεις ιστορικά– όπου η αίσθηση της πραγματικότητας αρχίζει να θολώνει, εξαιτίας της τεχνολογικής ανάπτυξης, των κοινωνικών δικτύων κ.ο.κ. – πρόκειται για μια κακοφωνία μιντιακών φωνών, δίκως να υπάρχει η απλή ιεραρχία του τύπου “το έγραψαν οι NY Times, οπότε πρέπει να είναι αλήθεια”. Αυτό δεν υπάρχει πα. Και σε τούτη τη διασπασμένη, κυβιστική πραγματικότητα, είναι που ο Τραμπ θριαμβεύει. Αποτελεί παράγωγο και ταυτόχρονα σύμβολο της εποχής του. Δεν είναι τυχαίο ότι η προεδρία του ξεκινά το 2016 και όχι π.χ. το 2001 ή το 1998», παρατηρεί ο Αμπασί.

«Εθνος ανδρών, όχι νόμων»

Μία άλλη από τις πολλές κυνικές αποστροφές-διδαγμάτων του Ρόι Κον προς τον νεαρό Τραμπ είναι το «αυτό είναι ένα έθνος ανδρών, όχι νόμων». Για τον Αμπασί, η συγκεκριμένη ατάκα είναι αποκαλυπτική του πώς λειτουργούν, ακόμη και στο κορυφαίο επίπεδο, οι ΗΠΑ και κατά προέκταση ο σύγχρονος κόσμος: «Νομίζω πως είναι πολύ ακριβής και η ίδια η Αμερική παρουσιάζει πολύ ενδιαφέρον υπό αυτή την έννοια. Από τη μία το άτομο έχει τόσο υπερμεγέθη ρόλο/θέση, και από την άλλη υπάρχει αυτή η τρομερά άκαμπτη κρατική δομή. Με έναν τρόπο, μεγάλο μέρος της αμερικανικής πολιτικής –και αλλού– έχει να κάνει με τις ανθρώπινες σχέσεις. Επίσης δεν γίνεται να μην προσέξεις ότι σε αυτού του είδους τα συστήματα υπάρχουν κανόνες και νόμοι, ωστόσο, ισχύουν περισσότερο για εκείνους που δεν μπορούν να πληρώσουν έναν καλό δικηγόρο ή δεν διαθέτουν τις σωστές διασυνδέσεις».

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

13.10 - 19.10.24

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Ποίηση Εισβολής και Εκτοπισμού»

Το Διεθνές Φεστιβάλ Λευκωσίας 2024 και Η Κυπριακή Ακαδημία Επιστημών και Γραμμάτων παρουσιάζουν το μουσικό - ποιητικό αναλόγιο με τίτλο «Ποίηση εισβολής και εκτοπισμού». Η Επιμελήτρια της εκδήλωσης, pianίστα Έλενα Μουζάλα επικειρεί τη σύνδεση μεταξύ παρελθόντος - παρόντος - μέλλοντος 50 χρόνια από την Τουρκική Εισβολή αποβλέποντας στην εξοικείωση και επαφή του κοινού με τη λόγια ποιητική δημιουργία. Ο ηθοποιός Χριστόφορος Χριστοφόρου θα διαβάσει ποιήματα των Κυπρίων ποιητών, ενώ ο τραγουδιστής Ηρόδοτος Μιλτιάδους, θα ερμηνεύσει μελοποιημένα ποιήματα. Κυριακή 13 Οκτωβρίου, ώρα 7:00 μ.μ. Δημαρχείο Λευκωσίας, πλατεία Ελευθερίας. **Είσοδος ελεύθερη.**

ΘΕΑΤΡΟ

Ομήρου Οδύσσεια στον ΘΟΚ

Επίσημη πρώτη για την παράσταση Ομήρου Οδύσσεια του Μιχάλη Γκανά σε διασκευή-σκηνοθεσία Παναγιώτη Λάρκου που ανεβαίνει στη Σκηνή 018 του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου την Κυριακή 20 Οκτωβρίου. Ο Μιχάλης Γκανάς προσεγγίζει με ζωντάνια και χιούμορ τη νεανική και σύγχρονη επαναφήγηση της κλασικής ομηρικής ιστορίας του γυρισμού του Οδυσσέα στην πατρίδα του. Φέρνει τον γνωστό μύθο κοντά στους μικρούς θεατές, διατηρώντας παράλληλα την αίσθηση της επικής αφήγησης και της ανθρώπινης διάστασης των ηρώων του. Κάθε ραψωδία και μια ιστορία, κάθε γράμμα της αλφαβήτας και μια περιπέτεια. Μέσα από μια φρέσκια και ευαίσθητη ματιά, ο σκηνοθέτης, οι πολύτι-

μοι συνεργάτες του και ένας υπέροχος ενιαμελής θίασος που αλλάζει ρόλους από τη μια στιγμή στην άλλη σε ένα πολύχρωμο και πολύβουο σύμπαν, αναλαμβάνουν να διηγηθούν στους μικρούς και μεγάλους θεατές το γνωστό παραμύθι του νόστου, μια βαθιά αναζήτηση για την ταυτότητα και την ανεκτίμητη πάλη με το άγνωστο και τον χρόνο. Παιζουν οι Μιχάλης Καζάκας, Ηλιάνα Κάκκουρα, Ελένη Καλαφάτη, Μαρία Μασώνου, Οησιόφορος Οησιόφορου, Χριστίνα Παπαδοπούλου, Αντρέας Πατσιάς, Ανατολή Τσακαλίδου, Άγγελος Χατζημηχαήλ. Παραστάσεις Θέατρο ΘΟΚ, Αίθουσα Εύης Γαβριηλίδης, κάθε Κυριακή, ώρα 10:30 π.μ. **Πληροφορίες 77772717, www.thoc.org.cy**

ΔΡΩΜΕΝΟ

#tombola

Η ομάδα Γιασεμίν μετά την τελευταία sold out #tombola επιστρέφει με νέα ημερομηνία στην καρδιά της παλιάς Λευκωσίας! Πρόκειται για ένα διαδραστικό θεατρικό κοινωνικό πείραμα! Η #tombola παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στα πλαίσια του Φεστιβάλ «Πάμε Καίμακλί» το 2022 και από τότε συνεχίζει το ταξίδι της σε φεστιβάλ, πλατείες, καφενεία ανοίγοντας ουσιαστικό διάλογο με το κοινό. Το θεατρικό αυτό πείραμα εμπνέεται από ένα αγαπημένο παιχνίδι των Κυπρίων και καταφέρνει να αναδειξει θέματα της κυπριακής πραγματικότητας με καυστικό αλλά και απολαυστικό τρόπο. Η ομάδα Γιασεμίν προ(σ)καλεί το κοινό να έρθει να παίξει τζμπολα, μόνο που δεν είναι όλα όπως φαίνονται. Έρευνα-Καλλιτεχνική επιμέλεια-Εκτέλεση: Δέσποινα Χρυσάνθου, Ναταλία Παναγιώτου, Άννη Σοφοκλέους. Παρασκευή 18 Οκτωβρίου, ώρα 8:00 μ.μ. Μικρή Άρκτο, πλατεία Τυλληρίας 6, Λευκωσία. **Για κράτηση θέσεων www.yasemincollective.com/reservations**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

«Το βράδυ υποχωρεί»

Υπάρχουν βιαστικές αναγνώσεις. Αυτές που θεωρούν παρωχημένα ή «πολυφορεμένα» τα θέματα που εμπλέκουν την τέχνη με την ιδεολογία, τα πολιτικά πιστεύω με την υπογραφή ενός δημιουργού. Όμως ο, γεννημένος στη Γερμανία, μόνιμος κάτοικος Γαλλίας, έμπειρος σκηνοθέτης Τίμων Κουλμάς κατ'ορθόν να «διαβάσει» την πορεία του διάσημου Έλληνα γλύπτη Μέρμου Μακρή (1913-1993) και της συζύγου του, πολυσχιδούς Ζιζής Μακρή (1924-2014), με έναν τρόπο περιπετειώδη και στοχαστικό. Στο 70λεπτο ντοκιμαντέρ του, «Το βράδυ υποχωρεί», που προβλήθηκε στις «Νύχτες Πρεμιέρας», αφηγείται—σε κεφάλαια—δύο συναρπαστικές ζωές, αλλά και πάνω από μισόν αιώνα, στη διάρκεια του οποίου η Ιστορία έχει το γενικό πρόσταγμα, καθορίζοντας και διαμορφώνοντας συνειδήσεις, ψυχισμούς, αισθητικές, βλέμματα παραδόμενα στη δίνη της ουτοπίας αλλά χωρίς να χάνουν τις άγκυρες στον ρεαλισμό. Για την ακρίβεια, μπορούν και να ιπτανται επειδή ακριβώς η πραγματικότητα έχει σφραγίσει την πορεία τους. Το ζευγάρι των καλλιτεχνών, περιφερόμενο ανάμεσα στην υπό γερμανική κατοχή Αθήνα, στο πολυπολιτισμικό μεταπολεμικό Παρίσι και στην ψυχροπολεμική Βουδαπέστη, ζει τον 20ό αιώνα και από τις δύο πλευρές του σιδηρού παραπετάσματος.

«Τα έργα τους, που χαρακτηρίζονται από την πίστη στην πρόοδο και στην αγάπη του ανθρώπου, διατηρούν μια ισχυρή σχέση με την Ιστορία, μιλούν εντός της εποχής τους», όπως σημειώνει ο σκηνοθέτης. Ο αντιφασιστικός αγώνας, το Ολοκαύτωμα, το πικρό ψωμί της εξορίας, στη Βουδαπέστη, το 1950, η συμμετοχή—μετα-

Τι μπορεί και τι είναι η τέχνη, σε τι αντιστέκεται; Ο Μέμος Μακρής και η γυναίκα του Ζιζή πιστευαν στις δυνάμεις που μπορούν να αλλάξουν τον κόσμο.

ξύ αντίστασης και συνεργασίας με το ολοκληρωτικό καθεστώς—στην οικοδόμηση ενός δικαιότερου σοσιαλιστικού κόσμου. Η ελπίδα που προδόθηκε. Η εξέγερση στη Βουδαπέστη το 1956. Η σοβιετική εισβολή στην Πράγα το 1968. Η πτώση του κομμουνισμού το 1989.

Το ερώτημα που αναδεικνύει και στο οποίο εστιάζεται το ντοκιμαντέρ, σε μια σημερινή Ευρώπη με ισχυρές ακροδεξιές ροπές, είναι επαναλαμβανόμενο: τι μπορεί να είναι η τέχνη, τι δημιουργεί και σε τι αντιστέκεται.

Η Ζιζή Μακρή, η οποία εκτός από τα ψηφιδωτά και τις ταπισερί ασχολήθηκε με το σχέδιο και τη φωτογραφία, λέει ότι «η τέχνη για μένα είναι το πρόβλημα της ελευθερίας και ταυτόχρονα η λύση του». Ο Μέμος Μακρής δηλώνει πως «δεν μπορεί να πει τι είναι το έργο τέχνης» κάτι που με στυλώνει, με βοηθάει, βλέποντάς το, να προχωρήσω παραπέρα». Είναι δυο άνθρωποι οι οποίοι πιστεύουν βαθιά στις δυνάμεις που μπορούν να αλλάξουν τον κόσμο. Καλούνται, γι' αυτό, να διαχειριστούν το ανοικτό τραύμα της Ιστορίας, τη διάψευση.

Το ντοκιμαντέρ δεν περιορίζεται ούτε στα μνημειώδη γλυπτά του Μέρμου Μακρή (δημιουργού, μεταξύ άλλων, της περίφημης κεφαλής στην αυλή του Πολυτεχνείου) ούτε στην έκρηξη χρωμάτων στα ψηφιδωτά της Ζιζής Μακρή. Η κόρη τους, Κλειώ, η οποία έχει κομβικό ρόλο στην ταηνία, ήταν εκείνη που ζήτησε από τον σκηνοθέτη να ασχοληθεί με τους γονείς της, γνωρίζοντας ότι η επαναπροσέγγιση θα είναι και επανεξέταση: Τα μεγάλα ζητήματα απηχούνται πάντα μέσα μας, κάποτε και ως διπολα: ουτοπία και ιδεολογία, ολοκληρωτισμός(οι), εξορία και ελευθερία. Τιποτα δεν είναι άσπρο-μαύρο, καλό-κακό. Όπως και οι μορφές του Μέρμου Μακρή είναι, με τον τρόπο τους, έξω από τα στερεότυπα. «Είχε την πολυτέλεια να δημιουργεί αληθινά γλυπτά χωρίς να ακολουθεί την κομμουνιστική ατζέντα στην τέχνη. (...) Ήταν σκληρός άνθρωπος, πολύ σκληρός. Ισχυρή προσωπικότητα», παρατηρεί ο Ούγγρος εικαστικός Péter Forgács. Αλλά και η Ζιζή Μακρή είχε μια παραφορά. «Ανήκει στην απειροχρωμη σφαίρα του μοντερνισμού. (...) Εμπειριέχει τις ωδίνες, τους πόνους τοκετού ενός άλλου κόσμου», επισημαίνει ο δοκιμιογράφος - συγγραφέας Σάββας Μιχαήλ.

«Το βράδυ υποχωρεί», είναι στίχος του Πολ Ελιάρ. «Μέρα με τη μέρα η δυστυχία δίνει τη θέση της στην αυγή».

ΦΕΣΤΙΒΑΛ

WIP24 Arts & Technology Festival

Το Φεστιβάλ Τεχνών & Τεχνολογίας WIP (Work in Progress) επιστρέφει για την τέταρτη του έκδοση από τις 18 έως τις 27 Οκτωβρίου 2024, μετατρέποντας την παλιά πόλη της Λευκωσίας σε έναν χώρο συνδημιουργίας. Η φετινή θεματική με τίτλο de__cloud, αντικατοπτρίζει την ένταση μεταξύ δύο οπτικών: το Συμβιωτικό Σενάριο, που φαντάζεται μια αρμονική συνύπαρξη του ανθρώπου με τη φύση, και την Υπερπραγματικότητα, μια έννοια του Ζαν Μποντριγιάρ που θέτει ερωτήματα για τα όρια μεταξύ πραγματικότητας και προσομοίωσης. Το WIP24 φιλοξενείται στην πρόσφατα ανακαινισμένη Παλιά Δη-

μοτική Αγορά, όπου στεγάζεται το Κέντρο Αριστείας CYENS, ενεργοποιώντας αυτό τον μοναδικό χώρο για να φέρει κοντά καλλιτέχνες από όλο τον κόσμο οι οποίοι αξιοποιούν νέες τεχνολογίες για να προτείνουν εμπειρίες που προκαλούν τα όρια της πραγματικότητας. Εναρκτήριο Πάρτι στις 18 Οκτωβρίου στην Πλατεία Δημάρχου Λέλλου Δημητριάδη. Εργαστήρια και Ομιλίες από διεθνείς ειδικούς που πρωτοπορούν στη συμβολή της τέχνης, της επιστήμης και της τεχνολογίας. Εκθέσεις με έργα τέχνης από διεθνείς καλλιτέχνες που δραστηριοποιούνται διεπιστημονικά. **Πληροφορίες <https://wip.cyens.org.cy>**

ΕΚΘΕΣΗ

Thank You for Being With Us

Η Edit Gallery ανακοινώνει τα εγκαίνια της νέας ατομικής έκθεσης της Λεύκης Σαββίδου, με τίτλο «Thank You for Being with Us», ως μέρος του Limassol Art Walks. Η Σαββίδου στρέφει την προσοχή της σε ένα απροσδόκητο θέμα σε αυτή τη σειρά: την πλαστική σακούλα, το αποποιημένο σύμβολο της ανθρώπινης εξέλιξης. Χωρίς να σχολιάζει τα περιβαλλοντικά ζητήματα, η έκθεση Thank You for Being With Us εμβοθύνει περισσότερο στο τι σημαίνει να είσαι άνθρωπος και στις πιθανές τύψεις που μπορεί να μπορεί να έχουμε στο μεταφορικό ταμείο της ζωής.

Η πλαστική σακούλα, που κάποτε ελαιούνταν για την ευκολία της, τώρα ενσαρκώνει τόσο τα επιτεύγματα όσο και τα ελαττώματά μας. Εγκαίνια στο πλαίσιο του Limassol Art Walks, την Παρασκευή, 18 Οκτωβρίου, ώρα 5:00 μ.μ. Διάρκεια έκθεσης μέχρι 16 Νοεμβρίου. The Edit Gallery Αγίας Ζώνης 1, 23 Nicolaou Business Centre, Λεμεσός. **Πληροφορίες 25251710, theeditgallery.com**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Το κάστρο μας

Το Θέατρο Δέντρο ανεβάζει το έργο «Το κάστρο μας» βασισμένο στο βραβευμένο μυθιστόρημα της συγγραφέως και εκπαιδευτικού Μαρίας Πυλιώτου, σε δραματοποίηση της Γεωργίας Μεσιήτη και σε σκηνοθεσία Μαρίνας Βρόντη. Η μυθολογία του βιβλίου είναι εμπνευσμένη από την αθηναϊκή ιστορία ενός 15χρονου έφηβου που πέθανε το 1976 στα κατεχόμενα για να πάει στο χωριό του. Η παράσταση αναφέρεται στην περιπέτεια του νεαρού Στάθη που φεύγει κρυφά ένα βράδυ εν αγνοία κινδύνου μαζί με τον καινούριο γείτονα και φίλο του, για να πάει να πάρει το ποδήλατο του που έκρυψε στον αχυρώνα του σπιτιού του την ημέρα που έμελλε να φύγει πρόσφυγας από το χωριό του. Παιζουν οι ηθοποιοί

Ζωή Κυπριανού, Μαρinos Χατζηβασιλείου, Κύνθια Παυλίδου, Παντελής Παπακωνσταντίνου, Πολυξένη Σάββα, Φώτης Φωτίου, Κρίστου Χαρολάμπους, Ιωάννα Κεραινού, Σάββας Παϊσίου. Παραστάσεις Θέατρο Δέντρο, κάθε Σάββατο και Κυριακή στις 3:30 μ.μ. Διπλές παραστάσεις 3:30 μ.μ. και 6:00 μ.μ. την Κυριακή 13 Οκτωβρίου. Βραδινή παράσταση την Πέμπτη 24 Οκτωβρίου στις 8:00 μ. **Πληροφορίες 94486668.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ιστορία ως ελλιπής μερίδα

Τελικά τι είναι η ιστορία; Είναι προσωπικό αφήγημα; Είναι το σχολικό αφήγημα; Είναι το αφήγημα της μιας ή της άλλης πλευράς ως θέσφατο; Ποια είναι η ολόκληρη ιστορία και ποια είναι η μισή; Και αν υποθέσουμε ότι τη μισή ιστορία την κατέχει ο ένας και την άλλη μισή ο άλλος, τότε δεν μένει παρά να συνδέσουμε τις δύο μισές ιστορίες και να τις κάνουμε μία και αδιαίρετη. Εμ, δεν πάει όμως έτσι. Δεν είναι τόσο εύκολο να μελετήσεις την ιστορία, γι' αυτό ή μάλλον και γι' αυτό είναι επιστήμη. Διέπεται από κανόνες, χρειάζεται αποδείξεις, τεκμηρίωση και μελέτη, όσο το δυνατόν πιο επισταμένη μελέτη.

Σίγουρα λοιπόν δεν μαθαίνεται η ιστορία κανενός τόπου—κατά την άποψή μου—από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τα τσιτάτα και τις μονόπλευρες αναφορές του ενός ή του άλλου. Και σίγουρα δεν συζητιέται η ιστορία σε εκπομπές πρωινού τύπου, όπως αυτή στην οποία πήρε μέρος ο ευρωβουλευτής Φειδίας Παναγιώτου στην Ελλάδα. Στην εκπομπή του Γιώργου Λιάγκα, «Το Πρωινό» στον ΑΝΤ1 Ελλάδας.

Από τη μία είχες ένα πάνελ σχολιαστών-δημοσιογράφων που γνωρίζουν για το Κυπριακό όσα εγώ για το ποδόσφαιρο και τις μεταγραφές της

Μπουντεσλιγκα, δηλαδή τίποτε και από την άλλη έναν νέο πολιτικό, για χάρη συζήτησης ας τον πούμε πολιτικό, με πλήρη αγνοία της κυπριακής ιστορίας, ο οποίος κλήθηκε με το γνωστό ύφος του, να υποστηρίξει τη στάση του για κάποια ζητήματα. Το πάνελ της εκπομπής φάνηκε πόσο αδιάβαστο είναι, πόσο άσχετο και πόσο μακριά είναι από την εδώ πραγματικότητα και όμως έκαναν τους έξυπνους, και θέλησαν να διδάξουν πατριωτισμό... και να σπκώσουν το δάκτυλο σε έναν Ε/κ, μάλλον για να αυξήσουν και αυτοί τα δικά τους τηλεοπτικά νούμερα. Η συζήτηση σαφώς και δεν οδηγήθηκε πουθενά, φαντάζομαι πως το εν Ελλάδαδι τηλεοπτικό κοινό αδιαφόρησε πλήρως και όλοι πήγαν παρακάτω.

Το θέμα της στάλης λοιπόν είναι πως η ιστορία δεν μαθαίνεται ούτε από τα τηλεοπτικά παράθυρα, ούτε καν από τα μίνι podcasts, τα οποία ο κ. Παναγιώτου τελευταία έχει επιστρατεύσει για να μάθει την άλλη μισή ιστορία, ακούγοντας διάφορες απόψεις, που βολεύουν τη συγκυριακή θέση

του, και που τον μετέτρεψε ξαφνικά σε αγαπημένο παιδί εκείνων που φωνάζουν χρόνια τώρα για τη μισή ιστορία, που οι ίδιοι πριν από μερικούς μήνες τον είχαν βάλει σε λίστα προγραφών, ως φασίστα, ΕΛΑΜίτη, που είναι κατά την κρητική λέξη μωροκόπελο, τουλάχιστον.

Η Ιστορία δεν είναι τι μου αρέσει και τι δεν μου αρέσει, δεν ενστερνίζομαι μια ιστορική υπόθεση αναλόγως με το ποιος μου τι λέει και αν είναι α priori έγκριτο ή λιγότερο έγκριτο το πρόσωπο που μου την αφηγείται. Ιστορία δεν είναι όπως οι στίχοι του Μύρνη «Ακούς να λένε στα χωριά» και να πιστεύεις αυτό που λένε οι χωρικοί. Ιστορία σημαίνει βίβασνο σκέψης, σημαίνει συνδυασμός πραγματικών, οφείλεις να δώσεις κατά το δυνατόν πληρέστερες εξηγήσεις, γι' αυτό που υποστηρίζεις. Δεν υπάρχει διπολο στη διαμόρφωση του ιστορικού προτύπου, άσπρο και μαύρο, σατανικό κακό και θεϊκό καλό, υπάρχουν λόγοι, άλλοτε εύκολα εξηγήσιμοι, και άλλοτε δύσκολοι και αδύνατοι να εξηγηθούν. Με λίγα λόγια, όποιος θέλει να μάθει την ιστορία του τόπου

δεν έχει παρά να την αναζητήσει σε όσα περισσότερα σημεία μπορεί. Σίγουρα πάντως δεν θα τη βρει κάνοντας βιντεάκια στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, και αγκαλίζει. Καλά είναι και αυτά, αλλά δεν αρκούν.

Μιλώντας δε για τον κ. Παναγιώτου, και το πώς αγαπιέται και ξεαγαπιέται στην κυπριακή μας κοινωνία, για την ελληνική ή ενδεχόμενες άλλες δεν με αφορά, αντιλαμβάνομαι πως πια τίποτε δεν μετράει, εκτός από συνθήματα, μεταπηδήσεις και να «αφουγκράζεσαι» προς τα πού κινείται το ποτάμι, ώστε να πας και εσύ μαζί του. Ο κ. Παναγιώτου σίγουρα δεν ξέρει ούτε τη μισή ιστορία που του διδάζαν στο σχολείο, οπωσδήποτε δεν ξέρει αυτή τη μισή που αναζητεί τώρα, αλλά δεν είναι μόνο ο κ. Φειδίας Παναγιώτου, είναι και πολλοί άλλοι που καμώνονται ότι ξέρουν και τη μία και την άλλη, που όμως στην ουσία η μόνη ιστορία που ξέρουν είναι αυτή που επέλεξαν να ξέρουν και την πλασάρουν είτε μισή είτε ολόκληρη, αναλόγως πού θέλουν να την πουλήσουν. Αναλόγως του ακροατηρίου στο οποίο απευθύνονται, βάζουν και μια δόση ιστορίας που αν τη ζυγίσει όμως ο αστυνόμος πάντα θα τη βρίσκει ελλιπή.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Ένα Νομπέλ με δύναμη από την Κορέα

Η Χαν Γκανγκ έγινε η πρώτη συγγραφέας από την ασιατική χώρα που τιμήθηκε με το σημαντικότερο λογοτεχνικό βραβείο

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

Τον Ιούνιο του 2005, τρώγοντας σε εστιατόριο της Σεούλ με τρεις φίλους Κορεάτες, εισέπραξα το παράπονό τους: «Εσείς οι δυτικοί, όταν βλέπετε έναν Κορεάτη στη χώρα σας και δεν τον γνωρίζετε, τον ρωτάτε: “Είσαι από την Ιαπωνία;” Οχι. “Μήπως από την Κίνα τότε;” Οχι. “Τότε από πού είσαι;” Για εσάς είναι σαν να μην υπάρχει η Κορέα».

Δεν ξέρω αν είχαν δίκιο· σχεδόν είκοσι χρόνια αργότερα, όμως, νομίζω ότι δεν έχουν (πια). Μετά την τεράστια επιτυχία του κορεατικού σινεμά, με το επιβλητικό «Old Boy», τα βραβευμένα με Οσκαρ «Παράσιτα» κ.ά., μετά την παγκοσμίως διάσημη K-pop, μετά και το αβανταδόρικο τηλεοπτικό «Squid Game», η Κορέα έχει, πολιτιστικά μιλώντας, κατακτήσει μεγάλο μέρος του παγκόσμιου κοινού – ειδικά του δυτικού. Υπήρχε όμως ακόμα μία σοβαρή εκκρεμότητα: το Νομπέλ Λογοτεχνίας παρέμενε όνειρο άπιαστο. Και αυτό όμως ισχύει έως την περασμένη Πέμπτη, 10 Οκτωβρίου 2024, ημέρα κατά την οποία η Δημοκρατία της Νότιας Κορέας απέκτησε για πρώτη φορά ένα δικό της όνομα στο πάνθεον των συγγραφέων που τιμήθηκαν με το σημαντικότερο λογοτεχνικό βραβείο στον κόσμο. Και αυτό χάρη στο συγγραφικό έργο της 54χρονης Χαν Γκανγκ.

Βεβαίως, η γεννημένη το 1970 Γκανγκ ήταν ήδη γνωστή στο

αγγλόφωνο αναγνωστικό κοινό, μια και το μυθιστόρημά της «Η χορτοφάγος» είχε τιμηθεί με το διεθνές Μπούκερ, από τα κορυφαία λογοτεχνικά βραβεία στον αγγλόφωνο κόσμο. Αλλά το Νομπέλ, το ξέρουμε όλοι, είναι παιχνίδι απαιτητικό μιας άλλης προχωρημένης πίστας.

Η «Χορτοφάγος» κυκλοφόρησε στα ελληνικά από τις εκδόσεις Καστανιώτη το 2020, σε μετάφραση από τα κορεατικά της Αμαλίας Τζιώτη. Ένας άνθρωπος που μου είχε μιλήσει με ενθουσιασμό γι’ αυτό το καλοκαίρι του 2021 ήταν η Κατερίνα Ευαγγελάτου, καλλιτεχνική διευθύντρια του Φεστιβάλ Αθηνών-Επιδαύρου: η ποιητική γραφή της Γκανγκ, μου έλεγε με πάθος, έδενε περίτεχνα με τη σκοτεινιά

Η Σουηδική Ακαδημία τη βράβευσε για «την έντονη ποιητική πεζογραφία της, που αντιμετωπίζει ιστορικά τραύματα και εκθέτει την ευθραυστότητα της ανθρώπινης ζωής».

του λογοτεχνικού της σύμπαντος. Η ιστορία μιας φαινομενικά συμβατικής γυναίκας που αποφασίζει να κόψει το κρέας έπεται από μια σειρά από νυχτερινούς εφιάλτες με σφαγές ζώων, η οποία συνδέεται ερωτικά με

Το 2016, η Χαν Γκανγκ έγινε διάσημη στο αναγνωστικό κοινό με το μυθιστόρημά της «Η χορτοφάγος», που τιμήθηκε με το διεθνές βραβείο Μπούκερ. Στα ελληνικά κυκλοφορεί ακόμα ένα βιβλίο της, τα «Μαθήματα ελληνικών».

τον κουνιάδο της, με τις αισθησιακές τελετουργίες τους που περιλαμβάνουν ζωγραφιές λουλουδιών πάνω στο γυμνό κορμί, και η κατάληξή της στο ψυχιατρείο, στοιχειώσε πολλούς αναγνώστες. Το πιο σοκαριστικό, ίσως, στο βι-

βλίο είναι η βίαιη αντίδραση των οικειών της απέναντι στην απόφασή της να απαρνηθεί το κρέας. Σε κάποιο σημείο η μητέρα της λέει: «Αν δεν τρώς κρέας, οι υπόλοιποι άνθρωποι του κόσμου θα σε φάνε».

ρας της: «Τα πάντα στην κορεατική κοινωνία τείνουν να είναι έντονα, γρήγορα και δυναμικά. Ταυτόχρονα, υπάρχει γαλήνη και βάθος. Ίσως η ένταση και η συνύπαρξη πολλών διαφορετικών στοιχείων παραδόξως συμβάλλουν στον πολιτιστικό πλούτο». Η περιγραφή αυτή θα μπορούσε κάλλιστα να ισχύει και για τη λογοτεχνία της.

Στα ελληνικά είδαμε να κυκλοφορεί το 2022 ένα ακόμα μυθιστόρημά της, το «Μάθημα ελληνικών» (και πάλι σε μετάφραση της Αμαλίας Τζιώτη, εκδ. Καστανιώτη). Και σε αυτό μια γυναίκα αποφασίζει να αλλάξει τη ζωή της μέσα από την εκμάθηση των αρχαίων ελληνικών. Η ηρωίδα της Γκανγκ έχει χάσει πρόσφατα τη φωνή της και ο δάσκαλός της κάνει σιγά σιγά την όρασή του. Ερχονται κοντά με έναν κρυφό, ανομολόγητο τρόπο, ενώνοντας τις αγωνίες τους και τους πόνους τους.

Η Σουηδική Ακαδημία βράβευσε την Γκανγκ «για την έντονη ποιητική πεζογραφία της που αντιμετωπίζει ιστορικά τραύματα και εκθέτει την ευθραυστότητα της ανθρώπινης ζωής». Εύστοχη διατύπωση. Η Γκανγκ διερευνά ακραίες, μεταίχμιες πτυχές της ανθρώπινης ύπαρξης και σκιαγραφεί μοναδικά τις αντιφάσεις της κοινωνίας από την οποία προέρχεται και με μια σπάνια λογοτεχνική εξωστρέφεια. Φαντάζομαι, οι τρεις Κορεάτες φίλοι του 2005 θα είναι χαρούμενοι σήμερα.

DEEJAY
93.5
RADIO

NEW
PROGRAM

Million Dollar
Baby
Tommy Richman

Listen on DeeJay 93.5

Radio Stories
Κάλια Δραγατάκη
Καθημερινά 16:00-19:00

POWERED BY
cyta

LOVE
100.7FM
98.1 & 105.7

Ακούς ό,τι αγαπάς
όλες τις ώρες

ΤΑΣΙΟΣ ΤΡΥΦΩΝΟΣ & ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ ΑΡΤΕΜΙΟΥ

6-10
ΠΡΩΤΗ
ΠΡΩΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 12.9%

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ

21-24
ΠΡΩΤΗ
ΒΡΑΔΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 15.2%

ΣΥΛΙΑ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

9-12
ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ

ME 13.4%

ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΜΕΤΡΗΣΗ ΜΑΡΚΕΤ ΡΙΣΕΡΧ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
ΝΟΕΜΒΡΙΟ 2023 - ΙΑΝΟΥΑΡΙΟ 2024 ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ 13.9%

@lovefmcyprus

Οι ιστορίες πίσω από τα τραγούδια

Οι φωνές που ανακάλυψε, οι ενίοτε τεταμένες σχέσεις με τους ερμηνευτές και ο τρόπος που συνέθετε ο Μίμης Πλέσσας

Της ΓΙΩΤΑΣ ΣΥΓΚΑ

Ήταν η πρώτη ανακάλυψη του Μίμης Πλέσσας σαν επέστρεψε από την Αμερική: έλεγε ότι η Ζωή Κουρούκλη ήταν τραγουδίστρια από τα γεννοφάσκια της. Καλομεγαλωμένη σε σπίτι μεγαλοαστικό και φιλόμουσο, με πιάνο, με νονά τη Μελίνα Μερκούρη και ξαδέλφη τη Ζωή Λάσκαρη. Οκτώ χρόνων βρέθηκε με ρόλο στη Λυρική Σκηνή και στα δέκα τραγουδούσε στην τότε YENED με πιανίστα τον Κώστα Καπνίσιον. Ο Πλέσσας την άκουσε στη Ραδιοφωνία και της είπε, «Το ξέρεις ότι τραγουδάς λάθος τραγούδια;». Εκείνη νόμισε ότι τραγούδισε φάλτσα. «Οχι κορίτσι μου. Καταπληκτικά τραγουδάς, αλλά στη δική σου φωνή ταιριάζει η τζαζ».

Εκτοτε έδεσαν και ο μαέστρος έγινε δάσκαλός της, της έμαθε τη Σάρα Βον, της έγραψε το «Πώς να ξεχάσω» και το «Συγχώρησέ με αγάπη μου». Ομως, όπως μου είπε η ίδια το 2016 σε συνέντευξή μας στην «Κ», τη χτύπησε ο έρωτας. Στα 25 παντρεύτηκε και το τραγούδι απαγορεύτηκε. «Ήταν ένας ατυχής γάμος που κρατήθηκε με τα δόντια. Ο σύζυγός μου δεν ήθελε να έχω επαφή με το τραγούδι ούτε με τους παλιούς φίλους. Ο Πλέσσας ήταν απαγορευμένος, το ίδιο και η Τζένη Βάνου, με την οποία βλεπόμασταν κρυφά σαν εραστές». Αφοσιώθηκε στις κόρες της και στα 52 της χώρισε. «Έφυγα από το σπίτι. Ο Πλέσσας πάντα πατέρας και αδελφός, με βοήθησε πάλι». Έκανε δύο καριέρες λόγω του Πλέσσα.

Ήταν δοτικός, βοηθητικός με τους συνεργάτες του, του άρεσε να ανακαλύπτει φωνές, να γράφει για το πχόχρωμα κάθε τραγουδίστη, να διασκευάζει μελωδίες του, να παίζει με τις ενορχηστρώσεις, να φλερτάρει με μουσικές επιρροές από τα χρόνια που τον καθόρισαν στην Αμερική. Έγραφε γρήγορα, πολύ, και όπως είπε 11 χρόνια πριν στην «Κ», «δεν δέχτηκα ποτέ να αντιγράψω, ούτε τον εαυτό μου».

• Τζένη Βάνου: Την έχει χαρακτηρίσει ως τη συγκλονιστικότερη τραγουδίστρια που πέρασε από τη ζωή του. Και το απέδειξε στα «Αν είναι η αγάπη αμαρτία», «Σε βλέπω στο ποτήρι μου», «Αν σ' αρνηθώ αγάπη μου», «Εδώ τελειώνει ο ουρανός», «Το ξέρω», που σφράγισε με το γρέζι της φωνής της.

Ο Μίμης Πλέσσας στο πιάνο. Ενώ συνόδευε την Τζένη Βάνου σε ένα τραγούδι, της αποκρίθηκε θυμωμένος, «θα μάθεις να τραγουδάς;», και όταν δεν μπορούσε να συνέλθει από τον λυγμό της τής είπε: «Επιτέλους, αναρωτιόμουν πότε θα βγάλεις την καρδιά που έχεις μέσα σου».

Ήταν δοτικός, βοηθητικός με τους συνεργάτες και του άρεσε να φλερτάρει με μουσικές επιρροές από τα χρόνια που τον καθόρισαν στην Αμερική.

νής της. Τον ένιωθε μέντορά της, και έλεγε ότι αυτός της έμαθε να τραγουδάει αληθινά τον έρωτα. «Όταν άρχισα», μου είχε πει το 2010 για την «Κ», «όλοι μου έλεγαν “μπράβο παιδί μου”, “μπράβο αδόνι”. Ο μέντοράς μου όμως, ο Μίμης Πλέσσας, τίποτα. Έσπαγα το κεφάλι μου τι κάνω στραβά. Ένα βράδυ μου ζήτησε να μάθω ένα τραγούδι για να το ακούσουν ο Πρετεντέρης, ο Οικονομίδης, ο Σακελλάριος. Το μαθαίνω σε 2-3 λεπτά, όμως όπως το έπαιζε, έκανε μια κακοχορδία στο πιάνο και νευριασμένος –αν και ποτέ δεν θυμωνε– μου φώναξε: “Θα μάθεις να τραγουδάς;”. Μπήκα τρία μέτρα στη γη. Το ξανάπα αλλά δεν

Η Μαίρη Χρονοπούλου χορεύει και τραγουδάει το «Εκλαψα χθες» του Μίμη Πλέσσα στην ταινία «Οι θαλασσιές οι χάντρες».

μπορούσα να συνέλθω από τον λυγμό. “Επιτέλους, αναρωτιόμουν πότε θα βγάλεις την καρδιά που έχεις μέσα σου”. Είχε δίκιο. Τραγουδούσα τέλεια αλλά χωρίς ψυχή. Ετσι έγινε το “Ποιος το ξέρει” που έπειτα είπε ο Χορν».

• Οι «χάντρες» και ο Χορν: Το τραγούδι «Ποιος το ξέρει» γρά-

φτηκε για τον Δημήτρη Χορν και την παράσταση «Ρομανσέρο». Ένα απόγευμα που ο ηθοποιός έκανε πρόβα στο τραγούδι, ο Κώστας Πρετεντέρης του πρότεινε να το πχογραφήσει για να μπει σε ένα 45άρι, αλλά χρειαζόταν και ένα για τη δεύτερη πλευρά του δίσκου. «Επειδή το “Ποιος το ξέρει”

Ο Λευτέρης Παπαδόπουλος πήγε τον συνθέτη στο λαϊκό μαγαζί «Σου Μου», όπου έπληττε θανάσιμα, όμως εκεί βρήκαν τον Στράτο Διονυσίου.

είναι πολύ σοβαρό και ποιητικό, από την άλλη πλευρά πρέπει να πεις ένα πιο εμπορικό», τον πείραξε ο στιχουργός. «Θα πεις ένα γυφτικό τσιφτετέλι». Δίπλα του ο Μίμης Πλέσσας σιγοντάρισε «απλά θα κρατάς ένα ντέφι και θα λες, λα, λα, λα, λα» και του έπαιξε στο πιάνο μια μελωδία. Ο Χορν τρόμαξε, αλλά βρήκε χαριτωμένη τη μελωδία. Τότε ξεκαρδισμένος στα γέλια ο Πρετεντέρης έγραψε το «Οι πράσινες, οι κόκκινες, οι θαλασσιές σου οι χάντρες». Και, όπως έλεγε ο Πλέσσας, από εκείνο το αστείο έγραψε το πρώτο του λαϊκό τραγούδι.

• Είμαι γυναίκα του γλεντιού: Με τα χορευτικά και δη τα λα-

ϊκά και τα τσιφτετέλια, η Χρονοπούλου δεν τα πήγαινε καλά. Στο «Κυρία στο μπουζούκιο» ο Πλέσσας της έγραψε το «Είμαι γυναίκα του γλεντιού» και έπρεπε όχι μόνο να το τραγουδήσει, αλλά και να το χορέψει. Εκείνη στα γυρίσματα πήρε μια πορτοκαλάδα, την άδειασε κρυφά και γέμισε το μπουκάλι με το χύμα κονιάκ του κυλικείου. Ένα βήμα της έδειχνε ο Δαλιανίδης, μια γουλιά έπινε εκείνη. Κανείς δεν ήξερε τι είχε μέσα το μπουκάλι της πορτοκαλάδας. Το γύρισμα πήγε μια κι έξω. Στις επόμενες ταινίες δεν χρειαζόταν «να γίνω στουπί απ' το μεθύσι για να βγάλω ένα χορευτικό». Το ξεπέρασε...

• Βρέχει φωτιά...: Όταν ο Νίκος Φώσκολος ετοιμάζε το «Ορατόντις μηδέν» με τον Νίκο Κούρκουλο, ζήτησε από τον Πλέσσα να γράψει τη μουσική και ένα στιβαρό λαϊκό τραγούδι και από τον Λευτέρη Παπαδόπουλο παρήγγειλε στίχο που να περιέχει τη φράση «κύμα πικρό στην πλώρη μου» που υπήρχε στο σενάριο. Το τραγούδι γράφτηκε αλλά έλειπε η φωνή. Ο Παπαδόπουλος πήγε τον συνθέτη στο λαϊκό μαγαζί «Σου Μου». «Του άρεσαν αυτά τα μαγαζιά του Λευτέρη. Διασκεδάζε, βέβαια, πολύ περισσότερο όταν έβλεπε εμένα να πλύνω θανάσιμα και να ενοχλούμαι από την τόσο χαμηλή ποιότητά τους. (...)». Ομως εκεί βρήκαν τον Στράτο Διονυσίου...

• Ο δρόμος του χρυσόθωκε: Ένα βράδυ που ο Μίμης Πλέσσας ήταν στο σπίτι του Λευτέρη Παπαδόπουλου, διάβασε κάτι σκόρπια χειρόγραφα που ήταν στο γραφείο του. «Θα τα πάρω», του είπε και ο στιχουργός τα έδωσε απρόθυμα. Δεν τους είχε δώσει τη μορφή κουπλέ - ρεφρέν, με εξαίρεση το «Ξημερώνει». Σε δυο μέρες ο συνθέτης τα έγραψε όλα, περιγράφει η Λουκίλα Καρρέρ. «Ο δρόμος» με τους Γιάννη Πουλόπουλο, Ρένα Κουμιώτη και Πόπη Αστεριάδη, από το 1969 έγινε χρυσός, πλατινένιος και αδαμάντινος. Ο εμπορικότερος δίσκος στην Ελλάδα!

Πηγές: Μάκης Δελαπόρτας, «Μίμης Πλέσσας, Ένας δρόμος χίλιες νότες» και «Το Backstage του ελληνικού σινεμά» (εκδ. Αγκυρα), Λουκίλα Καρρέρ, «Μίμης Πλέσσας “Ποιος το ξέρει...”» (εκδ. Μίνωας), Ηρακλής Ευστρατιάδης «Μία Ιστορία... Ένα Τραγούδι» (εκδ. Μ. Τουμής).

Ο «τζαζ ουρανός» και οι εναλλακτικές ενορχηστρώσεις

Του ΓΙΑΝΝΗ ΜΟΥΓΓΟΛΙΑ

«ΕΔΩ ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ ο ουρανός/ εδώ είν' ο κόσμος σκοτεινός/[...]/ και παίρνεις την ανάσα σου/ στο γέλιο σου και φευγείς», ήταν οι φορτισμένοι στίχοι του Κώστα Κινδύνη, που ζωντάνευαν με την «ουράνια», με τζαζ feeling, μελωδία του Μίμη Πλέσσα το 1963 στο Φεστιβάλ Ελαφρού Τραγουδιού Θεσσαλονίκης και τη συγκλονιστική ερμηνεία της Ζωής Κουρούκλη (β' βραβείο, α' βραβείο ενορχηστρώσεως). Ο κόσμος το άκουγε στο ομόνυμο 45άρι της (Polydor, 1963). Αργότερα το απέδωσε μοναδικά η Τζένη Βάνου στο «Εξ τραγούδι του Μίμη Πλέσσα και έξη λαϊκά τραγούδια» (Lyra, 1965), γινόταν χωρίς στίχους μέρος των «Ο Μίμης Πλέσσας παίζει Philicorda», «Παλιές μελωδίες σε χορευτικό ρυθμό» και «Το κουαρτέτο του Μίμη Πλέσσα+6 σολίστες» με θαυμάσιο σόλο του σαξοφωνίστα Στέφανου Βήκου. Πέντε εντελώς διαφορετικές εκτελέσεις.

Εκτός της ενορχηστρωτικής του δεινότητας, που μεταμόρφωνε τα κομμάτια, η μεγάλη του αγάπη στην τζαζ χρονολογείται από τα χρόνια της Αμερικής, όταν έγραφε το «Ένα καράβι από τη

Χιο» ως τζαζ για τον Ντίτζι Γκιλέσπι, όταν αντικατέστησε τον πιανίστα του διάσημο Χάρι Τζέιμς, όταν έπαιζε με τους Λέστερ Γιανγκ, Κόλμαν Χόκινς, Κούνισι Τζόουνς.

Σταχυολογούμε κορυφαίες στιγμές της τζαζ πορείας του:

• «Η Νάνα Μούσχουρη και το Τρίο Καντσόνε σε 4 τραγούδια του Μίμη Πλέσσα» (Fidelity, 1958). Τζαζ, λάτιν, ποπ αποχρώσεις σε ένα επτάιντσο EP, με τη «Βροχούλα» ένα από τα πρώτα τραγούδια της τραγουδίστριας σε δίσκο.

• Μίμης Πλέσσας «Ο Μίμης Πλέσσας παίζει Philicorda» (Philips, 1965). Από τα ωραιότερα άλμπουμ του, επιδειξη των αστείρευτων δυνατοτήτων και της ποικιλίας αποχρώσεων της Philicorda. Διάσημα, βραβευμένα τραγούδια του Πλέσσα και των Κλάββα, Θεοδωράκη, Γιαννίδη, Καπνίσιον μεταμορφωμένα σε ρυθμούς surf, shake, hully gully, bossa nova και εκφραστικές μπαλάντες, αντανακλούν τζαζ αίσθηση και ζωντανεύουν το καθένα, μέσα από διάλογο της philicorda με άλλο όργανο.

• Μίμης Πλέσσας, Καίτη Χρυσό-

Ο διάσημος δίσκος «Ο Μίμης Πλέσσας παίζει Philicorda», ο οποίος περιέχει μία από τις πέντε εναλλακτικές εκτελέσεις του κομματιού «Εδώ τελειώνει ο ουρανός».

λωρά «Αγάπη μου» (Philips, 1966). Η μοναδική δισκογραφική συνεργασία του με τη σπουδαία τραγουδίστρια, έξοχο δείγμα φωνητικής τζαζ με εξαιρετικά τραγούδια («Αγάπη μου», «Κράτα το

χέρι μου», «Μη μου πεις τίποτα», «Πόσο λίγο», «Ποιος το ξέρει», «Από εδώ αρχίζουν όλα» κ.ά.).

• Mimis Plessas «Greece Goes Modern» (Pan Vox, 1967). Από τους σπανιότερους και

ακριβότερους δίσκους (η αυθεντική έκδοση) στην ιστορία της ελληνικής μουσικής, κρυφός πόθος συλλεκτών και ταυτόχρονα κομψοτέχνημα μοντέρνας τζαζ, όπου ο Πλέσσας αντικατέστησε τον αυθεντικό ρυθμό με το σύγχρονο beat σε δέκα μελωδίες λαϊκών, δημοτικών χορών. Ο Πλέσσας (παίζει Philicorda) με τους Orbiters (Ιγκορ Ράνιετς - ντραμς και κρουστά, Τίτο Καλλιρν - ηλεκτρική κιθάρα, Νίκο Γκίνο - κλαρίνο και φλάουτο, Ανδρέα Ροδουσάκη - μπάσο) για τις ανάγκες μιας σειράς 10 διαφημιστικών ραδιοφωνικών εκπομπών στην ΕΙΡ για την μπέρα Fix. Το εξώφυλλο με έργο Διονύση Φωτόπουλου.

• Mimis Plessas «The YMCA Goes On The Record Pleasant Sounds From The Movies». Έκδοση στην Αμερική χωρίς χρονολογία. Ο Μίμης Πλέσσας μαέστρος big band, ενορχηστρώνει σε τζαζ ύφος θέματα από σάουντρακ πασίγνωστων ταινιών.

• «Το κουαρτέτο του Μίμη Πλέσσα» (Minos, 1981). Το κουαρτέτο ως σχήμα του Πλέσσα ανικνεύεται το 1946. Η σύνθεσή του εδώ ήταν: Πλέσσας (πιάνο), Τίτος Καλλιρνς (ηλεκτρική κιθάρα), Νίκος Τσεσμε-

λής (μπάσο), Νίκος Λαβράνος (ντραμς). Συμμετέχει ο Στέφανος Βήκος (φλάουτο, σαξόφωνο, κλαρίνο). Ο Μίμης Πλέσσας (δισσκευή, ενορχήστρωση) σε ορχηστρικές εκδοχές τραγουδιών του και των Γιαννίδη, Καπνίσιον, Μαρκέα, Θεοφανίδη, Σπάρτακου. Σημειώνει στο οπισθόφυλλο: «Στη δεκαετία του 50-60 η μουσική που παίζαμε αγαπήθηκε από τους νέους, αλλά δεν έχει εμπορική αξία και έτσι κανείς δεν ενδιαφέρθηκε να μας κάνει δίσκο... Στα κομμάτια... για τον δίσκο αυτό... προσπαθούμε να καλύψουμε όλες τις μουσικές τάσεις που πέρασε το κουαρτέτο».

• «Το κουαρτέτο του Μίμη Πλέσσα + 6 σολίστες» (Minos, 1985). «Σήμερα ολοκληρωμένος είναι ο μουσικός, που πέρα από το ταλέντο, τη σπουδή, την ευαισθησία, τη δεξιότητα μπορεί και αυτοσχεδιάζει», σημειώνει ο Πλέσσας στο οπισθόφυλλο. Γιώργος Μουζάκης - τρομπέτα, Τάκης Μωράκης - βιολί (θεμελιωτές της ελαφράς τζαζ ορχήστρας), Μανώλης Μικέλης - πιάνο, Φίλιππος Τσεμπερούλης - τενόρο σαξόφωνο, Πλέσσας κ.ά. αποκαλύπτουν τη μοντέρνα τζαζ μέσα από τον αυτοσχεδιασμό.

Η τέχνη έχει την ικανότητα να μας ενώνει

Η Αλεξία Ρότερ και ο Ιωακείμ Μυλωνάς, καλλιτεχνικοί διευθυντές του Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Κύπρου, μιλούν στην «Κ»

Συνέντευξη στον

ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ξεκίνησε για 14η χρονιά στο Θέατρο Ριάλτο το Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Κύπρου (12 - 18 Οκτωβρίου), το οποίο πλέον όχι μόνο έχει καταστεί θεσμός, αλλά κάθε χρόνο αναζητεί τρόπους ανανέωσης και εμπλουτισμού του προγράμματός του. Σπουδαίο ρόλο φυσικά έχουν οι καλλιτεχνικοί διευθυντές του Φεστιβάλ Αλεξία Ρότερ και Ιωακείμ Μυλωνάς, οι οποίοι μιλούν στην «Κ» για τη 14η έκδοση του φεστιβάλ. Αναφέρουν πως οι θεματολογίες τόσο στο Εθνικό όσο και στο Διεθνές τμήμα είναι πραγματικά ποικίλες, και δεν εστιάζονται σε συγκεκριμένα μοτίβα. «Είναι ευτυχές γεγονός ότι οι νέοι δημιουργοί έχουν ευαισθησίες, προβληματισμούς και προσπαθούν να ερμηνεύσουν ζητήματα είτε πολύ προσωπικά, είτε οικουμενικά και πανανθρώπινα.

–Νομίζω πως έχει ιδιαίτερη σημασία να σταθούμε στις χώρες που βρίσκονται τόσο κοντά μας,

«Όταν ο κόσμος φαίνεται διαιρεμένος, μια απλή ιστορία μπορεί να μας υπενθυμίσει την κοινή μας ανθρωπιά, γεφυρώνοντας πολιτισμούς και διασχίζοντας σύνορα».

όπως ο Λίβανος και το Ισραήλ... η τέχνη, και εν προκειμένω ο κινηματογράφος, μπορούν να λειτουργήσουν ενωτικά/συμφιλιωτικά... ή θα ήμασταν αιθεροβάμονες;

–Σε έναν κόσμο όπου συχνά ανακυκλώνουμε με ασφάλεια τις ίδιες ιστορίες, ειδικά στον εμπορικό κινηματογράφο, οι ταινίες μικρού μήκους στέκονται ως μια μαρτυρία για κάτι πολύ σημαντικό, την καλλιτεχνική ελευθερία και την αντίσταση στο κατεστημένο. Δίνουν φωνή στους δημιουργούς, όπου κι αν βρίσκονται, ειδικά σε αυτούς που βρίσκονται στο περιθώριο, να μοιραστούν με πάθος και τόλμη την δική τους αλήθεια, είτε αυτή πηγάζει από ευαίσθητα προσωπικά θέματα, είτε από διαχρονικά ή σύγχρονα κοινωνικοπολιτικά ζητήματα. Αυτές οι ταινίες είναι κάτι περισσότερο από ψυχαγωγία. Γίνονται μια σωτηρία και ένα μέσο για να καλλιεργήσουμε την ενσυναίσθηση, να γεφυρώσουμε τις διαφορές μας και

Στη φωτογραφία οι Ιωακείμ Μυλωνάς, καλλιτεχνικός διευθυντής ISFFC, Αλεξία Ρότερ- καλλιτεχνική διευθύντρια ISFFC, Ντενίς Νικολάκου-επικεφαλής του προγράμματος Cinematherapy του Φεστιβάλ Δράμας και συνθετική ψυχοθεραπεύτρια, Σπύρος Χαράλαμπος, μέλος της Ομάδας προεπιλογής του Διεθνούς Διαγωνιστικού Τμήματος ISFFC).

να ενθαρρύνουμε τον διάλογο. Και ναι, ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης, η τέχνη έχει μια μοναδική ικανότητα να μας ενώνει. Όταν ο κόσμος φαίνεται διαιρεμένος, μια απλή ιστορία μπορεί να μας υπενθυμίσει την κοινή μας ανθρωπιά, γεφυρώνοντας πολιτισμούς και διασχίζοντας σύνορα. Σε αυτές τις στιγμές, η τέχνη και ο κινηματογράφος γίνονται όχι μόνο μια αντανάκλαση, αλλά μια ισχυρή δύναμη για σύνδεση και θεραπεία.

–Έχει ενδιαφέρον πως το φεστιβάλ ολοένα και εμπλουτίζεται... Φέτος, υπάρχει και το παράλληλο πρόγραμμα Cinematherapy, για το οποίο θα ήθελα να πούμε δυο λόγια... αλλά και για τα άλλα παράλληλα προγράμματα... ποια είναι η ανταπόκριση του κοινού σε αυτά;

–Σαφέστατα ένα πολιτιστικό προϊόν πρέπει να εμπλουτίζεται και να αναπτύσσεται. Για τη φετινή έκδοση να πούμε ότι θα παρουσιάσουμε για πρώτη φορά το

Cinematherapy. Είναι μια παράλληλη δράση που θα παρουσιαστεί για πρώτη φορά σε επιμέλεια της ψυχολόγου και συνθετικής ψυχοθεραπεύτριας Ντένις Νικολάκου η οποία εξειδικεύεται στην κινηματογραφοθεραπεία. Είναι ένα πρόγραμμα το οποίο παρουσιάζεται τα τελευταία χρόνια στο φεστιβάλ Δράμας και σε άλλες κινηματογραφικές διοργανώσεις στην Ελλάδα με μεγάλη επιτυχία! Η καινοτομία αυτή μορφή ψυχοθεραπείας χρησιμοποιεί την προβολή ταινιών ως μέσο για την αυτογνωσία και την επίλυση προβλημάτων χρησιμοποιώντας την αφήγηση μιας ιστορίας ως εργαλείο. Σε αυτή την πρώτη παρουσίαση στο φεστιβάλ μας θα προβληθεί η βραβευμένη ταινία «Δάφνη» της Τώνιας Μισιαλή. Θα ακολουθήσει συζήτηση με τη σκηνοθέτιδα και την πρωταγωνίστρια της ταινίας Νιόβης Χαράλαμπος. Πολύ σημαντικό και ενδιαφέρον είναι ότι στη συζήτηση αυτή θα είναι ενεργή και η συμμετοχή του κοινού. Επίσης υπάρχουν και άλλα

θεματικά παράλληλα προγράμματα τα οποία θα προβάλλονται μετά το επίσημο διαγωνιστικό μέρος δίπλα από το θέατρο Ριάλτο στον ανοιχτό χώρο του Dusty Monkey. Αφορούν θεματικά προγράμματα που προκύπτουν από ταινίες που υποβλήθηκαν φέτος στο φεστιβάλ. Εν συντομία να αναφέρουμε το Μίτσορς με σύγχρονα ντοκιμαντέρ τα οποία προωθούν την κριτική σκέψη, το πρόγραμμα Fatherhood σε επιμέλεια του Σπύρου Χαράλαμπος με ταινίες που εξερευνούν νέα μονοπάτια ως προς την πατρότητα και πώς αυτή διαμορφώνεται στη σύγχρονη εποχή καθώς επίσης και το πρόγραμμα This Uncanny Freak Show σε επιμέλεια της Χριστιάνας Ιωάννου όπου θα δούμε ταινίες σκοτεινές με θόρυβο, αισθησιασμό και φρενιά.

Επιπρόσθετα οι Κύπριοι δημιουργοί και παραγωγοί θα έχουν την ευκαιρία να ενημερωθούν για τα νέα χρηματοδοτικά προγράμματα του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου.

–Τα τελευταία χρόνια στο εθνικό διαγωνιστικό περιλαμβάνονται 10 με 15 δουλειές Κυπρίων... πού κινούμαστε σε επίπεδο δημιουργίας γενικά στη χώρα;

–Για τις δυνατότητες της χώρας θεωρούμε ότι ποσοτικά η εθνική παραγωγή κινείται σε πολύ ικανοποιητικά νούμερα. Όσο για το επίπεδο δεν χρειάζεται να πούμε κάτι εμείς αφού τα δεδομένα είναι εκεί και είναι αυταπόδεικτα. Οι κυπριακές ταινίες ταξιδεύουν και βραβεύονται σε πολύ σημαντικά φεστιβάλ σε όλο τον κόσμο.

–Η μικρή φόρμα του μικρού μήκους έχει την απήχηση στον έξω κόσμο που θα θέλατε και ως καλλιτεχνικοί διευθυντές του φεστιβάλ, αλλά και ως δημιουργοί;

–Η μικρού μήκους έχει απήχηση και αυτό φαίνεται από την προσέλευση του κόσμου στις αίθουσες όπου προβάλλονται. Δεν είναι μόνο στο Ριάλτο αλλά όπου γίνονται προβολές στο νησί γεμίζουν οι αίθουσες. Ίσως να επιθυμούσαμε μια πιο μεγάλη προβολή της δουλειάς που γίνεται από τους δημιουργούς στα υπόλοιπα μέσα, τόσο ιδιωτικά όσο και κρατικά. Υπάρχουν θησαυροί οι οποίοι αξίζουν να προβάλλονται περισσότερο.

–Έχει δημιουργηθεί εγχώρια κρίσημ μάζα θεατών που μπορεί να στηρίξει τον κινηματογράφο και εκτός φεστιβάλ;

–Βεβαίως. Οι θεατές είναι ώριμοι και απαιτητικοί πλέον και σε αυτό έχουν συμβάλει όλα τα κινηματογραφικά φεστιβάλ και οι λέσχες κινηματογράφου σε όλη την Κύπρο. Ίσως θα πρέπει οι αιθουσάρχες να το λάβουν υπόψη και να αρχίσουν να εμπλουτίζουν το πρόγραμμά τους με περισσότερα ποιοτικά και εγχώρια κινηματογραφικά προϊόν.

Η Κινηματογραφοθεραπεία ως μέσο έκφρασης και ψυχικής θεραπείας

Η συνθετική Ψυχοθεραπεύτρια και επικεφαλής του προγράμματος Cinematherapy του Φεστιβάλ Δράμας (DISFF) Ντενίς Νικολάκου εξηγεί στην «Κ» τι είναι η Κινηματογραφοθεραπεία και πώς μέσα από την προβολή ταινιών, οι συμμετέχοντες συνδέονται με χαρακτήρες και καταστάσεις που αντανακλούν τις δικές τους εμπειρίες, επιτρέποντάς τους να επεξεργαστούν συναισθήματα σε ασφαλές περιβάλλον. Πρόκειται για μία νέα δράση του Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Κύπρου που συνδυάζει την κινηματογραφική τέχνη με την ψυχοθεραπεία και είναι η πρώτη φορά εντάσσεται στο παράλληλο πρόγραμμα εκδηλώσεων του Φεστιβάλ.

–Κατ’ αρχάς κα Νικολάκου να πούμε τι είναι η Κινηματογραφοθεραπεία; Ποια είναι συνοπτικά η πορεία της και σε τι συνίσταται;

–Η Κινηματογραφοθεραπεία (Cinematherapy) είναι ένα εργαλείο θεραπείας που χρησιμοποιεί ταινίες και κινηματογραφικές σκηνές ως μέσο αυτογνωσίας, έκφρασης και ψυχικής θεραπείας. Οι θεραπευόμενοι παρακολουθούν ταινίες ή σκηνές που σχετίζονται με τις εμπειρίες και τα συναισθήματά τους και στη συνέχεια συζητούν τις εντυπώσεις τους με τον θεραπευτή. Ο σκοπός είναι να προωθηθεί η ενσυναίσθηση, να αναγνωριστούν υποσυνείδητα συναισθήματα και να βρεθούν λύσεις σε ψυχολογικά ζητήματα μέσα από την ταύτιση με τους χαρακτήρες και τις καταστάσεις. Η Κινηματογραφοθεραπεία αναπτύχθηκε σχετικά πρόσφατα, αλλά οι ρίζες της βρίσκονται στην ψυχοθεραπευτική χρήση της τέχνης γενικά. Μέσα από την προβολή ταινιών, οι άνθρωποι μπορούν να επεξεργαστούν τα προσωπικά τους

προβλήματα με έναν έμμεσο τρόπο, γεγονός που καθιστά αυτή τη μορφή θεραπείας ιδιαίτερα ελκυστική για όσους δυσκολεύονται να εκφραστούν μέσω της παραδοσιακής ομιλητικής ψυχοθεραπείας. Ουσιαστικά, η Κινηματογραφοθεραπεία βοηθά τον θεραπευόμενο να «δει» τον εαυτό του από μια άλλη οπτική γωνία, ενώ παράλληλα ενθαρρύνει τη συζήτηση γύρω από θέματα όπως οι σχέσεις, η απώλεια, το τραύμα και η προσωπική ανάπτυξη.

–Ποια στοιχεία πρέπει να έχει μία ταινία για να είναι κατάλληλη για να ενταχθεί σε πρόγραμμα Κινηματογραφοθεραπείας;

–Για να θεωρηθεί μια ταινία «κατάλληλη για χρήση» πρέπει να πληροί ορισμένα βασικά κριτήρια, όπως: 1. Συναισθηματική σύνδεση: Η ταινία πρέπει να μπορεί να δημιουργεί έντονα συναισθήματα στους θεατές. Χρειάζεται να αγγίζει ψυχολογικά θέματα που επιτρέπουν τον προβληματισμό και την ενδοσκόπηση. Στόχος είναι να βοηθήσει τον θεατή να ταυτιστεί με χαρακτήρες και καταστάσεις που αντανακλούν δικά του συναισθήματα ή βιώματα. 2. Πολυδιάστατοι χαρακτήρες: Οι χαρακτήρες της ταινίας πρέπει να είναι πολύπλευροι και να έχουν βάθος, ώστε να προκαλούν την ενσυναίσθηση των θεατών. Η πολυπλοκότητα των χαρακτήρων δίνει τη δυνατότητα στους θεατές να αναγνωρίσουν κομμάτια του εαυτού τους και να αναστοχαστούν πάνω σε αυτά. 3. Θέματα σχετικά με την ψυχολογία: Οι ταινίες που εξερευνούν ανθρώπινες σχέσεις, τη διακρίση συναισθημάτων, τον εσωτερικό κόσμο ή θέματα όπως το άγχος, η απώλεια, το τραύμα, η αυτογνωσία και η προσωπική ανάπτυξη είναι κατάλληλες. 4. Αφήγηση με δυνατότητα ταύτισης: Το σενάριο

Στο πλαίσιο της δράσης την Κυριακή 13 Οκτωβρίου, στις 5:30 μ.μ. στο Παλιό Ευδάδιο θα προβληθεί η ταινία μικρού μήκους «Δάφνη» της Τώνιας Μισιαλή, ακολουθούμενη από συζήτηση με τη σκηνοθέτρια και την πρωταγωνίστρια Νιόβη Χαράλαμπος.

Η Κινηματογραφοθεραπεία μπορεί να λειτουργήσει ως εργαλείο αυτογνωσίας και προσωπικής ανάπτυξης.

πρέπει να είναι κατανοητό και να επιτρέπει στον θεατή να «μπει» στην ιστορία και να τη βιώσει συναισθηματικά. Δεν χρειάζεται να είναι πολύπλοκο, αλλά να προσφέρει χώρο για ενδοσκόπηση. 5. Ανοιχτά ερωτήματα ή μηνύματα: Μια καλή ταινία για θεραπεία συχνά αφήνει κάποια θέματα ανοιχτά, ώστε ο θεατής να μπορεί να αναρωτηθεί και να σκεφτεί τις δικές του εμπειρίες. Οι ταινίες που δεν δίνουν ξεκάθαρες απαντήσεις ή απόλυτα «ευτυχημένα» τέλη μπορούν να προκαλέσουν μεγαλύτερη ενδοσκόπηση.

–Υπάρχουν κατάλληλες και μη κατάλληλες ταινίες;

–Δεν υπάρχουν απόλυτα «κατάλληλες» ή «μη κατάλληλες» ταινίες, καθώς εξαρτάται από τον θεραπευόμενο και τους στόχους της θεραπείας. Ωστόσο, ταινίες που είναι πολύ ακραίες ή βίαιες, με υπερ-

βολικά εξιδανικευμένους χαρακτήρες ή υπερβολικά στερεοτυπικά μηνύματα, ενδέχεται να μην είναι βοηθητικές. Π.χ. ορισμένες κωμωδίες μπορεί να αποδειχθούν δύσκολες για βαθύτερη ανάλυση, ενώ άλλες, αν συνδυάζονται κωμικά και τραγικά στοιχεία, μπορεί να είναι εξαιρετικά χρήσιμες. Σε γενικές γραμμές, η επιλογή της ταινίας πρέπει να γίνεται προσεκτικά με βάση τις ανάγκες και τα ψυχολογικά ζητήματα που θέλει να εξερευνήσει ο θεραπευόμενος.

–Πώς αξιοποιείται θεραπευτικά μία ταινία...; Ενέχει κινδύνους να λειτουργήσει αρνητικά;

–Η ταινία αξιοποιείται θεραπευτικά με την παρακολούθηση και ανάλυσή της, όπου ο θεραπευόμενος ταυτίζεται με τους χαρακτήρες και καταστάσεις, εκφράζοντας συναισθήματα και σκέψεις που μπορεί να δυσκολεύεται να διαχειριστεί στην πραγματική ζωή. Ο θεραπευτής καθοδηγεί τη συζήτηση για να βοηθήσει στην αυτογνωσία και την κατανόηση βαθύτερων ζητημάτων. Ωστόσο, υπάρχει ο κίνδυνος η ταινία να προκαλέσει αρνητικά συναισθήματα ή να ενεργοποιήσει τραυματικές εμπειρίες αν δεν επιλεγεί κατάλληλα, γι’ αυτό

η καθοδήγηση από τον θεραπευτή είναι κρίσιμη.

–Οι ταινίες καθίστανται διάυλοι επικοινωνίας μεταξύ θεραπευτή και υποκειμένου;

–Ναι, οι ταινίες μπορούν να λειτουργούν ως διάυλοι επικοινωνίας μεταξύ θεραπευτή και θεραπευόμενου. Μέσω της παρακολούθησης και ανάλυσης μιας ταινίας, οι θεραπευόμενοι μπορούν να εκφράσουν συναισθήματα και σκέψεις που ίσως δεν είναι σε θέση να περιγράψουν με λόγια.

–Έχετε εξαγάγει κάποια συμπεράσματα από το Cinematherapy του Φεστιβάλ Δράμας και όχι μόνο;

–Αξίζει να αναφερθεί, ότι πρόκειται για το πρώτο κινηματογραφικό φεστιβάλ στον κόσμο που διαθέτει αυτό το πρόγραμμα σε μόνιμη βάση από το 2020. Το Cinematherapy στο Φεστιβάλ Δράμας έχει προσφέρει ενδιαφέροντα συμπεράσματα και insights σε αυτά τα πέντε χρόνια εφαρμογής του. Ορισμένα από αυτά περιλαμβάνουν: Ενίσχυση της αυτογνωσίας. Οι συμμετέχοντες αναφέρουν ότι οι ταινίες ενισχύουν την αυτογνωσία και την κατανόηση

των προσωπικών τους ζητημάτων, καθώς τους επιτρέπουν να δουν τις καταστάσεις από μια διαφορετική προοπτική. Συναισθηματική έκφραση. Πολλοί συμμετέχοντες εκφράζουν ότι οι ταινίες τους βοηθούν να κατανοήσουν και να εκφράσουν συναισθήματα που ίσως να δυσκολεύονταν να διατυπώσουν, προάγοντας έτσι την ψυχολογική τους ευημερία. Δημιουργία κοινοτήτων. Η Κινηματογραφοθεραπεία φαίνεται να ενισχύει τη σύνδεση μεταξύ των ατόμων, δημιουργώντας ένα αίσθημα κοινότητας και αλληλοκατανόησης. Προσωπική ανάπτυξη. Η συμμετοχή σε τέτοιες δραστηριότητες φαίνεται να προάγει την προσωπική ανάπτυξη, με αρκετούς να αναφέρουν αλλαγές στην αντίληψη και τη στάση τους μετά την προβολή. Αυτά τα συμπεράσματα καταδεικνύουν τη δυνατότητα της Κινηματογραφοθεραπείας να λειτουργήσει ως εργαλείο αυτογνωσίας και προσωπικής ανάπτυξης, ενισχύοντας τη σύνδεση και την επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων, εντός και εκτός κινηματογραφικής κοινότητας.

–Πώς ήλθε η συνεργασία με το Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Κύπρου;

–Η συνεργασία με το Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Κύπρου προήλθε από κοινές αξίες και στόχους που μοιράζονται οι δύο φορείς μακροχρόνια. Κυρίως όμως, η φετινή μας συνεργασία με το ISFFC οφείλεται στην αμοιβαία εκτίμηση για το έργο των δύο φεστιβάλ τόσο σε επαγγελματικό όσο και σε φιλικό επίπεδο.

 Για περισσότερες πληροφορίες για το Φεστιβάλ, παρακολουθείτε την ιστοσελίδα του www.isffc.com.cy και τις σελίδες του στα κοινωνικά δίκτυα.

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΜΟΝΑΧΟ

Ρούμπενς και Μπρίγκελ

Καρπός συνεργασίας δύο κορυφών της ιστορίας της τέχνης είναι ο πίνακας «Η Παρθένος με γιρλάντα από άνθη», έργο της περιόδου 1616-18. Ο Πέτερ Πάουλ Ρούμπενς και ο Γιαν Μπρίγκελ ο πρεσβύτερος συνεργάζονταν συχνά και το έργο αυτό είναι το αποτέλεσμα της συνδυαστικής ιδιοφυΐας τους. Η Παλαιά Πινακοθήκη του Μονάχου προβάλλει την παρούσα περίοδο αυτό το αριστούργημα και καλεί το κοινό να το μελετήσει και να το θαυμάσει (έως τις 12 Ιανουαρίου).

ΒΙΕΝΝΗ

Μετάλλια και προτομές

Μία από τις τρέχουσες εκθέσεις στο Μουσείο της Ιστορίας της Τέχνης της Βιέννης είναι αφιερωμένη στην τέχνη των μεταλλίων συνδεδεμένων με μονάρχες και ηγεμόνες («Αυτοκρατορικές εντυπώσεις») από το 1500 περίπου έως το 1918 και την πτώση της αυτοκρατορίας των Αψβούργων. Είναι ένα θαυμάσιο είδος μικροτεχνίας, που αποτελεί συλλεκτικό αντικείμενο και ιδιαίτερη κατηγορία στον συλλεκτικό κόσμο. Τα μετάλλια πλαισιώνονται από έργα γλυπτικής όπως προτομές ηγεμόνων.

ΑΜΒΕΡΣΑ

Έτος Τζέιμς Ενσορ

Το επετειακό έτος για τον Βέλγο ζωγράφο Τζέιμς Ενσορ (1860-1949), με αφορμή τα 75 χρόνια από τον θάνατό του, προκαλεί εκθέσεις και εκδηλώσεις στην πατρίδα του. Το Βασιλικό Μουσείο Καλών Τεχνών της Αμβέρσας παρουσιάζει την έκθεση «Ο Ενσορ πέραν του Ιμπρεσιονισμού» (διάρκεια έως τις 19 Ιανουαρίου), τη μεγαλύτερη αναδρομική που έχει γίνει για το έργο του. Το μουσείο της Αμβέρσας έχει την πλουσιότερη συλλογή έργων του Ενσορ στον κόσμο ως αποτέλεσμα πολυετούς έρευνας.

ΛΟΝΔΙΝΟ

Στο Ρίτζεντ Παρκ

Το γλυπτό της Λεονόρα Κάρινγκτον (1917-2011) με τίτλο «Η χορεύτρια» έχει εγκατασταθεί έως τις 27 Οκτωβρίου στο Ρίτζεντ Παρκ του Λονδίνου εκ μέρους του ευρωπαϊκού δικτύου rossogranada ως μία από τις συμμετοχές της 12ης Frieze Sculpture (επιμέλεια: Φάτος Ούστεκ). Η συγκεκριμένη χορεύτρια είναι μια επαναλαμβανόμενη φιγούρα στα ζωγραφικά και γλυπτικά έργα της Λεονόρα Κάρινγκτον. Εμφανίστηκε πρώτη φορά στη σουρεαλιστική ζωγραφική της το 1954.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Συλλογή Δασκαλόπουλου

Το εικονιζόμενο έργο της Μάρως Μικαλακάκου «Oh! Happy Days» (2012) προέρχεται από τη δωρεά της συλλογής του Δ. Δασκαλόπουλου και αποτελεί μέρος, όπως και πολλά ακόμη έργα της συλλογής, της ομαδικής έκθεσης στο Γκούγκενχάιμ της Νέας Υόρκης με θέμα την έμπνευση καλλιτεχνών από διάφορα υλικά και την εφαρμογή στην τέχνη τους. Τα έργα της συλλογής του Δ. Δασκαλόπουλου δωρήθηκαν στο Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης του Σικάγου και στο Γκούγκενχάιμ της Νέας Υόρκης.

Ανωνύμου, έργο του 1537. Πορτρέτο γελωτοποιού που κοιτάζει ανάμεσα στα δάχτυλά του.

Τα αινιγματικά πρόσωπα «τρελών» και γελωτοποιών

Η νέα έκθεση στο Λούβρο, στο Παρίσι, είναι μια θαυμάσια ευκαιρία για να σταθεί κανείς πάνω σε ένα κεφάλαιο της ιστορίας της τέχνης, πάντα γοητευτικό και πολύσημο. Η έκθεση με θέμα τις «Φιγούρες του τρελού» είναι μια καταβύθιση στον κόσμο των ανθρώπων που ήταν στην υπηρεσία της κοινωνίας ως γελωτοποιοί ή στο περιθώριο της κοινωνίας ως παράξενοι τύποι, περιθωριακοί, τσαρλατάνοι, μάντεις, χειροπράκτες... Θα διαρκέσει έως τις 3 Φεβρουαρίου 2025 και παρουσιάζεται στην πρόσφατα ανακαινισμένη αίθουσα «Ναπολέον» του Λούβρου σε επιμέλεια της Ελίζαμπέτ Αντουάν-Κένινγκ, επιμελήτριας στο Τμήμα Διακοσμητικών Τεχνών, και του Πιερ-Ιβ Λε Πογκάμ, επιμελητή στο Τμήμα Γλυπτικής.

Τα έργα τέχνης που συναποτελούν το αφήγημα της έκθεσης επιχειρούν να εικονογραφήσουν μερικά από τα αμέτρητα πρόσωπα αυτών των ανθρώπων τύπων που διαπέρασαν τη φαντασία από τον 13ο έως τον 16ο αιώνα. Αναφερόμαστε, συνεπώς, στον ύστερο Μεσαίωνα και στην Αναγέννηση, στη δυτική, βόρεια και κεντρική Ευρώπη, και σε όλον εκείνον τον προνεωτερικό πλούτο των παραδόσεων και της λαϊκής ζωής που τροφοδότησε προλήψεις, δοξασίες, θρύλους, δεισιδαιμονίες και παραμύθια. Ο γελωτοποιός εκείνων των αιώνων αποδόθηκε με κάθε εκφραστικό

μέσον και εμφανίστηκε ως φιγούρα, κρυπτική και συμβολική, σε γκραβούρες, ταπισερί, ζωγραφικά έργα, γλυπτά και σε κάθε είδους αντικείμενα προορισμένα για καθημερινή χρήση ή για διακόσμηση. Η παρουσία αυτών των ανθρώπων μορφών ήταν παντοδύναμη στη δυτική τέχνη επί αιώνες (όπως και στη λαϊκή φαντασία) και όπως επισημαίνεται από το Λούβρο, η συμβολή του γελωτοποιού παραμένει αινιγματική και συνδέεται με την είσοδο σταδιακά στους νεωτερικούς αιώνες. Ο γελωτοποιός προκαλεί κατά κανόνα το γέλιο ή τη θυμηνδία, είναι προορισμένος για την αποστολή αυτή. Παράλληλα, όμως, αποκαλύπτει ένα σωρό από συνοδευτικά, κρυπτικά προσώπια συνδεδεμένα με την ερωτική, την αγοραία, την τραγική ή τη βίαιη φύση. Ικανός για το καλύτερο και το χειρότερο, όπως αναφέρεται στο δελτίο Τύπου του Λούβρου, ο γελωτοποιός διασκεδάζει, προειδοποιεί ή αποκρηρύσσει, ανατρέπει τις κοινωνικές αξίες και ενίοτε διασπαστεί την καθεστειακή τάξη. Πάνω από 300 έργα συνθέτουν την έκθεση αυτή προερχόμενα από 90 γαλλικά, ευρωπαϊκά και αμερικανικά μουσεία και συλλογές. Αποκαλύπτεται ένα ταξίδι μέσα από την εντυπωσιακή πολυπλοκότητα ενός κόσμου στις παρυφές της βρετανικής, φλαμανδικής, γερμανικής και γαλλικής κουλτούρας.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Επειδή όλα όσα έχασες είναι ο πλούτος σου

Από τότε που άκουσε το πρώτο του άλμπουμ, το «Memoryhouse» (2002), και τον άκουσε ζωντανά στο Gagarin 205, ο κύριος Γκρι δηλώνει επίμονος ακροατής των συνθέσεων του γερμανικής καταγωγής Βρετανού Μαξ Ρίχτερ (1966).

Τότε, το 2007 (ήταν μια Πέμπτη, 19 Απριλίου), στη σκηνή του Gagarin 205, με το μικρό σύνολο των εγχόρδων που τον συνόδευε, και τον ίδιο στο πιάνο και τα πλήκτρα, ο Ρίχτερ ξεκίνησε τη συναυλία με το «The Nature of Daylight», από τις μεγαλύτερές του επιτυχίες. Ήταν περίεργο: στον ίδιο χώρο όπου είχαμε περάσει παρακολουθώντας τα πρώτα δύο Porn Festival και τους Torture Garden σε ένα ξέφρενο μπουρλέσκ σαδομαζοχισμού (ένα μέλος τους να τραγουδάει το «I got you under my skin», κρεμασμένη από τσιγκέλια, με τους γάτζους να είναι περασμένοι κάτω

από το δέρμα της πλάτης της...) ή επίσης τους ούλτρα ατμοσφαιρικούς «μπιτάτους» Drog_A_Tek, να ακούς εκεί την αργόσυρτη μελαγχολία της απώλειας και της απουσίας, που συνιστά η μουσική του Ρίχτερ γενικά, δεν είναι το πιο συννηθισμένο πράγμα στον

Αγαπημένος του δίσκος είναι η ηχογράφηση της προσσελίνωσης του «Απόλλων 11».

κόσμο. Και όμως, το κοινό του εμβληματικού χώρου στη Λισίων έδειχνε αποσβολωμένο.

Λέει ο κύριος Γκρι: «Ο ίδιος ο Ρίχτερ περιγράφει το έργο του ως “hard-core modernism”. Μέγιστη επιρροή του ο Ιάωννς Ξενάκης. Κάποιοι άλλοι χαρακτηρίζουν τη

Κυκλοφόρησε στις 6 Σεπτεμβρίου από την ιστορική Decca το ένατο άλμπουμ του Μαξ Ρίχτερ, με τον τίτλο «In a Landscape».

μουσική του “μετα-κλασική”, ό,τι κι αν σημαίνει αυτό.

Ο ίδιος λατρεύει τον Χένρι Πέρσελ, όλον τον Μπαχ (αλλά ειδικά την “Τέχνη της Φούγκας”), την Τζόνι Μίτσελ, τον Μορικόνη και τον Ρότα, τους Pink Floyd και τους εκπληκτικούς Kraftwerk, τον Ταρκόφσκι και τα “400 χτυπήματα” του Τριφώ, το “2001” του Κιούμπρικ, το “Νάσβιλ” του Άλτμαν και το “Φάνι και Αλέξανδρος” του Μπέργκμαν, όπως επίσης τον Τζέιμς Τζόις και τον Ζέμπαλντ. Από τους πλέον αγαπημένους δίσκους του είναι η ηχογράφηση της ιστορικής προσσελίνωσης του “Απόλλων 11” το 1969».

Επανερχεται στον Ρίχτερ ο κύριος Γκρι, διότι στις 6 Σεπτεμβρίου κυκλοφόρησε από την ιστορική Decca το ένατο άλμπουμ του: «In a Landscape». Ο ίδιος ο συνθέτης λέει ότι «επιστρέφει» τρό-

πον τινά στις ατμόσφαιρες του άλλου εκπληκτικού άλμπουμ του «The Blue Notebooks» (2004), με τις σύντομες «βινιέτες» φυσικών ήχων ανάμεσα στα κομμάτια, αλλά και γενικότερα, μοιάζει εδώ ο συνθέτης να διατρέχει τη μέχρι τώρα μουσική πορεία του και να ξανακοιτά τον μουσικό του εαυτό μέσα από άλλο πρίσμα.

Όπως κάθε άλμπουμ του Ρίχτερ (όπως και κάθε, σχεδόν, κινηματογραφική ή τηλεοπτική μουσική του επένδυση), έτσι και εδώ το «ταξίδι» είναι σαγηνευτικό, υποβλητικό – αν και κάπως προβλέψιμο. Δεν περιέχει εκπλήξεις το «Τοπίο» του Ρίχτερ όπως παλαιότερα. Είναι μια «κουρασμένη» μουσική; «Ισως», λέει με περισκεψη ο κύριος Γκρι. «Αλλά ακόμα κι έτσι, ο τύπος αυτός έχει τον τρόπο να σου υπενθυμίζει με τη μουσική του πως όλα όσα έχασες είναι ο πλούτος σου».

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της ΣΙΣΣΥΣ ΑΛΩΝΙΣΤΙΩΤΟΥ

Τα παιδιά από τη Ρωσία

«Το ανοικτό μάθημα “Υπερασπιστές της Ειρήνης” είναι αφιερωμένο στην απελευθερωτική αποστολή στην Ουκρανία. Κατά τη διάρκεια του ανοικτού μαθήματος θα μάθετε το ιστορικό των σημερινών γεγονότων, τον κίνδυνο του ΝΑΤΟ για τη χώρα μας και γιατί η Ρωσία έσπευσε να προστατεύσει τον ειρηνικό πληθυσμό των περιοχών Ντονέτσκ και Λουγκάνσκ. Οι ομιλητές θα βοηθήσουν να καταλάβετε πώς να ξεχωρίζετε την αλήθεια από το ψέμα μέσα στην τεράστια διαδικτυακή ροή πληροφοριών, φωτογραφιών και βίντεο».

Αυτή είναι η εισαγωγή εκπομπής «εκπαιδευτικού» περιεχομένου πριν εμφανιστεί ένα γλυκό κορτσάκι 9-10 χρόνων, το οποίο εξηγεί όλα τα γεωπολιτικά, πολιτισμικά, θηικά πλεονεκτήματα της Ρωσίας έναντι όλων των άλλων. Στη συνέχεια απευθύνει ερωτήσεις σε δύο ειδικούς, παρόντες στο στούντιο, οι οποίοι αναλαμβάνουν το δικό τους μερίδιο ευθύνης στη διαστρέβλωση της ιστορίας και των γεγονότων δίνοντας την εκδοχή που εξυπηρετεί τον αυτοκρατορικό δικαιωματισμό του Πούτιν. Όπως συμβαίνει πάντοτε με το ψέμα, δεν υπάρχει καμία ερώτηση που δεν μπορεί να απαντηθεί με τη σαφήνεια η οποία συνοδεύει την απολυτότητα της κατασκευασμένης εκδοχής αφού σβήνει στο πέρασμά της κάθε συγκεκριμένο απαράιπτο για μια, κατά το δυνατόν πιστή στην πραγματικότητα, ερμηνεία: οι διαφωνίες με τη Δύση γίνονται «η Δύση ήταν πάντοτε εχθρός της Ρωσίας» και οι διαφορετικές αξίες μεταφράζονται σε «εκφυλισμό της Δύσης».

Το οικοδόμημα της ρωσικής επίσημης κρατικής «αλήθειας» χτίζεται τα τελευταία 24-25 χρόνια. Εμπλουτίζεται και προσαρμόζεται αφού απευθύνεται σε ένα ευρύτατο κοινό, το φάσμα του οποίου περιλαμβάνει ποικίλες δημογραφικές ομάδες εντός και εκτός Ρωσίας. Η μία ομάδα εντός Ρωσίας είναι βεβαίως τα παιδιά αφού ο πρόεδρος Πούτιν, εκτός από δικτάτορας που αφανίζει –με κάθε μέσον– οποιαδήποτε υπαρκτή αντίθετη φωνή αλλά και «προλαμβάνει» με κάθε μέσον την εμφάνιση άλλων, είναι

Τάξη στη Μόσχα εν ώρα μαθήματος. Οι μαθητές στη Ρωσία είναι αντικείμενο του κρατικού προγράμματος για την Πατριωτική Εκπαίδευση των Πολιτών.

Από το 2022, μαθήματα
ιδεολογικής και στρατιωτικής
θεματολογίας
ενσωματώνονται
στα σχολικά προγράμματα
σπουδών.

και ηλικιωμένος άνθρωπος που θέλει να διαιωνίσει την κληρονομιά του. Από το 2005, τα παιδιά στη Ρωσία είναι αντικείμενο του κρατικού προγράμματος για την Πατριωτική Εκπαίδευση των Πολιτών με τις κρατικές δαπάνες να τετραπλασιάζονται προκειμένου τα εκπαιδευτικά πατριωτικά προγράμματα να δημιουργήσουν μια «πνευματική ραχοκοκαλιά» που θα εμφορείται από την εθνική περηφάνια. Από το 2022, μαθήματα ιδεολογικής και στρατιωτικής θεματολογίας ενσωματώνονται στα σχολικά προγράμματα σπουδών. Από τη φετινή σχολική χρονιά οι μαθητές μελετούν «παράδοσιακές αξίες» και την έννοια του «ρωσικού κόσμου» με μαθήματα όπως: «Η παραδοσιακή οικογένεια», «Κίνδυνοι και απειλές για τον πνευματικό και ηθικό πολιτισμό της Ρωσίας», «Ο Ρωσικός Κόσμος», «Πνευματικές και ηθικές αξίες του ρωσικού λαού», «Ηρώες των ενόπλων δυνά-

μεων» και άλλα σχετικά ενώ, αν θέλουν να δώσουν εξετάσεις για την ανώτερη εκπαίδευση, πρέπει να γνωρίζουν τους λόγους για «Την αναβίωση της Ρωσικής Ομοσπονδίας ως παγκόσμιας δύναμης», «Την επανένωση της Κριμαίας με τη Ρωσία» και «Την ειδική στρατιωτική επέκταση στην Ουκρανία». Ο ίδιος ο Πούτιν επισκέφθηκε ένα σχολείο στη Δημοκρατία της Τιβα στα σύνορα με τη Μογγολία, για να ηγηθεί μιας συζήτησης στο πλαίσιο της σειράς μαθημάτων «Σημαντικές συζητήσεις» της κυβέρνησης.

Στα εκπαιδευτικά τηλεοπτικά προγράμματα τίθενται «ερωτήματα» όπως: «Τι είναι μια αυτοκρατορία και πώς την κυβερνάς»; ξεκαθαρίζοντας τη λανθασμένη πρόκληση της έννοιας από τους αντιπάλους αφού –υπενθυμίζουμε– δεν υπάρχουν διαφορετικές απόψεις, μόνον εχθρικές: «Η Ρωσία αποκαλείται συχνά αυτοκρατορία αλλά για τους αντιπάλους, η λέξη αυτή έχει αρνητική χροιά επειδή την ορίζουν λανθασμένα. Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε ότι η αυτοκρατορία δεν είναι το ίδιο πράγμα με τον ιμπεριαλισμό. Κάποιοι πίστευαν ότι η Ρωσία θα έπρεπε να κοιτάξει προς άλλες χώρες για ένα μοντέλο διακυβέρνησης. Αυτό επικριρήθηκε κατά τη διάρκεια της προεδρίας του Έλτσιν, αλλά η προσπάθεια

δεν απέτυχε απλώς – αποδείχθηκε σχεδόν μοιραία».

Στην οθόνη αναβοσβήνουν πλάνα από τανκς στους δρόμους της Μόσχας κατά τη διάρκεια της συνταγματικής κρίσης του 1993. Η φωνή ανακοινώνει την αναπόφευκτη κατάρληξη: «Είναι επικίνδυνο να παίρνει κανείς ως πρότυπα άλλες χώρες. Η Ρωσία είναι ένας ιδιαίτερος τύπος αυτοκρατορίας. Είναι στη φύση της χώρας μας να βελτιώνει και να αναπτύσσει τα εδάφη που ενσωματώνει. Όμως ο Ρωσικός Κόσμος δεν μπορεί να περιοριστεί από τα κρατικά σύνορα: είναι ευρύτερος ως προς το μερίδιό του σε εθνοτικές ομάδες, εδάφη, θρησκείες, πολιτικά συστήματα και ιδεολογικές τάσεις».

Σε ρεπορτάζ του Medusa από όπου αντλήθηκαν και τα περισσότερα από τα στοιχεία του παρόντος, όταν αρμόδιος υπάλληλος του υπουργείου Παιδείας ερωτάται γιατί τα εκπαιδευτικά βίντεο δεν λένε λέξη για τις εναλλακτικές απόψεις, απαντά: «Η ιδέα είναι να καλλιεργηθεί μια πατριωτική στάση. Η κριτική σκέψη δεν θα βοηθούσε σε αυτό».

Για την ικνυλάτωση ωστόσο των «ανυπάκουων» μαθητών υπάρχει λύση: το λογισμικό Proflaktika, το οποίο φέρεται να παρακολουθεί πάνω από 540 εκατομμύρια προφίλ εφήβων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης καθοριζοποιώντας με «βαθμολογία αντιπολίτευσης» όσους εξ αυτών παρουσιάζουν «καταστροφική συμπεριφορά», ήτοι: ανήκουν σε «κοινοότητες της αντιπολίτευσης», αναρτούν ή κάνουν like σε αναρτήσεις που «δυσφημούν την επιβολή του νόμου» ή «επικρίνουν τις σημερινές αρχές της Ρωσικής Ομοσπονδίας». Τους υπολογίζουν σε περισσότερους από 2 εκατομμύρια και ίσως μπορούν να υποστηρίξουν μια διαφορετική προοπτική από αυτήν του Ιαν Γκάρνερ (συνέντευξη στον Βασίλη Κωστούλα για την «Κ»), ο οποίος θεωρεί ότι «είναι μεγάλο λάθος να υποθέτουμε ότι οι νέοι Ρώσοι θα γίνουν πιο φιλελεύθεροι και πιο δημοκρατικοί», αφού η προπαγάνδα «ανατρέπει μια γενιά μιλιταριστική, έτοιμη να πολεμήσει στον ιδεολογικό πόλεμο». «Ανυπάκουοι» μαθητές θα υπάρχουν πάντα.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ

Απλοί άνθρωποι στη δίνη του Εμφυλίου

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΜΗΛΙΩΝΗΣ
Ακροκεραυνία
εκδ. Κίχλη, σελ. 172

Είναι ένας δεκαεξάχρονος έφηβος μαθητής γυμνασίου μακριά απ’ το σπίτι του σε μια μεθοριακή κομμόπολη της Ηπείρου. Ο αφηγητής παρακολουθεί τη ζωή του σε αυτή την απομονωμένη γωνιά δίπλα στα ελληνοαλβανικά σύνορα, όταν το φθινόπωρο του ’47 αναξυπωρώνεται ο Εμφύλιος με αποτέλεσμα ο Χαρίλαος να βρεθεί στο κέντρο των εχθροπραξιών ανάμεσα στους μαχητές του Δημοκρατικού Στρατού και τους στρατιώτες του Εθνικού Στρατού. Βλέμμα αποπασματικό, αμήχανο, κανείς δεν καταλαβαίνει τι ακριβώς συμβαίνει κάτω απ’ τη σκιά των βουνών της Μουργκάνας (Ακροκεραυνία), παρά μόνον πως τα βαριά βάσανα και οι ταλαιπωρίες που ζήσαν οι άνθρωποι στον ελληνοϊταλικό πόλεμο και στην Κατοχή δεν πήραν τέλος. Το αυτοκίνητο απ’ τη γύρω χωριά δεν λέει να φανεί, ένα φύλλο εφημερίδας κυκλοφορεί παράνομα, χαφίδες ξυλοκοπούν τους αντιπάλους τους, το σχολείο και η αγορά κλειστά, ανησυχία, εκνευρισμός, ορισμένες οικογένειες αφήνουν τον τόπο βιαστικά πριν

κλείσουν οι δρόμοι. Ωσπου φθάνουν οι αντάρτες.

Πενήντα χρόνια από την πρώτη τους κυκλοφορία, Τα «Ακροκεραυνία» (1976) του Χριστόφορου Μηλιώνη (1932-2017) μας φέρνουν σε οδυνηρή επαφή με τα μαρτύρια των απλών ανθρώπων που έζησαν στη δίνη του Εμφυλίου. Η δύναμη της λογοτεχνίας του συγγραφέα από την Ηπειρο, που γνώρισε κι ο ίδιος τα φοβερά χρόνια ως παιδί, βρίσκεται στο ότι κατόρθωσε με θαυμαστή δεξιοτεχνία να αναπλάσει κλίμα και αισθήσεις, αυτή την απειλητική ατμόσφαιρα που αγκάλιασε τους πληθυσμούς οι οποίοι, χωρίς να το επιδιώξουν, βρέθηκαν ανάμεσα σε αλληλοδυσταυρούμενα πυρά και κλήθηκαν να διαλέξουν πλευρά χωρίς να το θελήσουν. Τα «Ακροκεραυνία» του Χριστόφορου Μηλιώη τον Χριστόφορου Μηλιώη κάνουν τον τόμο και που αποτελούν, όπως ωραία υποστηρίζει ο Δημήτρης Χριστόπουλος στο έργο και η αποστολή της. Διότι,

όπως το έχει γράψει μια ηρωίδα του Θανάση Βαλτινού, «όταν τα γεγονότα χάσουν τον ασπαιρότα χαρακτήρα τους και ωχράσουν οριστικά, αναγκαστικά θα εμπιστευτούμε τη λογοτεχνία» («Ο τελευταίος Βαρλάμης»).

Ο συγγραφέας οδνηήθηκε στο κατόρθωμά του φτιάχνοντας φράσεις που αφήνουν τις αισθήσεις να κυθούν μέσα από τις ρωγμές του ρεαλισμού του. Μικρές προτάσεις, κοφτές, που ξερουν καλά πώς να βαδίσουν, τι να περιγράψουν και τι να αφήσουν στη σκιά, δημιουργώντας μια ισχυρή βάση στην οποία στηριγμένος ο αναγνώστης συμπληρώνει με τη

φαντασία του τους υπαινιγμούς που βρίσκονται σπαρμένοι σε ολόκληρο το εύρος του κειμένου. Ή, καλύτερα, των τεσσάρων διηγημάτων ή νουβελών που συνθέτουν τον τόμο και που αποτελούν, όπως ωραία υποστηρίζει ο Δημήτρης Χριστόπουλος στο επίμετρο, ένα ατύπως σπονδυ-

λωτό μυθιστόρημα. Διότι και στις τρεις τριτοπρόσωπες αφηγήσεις και στην τελευταία πρωτοπρόσωπη, το εγώ που βιώνει τα γεγονότα είναι ο Χαρίλαος.

Τα «Ακροκεραυνία» συνιστούν μια ιδιαίτερη στιγμή στο έργο του Χριστόφορου Μηλιώνη. Ούτε στα προγενέστερα «Παραφωνία» (1961) και «Το πουκάμισο του Κένταυρου» (1971) ούτε στα μεταγενέστερα «Καλαμάς και Αχέρωντας» (1983), «Χειριστής ανέλκυστρός» (1993), «Το μικρό είναι όμορφο» (1997), «Τα φαντάσματα του Γιούρι» (1999) κ.ά. βρίσκουμε μια τόσο ισχυρή παραγωγή αισθήσεων (του κρύου, της παγωνιάς, του βρεγμένου χώρτου, της μούχλας, του ρίγους, του πυρώματος στη φωτιά), αλλά και τόσο άγριες σκηνές αίματος και θανάτου. Διότι στα προγενέστερα ο πεζογράφος σκόπευε διαφορετικά (μη ελέγχοντας άλλωστε και τόσο καλά ακόμη τα μέσα του). Και στα επόμενα καθιερώνει τον αφηγητή ο οποίος, σε αντίθεση με τον άγουρο Χαρίλαο, που σωπαλά παρακολουθεί όσα αποτρόπαια συμβαίνουν, είναι σε θέση να σχολιάσει με ωριμότητα και στοχασμό την καθημερινότητα μιας ζωής που, αν και δύσκολη, έχει οπωσδήποτε μπει σε μια ρότα, αφού ο πόλεμος τελειώσει.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΤΥ ΒΡΟΣΓΟ

Ο Αντυ Βρόσγος είναι οικονομολόγος κατ’ επάγγελμα και συγγραφέας από κόμπι. Υπερήφανος μπαμπάς, σκυλομπαμπάς και αρθρογράφος. «Ο Μαύρος Γάτος» (εκδ. Αλεξάνδρεια) είναι το τέταρτο βιβλίο του.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας; Την «Κλεμμένη περγαμνή» του Πεσσόα και τον «Ματωμένο μεσημβρινό» του Μακάρθι.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάριν στην ανάγνωση ενός βιβλίου; Ότι η λογοτεχνία μπορεί να μετατρέψει τον Αρχοντα του Σκότους σε παντοτινό και γοητευτικό επόπτη της Ανθρωπότητας, να ασκήσει την πιο ουσιαστική κριτική και να βάλει τάξη μέσα στο Χάος ή να φέρει το Χάος εκεί όπου υπάρχει τάξη.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά; Το «Μαίτρ και Μαργαρίτα» του Μπουλγκάκοφ και «Το παλτό» του Γκόγκολ.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη. Την ιδανική συνθήκη την κάνει το καλό βιβλίο. Ο τόπος είναι πολλές φορές δευτερεύων παράγοντας. Διαβάζοντας π.χ. την

«Υπερταχεία» του Μπουτζάτι σε ένα γεμάτο βαγόνι τρένου, μου είχε φανεί ιδανική κατάσταση. Απολαμβάνω πάντως την ανάγνωση εκτός σπιτιού, δίπλα στη θάλασσα, σε ένα ήσυχο καφέ, σε ένα παγκάκι πάρκου, στο κατάστημα ενός πλοίου.

Υπάρχουν βιβλία για τα οποία να νιώθετε ενοχές που σας άρεσαν; Δεν νιώθω ενοχές για βιβλία. Τώρα που το σκέφτομαι, δεν νιώθω ενοχές ακόμα και για πιο ανθυγιεινές απολαύσεις όπως τα γλυκά.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο; Άλλες φορές είναι ένα κοινό βίωμα, μια ανάλογη ιστορία που έχω ζήσει και με ταιγκλάει ακόμα, άλλες πάλι είναι η γραφή αυτή καθ’ αυτήν.

Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε; Το μοναδικό αδιάβαστο βιβλίο του Ρέιμοντ Τόαντλερ με τον Φίλιπ Μάρλοου. Τη «Μικρή αδερφή».

Ποια η ερμηνεία πίσω από τον τίτλο «Ο Μαύρος Γάτος»; Το μπαρ Μαύρος Γάτος είναι ο κεντρικός άξονας γύρω από τον οποίο κινούνται οι πρωταγωνιστές και εξελίσσονται οι ιστορίες τους όπως σε ένα καρουζέλ. Το κέντρο του σκηνικού. Οι χαρακτηριστές περιστρέφονται γύρω από ένα σταθερό σημείο έστω και αν αισθάνονται ότι κάτι τους σπρώχνει προς τα έξω. Ο μαύρος γάτος όμως συμβολικά είναι επίσης σημάδι κακοτυχίας και μπελάδων. Για πολλούς ένας ανεπιθύμητος, ένας «παρίας».

Ποιος είναι ο συνδετικός κρίκος των ιστοριών και χαρακτήρων του βιβλίου σας; Το κέντρο της Αθήνας, η ζωή σε μια πόλη που μετατρέπεται σε λούνα παρκ τουριστών, ο εξευγενισμός της με στόχο το κέρδος με κάθε τίμημα. Η κρατική αδιαφορία για τους πολίτες και τις ζωές τους. Αλλά και η φίλια.

Εμπέλεση: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

από τη Read LIBRARY

Ευαγγελία Χαράλαμους
«Όποιος δεν έκλεψε ποτέ του λεμόνι, να σηκώσει το χέρι»
Ψηφιακή έκδοση: Read Library

Σημειώνει η συγγραφέας για το διήγημά της «Όποιος δεν έκλεψε ποτέ του λεμόνι, να σηκώσει το χέρι»: Ένα διήγημα για τη Λέσχη των θεοράπτων ευαίσθητων. Για τη Νιόβη, που επαγγέλλεται δικαστής, κι όμως αγαπάει την κλεψία των λεμονιών. Για τη γεπόνισσα, που τη σπίνει στον τοίχο. Για την ηθική, που είναι ένα λάστιχο που τεντώνεται ενίοτε κατά το δοκούν. Για τον κύριο που ζει σε ένα ημιεγκαταλειμμένο σπίτι, σε καθεστώς πλήρους παραιτήσης. Για τις τρυφερές σχέσεις μεταξύ των γεπόνων. Η γεπονιά, ένας πυρήνας-κω-νευτήρι ετερόκλητων τύπων, ιδεών, «στρατοπέδων» με ανθρώπους που κουνάνε το δάκτυλο και αντίθετων στρατοπέδων, με ανθρώπους που φέρουν κάτι άλλο σ’ αυτό τον κόσμο, οι crème de la crème. Μια μικρή «παρνομία» κάνει τη ζωή τους γλυκιά σαν φρέσκια σπιτική λεμονάδα. Η Ευαγγελία Χαράλαμους γεννήθηκε το 1980 στην Πάφο (Κύπρος). Σπούδασε Ελληνική φιλολογία (Ε.Κ.Π.Α.) και θέατρο στο «Νέο Ελληνικό θέατρο» του Γιώργου Αρμέν. Κατέχει Μεταπτυχιακό και Διδακτορικό δίπλωμα στην Ηθική φιλοσοφία (Ε.Κ.Π.Α.). Άρθρα της έχουν δημοσιευτεί σε διάφορα περιοδικά (Ηθική, C.S.R). Έχει συμμετάσχει σε παραστάσεις, εργαστεί ως βοηθός σκηνοθέτης και ως επιμελήτρια σε περιοδικά σε Κύπρο και Ελλάδα. Έχει διακριθεί σε λογοτεχνικούς διαγωνισμούς σε Ελλάδα και Κύπρο. Συμμετείχε σε Ανθολογίες: «Ιστορίες για την Ελλάδα», εκδόσεις Fortezza, «Άνθρωπος δίχως προσωπίο», εκδόσεις Καλλιτεχνείον, Ποιητική Ανθολογία Καρασίνας, (Ένωση Λογοτεχνών Κύπρου). Η συλλογή παραμυθιών της με τίτλο «Τζόκο, ο γρύλος και το καραβάνι με τις ιστορίες» διακρίθηκε από τον Κυπριακό Σύνδεσμο Παιδικού-Νεανικού Βιβλίου (2021) και είναι υπό έκδοση.

Το ηλεκτρονικό βιβλίο διανέμεται από την εφαρμογή Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο <https://www.read-library.com/> για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

Ανδρονίκη Λασιθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

Η Ρένα Παπασπύρου (αριστερά) και η Μαρία Λοϊζίδου (δεξιά) σε στιγμιότυπα από τα εγκαίνια των εκθέσεων τους στο Ελληνικό Κέντρο του Λονδίνου. Το κοινό, βγαίνοντας από το κτίριο, που βρίσκεται στο κέντρο της πόλης, έκανε τις πρώτες αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης γράφοντας: «Ανακάλυψη!». Είναι η πρώτη φορά που η ομότιμη καθηγήτρια της ΑΣΚΤ Ρένα Παπασπύρου εκθέτει στη βρετανική πρωτεύουσα και βρίσκεται σε έναν ενδιαφέροντα εικαστικό διάλογο με τη νεότερη Κύπρια καλλιτέχνηδα Μαρία Λοϊζίδου.

Δύο Ελληνίδες «κατακτούν» το Λονδίνο

Η «Κ» βρέθηκε στα διπλά εγκαίνια των εκθέσεων της Ρένας Παπασπύρου και της Μαρίας Λοϊζίδου στη βρετανική πρωτεύουσα

Της απεσταλμένης μας
ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ

Και όμως, η επιτυχία που είχαν τα διπλά εγκαίνια των εκθέσεων της Ρένας Παπασπύρου και της Μαρίας Λοϊζίδου στο Ελληνικό Κέντρο του Λονδίνου είναι απολύτως μετρήσιμη. Το λονδρέζικο κοινό βγαίνοντας από το κτίριο του Κέντρου, στο πεζοδρόμιο της Πάντινγκτον Στριτ 16-18, στην καρδιά της πόλης, έκανε τις πρώτες αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης γράφοντας: «Ανακάλυψη!».

Σκέφτομαι ότι όσον αφορά το έργο της Ρένας Παπασπύρου, που παρουσιάζει εδώ μια αναδρομική έκθεση με δουλειά της από τη δεκαετία του 1970 έως σήμερα, η ανακάλυψη δεν αφορά μόνο μία από τις σημαντικότερες μεταπολεμικές καλλιτέχνιδες της Ελλάδας, η οποία εκθέτει για πρώτη φορά στο Λονδίνο. Ανακάλυψη είναι επίσης ότι με τα «Επεισόδια στην ύλη», τις «Εικόνες της ύλης» ή το «Μικρό δειγματολόγιο από το τοπίο της πόλης», τα χρώματα της Μεσογείου –οι ώχρες, τα κεραμιδιά, τα γαλάζια– αλλά επίσης τα υλικά –τα ευτελή και ανακυκλώσιμα χαρτιά, ξύλα, αλουμίνια, όλα τα αστικά κατάλοιπα– αναγνωρίζονται ως συνθετικά στοιχεία μιας πρωτεύουσας του Νότου.

Και ακόμη σπουδαιότερο, χάρη στα συγκεκριμένα έργα, που κατά μεγάλο μέρος βασίζονται σε αποτοιχίσεις κατοικιών υπό κατεδάφιση, οι Λονδρέζοι φιλότεχνοι θα ανακαλύψουν την οικεία σχέση που έχει ο Νότος με τον δημόσιο χώρο και το πώς οι πόλεις μάς επιτρέπουν να προβάλλουμε επάνω τους τις προσωπικές μας ιστορίες και γεωγραφίες.

«Στο Λονδίνο δεν θα μπορούσε ποτέ να δουλέψει ένας καλλιτέχνης με αυτό τον τρόπο, επειδή η αποτοίχιση απλώς απαγορεύεται», εξηγεί η Νάγια Γιακουμάκη, διευθύντρια του Ελληνικού Κέντρου. Φέτος, για δεύτερη φορά –η αρχή έγινε πέρυσι με την έκθεση έργων του Βλάση Κανιάρη– η κ. Γιακουμάκη αποδεικνύει ότι μπορεί να ανανεώσει τον πολιτιστικό χαρακτήρα του Κέντρου, συστήνοντας ταυτόχρονα τη σύγχρονη ελληνική τέχνη σε μια πρωτεύουσα της διεθνούς καλλιτεχνικής σκηνής. Η Ρένα Παπασπύρου με τη μακρά και παραγωγική διαδρομή της και η νε-

Γενική άποψη της έκθεσης της Ρένας Παπασπύρου, από το εσωτερικό «μπαλκόνι» του ισόγειου. Διακρίνονται στα αριστερά το έργο «Φωτοτυπίες απευθείας από την ύλη», 1980-82. Στο βάθος, «Η άγνωστη όψη», 2012-2020. Στο πάτωμα, στο κέντρο της αίθουσας, «Εικόνες στην ύλη», 2018.

Στα έργα της Παπασπύρου, οι θεατές θα ανακαλύψουν την οικεία σχέση που έχει ο Νότος με τον δημόσιο χώρο.

ότερη αλλά επίσης αναγνωρισμένη Μαρία Λοϊζίδου εκπροσωπούν δύο διαφορετικές γενιές εικαστικών που διερευνούν τις έννοιες της ενσωμάτωσης στη σύγχρονη αστική εμπειρία και του ανήκειν, συνδυάζοντας ιδιосυγκρασιακά το βίωμα με το φαντασιακό.

Η προσωπική μου άποψη είναι ότι πριν κατέβει ο επισκέπτης τα σκαλιά που οδηγούν στον υπόγειο χώρο των περιοδικών εκθέσεων του Κέντρου, πρέπει να δει

την αίθουσα από ψηλά, από το εσωτερικό «μπαλκόνι» του ισόγειου. Τα 22 αντιπροσωπευτικά έργα, στην πλειονότητά τους μεγάλων διαστάσεων, εμπνέονται από την αρχιτεκτονική της γειτονιάς της Παπασπύρου στην Αθήνα. Γέννημα-θρέμμα του Παγκρατίου, χρησιμοποιώντας υλικά όπως τούβλα, πλακάκια, ψηφιδωτά και τμήματα παλιών τοίχων, ενισχύει τις φυσικές ρωγμές, τα βαθουλώματα και τα σημάδια με μολύβι και μπογιά για να δημιουργήσει υποβλητικές εικόνες, γλυπτά και εγκαταστάσεις. Τα έργα μεταφέρουν το βίωμα μιας πόλης ευμετάβλητης, άτακτης, φθαρτής. Το ταξίδι στα συνειρμικά τοπία που αναδύονται ενισχύεται από τις λεπτομέρειες που συγκερατούν οι τοίχοι. Είναι ένα πλούσιο πεδίο προβολής φαντα-

σιακών εικόνων, που φέρει επάνω του αποσπάσματα από μικρές πληροφορίες τις οποίες ο θεατής πρέπει πλέον να δει από κοντά, ιδίως στο μεγάλων διαστάσεων έργο «Άγνωστη όψη» – σκόρπιες λέξεις περαστικών, αριθμοί τηλεφώνων, τυπογραφικά στοιχεία από τα φύλλα των εφημερίδων που χρησιμοποιήθηκαν στη διαδικασία αποκόλλησης, και ημερολογιακές εγγραφές που έγιναν από την εικαστική. Από κοντά μπορεί επίσης να αισθανθεί πρωτίστως τη μεταμόρφωση που συντελείται μπροστά στα μάτια του όταν οι τσαλακωμένες λαμαρίνες ή οι πλάκες του μωσαϊκού, με την παρέμβαση ενός μαρκαδόρου ή ενός μολυβιού, γίνονται χαρτί ή ύφασμα όπου εγγράφονται εικόνες του υποσυνειδήτου.

Ευαίσθητη όμως και λεπταί-

Η Μαρία Λοϊζίδου εμβαθύνει σε θέματα ταυτότητας εμπνευσμένη από τη ζωή του Σίγκμουντ Φρόιντ ως μετανάστη.

σθητη είναι και η νέα δουλειά της Κύπριας καλλιτέχνης Μαρίας Λοϊζίδου, που παρουσιάζεται στο Ελληνικό Κέντρο και στο Μουσείο Φρόιντ στο Χάμπστεντ. Επείτα από πρόσκληση του Κέντρου στη Λοϊζίδου, και χάρη σε αυτή την πολύ ενδιαφέρουσα συνεργασία, η έκθεση «The Place I Am Not» (Το μέρος που δεν είμαι) εμβαθύνει σε θέματα ταυτότητας εμπνευσμένη από τη ζωή του Σίγκμουντ Φρόιντ ως

μετανάστη στο Λονδίνο – «ένα σπίτι μακριά από το σπίτι» σε μια πόλη στην οποία ο Φρόιντ ποτέ δεν ενσωματώθηκε, όπου έφτασε φυγάζ από τους ναζί, διάσημος πλέον αλλά γέροντας και άρρωστος, ένα χρόνο πριν φύγει από τη ζωή (1939).

«Αυτό που επιδιώκω με τη δουλειά μου είναι να συνδέσω τη θεματική μου με ό,τι συμβαίνει τώρα στον κόσμο», μου λέει η καλλιτέχνης, η οποία συνοδεύει την ξενάγησή μου στην έκθεση. Έχοντας εδώ και πολλά χρόνια προσωπική σχέση και ενδιαφέρον για την ψυχανάλυση, αποσκοπεί μέσω της έκθεσης να αναφερθεί στο οξύ πρόβλημα της μετανάστευσης με έναν πιο «ήπιο τρόπο», όπως λέει, αποφεύγοντας την καταγγελία.

«Πώς δημιουργούμε “φωλιές”, δηλαδή ασφαλείς χώρους σε άγνωστες περιοχές;» αναρωτιέται. Πώς «συναρμολογούμε» τον κατακερματισμένο εαυτό μας και τα συναισθηματικά μας τραύματα;

Ως συνέχεια της ήδη γνωστής δουλειάς της, που διαθέτει πολλά στοιχεία χειρωναξίας, στο Λονδίνο, η κ. Λοϊζίδου σχεδιάζει με μολύβι ή «υφαίνει» κουκούλια που μας καθοδηγούν σε ένα υποβλητικό ταξίδι στον κόσμο των συνειρμών. Η αναζήτηση αυτού που η λογοτεχνία ονομάζει «Το μπλε της απόστασης» (The Blue of Distance) είναι ο τελικός προορισμός μας. Το συγκεκριμένο χρώμα χρωματίζει ένα μέρος του τοίχου στην αίθουσα εκθέσεων του Κέντρου που βρίσκεται στο ισόγειο. Από τη γυάλινη οροφή ο κλωμός φθινοπωρινός ήλιος φωτίζει μια μινιατούρα –είναι η όψη της εισόδου της κατοικίας του Φρόιντ στην πατρίδα του, Βιέννη–, βάφοντας την απόσταση μέχρι το μέρος όπου έχουμε αφήσει την καρδιά μας, αλλά δεν μπορούμε να φτάσουμε.

📍 «Ρένα Παπασπύρου: Εικόνες μέσα από την ύλη», Ελληνικό Κέντρο Λονδίνου. Διάρκεια έως τις 16 Νοεμβρίου. Την επιμέλεια της έκθεσης έχουν η Ινές Κόστα, επιμελήτρια, Focal Point Gallery, και η Νάγια Γιακουμάκη με την Γκρέις Στράσεν, συντονίστρια δημόσιου προγράμματος και εκπαιδύσεων στο Κέντρο.

Μαρία Λοϊζίδου, «The Place I Am Not». Ελληνικό Κέντρο και Μουσείο Φρόιντ, Λονδίνο. Διάρκεια έως τις 21 Οκτωβρίου.

Μια επιλογή από 22 έργα της Ρένας Παπασπύρου, που αποτυπώνουν τους σταθμούς της δουλειάς της από τη δεκαετία του 1970 έως σήμερα, παρουσιάζονται στο Λονδίνο.

Αντικείμενο-κέλυφος της Μαρίας Λοϊζίδου, τοποθετημένο στο γραφείο του Φρόιντ μαζί με άλλα αντικείμενα της συλλογής του που βρίσκονται στο Μουσείο Φρόιντ.

Βιβλίο που κατασκευάστηκε για την έκθεση της Μαρίας Λοϊζίδου «The Place I Am Not», συμπυκνώνοντας 120 αυθεντικά σχέδια της καλλιτέχνης σε έναν τόμο.

Ενας βαθύς αναστοχασμός για τη ζωή

Στο κύκνειο άσμα του Πολ Οστερ, ένας καθηγητής πανεπιστημίου αναμετριέται με τον θάνατο της γυναίκας του

PAUL AUSTER**Μπαουμγκάρτνερ****μτφρ.:** Ιωάννα Ηλιάδη**εκδ.** Μεταίχμιο, 2024, **σελ.** 256Τον **ΔΙΟΝΥΣΗ ΜΑΡΙΝΟΥ**

Όταν εκδόθηκε η «Τρίλογία της Νέας Υόρκης», ο Πολ Οστερ ήταν σαράντα ετών. Ούτε πολύ νέος για να καταπλακωθεί από την επιτυχία του πρώτου του βιβλίου ούτε πολύ μεγάλος για να μην τη χαρεί σε όλο της το εύρος. Και όμως, λειτουργώντας ως ένα δι-
αρκές πρωθύστερο, εκείνο το βιβλίο, ύμνος της επινοητικότητας και του μεταμοντερνισμού, στέκοταν πάντα σαν όριο σε όλα τα μετέπειτα βιβλία του.

Οι κριτικοί και οι αναγνώστες διαρκώς σύγκριναν τα κατοπινά βιβλία του με εκείνη την πρώτη φλόγα. Αδικο εν μέρει, λογικά εν συνόλω. Ωστόσο, για έναν συγγραφέα –σαν τον Οστερ– που έδωσε στη συνέχεια και άλλα αξια δείγματα γραφής, αυτή η εμμονή με το πρώτο βήμα του δεν στάθηκε ικανή να τον αναχαιτίσει. Απλώς, υπήρξαν στιγμές που δεν δικαίωσε τις προσδοκίες των αναγνωστών του, ακολουθώντας άλλο δρόμο από αυτόν που περιμένα.

Μετά το μνημειώδες «4 3 2 1», οι ιδαλγοί του μεταμοντερνισμού έπιναν νερό στο όνομα του Οστερ.

Θα το έκαναν, άραγε, και για το ύστατο χαιρε του, το «Μπαουμγκάρτνερ»; Η λογική λέει όχι. Τι δουλειά έχει μια ιστορία στρωτού ρεαλισμού, δίχως μυθοπλαστικά

πυροτεχνήματα, παραμορφωτικές όψεις της πραγματικότητας ή επινοήσεις στην πλοκή που θα ξεσκώσουν, σε ένα βιβλίο του Οστερ; Φευ, δεν είναι πια εδώ για να μας εξηγήσει τι σκεφτόταν όταν έγραφε αυτό το βραχύ μυθιστόρημα. Ωστόσο, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι οι μεγάλοι συγγραφείς δεν χρειάζεται να εξηγούν και πολλά για τις προθέσεις τους. Μπορούμε να διαβάσουμε τούτο το μυθιστόρημα σαν μια βαθιά ένδειξη αναστοχασμού για τη ζωή, καθώς το

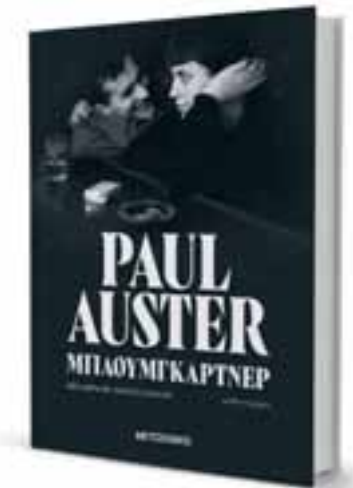
Με μια κλασική «οστερική» κίνηση, το μυθιστόρημα δεν στέκεται πουθενά συγκεκριμένα. Υπάρχουν ιστορίες μέσα στην ιστορία και θεματικές που ανάβουν και στη συνέχεια σβήνουν.

γήρας έχει αρχίσει να μαραίνει τα πάντα. Είναι ο Σάι Μπαουμγκάρτνερ μια άλλη μορφή του Οστερ; Εκεί κάτι από τον συγγραφέα ο 70χρονος καθηγητής του Πρίνστον που έχασε πριν από μια δεκαετία τη γυναίκα του και τώρα βλέπει τον χρόνο να φθίνει; Όλοι οι ήρωες του Αμερικανού συγγραφέα έχουν κάτι απ' αυτόν, γιατί να μην έχει και ο συγκεκριμένος; Το βιβλίο ξεκινάει με μια αλυσι-
δα ατυχιών που δημιουργούν μια κωμωδία καταστάσεων. Μέσα σε λίγη ώρα έχουν συμβεί τα πάντα

στον ήρωα: έχει κάψει το χέρι του με ένα κατσαρόλι που ξέχασε στο μάτι της κουζίνας. Στη συνέχεια μαθαίνει ότι ο άνδρας της γυναίκας που του καθαρίζει το σπίτι έχασε δύο δάκτυλα στη δουλειά του και, τέλος, γκρεμοτσακίζεται στη σκάλα που οδηγεί στην αποθήκη του, καθώς προσπαθεί να

δείξει στον νεαρό Εντ Παπαδόπουλο που είναι ο μετρητής του ρεύματος για να τον καταγράψει. Με μια κλασική... οστερική κίνηση, το μυθιστόρημα δεν στέκεται πουθενά συγκεκριμένα. Υπάρχουν ιστορίες μέσα στην ιστορία και θεματικές που ανάβουν και στη συνέχεια σβήνουν.

Ακόμη και μέσα στο ρεαλιστικό μοτίβο του «Μπαουμγκάρτνερ», ο Οστερ δεν ξεχνάει την παλιά του τέχνη: βάζει τον ήρωά του να συνομιλεί ένα βράδυ με την πεθαμένη γυναίκα του από το τηλέφωνο του γραφείου της που έχει να χτυπήσει χρόνια. Τι είναι αλήθεια και τι πραγματικότητα, στοχάζεται σε άλλο σημείο. Πρέπει ένα γεγονός να επιβεβαιωθεί στην πράξη για να είναι αληθινό; Εδώ ο Οστερ είναι σαν να μας προσφέρει το δικό του συγγραφικό credo.

Όσες παρούσα

Αυτό που διατηρείται ως κυρίαρχο μοτίβο είναι η άσβεστη μνήμη του Μπαουμγκάρτνερ, που φέρνει διαρκώς στον νου του την πεθαμένη γυναίκα του, Άννα. Πότε τη γνώρισε, πώς συνέβη, τι διέτρεξε τη ζωή τους, τα προβλήματα που αντιμετώπισαν και την αγάπη που έδωσαν ο ένας στον άλλον.

Ωσάν να είναι διαρκώς παρούσα, ο καθηγητής δεν έχει πειράξει τίποτα στο γραφείο της, ενώ επι-

πλέον σκαλίζει με ενδιαφέρον τα ποιήματα, τις μεταφράσεις ή τις σημειώσεις της. Είναι και αυτό ένας τρόπος να την κρατάει ζωντανή μέσα του, τη στιγμή που θέλει να την ξεπεράσει, να ερωτευτεί ξανά και να προχωρήσει τη ζωή του. Μάταιος κόπος. Είναι μόνιμα βουτηγμένος στον κόσμο του «τότε».

Ακόμη και μέσα σε ένα ρεαλιστικό μοτίβο, ο Οστερ δεν ξεχνάει την παλιά του τέχνη: βάζει τον ήρωά του να συνομιλεί ένα βράδυ με την πεθαμένη γυναίκα του από το τηλέφωνο του γραφείου της που έχει να χτυπήσει χρόνια. Τι είναι αλήθεια και τι πραγματικότητα, στοχάζεται σε άλλο σημείο. Πρέπει ένα γεγονός να επιβεβαιωθεί στην πράξη για να είναι αληθινό; Εδώ ο Οστερ είναι σαν να μας προσφέρει το δικό του συγγραφικό credo.

Ο Μπαουμγκάρτνερ κάνει συνεχείς αναδρομές στο παρελθόν (θυμάται τον Πολωνό πατέρα του, τον παππού του και κάμποσες άλλες φιογούρες του παρελθόντος), ενώ στο «τώρα» αναλογίζεται το βάρος της θνητότητας, τη νέα σχέση που πάει να φτιάξει με μια γυναίκα και μια φοιτήτρια που αναμένεται να τον επισκεφθεί για να μελετήσει το έργο της γυναίκας του.

Ακόμη και αν αυτό το τελευταίο βιβλίο δεν πλησιάζει τα σπουδαία έργα του, ακόμη κι αν πολλοί θα τους ξενίσει για το πόσο απλό είναι, δεν παύει να είναι ένα μυθιστόρημα φτιαγμένο από έναν μάστορα της γραφής, που ξέρει να δημιουργεί σαγηνευτικούς ήρωες.

Η Λευκωσία ως top γαστρονομικός προορισμός

ΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ από πρώτο χέρι πόσο έχει ανέβει η γαστρονομία στη Λευκωσία τα τελευταία χρόνια, τόσο σε σχέση με τα εστιατόρια και το φαγητό όσο και στον τομέα των μπαρ και του ποτού (κοκτέιλ, κρασί, craft μπύρες, αποστάγματα, spirits, ακόμα και στον καφέ), η είδηση ότι η Πρωτεύουσα απέσπασε μια τόσο σημαντική διάκριση στα βραβεία που διοργανώνει το World Food Travel Association, δεν μας εκπλήσσει και τόσο... Χαιρόμαστε, μάλιστα, που ένας τόσο σημαντικός θεσμός αναγνωρίζει την προσπάθεια των ανθρώπων και των επιχειρήσεων της Λευκωσίας, ειδικά σε σχέση με τα ποτά, και μέσω αυτής της βράβευσης μάς δίνονται επιπλέον αφορμές για μια βόλτα στο κέντρο.

Ταξιδεύοντας στις μέρες μας στο εξωτερικό εκτός από αξιοθέατα, ήλιο και θάλασσα, προσπαθούμε πάντα ο προορισμός που θα επιλέξουμε να συνδυάζει μια δυνατή γαστρονομική κουλούρα, μιας και οι έξοδοί μας για φαγητό και ποτό αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι του lifestyle μας και των επιδιωκόμενων ταξιδιωτικών εμπειριών. Αντίστοιχα συμβαίνει και με τους ξένους που έρχονται στην Κύπρο, οπότε είναι πολύ όμορφο που η πόλη αναπτύσσεται και κατά προέκταση που διεθνείς θεσμοί του εξωτερικού αναγνωρίζουν και επιβραβεύουν την ανάπτυξη της πόλης σε αυτό τον τομέα.

Αν έπρεπε να ετοιμαστεί εξ αφορμής μια καμπάνια, για προβολής της πόλης διεθνώς, θα ποντάραμε στις οικείες γεύσεις, παρομοιάζοντάς τες με την αισθητική, την αύρα και την ιστορία της. Αν λοιπόν η Λευκωσία ήταν κοκτέιλ, χωρίς αμφιβολία θα ήταν ένα Brandy Sour. Κι αν ήταν καφές, κάποιες φορές θα ήταν παραδοσιακός καφές σε χάλκινο μπρίκι ψημένος στη χόβολη

και κάποιες άλλες φορές θα ήταν ένας αρωματικός freddo espresso. Κι αν ήταν μπύρα, θα ήταν μάλλον μια ξανθιά craft beer, πολύ πλούσια σε αρώματα. Κι αν ήταν κρασί θα ήταν ένα Ξυνιστέρι, μια Προμάρ, ένα Γιαννούδι, ή και μια άλλη ντόπια ποικιλία, γνωρίζοντας πολύ καλά πως η ιστορία της οινοποίησης στο νησί χρονολογείται από το 5500 π.Χ. Κι αν ήταν απόσταγμα, θα ήταν προφανώς μια παλαιωμένη ζυβανία. Κι αν ήταν γλυκός οίνος, θα ήταν «ο οίνος των βασιλέων και ο βασιλεύς των οίνων», εννώνοντας την κουμανταρία, που ως γνωστό αποτελεί ένα από τα αρχαιότερα κρασιά στον κόσμο. Κι αν ήταν κάτι δροσιστικό χωρίς αλκοόλ θα ήταν σίγουρα μια κιτρομυλάδα παγωμένη! Βέβαια, η Λευκωσία δεν είναι μόνο οι γηγενείς γεύσεις, αφού η γκάμα των επιλογών εμπλουτίζεται πάντα με όλα τα διεθνή trends και όλες τις κλασικές και οικείες γεύσεις των απανταχού ταξιδιωτών.

Με τσούκους καλαίσθητους χώρους εστίασης που έχει αποκτήσει τα τελευταία χρόνια, άλλωστε, τόσο εντός

Γιορτάζουμε για τη Λευκωσία, αφού μόλις έχει βραβευτεί ως ο καλύτερος προορισμός για το 2024 στην κατηγορία Best Beverage Experience for culinary travellers, στα βραβεία Global Culinary Travel Awards.

των Τειχών όσο και στο ευρύτερο κέντρο, ό,τι κι αν είναι το ζητούμενο, η πόλη πάντα μάς ικανοποιεί στο έπακρο. Από cocktail bars, μέχρι rubs, new age καφενεία και wine bars, εστίαση και συγκεκριμένα τα μαγαζιά για καφέ και ποτό, είναι ίσως ο πιο ζωντανός και ζωηρός οργανισμός στην πόλη. Προς αυτή την κατεύθυνση φυσικά πάντα συνεισφέρουν και εκδηλώσεις όπως το πολύ δημοφιλές και με διεθνές εκτόπισμα Cyprus Cocktail Festival, το Mediterranean Bar Show κ.ά.

Έχοντας όλα αυτά κατά νου, που εμείς οι ντόπιοι απολαμβάνουμε καθημερινά και σε γερές δόσεις, η Εταιρία Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής Λευκωσίας ανέλαβε την πρωτοβουλία για την προετοιμασία του φακέλου υποψηφιότητας στα βραβεία που διοργάνωσε το World Food Travel Association, στο πλαίσιο της γενικότερης καμπάνιας ανάδειξης των γαστρονομικών εμπειριών της πρωτεύουσας, υπό τον τίτλο «Taste Nicosia». Και επειδή όντως η πόλη έχει να προσφέρει τα πάντα σε ντόπιους και ξένους που έχουν αγάπη σε αυτό που

γενικότερα ονομάζουμε «beverage city experience», η ΕΤΑΠ Λευκωσίας προσμένει σε ακόμα περισσότερες διακρίσεις, μεταξύ των οποίων και η πιστοποίηση Culinary Capital 2024. Εν κατακλείδι θα λέγαμε πως στο σημερινό άκρως ανταγωνιστικό τουριστικό τοπίο και έχοντας κατά νου πως η ποιότητα των γαστρονομικών εμπειριών ενός προορισμού παίζει καθοριστικό ρόλο στην προσέλκυση επισκεπτών και τη διάκριση και διαφοροποίηση του από άλλους προορισμούς, είναι σημαντικό που η προσπάθεια όλων φέρνει βραβεύσεις και διακρίσεις που ενισχύουν την εικόνα και τη φήμη της πρωτεύουσας ως γαστρονομικού και κοσμοπολίτικού προορισμού.

Χωρίς αμφιβολία, πέρα από τα αξιοθέατα και τις πολιτιστικές εμπειρίες, οι γεύσεις ενός τόπου παρέχουν επιπλέον μια βαθιά, αισθητηριακή σύνδεση που εν τέλει μετατρέπεται σε μια ισχυρή μνήμη που επισκέπτη από τον εκάστοτε προορισμό. Πόσο μάλλον όταν η εμπειρία αυτή αφορά στο ποτό, όπου πέρα από τα προφανή, τη γεύση δηλαδή, το άρωμα και την υφή, ανοίγονται μπροστά σου κόσμοι γεμάτοι μύθους, τοπικές παραδόσεις, συνταγές, παρασκευές, χρώματα κι αρώματα του παρελθόντος.

Η Λευκωσία είναι μια πόλη που σε κάθε γωνιά και κάθε δρόμο της το παρελθόν συναντιέται αρμονικά με το παρόν και φλερτάρει δυνατά με το μέλλον. Η γαστρονομία στον τομέα των ποτών δεν θα μπορούσε να αποτελέσει εξαιρεση.

Πάρτε μια πολύ δυνατή γεύση από Λευκωσία μέσω του βίντεο στα social media του Visit Nicosia, με τίτλο «Nicosia Wins Best Beverage Experience Award!». Και ακολούθως κατεβείτε στην πόλη και ζήστε την στο έπακρο!

Ενα ρομπότ θετός γονιός σε έρημο νησί

Η συγκινητική «σύγκρουση» μεταξύ
της τεχνολογίας και της άγριας φύσης

Το ατίθασο ρομπότ ★★½
ANIMATION (2024), 102'
Σκηνοθεσία: Κρις Σάντερς
Ακούγονται: Τζίνη Παπαδοπούλου,
Βαγγέλης Στρατηγάκος

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Η ταινία που θα κονταροχτυπηθεί με το «Τα μυαλά που κουβαλάς 2» για το φετινό Όσκαρ καλύτερου κινουμένου σχεδίου, είναι παράλληλα μία από τις συγκινητικές της χρονιάς, βασισμένη στο ομώνυμο μπεστ σέλερ μυθιστόρημα («The Wild Robot») του Πίτερ Μπράουν.

Κάπου στο κοντινό μέλλον, το υπερσύγχρονο ρομπότ Rozzsum 7134 ναυαγεί σε ένα έρημο νησί, οι μοναδικοί κάτοικοι του οποίου είναι τα άγρια ζώα.

Προσπαθώντας να προσαρμοστεί στο άγνωστο περιβάλλον, το ρομπότ αναλαμβάνει μια καινούργια αποστολή: να αναθρέψει σαν θετός γονιός ένα ορφανό κνχόπουλο.

Παρά τη συγκίνηση που αναφέραμε στην εισαγωγή, το φιλμ του κορυφαίου δημιουργού της Dreamworks Kris Σάντερς ξεκινά με ένα καταγιστικό, ξεκαρδιστικό πρώτο μέρος, στη διάρκεια του οποίου η (ομολογουμένως) θαυμαστή τεχνητή νοημοσύνη δοκιμάζεται σκληρά απέναντι στη δύναμη της φύσης.

Το έξυπνο σενάριο, ακόμη και στην ελληνική του μεταγλώττιση, παρουσιάζει με απολαυστικό τρόπο αυτή τη σύγκρουση δύο κόσμων: από τη μία του κορυφαίου ανθρώπινου τεχνολογικού επιτεύγματος και από την άλλη της αρχέγονης φύσης, εκεί όπου τα ένστικτα και οι ανάγκες (τροφή, στέγη, μητρική αγάπη) κυριαρχούν.

Τελικά το ευφυές ρομπότ, που στο μεταξύ γίνεται... Ρόζι, θα βρει τον τρόπο όχι απλώς να προσαρμοστεί, αλλά και να γίνει

ένα με τη φύση, εκπέμποντας κι ένα μήνυμα αισιοδοξίας για την τεχνητή νοημοσύνη, σε μια εποχή που αυτή έχει επιστρέψει δυναμικά στο προσκήνιο ως Νο 1 απειλή.

Οικογενειακοί δεσμοί

Το δεύτερο επίπεδο της ταινίας πάντως δεν τελειώνει εδώ. Η βαθιά, θεμελιώδης σχέση γονιού - παιδιού, ακόμη κι όταν δεν υπάρχουν καν δεσμοί... είδους

Το φιλμ αρχίζει
με ένα ξεκαρδιστικό
πρώτο μέρος,
αλλά στο δεύτερο μισό
ένας συναισθηματικός
χειμαρρος
«ζεστιαίνει» την καρδιά
των θεατών.

όπως εδώ, εξερευνάται επίσης, μαζί με την κλιματική αλλαγή, την ευθύνη απέναντι στο φυσικό περιβάλλον και τη σημασία του ανήκειν.

Ειδικά αυτή η τελευταία προσεγγίζεται περισσότερο στο δεύτερο κομμάτι του φιλμ, το οποίο είναι δύσκολο να αφήσει μάτι στεγνό: πλιν του εξαιρετικά καλοφτιαγμένου animation, οι δημιουργοί της Dreamworks έχουν επενδύσει το σύνολο με κατάλληλες μουσικές και μοντάζ, ώστε σχεδόν να εκμαιοει τη συγκίνηση του θεατή.

Και αν αυτή η αίσθηση μπορεί ανά στιγμές να γίνει έως και ενοχλητική, είναι σχεδόν αδύνατο να μην παρασυρθεί κανείς, μικρός ή μεγάλος, από τον συναισθηματικό χειμαρρο που φτάνει από την οθόνη για να σου ζεστάνει την καρδιά.

Το «Ατίθασο ρομπότ» είναι μία από τις πιο συγκινητικές ταινίες της χρονιάς και από τους βασικούς διεκδικητές του Όσκαρ καλύτερου κινουμένου σχεδίου.

HOME CINEMA

«Σκοτεινή» σειρά και «μεταϊμπρεσιονιστική» ταινία

Ο Κόλιν Φάρελ «αγνώριστος» στον ρόλο του Πιγκούνου, στην ομώνυμη σειρά.

Η Σεσίλ ντε Φρανς και ο Βενσάν Μακέν στο φιλμ «Η μούσα του Μπονάρ».

The Penguin

ΘΡΙΛΕΡ (2024)

Δημιουργός: Λορέν Λεφράνκ
Ερμηνείες: Κόλιν Φάρελ,
Κριστίν Μιλιότι

Από το σύμπαν του «Μπάτμαν» έρχεται μία από τις καλύτερες σειρές του HBO που έχουμε δει τον τελευταίο καιρό και βρίσκουμε στην πλατφόρμα της Vodafone TV. Συνεχίζοντας τη συνταγή του Τζόκερ, πρωταγωνιστής και εδώ είναι ένας «κακός», συγκεκριμένα ο Πιγκούνος, τον οποίο υποδύεται ο (πραγματικά αγνώριστος) Κόλιν Φάρελ. Στον πολύ ρεαλιστικό κόσμο της Γκόθθαμ Σίτι, η οποία υποφέρει μετά τις φονικές τρομοκρατικές επιθέσεις του Γρίφου, ο Οζ Κομπ είναι ένας «λοχαγός» της μαφιόζικης οικογένειας Φαλκόνε, ο οποίος αποφασίζει να στραφεί κατά των αφεντικών του και να διεκδικήσει για τον εαυτό του την εγκληματική κυριαρχία της πόλης. Με τη βοήθεια ενός νεαρού χαμινιού και της αιγιματικής Σοφία Φαλκόνε (Κριστίν Μιλιότι), ο Οζ-Πιγκούνος θα ανοίξει δρόμο στον σκοτεινό υπόκοσμο, συχνά λερώνοντας τα χέρια

του, προκειμένου να πετύχει τους σκοπούς του.

Η ανερχόμενη Λορέν Λεφράνκ («Impulse») μαζί με τη δημιουργική ομάδα της υπογράφουν ένα μαφιόζικο θρίλερ, το οποίο βασίζεται και παράλληλα προεκτείνει την ιστορία του τελευταίου «Μπάτμαν» (2022), διαθέτοντας, πάντως, μεγαλύτερο αφηγηματικό βάθος και ενδιαφέροντες χαρακτήρες. Πρώτος και καλύτερος φυσικά ο πρωταγωνιστής, Πιγκούνος, ένας άνδρας με σχεδόν απωθητικό παρουσιαστικό, αδίστακτος και με κάτι τρελό να παίζει στο βλέμμα του, αλλόκοτα συμπαθής, ωστόσο, και με μια ιδιότυπη ευαισθησία να κρύβεται κάτω από τη σκληρότητα επιφάνειά.

Η μούσα του Μπονάρ ★★

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ (2023), 122'

Σκηνοθεσία: Μαρτέν Προβόστ
Ερμηνείες: Σεσίλ ντε Φρανς,
Βενσάν Μακέν, Στέισι Μάρτιν

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε την ιστορία διαχρονικής αγάπης του σπουδαίου μεταϊμπρεσιονιστή ζωγράφου Πιερ

Μπονάρ και της Μαρτ ντε Μελνί, η οποία γίνεται μια ταινία-ύμνος τόσο στη δύναμη της τέχνης όσο και σε εκείνη του αληθινού έρωτα, που μπορεί να ξεπεράσει νόρμες και στερεότυπα. Βρισκόμαστε στα τέλη του 19ου αιώνα, όταν ο ανερχόμενος Γάλλος ζωγράφος διαλέγει σαν μοντέλο την όμορφη Μαρτ. Σχεδόν αμέσως μεταξύ τους θα προκύψει ένας κεραυνόβολος έρωτας, ο οποίος εξελίσσεται σε σχέση ζωής, με εκείνη να γίνεται μούσα του και μοντέλο περίπου στο 1/3 των έργων του. Γνωστός και ως «ζωγράφος της χαράς», ο Μπονάρ ξεχώριζε για τη φωτεινή χρωματική παλέτα του, την οποία βλέπουμε να αποτυπώνεται αισθητικά και στην ταινία. Το μεγαλύτερο μέρος της, άλλωστε, εκτυλίσσεται σε μια υπέροχη τοποθεσία στην παρισινή εξοχή και στις όχθες του Σηκουάνα, εκεί όπου το ζευγάρι έζησε και δημιούργησε. Σαν μικρό μπόνους στους λάτρεις της τέχνης, εκεί τους επισκέπτεται συχνά-πυκνά και ο μεγάλος Κλοντ Μονέ, πάντα με ένα μπουκάλι καλό γαλλικό κρασί και τα σύνεργα της ζωγραφικής του ανά χείρας.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Βέρντι και Πουτσίνι με περισσή αδρεναλίνη

Η όπερα είναι θέατρο μέσω της μουσικής, όχι απλώς παραγωγή ωραίων ήχων. Όταν οι ερμηνευτές μπορούν μέσα από το τραγούδι τους να μεταδώσουν στο κοινό την ψυχολογία και τα συναισθήματα των χαρακτήρων που αποδίδουν, τότε δεν απαιτούνται σκηνικά και κοστούμια. Στην ουσία, μόνον έτσι αποκτά νόημα ένα «γαλά όπερας», είδος που εξ ορισμού στοχεύει στη φωνητική επίδειξη.

Τις σκέψεις αυτές έφερνε διарκώς στον νου η βραδιά με άριες και κνχνές από όπερες των Βέρντι και Πουτσίνι, στην οποία πρωταγωνίστησαν η υψίφωνος Αλεξία Βουλγαρίδου και ο βαρύτονος Άρνης Αργύρης. Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στις 4 Οκτωβρίου στην αίθουσα «Χρήστος Δ. Λαμπράκης» και ήταν συμπαραγωγή του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών με την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών σε συνεργασία με το Σωματείο «Υποτροφίες Μαρία Κάλλας». Την ορχήστρα διηύθυνε ο Μίλτος Λογιάδης.

Οι δύο Έλληνες καλλιτέχνες έχουν κάνει σημαντική καριέρα σε ευρωπαϊκές σκηνές, ενώ έχουν εμφανιστεί ελάχιστα στην

Ελλάδα. Το 2002, η σταδιοδρομία της Βουλγαρίδου απογειώθηκε έπειτα από μία ιδιαίτερα επιτυχημένη «Μποσέμ» στο φεστιβάλ του Μπρέγκεντς, ενώ από το πλούσιο βιογραφικό της ξεχωρίζουν οι συνεργασίες της με τον Ρικάρντο Μούτι. Πιο πρόσφατα επέστρεψε στην Αθήνα για έναν «Φάουστ» (2012) και έναν «Οθέλλο» (2014).

Εξίσου σποραδικές είναι οι εμφανίσεις του Άρνη Αργύρη στην Ελλάδα, με πρόσφατη τη συμμετοχή του σε μια «Αϊντα» της Εθνικής Λυρικής Σκηνής (2016). Εγκατεστημένος εδώ και χρόνια στη Γερμανία και διαθέτοντας μια σπληαιώδη φωνή εντυπω-

Η Αλεξία Βουλγαρίδου
και ο Άρνης Αργύρης
έδωσαν δραματικά
πειστικές ερμηνείες
σε δημοφιλείς όπερες.

σιακής έντασης, κινείται εξίσου άνετα στο ιταλικό όσο και στο γερμανικό ρεπερτόριο. Μάλιστα, πρόσφατα (2023) ερμήνευσε τον Βόταν («Η βαλκυρία») στις «Ημέ-

ρες Βάγκνερ» της Βουδαπέστης υπό τη διεύθυνση του Ανταμ Φίσερ με κορυφαίους συμπρωταγωνιστές όπως η Ιρένε Τεορίν και ο Στούαρτ Σκέλτον.

Στη σκηνή του Μεγάρου, η κνχμία ανάμεσα στους δύο τραγουδιστές υπήρξε εξαιρετική και η σκηνική εμπειρία τους δεν περιορίστηκε από το αναλόγιο που βρι-

σκόταν μπροστά τους. Το ντουέτο ανάμεσα στην Αϊντα και στον πατέρα της Αμονάσο υπήρξε συναρπαστικό, καθώς το σκηνικό αποτέλεσμα ήταν πέρα και πάνω

από τις όποιες φωνητικές αδυναμίες: πράγματα εύλογα στην περίπτωση της Βουλγαρίδου με μια εντυπωσιακή σταδιοδρομία περίπου τριάντα χρόνων στο ενεργητικό της, όπως και σε αυτήν του Αργύρη, καθώς φωνές αυτού του μεγέθους δεν δαμάζονται πάντοτε εύκολα. Είναι σημαντικό ότι ο βαρύτονος δεν αρκέστηκε απλώς σε επίδειξη φωνητικής ρώμης, αλλά απέδωσε το ντουέτο με εκφραστικότητα και θεατρικό ένστικτο, όπως έκανε στη συνέχεια επίσης με την άρια του Μικέλε από τον «Μανδύα» του Πουτσίνι.

Εντονα συναισθήματα μετέδωσε και η Βουλγαρίδου ως Αϊντα, όπως στη συνέχεια επίσης ως Λεονόρα («Η δύναμη του πεπρωμένου») αλλά και ως Τόσκα στο εκτενές απόσπασμα από τη β' πράξη της ομώνυμης όπερας, με τον Αργύρη πειστικό ως Σκάρπια. Τη θεατρικότητα εξασφάλισε εξίσου ο Μίλτος Λογιάδης, ο οποίος, επιπλέον, διηύθυνε ατμοσφαιρικά το «Πρελούδιο» από την «Αϊντα», απέδωσε με έντονη δραματικότητα την «Εισαγωγή» από τη «Δύναμη του πεπρωμένου» και με λυρισμό το «Ιντερμέδιο» από τη «Μανόν Λεσκό».

Ο Μίλτος Λογιάδης (δεξιά) διηύθυνε με maestria την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών και τους Αλεξία Βουλγαρίδου και Άρνη Αργύρη στη σκηνή της αίθουσας «Χρήστος Δ. Λαμπράκης».

Γεωγραφίες και χρονικότητες της αναμονής

Βάλλυ Νομίδου, «Χωρίς τίτλο», 2003, πλαστικοποιημένη χαρτοκασκευή με ακρυλικό συνδετικό υλικό σε ξύλο. Από τη συλλογή Σωτήρη Φέλιου, στον χώρο «Φωκίωνος Νέγρη 16», ομαδική έκθεση με 30 έργα που αναφέρονται στη θεματική του ταξιδιού και της προσμονής.

Το πλούσιο εικαστικά φθινόπωρο της Αθήνας

Ο χάρτης των σημαντικότερων εκθέσεων

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Αν σχεδιάζετε μια πολιτιστική βόλτα στην πόλη, αυτός ο μήνας είναι όντως ιδανικός: Από τις μεγάλες ομαδικές εικαστικές εκθέσεις που εγκαινιάστηκαν στην αρχή του καλοκαιριού στην Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου (ΕΠΜΑΣ) και στο Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης (ΕΜΣΤ) και συνεχίζονται, μέχρι τις γκαλερί που ξεκινούν τη χειμερινή σεζόν με νέο πρόγραμμα, η Αθήνα φιλοξενεί μια ζωντανή σκηνή σύγχρονης τέχνης.

Δύο ομαδικές εκθέσεις-υπερπαραγωγές φιλοξενεί αυτή τη στιγμή η Αθήνα: την ιστορική, πολιτική και καλλιτεχνική «Δημοκρατία» (ΕΠΜΑΣ, έως 2/2/25) στην οποία συμμετέχουν πάνω από 55 καλλιτέχνες και ομάδες καλλιτεχνών, ανιχνεύοντας τη σχέση της τέχνης με την πολιτική ιστορία στη νότια Ευρώπη, και την έκθεση-βεντάλια του ΕΜΣΤ «Αν οι γυναίκες κυβερνούσαν τον κόσμο», έναν θεματικό κύκλο που πλησιάζει στο τέλος του. Μεταξύ άλλων, διαθέτει δύο σημεία για να σταθεί κανείς: τη γλυπτική εγκατάσταση της Φυλλίδας (Phyllida) Μπάρλου στον δεύτερο όροφο (έως 27/10) και την αναδρομική έκθεση της Πέννυς Σιόπης, Ελ-

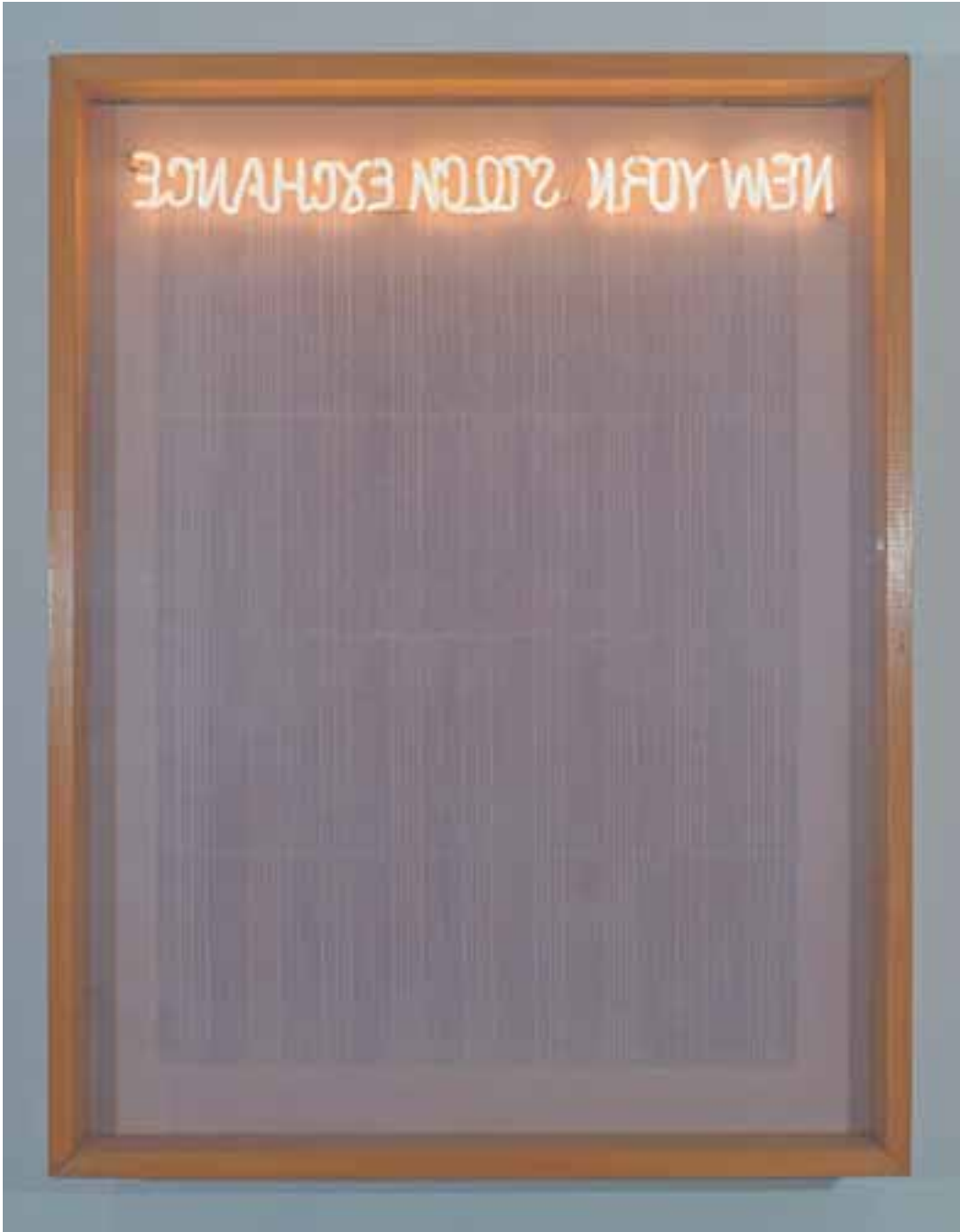
ληνίδας της διασποράς από τη Νότια Αφρική, στον εκθεσιακό χώρο -1 (έως 10/11).

Η τρίτη μεγάλη ομαδική έκθεση που «άνοιξε» πρόσφατα, αλλά τελειώνει σύντομα (στις 20/10),

Με τα αφιερώματα των μεγάλων οργανισμών και το νέο πρόγραμμα των γκαλερί, στην πρωτεύουσα φιλοξενείται μια ζωντανή σκηνή σύγχρονης τέχνης.

έχει ζωηρό κοινό, μιας και περιλαμβάνει επίσης δημόσιο πρόγραμμα στην ωραία αυλή του Σχολείου. Το «space of togetherness» στον χώρο της δραματικής σχολής του Εθνικού Θεάτρου | Σχολείου της Αθήνας - Ειρήνη Παπά, στην Πειραιώς, συνδυάζει ξένους και Έλληνες καλλιτέχνες σε ένα συγκροτημένο επιμελητικό αφήγημα με μουσικολογικό σχεδιασμό που αναδεικνύει τα έργα.

Ένας χώρος εκτός κέντρου αλλά με ξεχωριστή προσωπικότητα είναι το κτίριο «Νόμπελ» στο Χαλάνδρι, με τον οποίο ταιριάζει το βλέμμα της εικαστικής επιμε-

Αδειάζει, γεμίζει, το φως

Chryssa, «New York Stock Exchange», 1973-79, λάδι σε καμβά, ιδιωτική συλλογή. Το έργο είναι μέρος της έκθεσης στο Ίδρυμα Θεοχαράκη, σε επιμέλεια Τάκη Μαυρωτά και Πάνου Γιαννικόπουλου, που φέρνει στο προσκήνιο τη σημασία του φωτός στην τέχνη μέσω ενός διαλόγου εμβληματικών έργων της Χρύσας, του Στήβεν Αντωνάκου και του Γιάννη Μπουτέα (διάρκεια 20/11-16/2/25).

Παρατηρήσεις σε κάποια πράγματα ξεχασμένα

Στην γκαλερί Sylvia Kouvili στον Πειραιά, μπορείτε να δείτε την έκθεση της Αρμενοαγιγύπτιας Άννας Μποκιγιάν (έως 16/11), που στα 78 της παραμένει μια θαυμασία, ανεξάρτητη, αδέσμευτη καλλιτέχνις με ιδιαίτερη πολιτική συνείδηση.

λήτριας Νάντιας Αργυροπούλου. «Προσωρινά αναρχική», όπως λέει, στις επιλογές της συνθέτει «Το συλλογικό γουργουρητό» επηρεασμένη από την ποίηση της αστροφυσικής και τον αντικοιτισμό του υπερρεαλισμού, σε μια έκθεση με Έλληνες και ξένους καλλιτέχνες που δεν θα φανταζό-

σουν ότι θα δεις να παρουσιάζονται μαζί (έως 24/11).

Οι πληροφορίες μας λένε ότι καθώς οι παραπάνω διοργανώσεις θα ολοκληρώνουν τον κύκλο τους, ήδη θα στήνεται στο Ίδρυμα Θεοχαράκη η ομαδική έκθεση με τίτλο «Αδειάζει, γεμίζει, το φως» (20/11-16/2/25) σε επιμέλεια Τά-

κη Μαυρωτά και Πάνου Γιαννικόπουλου, που φέρνει στο προσκήνιο τη σημασία του φωτός στην τέχνη μέσω ενός διαλόγου εμβληματικών έργων της Χρύσας, του Στήβεν Αντωνάκου και του Γιάννη Μπουτέα –επιτέλους ο τελευταίος ξαναβγαίνει... στο φως– με σύγχρονους εικαστικούς καλλιτέχνες.

Μερικά «διαμάντια» έχουν τοποθετηθεί από τις γκαλερί στο ξεκίνημα του κυλιόμενου προγράμματός τους: Στο Κολωνάκι, στην γκαλερί Gagosian, «Henry Moore and Greece» (έως 26/10) με γλυπτά και σχέδια που αποκαλύπτουν τη γοητεία που ασκούσε στον Μουρ η αρχαία ελληνική τέχνη, και στον Πειραιά, στην γκαλερί Sylvia Kouvili, η έκθεση της Αρμενοαγιγύπτιας Άννας Μποκιγιάν «Παρατηρήσεις σε κάποια πράγματα ξεχασμένα» (έως 16/11), που στα 78 της παραμένει μια θαυμασία, ανεξάρτητη, αδέσμευτη καλλιτέχνις με ιδιαίτερη πολιτική συνείδηση.

Ιδιαίτερη περίπτωση, όχι μόνον επειδή εδώ και χρόνια ζει στην Καλιφόρνια, αλλά επειδή παραμένει ένας πληθωρικός δημιουργός που ακόμη κι όταν είναι θλιμμένος δεν χάνει το χιούμορ του, ο Κωνσταντίνος Κακανιάς έρχεται στην Αθήνα με μια «Θε-

Το συλλογικό γουργουρητό

Ηρα Τριανταφυλλίδη, Μπλε Αλογό (επάνω) και Γάτα (κάτω). Ευγενική παραχώρηση από την ιδιωτική συλλογή του Θεμιστοκλή Ραγιά. Στον χώρο «Νόμπελ», στο Χαλάνδρι (διάρκεια έως 24/11).

Η κυρία Τεπενδρή

Αναδρομική έκθεση του Κωνσταντίνου Κακανιά θα παρουσιαστεί στην γκαλερί της Ρεβέκκας Καμχή.

ική Διαταραχή Προσωπικότητας» (Divine Personality Disorder, 23/10-21/12), αναδρομική έκθεση στην γκαλερί της φίλης του Ρεβέκκας Καμχή.

Διερευνώντας την ελληνική εικαστική σκηνή, ξεκινάμε από το «Until you come back. Γεωγραφίες και χρονικότητες της αναμονής» από τη συλλογή Σωτήρη Φέλιου, ομαδική έκθεση με 30 έργα που αναφέρονται στη θεματική του ταξιδιού και της προσμονής (στον χώρο «Φωκίωνος Νέγρη 16», έως 26/10). Και μερικά σημεία για όσους αναζητούν τις τελευταίες δουλειές νεότερων Ελλήνων καλλιτεχνών: Στο MOMUS - Μουσείο Αλεξ Μυλωνά, «Primary Time» από τη Στεφανία Στρούζα, η οποία έλαβε το βραβείο της Art Athina 2023 για νέο καλλιτέχνη. Στην γκαλερί Ζουμπουλάκη, «Waltzing Matilda» από την Αλίκη Παλάσκα, με γλυπτικές μορφές που εμπλουτίζουν την παραδοσιακή χειροτεχνία με νέες εμπειρίες. Στην Αίθουσα Τέχνης Αθηνών, «Still Life» από τη Μαριάννα Τρώντισου, ευαίσθητες εσωτερικές τοπογραφίες με μολύβι. Στην γκαλερί Skoufa «Beauty» από τη Μαρία Γιαννακάκη και στον χώρο Potential Project, σε επιμέλεια Δημήτρη Τρίκα, «Υλικότητες και βλέμματα».

Αν οι γυναίκες κυβερνούσαν τον κόσμο

Phyllida Barlow, RIG: untitled; blocks. Η γλυπτική εγκατάσταση βρίσκεται στον δεύτερο όροφο του ΕΜΣΤ, στο πλαίσιο του μεγάλου αφιερώματος του μουσείου.

Ακίνητη ζωή

Μαριάννα Τρώντισου, Neverest, μολύβι και ακουαρέλα σε χαρτί. Στην Αίθουσα Τέχνης Αθηνών παρουσιάζονται οι ευαίσθητες εσωτερικές τοπογραφίες της Ελληνίδας ζωγράφου. Εως τις 9/11.

Από έναν στίχο του Tom Waits

Αλίκη Παλάσκα, «Κυλώντας με δεμένα πόδια». Στην γκαλερί Ζουμπουλάκη, στην έκθεση «Waltzing Matilda» γλυπτικές μορφές εμπλουτίζουν την παραδοσιακή χειροτεχνία. Εως 2/11.

ΤΕΥΧΟΣ 195 / ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2024

Γαστρονόμος

Η ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΧΩΡΙΣ ΜΥΣΤΙΚΑ

Χειροποίητο
Τεύχος

Τω Κελάρι του Φθινοπώρου

Ευγκεντρώνουμε παρπάλαιες
αλλά και σύγχρονες μεθόδους συντήρησης
των τροφών και γεμίζουμε τα ντουλάπια
με καλούδια φτιαγμένα από τα χέρια μας!

Μαρίνα Ιωαννίδου
μάς ταξιδεύει...
από το κυπριακό
κελάρι
στην κουζίνα
του σήμερα

ΚΥΡ
20
ΟΚΤ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

THE STRAIGHT